

1508

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

Т. XV.

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬЬКОЇ ДЕМОНОЛЬОГІЇ,

зібрав

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

У ЛЬВОВІ, 1903.

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

В КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

у Львові (ул. Чарнецького ч. 26, у власнім домі)

можна набути ось які видання, що доторкають ся етнографії:

Верхратський Іван,	Знадоби для пізнання угро-руських говорів, т. 1—2 по	2-00	К.
Гнатюк Володимир,	Словацький опришок <i>Иношик</i> в народній поезії	0-50	"
"	"	Русини Пряшівської епархії і їх говори	0-70
"	"	Hungaro-Ruthenica	0-20
"	"	Хітарські легенди	0-35
"	"	Словаки чи Русини	0-80
"	"	Пісенні новотвори	0-50
"	"	Угроські духовні вірші	2-50
М. Грушевський,	Розвідки й матеріали до історії України-Руси т. II. містять між иньшим пісні з поч. XVIII в.	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. I.	Містять:		
	М. Крамаренко, Різдвині святки на Черноморії.		
	О. Роздольський, Галицькі народні казки в Берліні пов. Бродського.		
	О. Шимченко, Українські людські вигадки.		
	Програма до збирання відомостей про українсько-руський край і нарід, уложена членами Наук. Тов. ім. Шевченка	3-00	"
Етнографічний Збірник, т. II.	Містять:		
	В. Гнатюк, Ліричні, ліричні пісні, молитви, слова і т. п. з пов. Бучацького.		
	Ю. Жаткович, Замітки етнографічні з Угорської Руси.		
	Митрофан Дикарів, Черноморські народні казки й анекдоти	3-00	к.
Етнографічний Збірник, т. III і IV.	Містять:		
	В. Гнатюк, Етнограф. матеріали з Угорської Руси (Легенди, Новелі, Казки, Байки, Оповідання про історичні особи, Анекдоти) том по	3-00	"
Етнографічний Збірник, т. V.	Містять:		
	М. Дикарів, Народня гутірка з поводу коронації. — М. Бидик, Із народньої пам'яті про панщину. Гуцульські примівки (ріжних записувачів). — Ф. Колесса, Людві вірвання на Підгір'ю в с. Ходовичах, Стрийського пов. — І. Франко, Людві вірвання на Підгір'ю (доповнені до попередньої статі). — Р. Кайндль, Фольклорні матеріали і инші дрібніші статі	4-00	"
Етнографічний Збірник, т. VI.	Містять:		
	В. Гнатюк, Галицько-руські анекдоти	4-00	"
Етнографічний Збірник, т. VII.	Містять: О. Роздольський, Галицькі народні казки	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. VIII.	Містять: О. Роздольський, Галицькі на- родні новелі	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. IX.	Містять: В. Гнатюк, Етнографічні ма- теріали з Угорської Руси. Т. III. (1. Матеріали записані в ком. Землян, Шарош, Спіш. II. Пісні записані в Бачці)	3-00	"

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА.

Т. XV.

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ,

ЗІБРАВ

Володимир Гнатюк.

У ЛЬВОВІ, 1904.

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Передне слово.

Випускаючи в світ отсю збірку знадобів до галицько-руської демопольоїї мушу зазначити, що вона буде обіймати в цілости два томи, при чім другий том не буде мати ніяких нових рубрик (як се було приміром з легендами, надрукованими теж у двох томах), лиш такі, як отсей. Ріжниця між обома томами буде лиш та, що коли в отсім подано надруковані ще ніде матеріяли, то до другого тому вийдуть і деякі передруки, хоч нечисленні зрештою. Звичайно записувачі звертають найбільшу увагу на пісні та казки, а иньші матеріяли, між тим і такі, як обняті сим томом, записують лише припадково. Тимчасом як раз такі матеріяли мають спеціальну ціну для нас і то не лиш тому, що їх зібрано відповідно дуже мало, але й з тої причини, що в них містять ся багато елементів властивих лише нашому народови, а не перебраних із загально-людської скарбниці фольклорної, як се є приміром із казками. Розумієть ся, що тими словами не хочу я приписувати сим матеріялам цілковитої оригінальності; звертаю лиш на них більшу увагу, якої вони заслугоють вповні.

Через те, що збірка розділена на два томи (головно з фінансових причин), річевий покажчик до матеріялів буде надрукований аж на кінці другого тому. Так само паралелі будуть зібрані в окремім розділі при кінці разом до обох томів.

Що тикаєть ся поодиноких записів, то мушу зазначити, що вони досить ріжнородні, не однастайні; та так мусить

бути все зі збірками, до яких входять записи різних людей. Уніформувати їх зрештою нема ніякої потреби, бо вони призначені не для широкої публіки, але для спеціалістів, а тим усе одно, в якій формі бачать перед собою предмет, аби лиш не було баламуцтва. Чисельно представляють ся ці записи так: Усіх оповідань надруковано тут 400. З того записали: В. Гнатюк — 196 оповідань (при них не подано імя записувача); О. Дерев'янка — 94; А. Веретельник — 53; В. Левинський — 33; Л. Гарматій — 7; В. Равлюк — 7; Н. Левицька — 6; В. Горницький, Е. Бохенська, Н. Козловський і Маркевич по одному, разом — 4. Майже всі записи підписаного (зібрані 1902 р.) і записи дд. Дерев'янки, Веретельника, Левинського й Гарматія зібрані коштом спеціальної підмоги, признаної краєвим соймом Етнографічній Комісії на збиранє етнографічних матеріалів. Таким чином сей том являєть ся першим, що зібраний і виданий коштом краєвої підмоги для нашої комісії. Шкода лише, що висота сеї підмоги не дозволяє ані розширити видавництво, ані розвинути ширшу і успішнійшу акцію в користь призбируваня матеріалів, які з поступом освіти вигибають між народом чимраз швидше.

Дякуючи всім П. Т. Добродіям, що взяли участь у сім томі, прошу й далі присилати всякі матеріали на адресу комісії, в якій можна теж засягнути кожного часу інформацій, що саме і як належить записувати.

Аллянд, 30 марта, 1904.

Володимир Гнатюк.

I. ЧОРТИ.

1. Чи є чорт на світі?

То буў йиден такий пітпапок, шо ни віриў ні ў Бога, ні ў чорта. І той йиму ни знати, хто шо говориў, то він ўсе казаў, шо таки нима ні Бога, ні чорта. А він буў на Майданьї коли Дирнова і рас ішоў до міста, зіпріў дужи. І прийшоў до міста, зіпріў дужи і прийшоў там на поли до озера, шо там йе і стаў купати сьї — а то було ў саме полудни. Шо но він зайшоў по пахи ў воду, теї йнго шось хап за ноги теї на сиридину тьегни. Він сьї ни даїе, а воно тьегни, він сьї борікаїе, а воно уже затьгнуло йнго на сиридину і вискочило йиму на карк. Али він буў сильний хлоп і йак сьї митушнуў теї ськинуў то з себе і з цїлоїї сили шарпнуў сьї і вирваў сьї теї вибіг на беріг. І йак він прийшоў до міста, то буў такий бьїдїй, йик глина і оповідаў, шо то мучиў йнго чорт. Він видїў те, шо йнго ў водї душило і казаў, шо то було так, йик свиньї з рїшками малими з рудоїу шерстеїу. А ту шерсть показуваў він льудьим, бо була йиму за паньїсьцьами, йак борікаў сьї з ним. І він зарас пішов і висповідаў сьї с того і віт тодї віриў, шо йе на світі Бог і чорт.

Зап. в маю, 1902, на Криволянцї, Камінецького пов., від Івана Юнака, А. Веретельник.

2. Як на Йорданї печуть чортенят.

Минї сьї здаїї, шчо то отой Йасько Дримухїскїй — тай прийшоў до млина до Залїсьї пірид дьругим сьвітїм вєчїром. А то було

дўжи завізно і темна п'яч була, жи він до до́му ни міг йти ўже і пішоў до м'ельника, шчоби причочуваў. А той м'ельник постиліў йимў на лаўцьї під вікно́м і казаў там спати. Аж десь коло одинацїтоїї годїни п'укайи до вікна́ і кажи: Лукїни! Лукїни! ўстань! — А чо, кажи, хочиш? — Дай минї сано́к. — На шчо ти сано́к? — Повиягати дьїти на б'еріг. — Та на шчо? кажи. — Бо б'удут заўтра пиклі, ни знайиш? — Та, кажи, в'озьмі си там, али абїс ни поломаў і абїс ни прикиг. — Кажи: Д'обри, йа прикигну. — Виходит рано, сано́к ўже ни́ма; копаничкї вїзднїў, лиш конїльцьї прикиг. Той (Дримухїський) ни́тайи сьї: Шчо то за йид'ен вас клїкаў? — А він кажи: Еї, то йид'ен сусьїд. — А чо-ж, кажи, він казаў, жи йиго дьїти б'удут пичї? — Бо у нас, кажи, заўтра Ардан, то б'удут во́ду сьвїтити. — А то, кажи, такий сусьїд? — Кажи: такий, такий. — На тым сьї розбїйшли.

Зап. в вересни, 1895 р. Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

3. Чорт у чоловіці.

То ўм'ерла йно́му чулувїкови жїнка і він дўжи тужиў, шо шу по́чі вона сїла сьї ймў. Аж рас прих'оди та пурá, шу вона маїи прийтї, а на йї м'єци прих'оди дьїтку ў йийї ну́ставі і кажи ду н'егу: „Знайиш шо, ку́ханїй чуловічи, вїт нинї йа б'уду ўже заўши с туб'обїу; вїчїнї г'убу, а йа ўльїзу ў т'єби і б'уду сидьїти ў тибї і ўже ни б'удиш тужити“. — Т'єй хл'оп сьї ўтышиў, вїчїнїў г'убу, а ч'орт г'оп ў н'егу! Т'єй він опануваў йго́ і хл'оп сказаїў сьї і так кунопа́диў сьї, аш сьї пувїсиў.

Зап. в лютїм, 1903 р. в Каминцї Струм. від Петра Лехнюка, А. Веретельник.

4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.

Позаўторїшного ро́ку Проць Стўпа нас волї на гравїни вїстриньскї і коро́п'єцкї. Зачїло сьї хмáрти, зачїло гримїти, він стаў з волáми під д'уба, на́раз загримїло, ўпаў грїм, пáру вольїў побїл'є, ро́ги позльбїтали волáм, ўдарїў пуг чїрис плив'є йимў від гр'о́му аж до п'ояса. Ўпаў він до зїмльї горїлиц, дошч зачїў сьї льбїти, вїдолльбїў го дошч. Знайшли йиго́ там, ўзвїли на фїру, пáру вольїў поховáли. Чїрис кїлька м'єсьїцьїў буў глухий, а вигльїдаў йак пїў нїмїй чїрис кїлька м'єсьїцьїў. Тип'єр вїд'їйшоў на своїй м'єци нава́т. А під н'его сховаў сьї злий, шч'єз би, томў так йимў стáло сьї.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

5. Грім убиває чорта.

А зноў буў йим ў Колодыўцы. І стойімо з жоньцом так на го-
стиньци, а́ли ту зачина́йи гриміти д́ужи. Ми стойімо, а ту йидна́ шона,
там дру́га шона, а ме́жи ними пляац ви́городжаний. І ў той пляац грім
ўдариў. Ёак ўдариў, а вітти литіт, тай лишэ: Пі-пі-пі-пі-пі! тай
ў стаў. Потóму зноў ўдариў грім ў стаў, а нат тим ставóм була хата,
хлон сидыў. А він с то́го ставу тай до то́й хати. Допірож ёак ў туту
хату грім ўдариў, запалиў, розбiрвали хату, а ў ты хаты ныц ни б́уло,
лише по кольіна но́ги ў панчо́хах, али ёакі? Кiньські. А б́льши ныц
ни згоріто, лиш тотá хата; горіла так прóсто, ёак сьвiчка.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната
Косiнського.

6. Чим можна відстрашити чорта?

Ходіў чорт до ды́ки. Не мóж нiйак го было відогнати. Али
ворожiльи вiворожили: Кобiє ма́ла водильан (зiле) і чорнотóйу і бес
тотó коло себе носила і курiла хату і мусит сьа лишiти тьа. — Він
ёакурат ў вiчир прийшоў і зачуў здалека то́го сморóду, шчо закурéно
чорнотóйу і водильанóм і почаў пла́кати. Ёак сьа пустиў йти вітти
гет ўже, ж жальу, видыў ўже, жи йогó ўже не б́уде та почаў сьпiвати:

Жебы было не водильан та не чорнотóйа,
Тож бы была, пеўне была, дыўчiнойка мóйа.

Ёак вийшоў на гору́, на такiй кáмiнь, ёак витьаў гузицеў, тай
забиў сьи; а ў кáмени вибиў такé гет, што видно так ёак с фото-
графiйи і пуцьку му і йайцы і гузицьу. То праўда, на́шi льуди видыли!

Зап. в мартi, 1899 р. у Мшанци, Старосамбiрського пов. від
Гриця Олiшача Терлецького.

7. Пасiтникова лiберiя.

То був такиј пасiшник, сидiв в пасьци. Злиј дух приходит теј
си сьв, закурив си льульку, сьв собi коло вогню, а до него пасьшник
вогорит — а він јiго по пiятах пiзнав: Ци вольно, јакби злиј дух
пришов, ци вольно јiго бити? — А тој кажи: Дљачо' ньи? — Али
биспечно сьи з ним бити? — Дљачо' ньи! — Ци він, кажи, маји јаке
право до чоловiка? — Ньи. — А тој тогди јак мав бучок, јак дасьць
му позáуш, то тој јак пiшов в гору, то буду аж ровнiс. А льуберiју

свою лишив. Той чоловік сьї втішив, теї тогди сьї дивит на туїу льуберіїу, а то сьї кобили тельбухи і котнюх.

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш О. Деревянка.

8. Чортівська пасьїка.

Ииден чоловік йїхав на йармарок. І фступив до йидноїї корми там собі випити горівки. І там був йиден подорожний. Вони сьї воба змовили і кажи той господар до него: Робиж, жиби мины сьї пасьїка вела — а чось ми сьї пасьїка ни виде. — А той подорожний кажи до него: Гм... кажи — що ми даш, то йа тьї параджу — будеш мав пасьїки досить. Йак підеш до дому, диви сьї, де йи переступиць; і возьми той переступиць і викопай і ни бири йиго весьой, но го возьми половину, а половину закопай так назат, де був; а туїу половину возьми до скриньї, замкни йї і най стоїт, то будиш мав досить пасьїки, ни бі сьї. А за тойї мины дай півкварти горівки. — Тай господар йиму дав півкварту горівки і сьї тим розійшли сьї. Так той господар йїде до дому, так сьї тьїшит, шо вже мў сьї буде пасьїка вела. Приходит до дому, взьив рискаль, пішов шукати за переступиць. Викопав переступиць теї думайи: Гм, ви мины казав половину взьитї, али йа вольму весьой — льпши мины сьї будє пасьїка вела — буду мав бїльши пасьїки. — Взьив той переступиць, замкнув до скриньї — то сьї дьїдало рано, йак ви той переступиць копав, — чикайи ви до сполудни, відмйкайи скриньу, дивит сьї — там бий го божа сила злий дух сидит. Али той сьї дужи настрашив, йак лоннув вже тогди віком — заперла сьї скриньї, той сьї тогди настрашив, аж фпав до зимльї. А той зо скриньї сьї вобзивайи: Ни льйкай — ти мїй, а йа твїй. І тогди взьив, закликав жїнки, винесли туїу скриньї до комори. Теї той вже собі господарит, пасьїка йиму виде сьї. Ви навіть ни доглядайи тойї пасьїки, али пасьїка йиднако йиму сьї виде, аж ни майи де подьїти. Йиму тога пасьїка ни в голові, ничо йиму ни мили, ино йиму все йидно на голові і ви все нат тим сумуйи, ходит по кьсонцїах до сповїди і жадни го кьсонц ни хочи висповїдати. Аж йиден кьсонц здивав сьї такий молоденький, аж той го кьсонц висповїдав і кажи до того господаря: Ни гризи сьї ниць — ви до тебе права ни майи. Ви ни майи права до твоїї душі, бо ти сьї йиму ни записав, ти собі йно йиго купиш, то ви до твоїї душі права ни майи, ино до тьїла. — І тогди той чоловік пішов собі до дому. То той злий дух йиго мучив десьїть льїт. І пасьїки досить булє

— покi він ще жив. А йак господар помер тей вся пасыка щезла, так йак би мiтлов замiв.

Зап. в серпни, 1902, в Будзановi, Терезобельського пов. вiд матери О. Деревянка.

9. Як чорт ударив хлопа в лице.

Надiйшоу йа раз з мiста, в Манастириск, тай буу трiшка пiд охiтоу — так оповiдау Проць Бiйко з Григорова — али приходжу на ту дорiгу, шчо йде до Григорова з гостiньци, мiсьиць свiтит, вiтко сьи, дiуу сьи, йде йакiсь пан. Доходжу йа до него тай кажу йиму: Дай Бiжи добрий вiчер! — А вiн сьи ни обзивайи. — А йа собi мiсьльу: Чикай, йа тобi зiраз дам. Тай йинiм пидиис пiлицу, хтiу йим го удiрити, а той йак свiснув мене у пiсок, а йа аш привирiуу сьи (аш слiна потиклi, — зам. тата). Йа устайу, дiуу сьи, нимi пiана, тiлько вiтир сьи звiйау! А йа собi мiсьльу: Агi, то такiй пан буу? Уже йа бiльши с тобоу ни хiчу сьи-зачiпати!

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. вiд брата Фiлька.

10. Чому не можна пияти?

Али я так у стайи був, i вiшов та став на порiг, та взев я та як запiяв — як когут. А вiтак я лишень хотiв другий рас так, пiби запiяти, а то мене в пiсок як тарахнуло... Али я ни знав, шо тото мене вдарило...

Зап. 1903 вiд Дборлiя Черешньовського, в Стецевi, Снятинського пов. О. Деревянка.

11. Як чорт перейшов дiвчат.

Ми йдиного року ходили на страсьць до Добрiтвора, а нас було три дiуичини, а бiльше нiхтiо не ходиу. Тей ми вертали, уже десь була пiунiч; а так трiхи мiсьечно було, тей йак ми вийшли на полье гет пiт льiс, дивимо сьи, а шось вийшло з льiса i стiло на сiрединi дорiги тей стоiт. Ми мiслили, шо то гайовий, тей сибi бiй-бiрдзi! Йдемо бiльше, дивимо сьи, а то стоiт на дорiзi пан у чiрним губрану, а такiй висiкий, йак сосна. Стоiт собi i файдiу такiу дiуу кiри, йак

кóцдуба, Ми сї йак подивїли, то так сї польєкли, шо стра́х! Тей шо ми тут нешчасливі пічне́мо? Верта́ти бойі́мо сї і йїти бойі́мо сї. Али так стої́мо тей йа ка́жу: „Та шо бу́демо так стої́ати? Ходьїм, пнїц злого́ пра́ва до нас не ма́йе!“ — Тей йа зачье́ла мо́вити моли́тву: „Да оскре́снит Бох“ так голóбно моўльу і йде́мо. Йак но ми зачье́ли йти, а то чап-чап, тей ў лїс. І йак сї зара' зїрваў вітер, то такий, шо ма́ло нас не попернаертáў. А то буў чорт і хто зна́йе, шо бу́лоп, йагби йа сї не бу́ла зачье́ла моли́ти.

Зап. в линни, 1903, від Маринки Коваль у Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

12. Як по́витуха баби́ла в чортів.

Пшла баба по́витуха ў поли жати і здибала під межею ропуху і взела, зробила йї гнїздо. Али та ропуха була вагітна: „Ти мойа ропушенько, йак ти будеш дьїти мала, то йа прийду тїбї відбирати йїх“. Раз спит сїбї та баба, зайїздит карита під вікна: „Пук-пук! отвори, бабо!“ Тей входи пан до хати. „А що там, паноньку?“ — „Ти, бабо, приобїцвала мойї кобіты, йак буде мала дьїти служити“. — Баба сї перельєкала: „Коли паноньку? Йа того ни казала“... — „А що там, кобіто дурна, кажеш, сьїдай на бричку і йїдь!“ — Йїди, йїди, йїди, прийїхаў до таких покойїў, диви цї, лїжит жаба та сама, котру вона видїла колись під межею. — „Ой добре, бабунь, ви менї приобїццели, тей йа по вас післала чоловіка“. — І та баба від нейї малї жабицьета відїбрала. І так баба сї звивайи по покойу, сирьєтайи, та обзиваїе цї до нейї жаба: „Бабунь, все рухайте, тїлько котрі горшки там йе понакриванї покришками, шобїсьте ни рухали“. — Али баба була цїкава і хтїла знати шо там йе. Відкривайи йїден горнец, а там вилїтыла душа с того горшка і кажи: „Буг заплаць тубї“. — І вона взела, повіткривала всеї горшки і всеї душі, шо там були, повипускала і каждая душа вийшла і йї подьєкувала: „Буг заплаць, Буг заплаць“. — Приходи дванайцїята година ў noci і бере бабу до брички і назад відвози йї до дому той пан і даў йї чиринкіў. Баба взела, подивила сї, жи нїма-но чиринки, йак прийїхала до дому, тей взєча, висипала пїт порїг. Виходи рано нївїстка с хати, а то саме злото тей забрала то. Виходи сама баба рано і ше застала пару золотих: „Ой кае „дї-тойки, то не буў пан, та то злий буў. Та він минї даў чиринкіў, а то злото“. І баба довідала сї, шо відбирала ў чортїў чортиньета.

Зап. в линни, 1902, на Стриганці, Камінецького пов. від Марини Коваль, А. Веретельник.

13. Швець на гостині в чорта.

Ішоў швец з йармарку моцно напітий і ни маў компаныйі з льудий нікого, бо ўсы ўже булі ў дома, а він сьи приііанійў. Приішоў коло льіса і хоць піаній буў, али подумаў собі: Коби ми притрафіла сьи компаныйа, бо чирез льіс страшно самому йти! — Доганыйи го йак раз злий дух ў постати чоловіка. І кажи: Добрий вечир. — Швець вітповіў: Дай Божі здоройї! — Питайи сьи швец: Де йдети, чоловічи? — Кажи: Йду до дому. — А ваш де дым? — Вітповідайи злий дух: Мій дым ту ў льісы, бо йа гайовий. — А швец кажи: Мій дым зноў далёко і ніч невітка і йакось ми банно самому йти до дому і трўдно, абї сьи компаныйа трафіла. — Вітповідайи злий дух: Ни кончи мўснш йти до дому. Йа подоройних с чїста притрїмуїу, тай тибє прїпнчўїу. Йа сьи добри майу — дїкувати Богу — дам ти йїсти й пїти і постельу ти файшо, прїспнш ніч і пїдеш собі рано до дому. — Швець сьи ўконтнтываў тїми словами і вітповіў му: Дай вам, Божі, здоройїа. Прийшли льісом до долини, а злий дух бирє шиўцьї за руку і видє го, кажи: То до мєни сьудї доройа. Ведє йнго стєшкоў і так го запраўийи, шчо шиўцьєви ўсьо йасни і ўснаьали показуйи, йак доройа, так і окольїца висєла му сьи зробїла, йак а ў таких стєнах ни могл а бїти. Питайи сьи швец, цн далёко шче до йнго дому. Вітповідайи злий дух: Ни дўжи ўже далёко, али шче кавалок. — Швець кажи: То йа си шче закурї льўльку. — Кажи: Добри, закурї си, тай йа си закурї. — Вітгннў швец льўльку с кишєнї і тутьїн і закурїў собі, а злий дух собі закурїў. Прїходїт на мїсци, де злий дух зрїхтываў шиўцьї прїпнчывати. Прїставїли сьи там шиўцьєви покоїї, файна хата і запроїў йнго сьїети; а то було усьо озїро, а шиўцьєви виглїдаў покўї і вигїдни мїсци на нїчлїг. Злий дух трактўїє шиўцьї прїпншоў пнчєнїу, шчо дўжи шиўцьєви ў смак ўпала і бўла то цїла штўка, йак би з льісовїх скотїў виглїдала. І швец хоць смачно йїў, али ни мїг зьїєти лнш половїну. Злий дух прбєт: Живї сьи далї! — Вітповідайи швец: Дьакуїу тобї за твоїу грєчнїєсть, шчо мнїнї ни жїлїуїш такоїї смачноїї і добройї пнчєнї, мнїнї сьи здаїи, жи шчем такоїї нїгди ни йїў. Уживаў бнн бїльшн, али ни мўжу, а йак твоїа ласка, то дам мнїнї заўтра на доройу рєшту. — Злий дух ўзьнїў і тутї пнчєнью йнму даў, абн собі сховаў на доройу. Ну, кажи, ўжєс повнчєрїў, тнпєр шче сьн напїймо. — Набраў калўжї ў чарку і даў шиўцьєви пїти. А швец зачїў пїгн і кажи злому дўховн: Напїйти сьн й ви зї мноў. — Злий дух вітповіў: Йа, чоловічи, пїу разнараз тої трунок, то мнїнї сьн тнпєр ни бажїт йнго, ни мўжу пїти. І пнтайи сьн: А тобї смакўїи тої трўнок? — Кажи: Дльачойо нї, та то такє внно добри, трўшка внннн, али дуже дльа

мѣни скутѣчи. — Йак сѣи швец нащѣ, а злий дух кѣжи йимѣ: Закурѣ си типѣр по вичѣри, таѣ йа си с тобѣу закурѣ, таѣ будѣмо лѣгати сна-ти. Позакурѣвали си обѣ, а злий дух кѣжи: Замѣнѣймо сѣи за льульки. — Швец вѣтпвѣдаѣи: Вѣши виглѣдаѣи йак срѣбна, а моѣа бляшанка. — То хѣба би ви такѣ добрѣсть для мѣни робѣли. — Злий дух кѣжи: Йа так хѣчу, а тибѣ тогѣ най пѣч ни опхѣдит. Будѣш маѣ памѣнтку, дес нучуваѣу. І кѣжи злий дух: Ти маѣиш снати ѳзѣди — покѣзуѣи му пѣсланѣи — а йа йду до дрѣгоѣи стѣнцѣи. — І розѣйшли сѣи. А шеѣци си огорнѣуѣ і зѣрае твѣрдо заснѣуѣ. Спаѣ собѣи шчѣсливи ѣ ѳзѣри на бо-дѣгѣ до рѣнѣи, бо буѣ пѣанѣи вѣт тоѣи горѣуки, шчо ѣ мѣстьѣ сѣи на-щѣ, та вѣт тогѣ вина. Устаѣи рѣно, дѣвѣт сѣи на сѣвѣт, залѣдво, жи з головоѣу ни зарнѣуѣ ѣ болѣта ѣ тих очѣрѣтах і сам ни знаѣи, де вѣн йѣи. Дѣвѣт сѣи до тлумацкѣ, шчо маѣ с собѣу, жи дѣшчо ѣ мѣстьѣ по-кунѣу, знахѣдит половѣну пѣчѣнѣи тоѣи; а то бѣло пѣу жиби виѣкойѣи. І зѣрае му сѣи зробѣло дѣжи нѣдно, бо си нагадѣу, жи половѣну звѣѣу — хѣцѣ пѣанѣи буѣ — поглѣнуѣу кѣло сѣби, на осѣцѣи стоѣит і льѣ-льѣчка йѣгѣ, шчо си вѣмѣнѣуѣ ѣ злѣго дѣха — а то буѣ слижѣк доѣгнѣи, сѣнѣи. І роздѣумаѣу собѣи, шчо то буѣ за гѣйвоѣи і такѣи добродѣшнѣи чѣловѣк і прѣтѣавѣу си зѣрае, жи то нѣхтѣ ни буѣ йнѣшнѣи, лише злий дух. Вѣльѣз з багнѣа, пообмѣваѣу сѣи йак мѣр, опчѣстиѣу сѣи і подѣкуваѣу Бѣгу, шчо му Бог позвѣлиѣу шче жиѣи, шчо ѣ багнѣи житѣи своѣи ни скѣнѣиѣу. Повѣрнѣуѣу сѣи до дѣму, опѣвѣѣу льѣдем і родѣнѣи свѣи траѣунок і вѣт тогѣ часѣу покѣнѣуѣу горѣуку пѣти і нѣночи сам по дѣрѣгах ходѣи.

Зап. в линѣи, 1902, в Щужнѣкак, Буцацѣкого пов. вѣд О. Ро-зовсѣкого.

14. Йак кѣт грав на басѣ.

ѣ йѣдногѣ госпѣдари буѣ кѣт старѣи ѣже, а кѣло тогѣ госпѣдари ѣ сусѣтѣствѣ бѣли музѣки. І йакѣсь наѣи прѣйшли наймѣти йѣх; музѣку прѣстѣли, ѣли абѣ скѣрши бѣли на мѣсцѣи, наймѣли тогѣ гѣздѣу, абѣи йѣх пѣдѣвѣ. Йѣдут собѣи вѣчѣром і зайхѣли до велѣких покѣѣиѣу такѣх, пѣла-цѣѣу; і вѣн кѣнѣи зѣстѣвиѣу на пѣдѣвѣру, а сам пѣшѣу до покѣѣу дѣвѣти сѣи, так з дѣлеку. А там такѣ йѣдѣит, пѣѣут, столѣи позастѣльѣванѣи; а в кутѣчку пѣдалѣко нѣго стоѣит чѣрипѣчок з йакѣѣсь мѣстиѣу. Кѣтѣрѣи вѣйѣди с танцѣу, йѣде там, таѣ смарѣѣи на шчѣсь ѳчи. А вѣн помѣлѣнѣико закѣраѣу сѣи і собѣи посмарѣваѣу. Йак посмарѣваѣу, дѣвѣт сѣи, а воѣи ни ѣ покѣѣях, тѣлько на такѣх ѳзирах, такѣх мѣчѣрѣтах, а йѣгѣ кѣт сѣдѣт кѣло нѣх і грѣи на бас з нѣмѣ. Дѣвѣт сѣи за хѣвѣлку, пѣанѣи пошчѣваѣли, лиш музѣки лишѣли сѣи на мѣчѣрѣтах і вѣн; і котѣ нѣмѣ. Так воѣи там

мало ни щільй день біділи, ным с того повилазьіли. Прийшоў він до дому, кажи жіньці: Дай шчо йїсти, бом голодян, змўчний дўжи. Ми, кажи, ледва повилазьіли з бзира, а наш кіт граў на бас. — А кіт тогді с комина тай до того чоловіка тай му відпр обі очи, шчо потому ни відьіў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

15. Чортівська скрипка.

За давних часів, ще за панщини, був собі оден чоловік, Іваном звали. Казав ему пан робити панщину, але Іванови не хотіло ся робити. Покинув він роботу і пішов сьвітами. Якось раз прийшов він до одної хати, шчо стояла пустою на поли не далеко від села чи від міста. Ляг той Іван у тій хаті підпочувати, тай заснув твердо. Около півночи прийшли чорти до тої хати, привели з собою якогось музику і казали ему грати, а самі пустили ся танцювати. Музикант грав, грав, а далі змучив ся тай не хотів грати і повідає:

— Най вам той грає, шчо онтам на пцу відпочиває!

А то був Іван. Він уже давно збудив ся і ні живий, ні мертвий дивив ся, як чорти танцюють. Чуючи, шчо музикант на него показує, він обізвав ся:

— Але-ж я не вмю грати, відчепіть ся від мене!

Але чорти як пристали до него, то ані суди Боже. Кажут ему:

— Не бій ся! Хоч ти не вмієш грати, то бери смик і потягай, а вже скрипка сама буде грати.

Хоч не рад, узав Іван смик і скрипку, як потягне, а скрипка як не заграє, а чорти далі в танець.

Чи довго вони там танцювали, чи ні, досить, як зачали когуги на бантах крилами лопотіти, то чорти кажуть до Івана:

— Годі Іване грати! А за то, шчо ти нас нині так розвеселив, то на тобі той гачок. Аби який птах летів у повітря, то ти лишень ним махни, то він зараз до твоїх рук прилетить. А крім того возьми собі й отсею скрипку.

Ледво се сказали, аж ту когуги заіняли і чорти щезли. Переночувавши ніч, Іван пішов собі рано далі в свою дорогу.

Аж ту надїхав якийсь пан, а Іван не хоче ему вступити ся в дороги. Пан кричить на него з брочки, а Іван каже:

— Пане, не зачінай мене, бо не знаєш, яку я силу маю.

— А якуж ти маєш силу?

— Ади, онде летить орел високо-високо, а его зараз відтам стручу.

Ну, виймив свій гачок, махнув раз, а орел відразу злетів на діл до Іванових рук. Видячи того пан перехрестився та й уступився Іванови з дороги.

Тоді Іван пішов собі назад до свого дому. Їго пан каже йому знов іти на панщину, кукурузу сапати.

— Добре — каже Іван, — піду.

Пішов Іван на лан із людьми. Посанали троха, а далі Іван каже:

— Чекайте, відіхнімо троха.

Тай узяв свою скрипку, як заграв, а всі люде ану танцювати! Та по кукурузах, скачуть, гопаяють, гет кукурузу витовкли на болото. Надходить той пан тай питає:

— А то що? Ви чого танцюєте?

А Іван каже:

— Та я ось трошечка заграв на скрипці, а люде собі трошечка підєкочили.

Розлютився пан, та до Івана, але той як не хопит скрипку, як не зачне грати, а пан і собіж у танець. Танцює, танцює, а сам аж гвалту кричить, так ся змучив. А Іван грає, не питає. Доти пан танцював, доки не обіцяв Іванови, що го зовсім увільнить від панщини, дасть му ґрунт, худобу, пчоли і все, що потрібно до господарства. Так чортівська скрипка вийшла Іванови на добро.

Зап. в Нагірянах, Борщівського пов. Маркевич.

16. Як швець продав чортові душу.

Був такий бідний швець теї кажи:

— Кобі дьїтько прийшов, теї дав минї гроші, то йабим му своєю душу записав.

Ось ту прийшло по полудню. Приходить дьїтько теї кажи: Шось ти казав, що минї своєю душу запишиш? — Но, кажи, та шом казав — йа так зробиу, а́ли ци б́удут гроші? — Будут, кажи, гроші.

Прийшло — взяв йїму, пітисав сьї. А́ли пітисав сьї: „А́ли сво́їу йа ти душу запишу, а до чужо́ї — йа ни ма́ю права“. — Теї пішов дьїтько.

А́ли так йїму гроші сьї синїут, так му йдут. Зарас шчасьцїи йї. А́ли приходит — вже він трохи заслап. Вже приходит дьїтько до него, а швець кажи: А ти чо прийшов?

Дьїтько кажи: — По ду́шу! — Е, кажи, чикай. Минї шче буди траба.

Тей пішов дьїтько собі.

Вже швец і поздоровів. Вже сьїдайи на варстат, тей припинай дўшу. — Та минї шче траба, бо шче робити бўду.

Приходит знов дьїтько до него тей кажи: — Ти, кажи, вже робиш? Йа хтїв вже дўшу взїти.

Кажі: Та-жи видиш, жи минї шче траба. Йа шче мушу робити, минї шче душі траба.

І пішов собі знов дьїтько.

Приходит можи ф кіља лїт знов до шивцьи тей кажи: Та вже дай минї туйу душу! Доки йа вже будў ходив до тебе? — Швец сьи всердив, скочив з варстату: — Е, кажи, заїди собі з дьїтьком. Йа щє-бим троха робив, а вже видирайи! — Відвїзав душу від себї, кинув му: На, бири си, колєс наважив вже так борзо!

Дьїтько став, гай сьи дивит на него. Швец кажи: Та бири си. Та чоґо сьи дивиш?

Кажі: Та шчо будў брав?

А швец кажи: Та дўшу.

Йа ни такў хочу.

— А йакобїш хочиш? Йа йинакшої душі ни маїу. То йа тобі казав, шо то йїст моїа душа. Йа сьи так с тобов згодив; йа сьи так пїтпїсав. — Та йїст душа моїа, а тота йїст боска. Йа до тоїї права ни маїу, йа йї ни сьмїїу продати. А туйу то минї вольно і дўрно дати.

Тей взїв дьїтько той фартух, туйу дўшу, тей полєтїв.

Зап. від Юльки Стецїї в Будзановї, Теревовельського пов. О. Деревянка.

17. Чорт і коваль.

Так быў йндєн коваль, а шчо робїў, то йак зробїт, так нїхто бы ни зробїў, й дьїтко. Шчо кому зробїт: На, так бы ти й дьїтко ни зробиў! Али дьїткови сьа наўнувало, жи він го так ўсе гаўзўїи*) і приїшобў раз, перебрїў сьа йак коваль: Кобї ты менє приїаў за чельадника. — Али тот не хоче: На шчо ми чельадникїў? — Йа будў ў тебе, не хочу ниц, ни йїсти ни ниц, а шчо заробїу, подїлимо сьа. — І так він быў ни гет з рік коло ньогґо. Але йде такїї старїий, так сьа трїїасє, до кўзньнї, такїї такїї чорт, йак він: Кобї ты менє, ковальу, переробїў! — Дай штири соткы. — Тот вїньаў тай даў. — Той двїста сховаў, а двїста даў ковальови. І мовит: Дай штири мїхы вўгля. — Тот

*) Ганьбить.

даў. — Розыгріў вогень, йак то́го ўсадиў ў вогень, тот сьа так червоньйі ў вогні. Віньаў го, ўзьаў на ба́нку, справіў му трóхы го́лову, шче шчось там, шчо сьа ньбі скривило, наносіў бóчку воды, ўсадиў го, хьба́ зашваркотыў: Врш! І ві́ттак ў́же йде: Птре, птре! птрускуйи в воды, жиш то захлеспіў сьа ў воды, такйй красньй, червóньй, молодьй тай пішоў! І тот кова́ль, шчо быў ко́ло ньóго, зльй, та́кжи пішоў. Али быў ў тьім селы пан стары́й, а паны́йка молодá. Пові́дат вона́ пáну: Ни мóжеш ты піти до кова́ля, ньяй бы тьа переробіў? — А він не хóче. Айбо вона́ ко́нчно: Йди, а шчош то дати́ штіри сóтки? — Сьіла́ на брйчку с пáном, прійіхали до кова́ля: Кобі ты переробіў мóго пана! паны́йка мóвит. На ти штіри сóтки. — Йа ни хóчу. — Альо́с тамтóго перерабляў. — Нарéшты йак то да́уно бьло, мóже й мўсьіў, хоць не хотыў. І ўзьаў штіри мйхы вў́гля, розыгріў вогень дóбре, йнó старóго верх, хьба́ сьа збйх у шквáрок. Тотá зайбйкала: Ты пана спалиў! — І ў́же везўт го ві́нати на шібеницьу. Али тот зльй ўвйдыў, жаль му за ним. Перебйх, тай забандўриў, жи ни знайут нич тоты, шчо го ведўт. А він сьа пы́тат: Та де ты йдеш? — Та вйдиш, мóвит, на шібеницьу чéрес тéбе. — Давай сьудá мўндур сьвйй, йа за тьа пидў. — Тот бóрзс розгорнўў, даў, тóт сьа загорнўў: А ты цькай! — Али вйвезли д шібеници і повйсили, а воно́ сьньйпка. Ей, мóўйат, не вйнен він нич небора́к. Дивй, сьньйпка вйсит! І тот ўзьаў, забйх пак до кова́ля: Тьамй си, быс так дрўгий раз нйколи ни мóвиў, бо ты шчо зробіў: На, і дьйтко бы такé ни зробіў. А тепéрь вйдиш, йакé йа зробіў, а ты ни мйх!

Зап. в лютім, 1899 р. у Мшанци, Старосамбйрського пов. від Грйца Олйцака Терлецького.

18. Звалашений чорт.

Буў йидён чоловйк тай маў сйна і хотыў йнó оженіти, али ни повзальіў му туту брати, шчо син хотыў. Али він сьи напéр, тай ўзьвў йй. Тогдй тáто вйдыліў йнó і казаў му, абй сьи будувáў. Пóставиў він собй хáту, шóпу і стодóлу. Али стодóлу пóставиў на ничйсьтым мйсци. А той, шчэз би, ўзьвў тай му снопй гет вйкидаў с стодóли. Кáжи він до жйнки: Будём пйрйносити, жйнко, стодóлу, бо на ничйсьтым мйсци. — Типéр нямá йак пйрйносити, бо типéр живá. Али йди жйто вймолоти, а околóти зложи на тьйк, а він собй най гульайи там. — Пішоў чоловйк, молóтит, али шчо ўдáрит сьньйц, сьньйц пйтскачйт, а він на бáльку сидйт і ногами махайи. Скóчыў в бáлька тай кáжй: Дай ми

цип, йа буду молотіу. — Той дау му цип. Він йак ударит, то пиритє сьнип, а сьнип ни пітєкочит. І він кажи: Шчо такє значіт сьн? Ти бйиш сьнип і він пітєкакує, а йа бйу, і ни пітєкочит? — Тому, кажи, бо йа сильнйіший. — А він кажи: Та йак, ти сильнйіший від мєни? — Сильнйіший. — Та чуму? — Бо йа, кажи, звялашиний. — А, кажи, кїлькось сьн гоїу? — Три дни. — То звялаший минє. — Той до камєньн тай му відрїзау гет зьн ўсьнм, а той пішобу аш побїт облаки. Вертаїи вітти, а газда кажи: Прийди третого днїи, йа подїуу сьн, йак ти сьн загоїло. — Молотит чоловік йидєн дєнь і другий дєнь, на третий ни хочи йти молотїги. Жїнка кажи: Чому ни йдєш молотїги? — Йа, кажи, так і так зробїу, так і так. А він прийдє, тай минї відрїжє. — А вона кажи: Скидаї холошнї с сєбі! Зробїла собї вўса с садкї, ўбрала сьн ў холошнї, йдє й молотит. А він ў доктора буу, йдє типєр до чоловіка, тай кажи докторови, абї йшоу з маєтїу за ним. Кажи: Коли ти звялашиний, ануж покажи ти минї, йак ти сьн загоїу? — Тотя скїаула холошнї, йак задєрла нугу до гори, а той йї ланкоу шчє хтїу поглядїти. Али вона йак н...є, а той ў нуги. Здибайи доктори тай кажи: Вирїй сьн, бо там, кажи, така рана, жи тра маєти з за конї. Тай віттогди дау спокї тому чоловікови.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїнського.

19. Як чорт служив у войську.

Ходїв жбуьнїр на варту дєсь ід маґазїнови, а там злий, нек му, ўсє приходїу, та сьа дивїу на тото, йак він там ходит. Али то сьа так трафїало с кїльканайцять раз на йидного жбуьнїрїа. Али раз прийшоу злий ід йидному і повїдат: Кобї ты менї дау тот свїй мундур, йак тобї краснє ходїти, і йа бы так ходїу. Йа бы служїу за тьа рік. — А жбуьнїр сьа ўбєртат, мовїт: Кобї то ты беспєчно быу. — Бўду. І на той час, йак вїбуду, обї ты прийшоу на тото самє мїсцє. — І тот жбуьнїр пішоу і быу дома цїлий рік, а за рік йдє там, де быу, на тото мїсцє; али тот служїу ў воеску дєбрє, тьїлько ремїня на охрєст жоўнїри посїли дауно, а його тото некло; шчо му поспрау-йаут тото файно, а він фїрк на йидєн бїк ўсьо. Шчо го сьа набїли! А він сьа прїдау само так йак тот жбуьнїр на облича. І моуїат йому: Шчо тобї йн? Йак ты нуцїуїш сьа і дєсь тото на йидєн бїк мєчєш? — Вїйшоу тот час, вїйшоу він на тото мїсцє, де забрау тото з нього, рїштунї тот і мундур і повїдат злий: Нї ти ўсьо, шчом ў тєбє ўзьау і нї ти грєшї за цїлий рік, шчом фасувау. — Та йа ни хочу. Вовьїи

собі дашчó. Ой бідныі тоты твойі кирваві гроші. На́ ти ўсьі, 'азмі си, а йа бы більши ни служыў ў вóську, хоць бы ми мільйони дава́ти, ні то тых трыіцьцать грайца́рыў.

Зап. в лю́тім, 1899 р. у Мшанци, Старосамбі́рського пов. від Грыця Олі́шача Терле́цького.

20. Чорт — димало.

Буў один чоловік, що ни свѣйткуваў ни негілю, ни свето. Нишоў вин раз за снопа́ми ў поле, а була то неділя, така слокина, ишоў дощ цілий день, та були грузи. Иде вин возом, аж то кочне си димало¹⁾ за ним цілу дорогу. Вин иде, а далі зліз з воза, та взыў то димало. Виліз на виз, а то з того вилізае чоловік, та кажи: „Не біі си, чоловічи“. Каже: Я кочиў си за тобоў дималом, бо ти си мені дужи вдаў! — Приходьи на ниву, напакували, та повезли д' хакі. Приходьи д' хакі. Чортик каже (бо то вин буў, щиз би!): Но, маеш богато хліба, чоловіче? — А чоловік каже: Є! — Коли є, то будим робити горіўку. — Газда каже: добре! — Зробила біда кітли з лозини, вимастила глиноў, та зачала варити. Зварила, напшили си, газда каже: О то добре пите! — Пшла біда за кітлами і приноси мідіні кітли. Зачали варити, наварили горівок, — запросили других, пили, біда іх лишила, а газда зачыў собі сам шинкува́ти. З того газда забогатіў. А приходи біда і каже: Тобі си лихо шинкуе, возми собі Жидіў до помочи! — Газда взыў. Жиди зрікли: Ми у тебе внарендуемо, тобі мемо лиш гроші платити, а самі мемо шинкувати. — Газда пристав, маў гроші, розниў си, а Жиди від цего чису зачили з ґрунту вигонити людий, а цего, шо їм заарендуваў горіўку, першого.

Зап. в марті, 1903, в Головах, Косівського пов. від Петра Шекерика, Л. Гарматій.

21. За маршій гріш.

Прибраў сьи злий дұх ў пóстать шандарску і прійшоў до хлóна і казаў йимў, шчобі му пролаў жінку своюў на йнднуў ныч. І даваў йимў вилікі гроші, цілу сотку. А жи мужік ни хтыў, бо казаў, шчо сотка сóткоў, а жінку мóжи шандар ўзы́ти і йимў збавити. А жінка сама чоловіка намовила, шчо то сóтка йи вилікі гроші. І ўзыў мужік сóтку і сховаў до скривні. А шандар своёу зброёу новісеў ў хаты на клінок, шчобі чоловікови ни б́уло скўчно, шчобі ни ўзыў ў свѣт йяго

¹⁾ Міхур.

жінку. І сам мужик позачіпаў сьні, позамікаў дзвері і ляг на постылі спаць; а жінка ш шандарэм пішла до стодолі. А буў хлопак, ійі сні, ўже мўдрий. І жиль му бўло за мамоў і пішоў, лых піт стодолоў і слўхаў, ци ни бўди шандар мўчнў йнго маму. І чуў хлопца, йак мама дўжи сикотыла і стогнала. А ўстаў чоловік рано і здумў сьні, шчо йнго жінка ни ўходит до хати. Подивнў сьні на скінў, а шандарскоїі зброїі на клінку нива. Він до дврїі, дзвері позаміканы. А чоловік здумў сьні, шчо такоґо, куди шандар ўвійшоў, шчо зброїу забраў. А йак прїйшоў до студолі, то застаў своїі жінки тыло окреми, а шкіру окреми, шчо шандар йнго жінку облупнў. А йак ўвійшоў до хати, подивнў сьні до скрїні, то сотка лїжїла. Сотку злїй дух ни ўзьнў, бо йнмў за жінку заплачў. І жінки позбуў сьні за жарнїй грїш.

Зап. в цьвітнї, 1897, від Тїмка Грїнїшнїноґо, в Пужнїках, Буцацькоґо пов.

22. Чорт під гориком.

Йндїоґо разу йа ж жінкоў йлу в вісьільї по вичерї до дому. Али йде йакас потвора, чоловік ни чоловік, худобїна ни худобїна. Зближїи сьні блїшчи, кажу йнмў: Добрий вечир. — А він минї вітпвідайн: Дай, Божї, здороўїи. Тай пїтаїи сьні мине: Дестї ходїли, добрий чоловічї? — На вісьільї. — Ци добрїстї сьні мали на тїм вісьільў? — Йа кажу, жи добрї. — Ни знаў, кажї, ци йа би ни пішоў там на вісьільї? — А йа вітпвідайу: Йак майнш охоту! — Пїтаїи сьні він мине: Хтош там йи шче на вісьільў? — Йа йнмў кажу: Нїма ўже нїкого ж жонатїх, тїлькo кўхарка тай староста і музїкї і хлопцї. — Пїтаїи сьні він мине: Шчо там вони робїи? — А йа йнмў на тоїи вітпвідайу: Шче заўчїсу то гуляли з дїўкама, а типер ўже нїзно, то йакїс там штўки показуїут. — Пїтаїи сьні він мине: Шчо за штўки? — Йа му вітпвідайу на тоїи, шчом вїдїў, йак на соломї йаїце пїклї, на стїблїви. — А він на тоїи вітпвідайн: То ўже мине там ни потрїбно. — Али йа сьні прїдвїльїйу трїза лїпши на йнго поставу, а ў него ноґи так йак ў коґута. Дїўїу сьні на облїчи, пугач ни пугач. Прївїраїу сьні блїсчи, вўха ни вўха, а то рїшкї малї. Аш типер ўже йа вїджу: Се живїй дїґько. Дате минї страх і бїю сьні й ни бїю сьні, бо ўже мїсьнць зачїў сходїти і ту бўу йнм ж жінкоў і слўхайу йа, йдут хлопцї, спїваїут. Такі блїско ўже прїблїжїли сьні хлопцї до мени, а він кажї: Кобї ти мине де сховаў. — Йа му вітпвідайу: Та де тїи сховаїу? Йак бнс кїт, то бнм тїи сховаў за назуху. — А то ми

були на гостинци, а при гостинци вісїу на плóты горнєц такий, мóжи ў нїм бóло зо пїить гáрціу, шчо сьї ў нїм гóлупцї варїт на вісїльї. То нáвїть моїá жїнка жїчила рас тóго горшкá. А він до мéни: Будь здорóу, товáршу! — А їа їнмú на тóїн: Шчїслївий тáниц. — Таї він шмик! пїт той горнєц. Али жїнка до мéни: Та ходї ўже. А їа хотьїу постóйати шче, аби хлóпцї той горнєц ни збїли. Али вонá кáжи минї: Ходї, бо їа змéрзла ў нóги; ходьїм таї бóрши будéм спáти і аби сьї хлóпцї до тéби ни чїпáли. — А ту ўже хлóпцї чим рас сьї зближїїут. — А їа кáжу: Та шчо сьї мáїут до мéни чїпáти? Нáї сьї ўчїпїи до плóта, ни до мéни. — Прїїшóу їа кїлькaдесьїть крóкїу на-пирéт с тóго мїсцьї, де їа з ним розмáульаў. Али кáжи Івáн до Штифанá: Двї сьї, їакїї бїди тéньгїї горнєц на плóты. Кобїм так буў кїў ни кїнуў, бóу би їа му даў зо два рáзи; шчо сьї мáїут горшкї по ночїх кїгати? — А Никóла кáжи: Чикáїти, їá сьї вéрну по той бук; ни бóдим с плóта ломáти, аби гáздá ни ўчуў, ни вїйшоў та ни здер шчо з нас. — Принїс Никóла той бук раз два, ў тьї хвїли, а Івáн кáжи: Дáїно минї їнго! Їá сьї їндїáко нїнькa нї с ким ни бóу, нáї хоть горнєц пїбїў. — А Штифан кáжи: Їак сьї той гáздá довїдаїи, шчо їнго горнєц, таї сьї будé гнївати на нас. Дáї спокїї. — Эт, шчо минé їнго гнїў опхóдит; їа їак би їнго ни збїў, тóби нáвїть ни спаў! Пїднїїў кїў до горї, та по горшкóви. Али шчо сьї маў вїдати дáвїн горшкóвїї, а то вісльáчїї. Їак завїшчїло, запїкотьїло, так їак би до кóпи десьїть пéїў шчїпїў. Таї нáўпáуцьї городáми пошумїло. Пїридоганьїїї минé таї кáжи минї: Фáїно-стї минї повїнчувáли. Чомúстї минї ни кáзáли: Дáї, Бóжи, здорóульц, áли дóбрїї тáниц — а їа такий тáниц маў, шчом на кольї пїў лицьї сї вїдорвáў. — А то бóло на роздорóжу таї смo сьї зáраз рoсходїли, бо ўже мáло бóти по опїўночї. Таї зноў він минї кáжи: Дóбрáнїч. — А їа їнмú вїтповїў: Їак льїжїш спáти, аби сї ни мїг ўстáти! Таї їа пїшóу собї спáти. Прїспáў їа сьї нїч, шчем сї з днїв зробїў половїну нóчи і ўже бóло кóло полóднїї і по-хмáрило сьї. Їак згуркотьїло і нáрáз чўїу: удáрїў грїм так, аж вїкна сьї затрїслї, а їá сьї пробудїў. І збїрáў їа сьї, їду собї зноў вісїльї докїнчувати. Їду їа кóло тóго роздорóжи, а там так з десьїтк сьїжéнь булá тéньгa кóпа бзїнї. Али бїгáїи дїтїна по вóлицї таї плáчи. Пїтáїу їá сьї: Чo ти, сїну, плáчїш? — Ої-ої, бїдá, бо ми рїтьїк (грїм) тáтa ўбїў! Мóжи бїстї булї такї дóбрї, шчо бїстї пїшли помочїи ми спорїдїти. — А дéш ти мéшкáїш? пїтáїу сьї їа їнго. — Та от ту нїдалéко, бóди з десьїть сьїжéнь хóду. — Кáжу їа: Ходї скóрши, бо їа мáїу їти на вісїльї. — А то хлoпїї вїтповїдáїи: Таї моїї тáто бóли ўчóра на вісїлью, а нїнькa ўже трéбa ї їїх спорїджувати. — Їде той хлóпцї на нїрéd, ўтварїїи двэрі, ўхóджу їа до хáти, дїўльу сьї —

на землі так йак би гáрниц дéхту вільльїу. — А деш твїй тáто лижїт ўмирлий? — Та от то сїрит хáти. — Та то с твóго тáта такé йи? — Нáши фамїльїа йак ходїт живá, то цýлá, а йак ўмирайи, то нїчó, лиш дéготь сьн з нéго рóбит. — Зáраз йа ўзьїў сьн до рóботи, постыгáў йим дошкї рóбити домовїну, а хлопцїви кáжу: Бїжи за цьвїками, бо ни мáйу чїсý дьїрки виртїти і кїлкї рóбити, бо минї би шче йти на вїсьїльї на обїд! Вїмїриў йа трўнву дéсьїть цáльїў за ўдоўшкї, штїри цáльї за ширóка, а пїўтора за гльїбóка. Принїс хлопцї цьвїки, збїў йа тутú домовїну, а хлопцї пїслáў йим за рáбином, абї йшоў рáбїн йнó ховáти, а сам ўзьїў йим тóгó тýло ў домовїну скидáти, йнó ни гóблии рукáми, áли вилкáми. Тóгó тýло ў домовїну спорїдїў, цьвїками прибїў, а сам на вїсьїльї пїшоў. А йак йнó ў порáдї ховáли, том на той час ни буў, áли дрўгї ми казáли.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

II. СТРАХИ.

23. *Страж бандою.*

Буў Васіль Кіндрат, файний госпóдар. Займіў ў ночі на лан пáсти штіри волі, аж від улыгріўскої гравіцы. Пасе він там ты волі, аж о піўночи поїавіла сьї бáнда, дўжи крáсно грáйи; дівит сьї, тим ланóм шум, бáнда рíжи, ни мóжи сьї ўстоїати, а тьма паньїў дўжи длїўно гульáйи. Али й волі тьїкаїут с тим шўмом. Позакідáли сї опанчі, гульáйут так йак ў повітьу, аш сьвітло мéжи нїми сьї показáло; він сьї зострáшнїў тай з волáми ўтьїк. А то пішлó ў бéзвїсти, ў скалú, ў рїкú. Шум дўжи буў. І вїт тогдї ўже ни гнаў пáсти ў ночї.

Зап. в динни, 1902 р., в Коронци, Бучацького пов. від Олексї Сеньчука.

24. *Страж у видї весїля.*

Раз йá пішбў собї завїтка на музїку подивїти сьї і буў йá там дóўший час. Ни знаїу, йáкá булá порá, йду ўже до дóму, слўхайу, йде висьїльї. А йá собї мїшльу: Дóбри миньї сьї графїло; бўў йим на музїцы, шче будú видьїти й висьїльї. Припér йá сьї до плéта і чикáйу. Йде тотó висьїльї, так лáткайут, мўзика грáйи і фїри йїдут, шчось шїсьть чи сьїм фїр, аж прóсто на мéни с кїньма, зі ўсьїм. А йá сьї пїтсுவáйу до плéта, шчобї минé ни ростратувáў, а він тáки на мéни йїди. Йá зачїў кричїти: Та де йїдш, та тобї óчи ни повїлазьїли, жи йá ту стóйу. А він сьї ни вїтзївáйи йїдén з дрўгїм і йїди дáльї так, шчо йá мўсьїў вїцьїсти аш на плýт, бóm сьї бойáў, абї минé ни ростра-

тували. І поминули мине, поїхали від неї так с п'ять кілометра, уже то́го висьільї чути ни було. І ни зна́ю, шчо сьї да́льї ста́ло, бо їа буў ў такім страху́, шчом ни міг до до́му зайті. То с тиждинь ми бу́ло шприт очіма то́то висьільї і ўсе-м сьї ў тої час бо́йаў.

Зап. в линци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

25. Як страх гуляв.

Ту ў кольїду́ кольїдували хлѳнци. Музика буў порїдний, файно граў і забавїли сьї їак звичайно хлѳнци, свївали, кольїдували, їїде́н до дрўгого до хати ходїли і так сьї забавїли. Али звїбрали сьї від млина́ шпривїского їті до Івана Куликѳского. Дїїют сьї, їде їакїс панѳк файно звїбраний, звїгарок аш синїайи, палицьї ў руках; мїсьць свїтит, хлѳнци лишїли сьї, по задї їшли, а музика, їак звичайно пішоў на шпрїд с свѳїм тамбором і кажи: Ыакїс пан їде, заграїмо му файно, мѳжи ми кїни шчо ў скрїнки. — І зачїли файно гра́ти. Тої прѳтыў них дохѳдит блїшши, зачїў шїтскакувати тої панѳк, зачїў гуля́ти. с тоїї палицьї зробїло сьї ўже двї ў то́го панка ў руках і бїи їидноў ў дрўгу і дўжи дїїно гуля́їи. Али ўздрїў музика і то́тї хлѳнци, шчо то ни їи панѳк, а́ли шчо с эле мусит бу́ти. Запу́дї сьї музика і стаў гра́ти; а́ж бїльши прїбу́ло хлѳнциў по задї і застраїли сьї і застанѳвили сьї на тїм панѳкѳ, шчо так гуля́їи. Михаїло Куликѳский відкїг на бїк музика́нтїў і помїну́ли то́го панка і видѳ до свѳго вїтцьї, Івана Куликѳского, до свѳїї хати, шчѳбї ї там забавили сьї. І тої панѳк ни лишїїи сьї їїх ўже. Іде́ тоўпа хлѳнциў чїрис шїсьть сот крокіў понад води, горѳдом, аж до Івана Куликѳского. Прїїшли до фїрткї, тої панѳк звик. Прїїшлѳ сьї ўтварїти фїртку, ни мож ўтворити. Аж пес згаўкаў на подвїру і ўтворїли то́тї двѳрї і зачїли чудувати сьї, шчо силї їи. Вїтко, шчо то бїда бу́ла! Шпрїжїгна́ли сьї і сказа́ли: Най Бог шпрїже нас від усьѳго злѳго.

Зап. в линци, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

26. Страх — музика.

Ыидно́го ра́зу пішоў їа на вичирїцьї. Побуў їа ў товариствї хлѳнциў блїсько одина́цїтоїї годїни і замїслиў їим їти ўже до до́му, бо

пізна порá, а на другий день маў їм пільну роботу, до котрої хотїу спочїти. Клікаў їм товаришїу своїх, áли ми вїтвали, шчо шче ни підут до дому. Пожигнаў їм товаришїу і пішоў їм до дому сам. То було далéко на другім кінці силá, де ãа буў на вичирніцòх. Їак їм сьи ввртаў звїтти, учинїу їм сьи на сиридїнї силá, б́ула там хáта побудована новá, Бóского Никóли, при котрї шче двирїй і вїкóн ни б́уло. Даў минї сьи ч́ути голос, шчо музїка на цимбáли граїи ў тьї хáтї новї, нидокінчéны. Стаў ãа, сл́ухайу, ўже ни граїи. Зачїу ãа йти тихóнько на пáльцòх, а музїка зноў граїи. Здавáто минї сьи, шчо то ў тьї хáтї, а наколїм хáту миц́уў, зáраз їм ўчуў, шчо то ў с́утичи ў ровї, ў бáйнах, áлим ни вїдїу хто. І пішоў їм собї далї і лишїу їм музїку. О вїсьмидесят крóкїу на пирéдбї було роздорóжи — прóсто Крéга — і ў вїнкли роздорóжа тóго булá мурава. Зобáчїу їм здалїку бїлий копéц. Престаўїило минї сьи нїби ќупа сьнїѓу, áли сьнїѓу ни б́уло, бо то б́уло ў листопадї. Було мрáчно, áли ни б́уло нї болóта, нї сьнїѓу. Приходжу аж блїсько кóло нéго, кóло тóго кінцїá, дїўїу сьи на нéго, а то вїглядáїи нїби худобїнка малá, áли ни ч́ути з нéго áнї вїддїху нїйáкого, áнї нїчóго. Ни мїг ãа ў очї респїзнáти шчо то, а схилїтим сьи боїаў, бо ни знаў, шчо то такé. Хтїу ãа кóнчи знáти, шчо то і ўзьїу їм сьїрнїк с кишéнї, засьвїтїу їм і зобáчїу їм, шчо то хорт вилїкий бїлий, зложїу сьи ãак звїкли пес до спáнїá, поставїу гóлову на зáднї нóги, вїтрїшчїу óчи на мéни і ни рушїи сьи з мїсьцїи. Їак їм виходїу з вичирнїць, ни маў їм жáдної пáтицї с собóу; áли буў плїт старїй кóло дорóги, а ãа ўзьїу кїл, тому шчо далéко б́уло шче до дому, а ў нас тогди воўки по силї ходїли, абїм на припáдок маў сьи чим оборонїти. Узьїу ãа той кїл і три рази ним ўдарїу пóпри хóрта стóрцòм, а вїн áнї муркнé, áнї сáпнé, а ãа ни ўступїу сьи, бо хотїу їнго почистувáти. Узьїу ãа, пїднїе кїл до горї ãак пальн́у їнго на вїдлїть, ãак лжиу, а хорт áнї заскавулїу, áли здоймїу сьи на нóги, стаў д́ужи вилїквїй, ãак даў ш́уса їндїного, то ми сьи здавáло, жи двацїть крóкїу буў плїт далéко, скочїу за той плїт і пішоў там, де граў. А ãа собї гáдáїу: Ти мицї граў, а ãа тобї вїдїграў. — Али страх мнї так огорн́уў, шчом лéдво до дому пришóу і на вичирнїцьї бїльши ни ходїу.

Зап. в лїпни, 1902, в Шужнїках, Бучацького пов. від О. Розовського.

27. Страх у вїдї панї.

У дворї рїзаў їм пацьукá. Ўже булá пізна годїна, дванацїта; поробїу ãа сальцесóни, кишкї, коўбасї і хóчу йти до дому. Кáжи мнївї

кльўчицьи: Ни йдѣт до дѣму, Сильчўку, бо типѣр дванацѣта годїна, мѣжити сѣи затрїмати. — А йа кáжу: Ей шчо, Бог ўсѣуда, на кáждѣм мїсци. — Пáнї відложїли ми коўбасѣ, солонїни і грѣшиї, йак звїкли рїзникá вїтпáвити. Йду йа ѡгрудом, крáсьнї чїчкї на свїдѣ, йак найкращї горїнїїї бїльї, або бульдинѣриїа. Летїт пѣпри мѣни пáнѣи с шумом ў обручїх. Пирїйшѣў йа той корч, а онá пѣпри мѣни, попри той корч, тай пїшла ў саджїўку купáти сѣи. Там талáпайи, лўскайи, прїйшѣў йа до клáтки, йти на клáтку — йа на скарбѣвїм бѣцї клáтки а онѣ на пáшїм бѣцї. І сидїт на клáтцї ўже. Водá вилїка і мїсьльу собї: Чи ти мїнѣ трѣтиш ў водѣ, чи йа тибѣ? — Пирїхрїстїў йа сѣи, і кáжу: Дўху свѣтїї, просвѣтї мїнѣ, стирїжї мѣнї вїт ўсѣѣго злѣго! — Пирїхѣджу аж до бѣрига, хўхнуў йа ў рўку по бѣжї воли, прїхѣджу до нѣго — ни ўступаїи сѣи. Помáцаў йа за гѣлову, студѣни. Е, гадáйу собї, шчо ти будѣш мїнѣ робїти? Тай кáу: Ходї! А онѣ йде так йак йáльїўка, ни ўбрáна. Йа йду до хáти і онѣ йде. Кáу: Жїнка, свѣтї, ни лихослѣў. — Жїнка засвѣтїла, а то стоїт так гї тилї ў хáтї. — Кáжи жїнка: Шчѣс прївїў? — Абѣ йа знáйу шчо? — Йа с хáти кїгну, то сѣи ўпѣрло ў одвїрки, ни мож вїкїгнути. Вїкїгнуў йим до свїнїї, даў йим на відлѣть кїлька раз макѣѣном, а онѣ кáжи: Пусти, ўже тѣи бїльши ни бўду пўджити. Йак йим ўтвориў дѣверї, йак вїтир сѣи звїаў, пїшло, ўже-м бїльши ни відлѣў.

Зап. в линїи, 1902, в Коропци, Бучанького пов. від Олекси Сеньчука.

28. Страх — паниа.

Як-им був легїнем ще, тай шов я до гївки. Так було пїзно, коло опївночи дес нїдалеко. Я зийшовим нат сило тей прїйшов близько води. Дивлю си я, а там кунає си шѣс в водї. Дивлю си, кунає си паниа; так гей до четѣдини подїбна, бїла. І вїтак злякав си — хотївим утїкати, али гадаю я си: Нїби парупкови утїкати від дївки — то встид, як вона кунає си. Прїглядаю я си блищи і дивлю си на тото, а то все — то пїтхопит си до гори тей спускає си. І я чим блищи зближю си, а вона вже ни пїтскакує так, як здалеку. Я гадаю собї типѣр: — Що це ни щїзає? Бїда буди. А можи яка бїда обморочит — прїйду, подивлю си! Пирїходжу я блищи тей нахїлею гѣлову, а то вже лишень гѣлову витко, вже ни кунає си, лиш так мало потроха. А я прїходжу блищи, а то вода так пїткїдає тов шумов з води. Тей я би був мїх на то рáхувати, а то нїправда було.

Зап. 1903, від Василя Варчука, в Печенїжинї, О. Деревянка.

29. *Страх у виді жінки лізе на грушкю.*

Микалєсмо конопльї — вже в осени. І вітак якийсє вмикали та йдемо вже до хати. Дивимо сѣ, жінка стоїт. Ну, і ми стали, та стояли так квадрає. І дивимо сѣ, а вона дряпає сѣ по грушці. І так ми пішли до хати таї лишили ї. Хотів шпурити теї казали: так ни [падѣ.

Зап. 1903, від Волощука Василя у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

30. *Страх у виді дівки.*

То йдєн парубок надійшоў з вичирниць ў зимі, таї приходит ни далєко йак то мїст коло школи (в Григорові). Кáжи: Дїўю сѣ, йде дьўка; а йа собі мїслиў, жи то Насѣтьи Рїсноїї, таї кáжу до неїї: А ти дѣ йдеш так пізно? Таї йим злáпаў йїї за рúку. Йа йї ўзбнў за рúку, а йїї рука такá волохáта! А вона — кáжи, сѣла миньї на плєчї таї не мójж йї скинути. Прийшоў йа нидалєко цѣркви, коло тóго христá, шчо йи, хóчу сѣ нирихристїти, ни мож і ни мож далї йти. Йа бирú, виртáйу сѣ назáт. Приходжу аж там коло мѣста, коло школи, зноў ни цускáйи далї. Гадáйу собі: Шчо ту робїти? Бярú тогдї, йду ў долину. Нирийшоў йим биз вóду, биз потьчок таї йду нóнїд горú, а ту миньї так тьшкó, так йим зьїпрїў! Аж йим прийшоў коло тóїї фігúри, шчо коло Тúrка, аш там йим сѣ нирихристїў таї тогдї дьўка з мєни зьїзлá. А йа прийшоў до дóму таї відлєжиў двї недѣли і дрúгий раз ўже дьўки на дорóвї ни чїнаў ў ночї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від брата Фїлька.

31. *Страх — Жид.*

Йду я йидного вечера до дому вже пізно, а Жид стоїт на дорозї. Али я дивю сѣ — так їду по-при него — нїчо я єму ни казав такого, теї я так кажу: Шо ти, мой, писеш? — А то, вихїр як сѣ звїяв, як зачєло камїнями шпурлєти! Али я дивлю сѣ, а той Жит минє ниригонив аш коло коршми. Я єго лишєв, а він вже напирид мєни. Кажу: Шо ти є мо, шо ти маєш минє пуджити? — А то напирид мєни відїйшло, теї сѣ зробив... зробило сѣ пєсє малє. Али то пєсє зачєло сѣ

кочети пиридомнов; я лишень хотів го ймити, а воно вітскочело від мени, і с того писети, та си зробив хорт такой
 Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

32. Страх у виді Жидів.

Йїхали с Коронцьи на живв́а лўди сторонного пана с Подольи. А йидна жінка бойала сьи дўжи бідї ў ночи, али решта, на тї фірі сидило багато лўдий, тай сьи сьмїїали. Тай каут: Оўва! Шчо до нас бїда майї? Йа коби відьїў, йака бїда! — кажи оден. А фірман кажи: Хбчнги відьїти? Йа вам покажу з́араз. — Трїснуў батогом два рази, поїавило сьи двобїи малїх: одно мєньши, дрўги бїльши. Так вїглядало, нїби Жидьїта. Тай кажи той фірман: Адьїт, онде ўже йи двобїи. — Зачнїў кїньми рушїти фірман, ни мош; шчо с вїтак змуркотьїў той фірман, коньї йак сьи пїрвали, йак зачїли литьїти, вїт пїткїў аж йїскри сќачут. Лўди сьи нонапўджували ўже на фірі, однї сьи Б́огу мольни, а дрўги моўчї. І тотї литьї, нїби Жидьїта. Дойїжджїїут аж до дрўгого сїла, дїўїи сьи, а тотї ўже на пиредї двобїи дьїтїї, ўже стоїа зноў. Той фірман зноў траснуў два рази батогом, тотї дьїти зникли, тї лўди подьїкували Б́огу, а той фірман сьмїїаў сьи. І кажи: То моїї помїчнїкї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

33. Страх — хлопчик.

Други — я йшов с села десь коло диветої, або дисетої години. І привїдїв мїнї си на болокї однїм хлопчик. Я си пирихристив, а вїн щиз... но вздрїв.

Зап. 1903, від Василя Грїгорїйчука, в Видиновї, Снятинського пов. О. Деревянка.

34. Бїда — дитина.

Йду раз ранєнько до Сїсчїхи. Дївю сї, а перед хатов така дитїна, малєнька, в сорочїнї, простоволоса. Пїшов я до хати та пора-

хував діти. Всі були. — А чия то там, Сісчіхо, на дворі дитина? — А ўна на то ніц. Прибігаю до мої небіжки мами тай кажу: У Сісчіхи бідўм видів. Але мама не вірила. А потому люде всі сі переконали, що у Сісчіхи була біда.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра. В. Левинський.

35. Страх у виді коня.

Йидного разу йїхаў чоловік ж жінкоў з міста, з Бучичи. Нидалеко сила на граничніх дорозіх надлєгїў нагли кінь вилїкий страшнїх сильнїм гальоном, жи аж іскри за йїгò копїтамі сїи сїпали. Зобачила жінка, шчо з заду сидїла на фірі, і пристрашила сїи дўжи тим видоком і кричила зо страхі до чоловіка свòго: Жинїй йїак найбòрши коньї, бо за нами литїт такїй кінь вилїкий і коцно литїт так, жи аж сїи іскри, за ним сїпїют. — Ни помогло тотò шчо наганьїў коньї чоловік і йїхаў бòрзо ними, бо той кінь далєко бòрши лєгїў і здавало сїи, шчо хòче йїх на возї свòїїм бїгом побїти. Нараз йїак сїи дўжи зблизїў блїсько аж до самого вòза, скòчнїў раптом на бїк і до лїса полєгїў, а вогонь сїи за ним сїпаў. А тотї коньї ў вòзї зобачили того коньї ў побїгу, то так шалєно рвали до дòму, шчо трўдно йїх бўло стрїмати.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

36. Дивна конина.

Йшоў йїа рас с Пўжник. Пришòў йїм на Кїзьу, а там йїи такїй жòлуб або рїў. Дїўїу сїи, а там конїна спўтана, пиривєрнина до горї пòгами. А то вилїкий там рїў від новосїлєцкогò. А йїа гадаїу собї: Та шкодà, аби здòхла. Треба йїїї роспўтати тай вївїсти з того жòлуба. — І тримайїу сїи за пўто. Наколі йїи йїа вївїў і хтїў йїм пустиїти. Вона йїак вїўкнї, йїак дїргнї, йїак пїди зо мноў по корчòх! І маў йїи мїшòк на собї і кужух, то подєрло на мїнї ў шкамàтїи так, шчом сїи лишїў тьїлько ў портках. Вїтак йїак здоймàло з мєни порткї, то ўжєм ў такїм страху буў, шчом ни мїг вїтримати, бом сїи гадаў, шчо бўди ішчє здоймàти шкїру. Али бòли лишїла (мàла сумлїнїи — зам. тата) мїнє Богу дїйкувати мїжи рòсохами на вирбї нат самòў кручоў. І шчє кàпцїи лишїло ми на ногàх.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

37. Як парубок скавав на страха.

Раз їа вівіў конїну на пашу, а сáмїим пішоў на вичирниці. А та конїна прийшла с пáшї тай приближїи сїи до горóда, хóчи залїсти ў горóд. А їа їду з вичирниць тай дїўїў зїи: Мойа конїна, гнїдá, маїи на чолї лїсїну. Мїшльу собї: Респўтаїу тї, тай возьмў тї до дóму, бо залїзїш ў горóд тай нарóбїш шкóди. — Прихóджу до тóїї конїни, респўтаїїм, пўто ўзїў, на шїїу заложїў (собї — зам. тата), а самїим ўзїў сїи за хрїбét конїни, тай гайд, так їак то на кóнїи. Їа дїўїу сїи, а їа цáпки стóїу на дрўгїм бóчы. Так їим сїи потóўк, а конїна ни знáїу, дé сїи подїла. Їак мї страх зїбрáв, шїпкум лїшїў, їак їим зачїў ўтїкáти до дóму! Прихóджу, а мойá конїна ў дóма пїд оборóгом, а тотá, шчо їа сїдáў, то ни знáїу дé сїи подїла і до пїни.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-повського.

38. Страх у видї лошака.

Як-смо раз їхали до Стрия і то сї вчїпило наших конїй геї лошїи. Таке цалком подабало на лошїи. Али мїнї їно дивно було — де воно сї взяло коло конїй. І все с самих Лїсєтїч до Тїсарова... Али я як сїдїв на фєрї, аж волос їшов в гору, як я то видїв, бо все чогось цавком коло віска. Я бичом навїть гонїв і воно сї такої ни пускало.

Зап. 1903, від Грия Бавуса, в Іванівцях, Жїдачївського пов. О. Деревянка.

39. Страх у видї теляти.

У їнднїм дворї повїходїли вєчїром тильїта с клїтки; а пастухї сїи бойáли, шчобї тильїта ни померáлї або абї ни порозбївáли зьвїрї, ходїли ў ночї і шукали. Їндєн їшоў ўпїрєд, дрўгїй облішїў сїи; і здїбаў шарóу годїноў, жи шчось їшло подїбни до тильїти. І зачїў їнго клїкати: Мальó-мальó-мальó! А тильї їмў сїи покрїўїло так сáми, їак би він говорїў свóїим їзїком. А він пїзнаўшї, шчо ни мóжи бўти, абї так тильї вїтпóвїдáло, пїрпїустїў їнго і пішоў дáльї. А їак надїїшоў дрўгїй і зобáчїў тотó тильї, прїбїх прїтєма і злáпаў за

шійу. І ўчуў, што тотó тильї булó дўжи зїмни і кїнуло ним дўжи кїшко до зимлї. І дóўгий час ни мїх спамьбїтати сь, де він йи. А йак сь схóпиў, то обá поўтыкáли зї страхї і ўзнáли, жи то ни бóли тильїта, áли зьлї дўхи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

40. Страх у видї кози.

Йиден буў Дўтка. Пáсли кóзи на дўзы, шче за пáна Мислóўского, старóго, Анто́нього Віи йїди з двора конём, булó бїльши йак мїльи до-рóгг, покáзало сь йимú на знак козьїти сьвїцкого, мїжи льсáми. А він злїе с коньї тай ўзыў ту кóзочку на коньї тай кáжи: Кóзочко мойá, кóзочко! І визé на конї до компáньїї тих козьїг. Нидалéко ўже бóло доїздїти до обóри козьїчойї, а тотá скóчила кóзочка с коньї тай за-чїла пливкáти ў долóньї і зачїла сь сьмїятї: Ха-ха-ха! Кóзочко мойá, кóзочко! — Зачїла шче й кпїти з нéго. Той йак сь спўдиў, зачїў тїкáти до свóго кумпаньїстого і тотá лишїла сь козá.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

41. Страх серною.

Було в одного гóсподари висїле — хлопцї танцьвовали в вечїр в хатї, а там серна прийшла; і хлопцї зїмáли три рази в руки, а шерсть в руках се лишила, а вона ввестї се ни дала до хати. То певно був дїтко!

Зап. 1903, від Миколи Бачинського з Лївчиць, Жидачївського пов. О. Деревянка.

42. Страх баранцем.

Йїхаў йидин гóсподар з млина чириз льїс так десь коло пїўночи. Йак вийїхаў на той мїсток, шо йе там пїд Сьльцем (беньк.) ў „Залїз-нїй“*) аш чуїи, шось так стало тьашко коньам, шо так стали сопти, шо

*) Залїзна — урочище мїж лїсом на шляху Камїнка-Добротвїр пїд Сьльцем б.; там показують ся рїжнї страхи.

ледво тьагнут. Оглядаѣи цѣ вѣц, а ў заду на возѣ сидит бѣлий баранчик. Вѣн ўже знаў, шо то ѣе, теѣ обирнуў сѣи і далѣ ѣѣди, а ѣак вѣйѣхаў з лѣса, ўзѣаў того баранчика на руки і даваѣ хрѣстити ѣнго. Али тоѣ господар зарас заслап і пѣў року лижаў, а шоб ни буў ѣнго зачинаў, то нѣц би ѣиму ни було.

Зап. від Марини Коваль на Стриганці, Камінецького пов. в липни, 1902, А. Веретельник.

43. Бѣдний баранець.

ѣак тѣто робѣли, нибѣжчик, ў Стрѣсовѣ, таѣ тѣмички поѣѣхаў чоловік на ѣармарок, на дрѣги, чи на трѣти силѣ. А до було ў зимѣ, дужи була завирѣха, таѣ тоѣ чоловік дѣжи сѣи припѣзниў. Али дрѣгий буў з ним, ѣѣх двоѣх; ѣѣхали з мѣста пѣзно дѣжи, ниѣч. ѣѣдут пѣлим, а пѣт фѣгѣроў лижит ѣагнѣтко малѣньке і трѣсѣ сѣи, бо зимно, с стѣднини; таѣ заблѣяло. А тоѣ чоловік, шчо з ним ѣѣди : То, кѣжи, пѣўно хтось гнаў вѣўцы з мѣста, а тотѣ сѣи ѣагнѣтко однѣ лишѣло. І кѣжи : Возьмѣм тотѣ ѣагнѣтко, бо шкѣда, абѣ змѣрзло. — Узѣили тотѣ ѣагнѣ, завѣили у вирѣту, положили на сѣани і ѣѣдут. Приѣѣхаў газдѣ до дѣму, ѣагнѣтко ўзѣиў до хѣти, і поклаў на пѣиц. А тоѣ, шчо з ним ѣѣхаў, пѣшѣў до дѣму, бо вѣн буў аж на дрѣгим кѣнці. Типѣр тотѣ ѣагнѣ на пѣицу так сѣи загрѣло, таѣ такѣ сѣи зробѣло вѣлѣки, жи пѣўний пѣиц. І то праўда, праўда! Тогдѣ тотѣ ѣагнѣ кѣжи : Чоловѣчи, вѣзѣи мѣнѣ, кѣжи там, вѣткѣс мѣнѣ ўзѣиў, бо ѣак ни вѣтвѣзѣеш, то будѣш вѣдѣти, шчо с тобѣў сѣи стѣани. — Тоѣ чоловік тогдѣ стаў і дѣмаѣи, ѣак тотѣ вѣсти : ниѣч тѣмна і дѣжи завирѣха і далѣко, типѣр і тѣго чоловіка нѣма, лиш вѣн сам. Али рад-нѣрад, дѣвѣт сѣи, жи то ни жѣрти і запрѣгаѣи кѣнѣ до саниѣ, скигаѣи ѣагнѣ с пѣица, ѣли бо сам ни мѣжи, кѣлько ѣ жѣнка помагаѣи, бо ѣагнѣ вѣлѣки ўже, пѣўний пѣиц. С тѣшкѣў нѣждуѣ вѣдвѣгали ѣнго на сѣани, вѣзѣ ѣнго, ѣли жи кѣнѣ так тѣашкѣ ѣдут, шчо аш пѣлѣком мѣкрѣ. Привѣс там на тотѣ мѣсци, скотѣў ѣе саниѣ і лишѣиѣи; а вонѣ тогдѣ ў сѣмѣх, зачѣло сѣи сѣмѣѣати і кѣжи : ѣакѣс буў мѣнѣ ту ни вѣвѣс, тѣби ти ўже дрѣгий рас пѣўни ѣагнѣтѣи ни браў с того мѣсѣнѣи. Шче ѣимѣ сѣи ѣ покрѣвилѣо, кѣжи : Бѣдний баранѣц, бѣдний, а то змерѣ! — А тоѣ зѣ страхѣм до дѣму лѣдво приѣѣхаў.

Зап. в вересни, 1895 р., в Пужниках, Буцацького пов. від мамѣ.

Паралѣлі : Жѣте і Слово. Т. II. Ст. 354. Чорт-баранчик.

44. Як вівця не дала ймити ся.

В Устю на зборах був я і запізнав си там. Йду — на вулиці стоїт вівця. Пішов я, чоловіка збудив і сказав ему, аби той чоловік пішов вівцу ймити, аби і пси де ни занудили. Той устав, саму дівку вірідив, аби дівка йшла ловити, а сам став на порозі, на дверих. Дівка йшла і ми ловили з дівков обоє і ни могли ймити. То бавило пів години. Вівця побігла, утикла — пішла травами, толоков.

Зап. 1902, від Дутчака Николи у Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

45. Страх вівцею.

Я почувавим з биками так під лісом і накладаєм вогень. Такем зачив пичи бульбу — лізи таке як вівця і прийшло — я тогди взяв такий коштур тай в него кенув. І пішло... як я кенув... Як пішло тісом, як зачило лісом ломити — моцний Боже... том се ледви віховали, то коницю ледві до гори ногами ни пиривирнуло.

Зап. 1903, від Семка Лесіва з Ісиптич, Жидачівського пов. О. Дервянка.

46. Страх у виді ягняти.

Йден чоловік с сіном йїхали з Бучичи. Була то пізна порá ў почі. Прийїхали ко́ло границі зальїсе́нкої і ба́рської, надбіг ба-ранец, йагньї, і зачуў мо́цно блейати так, йак би сьи просиў ў тих льудий, аби го с собоў ўзьїли. Кажи тато до сїна: Стань-но, бо йа-кесь йагньї згубїло сьи від овец десь. Треба го ўзьїти до силá. — Стрїмаў син ко́ны, злїз з во́за і йагньїтко зланаў на рўки і висаднїў на вїз до тата. Тато йагньї тримаїи і глáдит го ко́ло се́би, а син ко́ны жинє і так тьáшко ко́ны тьáгнут, йак би ко́ло пїитнáцьїт цитнарїў вагї. Прийїхали ко́ло границі пужнє́нкої — ту на льєннїчїўдї — а ко́ны так пїпрїли тьáшко, жи аш шумá на ко́нбох стала. І стáли ко́ны, ни хотьáт дáльї тьгнїўти. Йагньїтко з во́за скóчило, пиримїнило сьи ў по-стать чоловіка, сплескало ў долóны і засьмїяло сьи гóлосно і поўто-рило тотї слова, шчо старїй до не́го промоўльїў: Тпру-тунцьу, тпру-тунцьу, бїдни йагньїтко. Ха ха-ха! І лишє вїтир за ним повїяаў, по-бїгло наза́д, áли ўже ў пóстати чоловіка там, звїтки йїхало. А ко́ны

рвали до силá до дóму так, шчо трóдно йїх бóло ў руках ўтрїмати; а тáто с сїном звістрашили сьї мóцно, шчо над йагнїтьом амилосердїли сьї, а то ў пóстатї йагнїтька бїдоў йаковось худóбу си помóчили і самї сьї пострашили.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

47. Дивна череда овець.

Йак тáто шче булі хлóпцем, тай йїздили на нїч с кіньми на бáрнскї сїножіта, бо то дáвно ни так бóло, йак типér. Булі там пужнецькі, бáрнскї... багáто йїх почувáло. Мáли сокїру с собóў, рубáли патики, робили вогóнь, позганьїли кóньї до кúпи і спáли. Надьїйшлó овець зо дванацьїть. Йїден з них ўстаў, тотї вїўцьї привирнў аж до вогнїў, áли вони кáжут: Шчо тим вїўцьом зробїти, абї онї разóm з нáми бóли до рáньї, абї ни пїшли від нас? — Одén кáжи: Ў мéни йї новї обрутїнкі; злáпаймо йїдиў і дрóгу і припнїм. — Тай зробїли так; вїтьїли нань, поланáли на обрутїнкі і припїли, а рéшта ўже стоїáла кóло тих. І польгáли спáти. Ўстайўт рáно, áньї обрутїнок, áньї кóликїў, áньї йїдибóї вїўцьї... Той, шчо йїгó кóньї, ни маў на шчо поланáти, бо обрутїнкі вїўцьї ўзьїли. Вїн половїў кóньї ў рúки і так до дóму припровáдиў, пáткайучи:

Вїўцьї моїї, то чóрнї, то бїлї,
Дбести моїї обрутїнкі дьїли?

Зап. в вересни, 1895 р в Шужниках, Бучацького пов. від мамї.

48. Ягня заводить парубка в озеро.

Рáзу йїдного йшоў йа з вичирнїць. Прихóджу до дóму, дїўїу сьї, вїбїгло йїдно йагнї с шóпи і блéїи і ўганьїїи. Мїшльу йа собї: Тра злáпати і кїнути до шóпи. Йа за ним, ни мож злáпати. Десь булá дьїрá і ўтьїкло вонó на горóд і ўганьїїи по горóды і блéїи. Йа роздльгнїў сьї і мїшльу: Мўшу тьї злáпати, бó тьї шчось звьзїсьть і будé шкóда. Ўганьїїу, ни мож злáпати. Аш ту вонó з горóда побїгло ў такїї дьїс, а йа за ним. Йак йїм зачїў ўганьїти, ўганьїу йїм цьїлú нїч і ни злáпаў йїм йагнїти. Так йїм си óчи подér і так йїм сьї змúчїў і ўпаў йїм ў йакóсь йáму. Рáно дїўїу сьї, а йа ў óзирї ў такїм гльїбóкїм і ў такїм болóтьї і áньї йак вїлїсти, áньї кóгó заклїкати, абї

мьни хто вікигнуў. Іякось іа вільіз, приходжу до до́му, залёдво, шчо жийу на сьвіты. І ўже віт то́го чісу нїгди бим нїчо́го ни ланай.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бузацького пов. від К. Пшиблукевича.

49. Страх у виді свині.

Іидно́го часу буў іа ў силы Корбици ў господари, робіу іим роботу кушньирску. Дыйало то сьи ў полови́ни черфца, коли господаріу до́ма ни б́уло, бо були ў полі. Буў іим іак римєнік і надзірца ііх ўсього господарства сам ў до́ма. А то б́уло ў суботу по полудньу. Кінчиў іим роботу і ни маў іим шчо закури́ти; прикро ми б́уло, али тиріу іим до вє́чера, бо хотіу іим роботу скінчи́ти. У двійати годіни ў вє́чир прийавіли сьи господарі до до́му, а іа укінчиў роботу і удаў іим сьи на місточко на тра́фіку за тьутьуно́м. І забавну іим сьи там з знайомими лудьми до кіньця дисьїтої годіни. По дисьїти годіни вітходжу на місце, дем на́лий день робіу. Приходжу коло цє́рки, прихристиў іим сьи і пішоў іим да́ли. Вісши цє́рки іи хрест на памїтку паньщини; прийшоў іа коло то́го хрєста, здоиміў капильу́х, прихристиў сьи і зачиў па́цвер говорити. Зробіу іим коло сто крокіў вісши, учивіу іим сьи коло цвинтару́, шчо тьїгши сьи сто пїидисьїть крокіў по́при до́рогу. І нараз ўчуў іим на́глий побіг і ту́ніт такій, шчо видава́ло, іак би стомá ногами нараз ц́унало. — То кру́то б́уло, кру́то. — Нагадаў іа собі, шчо то мо́жи б́ути біда, а приповіда́ют лудьи, шчо сьи обгльида́ти ни мо́жна. І іа ни обгльидаў сьи, бо ми сьи ўсьо да́ло чу́ти по́вады мэни. Зближіу іа сьи пр́осто каплиці, шчо стоїт у полови́ни цвинтару́ коло до́роги, а той ту́ніт і біда пришьусувала аш до льво́го бо́ку коло мєни. А іа відвернуў го́лову на правий бік, бом ни хотіу видьїти тої біди. Думаў іим собі: Скінчи́т сьи цвинтар, таї біда сьи ліши́т коло не́го, а іа піду собі да́ли. Ни тьїла сьи біда ліши́ти. Шче два кро́ки б́уло, али скінчиў сьи цвинтар, а біда ста́ла на попере́к до́роги наўпє́рид мэни. Да́лим ўже йти ни міг, му́сьїу іим ста́ти на місци. Зї страху́ мьни піт обильїї і му́сьїу іим біду́ заїрити очїма, му́сьїу іим сьи дивїти на ньу. Була біда доўгости більши іак пїўгора лїктьа, а більши іак ло́коть високости, чо́рна іак вуголь на подобу свинї вилїкої, али жи нїг і голови́ ма́ло мо́жна б́уло розріжнїти, така іак бб́уван. Постойаў іим коло пїить мінуг і біда стоїт. Замислиў іим обїїти біду́; звернуў іим на пра́во, зробіу іим зо два кро́ки, а біда сьи та́кжи постуїла і видала зноў так зі сто стўкіў нараз. Стаў іа тогли

і ўміў йим молитоў багáто і гóворіў йим молитві, áли лишé ў дўсé, бо пiсэком на гóлос ни мож бýдо. Нарéштi молитві кiнчу, а бiдá стоiт (слухаé — прим. мамi). Аж минi сьи наўпiрiкрило стоiáти і ўадихнуў йим до Бóга і помiслiў йим си ў дўсé: Ў iмени прiсв'ятоi Трoйци Господи Бóжи допомoжi минi с тoў бiдoў сьи розўiизати. — То ни жéрти бýли, ньi. — Йак вонá минé страшии до сéго чiсу — так мiсьльу — най би йа йiи настрáшнiў. Маў йим мéтер iидностаiнний ў рущi, йаснoвий, цаль грóбий, пiўгора ширóкий; зрoбиў йим ў прáвий бiк óбрут по улáньски і мoцном бiду бўхнуў тим мéтром на вiдльiть йак ў бўбни. I ў тым мoмэнтi вiхир сьи звiйаў сильний, шчо мáло дéриво на цвитару́ і грушкi ў горóдi перет цвитарoм не положáли сьи. Вiджу, жи бiдi нимá, зникла, áли поступити сьи бoйу, бо так вiтир сильний, шчо ми сьи здавало, шчо би минé понiс. Пoшумiло кiлька мiнiўт і той шум спрáвиў сьи пoза цвитар, а йа пiшоў собi звiтти. Зрoбиў йим з дэсэiть крoкiў і на рiўнi дорóвi лiву нoгу ў прáвий бiк потьглó шчoсь, а прáву ў лiвий і так йим склáдно сьiў, йак той тэмний, шчо на лiру грáйи, так йим сьи зложiў. Хтiў йим сьи спэрти на сьвoйу мiру і стáти, áли нáгли дiўйу сьи, шчо мiри нимá, лише кiлька ў рущi. Спэрти йим сьи на рúку, ўстаў йим і пiшоў йим до дoму і ўже минé бiльши пьiц ни чiпáло. На дрúгий дeнь пoстановiў йим собi знайтi рeшту мiри сьвoйi. Прихóджу на тoтo мiсце, знайшоў йим часьт бiльшу, йак ў рукáх ми сьи лишiла, а трéгоi части мiри і до нiнiшного днi ни бáчиў йим. А цáлий тиждинь маў йим знáки на долoни вiд пазурiў, шчо пoзатiскали сьи ми ў долoнью, йак йим стиснуў рúку. Оповiў йа гáздини сьвoйi, ў котрoйiм рoбиў, шчо минé такá бiдá спiткáла iа тым мiсци, а вонá минi оповiдáйи, шчо нибoшчик Антoсь, муж йiи, oднoгo рáзу йшоў до дoму пiзно ў нoчi с силá и на тым мiсци учiпiла сьи гo бiдá ў пoстатi чoлoвiкa і товaришувáў з ним, пiривiў гo пoпри йигó хáту рoвáми і вiн ни мiг пiзнáти нi тóгo мiсьцци, нi обiсьцьи сьвoгo йак йшоў пoпри нeго і зaпровáднiў гo ў лiс, Вáдову. Буў там лiсничий ў тым лiсi. Накoлi кúри запiйали, товáриш шчeз, а муж йiи, Антoсь лeдво до сxiт сoньцьа до дoму сьи дьiстáў. — За цýлу нiч зaйшоў.

Зап. в лiнии, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вiд О. Розовського.

50. Страх льохою.

Йа йшоў з вичирнiц. Йду чiриз горóди наўпраўцi, і ўзьиў йим кiў на плéчi. Дiўйу сьи, йде льoха наўпiред мeни: рoхкайи. Али йа буў пiд oхoтoў, звiйу кiў і туту льoху колoм. Льoха рoх-рoх — і ў

бзїни залѣтыла, мáло бзїни ни вїломала. І йá сьби спúдиў, шїнка ми ў горі, мáло ни спáла.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василіка.

51. *Льоха з пацятами.*

Як шов Ясько Глуховеского до міста і тогди видів льоху с пацятами. То дужи пізно, над ріков. — І вирикнула сї (в) кобіту. І вийшла тота кобіта враз з ним аш на місто. І тогди як шла враз з ним (за пацета — вже ни знаю, де сї поділи) тей на мосьці тогди ему повіла: — „Ну, бувай здоров!“... І казала: Якне ходив до тої дівчини, так будиш ходив, такі сї с тов дівчинов воженш. — Ну, тей вже сї в тім розійшли.

Зап. 1903, від Орини Андрущиши в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

52. *Свиня зачінає товариство.*

Перед сьвитами рїздвиними я коледував тай систра була в мени тай просила мене: Відвиди мене до дому! — А я взев тай пішов з нев, тай пішлим у суткі з нев. Та я взев с собов зетя свого, бо й я си бояв. Али я йду — ідижо трое нас, то мині тут у стьгну торкнуло си, а я си тегну. Алиш наслухаю — то знов торкнуло; а я ланцув руков та ймив сми свиню, али си вірвала. Тай потому я пішов — систру відвів еднако, а він вирнув си. То вже нічо мнї ни зачіпало.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

53. *Страх — заяць.*

Я був за вартівника в дворі, али дивю си, а то шос гримнуло рас, а вітак і другий рас; а я кажу: „Докі ти будеш мене пуджети?“ А то відійшло та в долонї та все лус-лус тей зачело си смїяти. Тогди знов як взев камїнь, як луснув, аш я си спудив. А то такі коло мени ни далеко бўло. А прийшов я, дивлю си там, шос гримає коло кошниці. А так як я приходжу туда на то місци, де то гримало — а то нима

нічо. Я лишень відійшов, а то знов бире — розбиває кошицу — корудзу пускає. Али я приходжу на то місци знов — агі, нима нічо. Що то такого? Али я взев, та йду; я йду вже віти, а то си зробив заяц, ніби то в полю, таке вухами стриже коло мени і тими лапкама так як та мала дитина грає ти руками — так той заяц. Я єму кажу: „Шо ти є ти, шой, за еден, шо ти си мене ни боїш, али ти биреш та мене пуджеш? А чо ти биреш — тогди тікаеш, як я прийду тудя?“ А то ніц мині, нічо ни казало ані рас. Так я си є того спудив, аш мині кашляюх підійшило до гори, так мині стало дужи лечно.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Сياتинського пов. О. Деревянка.

54. Страж у виді пса.

Одно́го ра́зу робіу́ йа жива́ ў Новосіу́цї за Підга́йцями. Прийшо́у йа ў виді́льу до до́му до сві́то силá, до Пу́жник, подивіти сьї, шчо сьї ў до́ма роби́т. Ў пониді́лок вирта́у йа наза́д до Новосіу́ки, а товáришило зо мно́у три кобі́ты і одна́ дьі́чина, котрі́ так са́мо роби́ли жива́ ў Новосіу́цї. Вийшли́ ми є Пу́жник цы́лком є полудні́и і на полові́ннї дорóги на́м сьї цы́лком занивідны́ло. Десь коло́ дися́-тойї годі́ни бу́ли ми ў Голго́чах пі́рїт Підга́йцями; наколі́смо пирі́ходили́ по́при мли́н і йа йшо́у ў пирéд з дьі́чино́у, нара́є скричі́ли ўсе́ї три жінкі́ з за́ду і кіну́ли сьї на мéни. Йа змішаний́ тим крі́ком, пирі́та́у сьї, чо́го крича́т. А вони́ пока́зуйут рукóйу на грéбљу і кажут мнв́ї, шчо сто́їт пєс вилі́кий, шчо віскочи́у з воді́. Йа сьї диві́у до́угий час ў то місци, де вони́ пока́зували, а́лим пєса жáдного ни ві́дбїу́. І зачина́у сьї з них сьмі́яти і ка́жу так на жарт: Випли́ць бідá з воді́, лы́пши з бідóу, йак без бідї́. Нарáз увіды́у йим, йак віскочи́у з воді́ той са́мий пєс, котро́го пі́рїт хвильу́ віды́ли тих три жінки́. Настрáшвї сьї і йа то́го чудóвишча і пúстили́смо сьї йти да́льї, а той пєс за на́ми та́кжи. Наколі́ йа сьї обгля́ну, то він ста́ни, а йак йа сьї ни дї́ульу, то він йде за на́ми. Так йшо́у до́угий час. А йа мїшлю́ собі́: Да́м йимú кї́лька пали́ць і пирі́кона́у сьї, шчо́ то йнет. Али потім́ йа собі́ при́пнїу́, жи йак то пєс пра́удивий, то бу́де йїсти хлї́б, шчо йа йимú дам. Ўзьїу́ йа, ўлу́пїу́ кавáлок хлї́ба і хты́у йим йимú кіну́ти; наколі́м сьї обирнї́у с хлї́бом до не́го, він єкочи́у за фóсу і зачы́у сьї з нас сьмі́яти. І кажи́ так: Коби́ ти бу́у мвнї́ дау́ ўпирéт пали́цу, то бис бу́у сьї до́бри пирі́кона́у, а́ли до́брогоє сьї домї́слиу́! І лишї́у сьї на тым́ місци.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гілярка.

55. Студений страх.

Дєдиви показав си пес червоний. Вони его били палицив тай тїкали, а він за ними біх. Легли спати, а він лех верв них — такий студений, аж вони знимогли черне то. А вітак на полудни показав їм си пан з блищичеми гудзиками... Аж знимогли черне то.

Зап. 1903, від Параски Легкун, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

56. Як страх ріс.

Та як шли всі трое, та ішли до ліски і вздріли там пса. Тогди той син его взяв, тай виломав кіл і тріснув по лісьці, а той пес зачав рости в гору. І як вони всі трое, як до того пса прийшли, і дуже се були полекли. І ни знати, де се подїв той пес.

Зап. 1903, від Орини Андрущиши, у Іваівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

57. Страх у виді хортів.

Їа буў на Дуброві. Тато казали, шчо вїйдут до мєни йачмінь ўйизати, ў живвѣ. Ўзьўў йа кавалок хлїба з дому, казали, шчо вїнисут минь обїд тато — нима. Наўйизаўў йа дванацїть полўкїнкїў йачмєнью, снопї-м повосїў, шїсьть полўкїнкїў зложїў йим ў кони, аїи ўже пїзна пбра, мбжи ўже була одинацїта годїна, набраў на вїз йачмєнью, йїду до дому — сьнїдѣнок йим дїстаў, обїду ни маў, вичєра пїзна. — Прийхаў йа до дому, показали сьн хортї пїрид волѣми, а волї: Фу-фу! Йа такий нїдбрий. Ўзьўў йим притїку в вбза, йак зачїўйим бїти йак зачїло йайкотїти ўсїльбѣкими голосѣми! Даў йа волѣм йїсти, мїсьльу Ужем побїў. Пополўднуваў йа, ўже рѣзом повичєрїў, подїкїваў Ббгу, пїрихрїстїў йим сьн, зговорїў молитвї, льх спѣти. Устаў дбсьвїта — нїма нїчбго. І ўжем ни вїдбїў бїльши нїчбго.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

58. Як пес перейшов парубка.

Ходив я до дївчини на той бїк за воду і там прїспїзнив си мало. Вїтти виртаю си назат і перейшов мине пес і я сгав право него... право

того пса. Засьвітив оден сїрник, засьвітив другий, третий і дало минї лек трохи. Пішов я до другого товариша до свого, кажу му: „Чи ти ни спускав пса свого, шо він там по яру ходит?“ — Кажи: Не! мій пес присилиний!“ І скінчило си...

Зап. 1903, від Дутчака Николи, в Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

59. Страж котом.

Один чоловік ходив до міста. Потім він шов чирис корчі і вздрів kota, шо прирминив се злий дух. Він того kota зачев бити, кіт слідом ішов за ним до міста. Він ни міг обігнати си злого духа. А потім відігнав, али се напудив і вмер.

Зап. 1903, від Онуфрія Льонця, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

60. Кіт на черешні.

У йидній силбі служіў ў дворі йиден парубок. А йшоў до дому два днї бис цвинтар і обглінуў на чирешни дорідливі йагоди, погадаўши собі: Йак йа буду йшоў ў ночі, йа йїх си нарвў! — бо то бўли чирешни запродањі, то за днї пільнували. Йак повиртаў коло опїночи, місяць сьвітїў, дужи йасна нїч була. Він вїльїз на чирешню, нарваў досьть долиноў, а потому підлїз ў вєрх, шчобї му сї там вїтче було від місяцьї. Чїнаїи сї за гїльї обома рукама, а кіт собі обома лабама. І він сї дужи зїстрашїў, бо шче такого вилїкого і сильного кота ни вїдыў. Йак ўзьїў тїкати ш чирешнї, то аж гїльї шумїло. А йак прийшоў до дому, то с того страху хорував дўгий час.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гришиного.

61. Котя.

Али йду я одного разу, так в чечир, так ни дужи пізно, ни дужи зарано, али коте, як си зело... тей я ва тим коте бїх і ни мїхїм го ймити. А вїтак я хотїв то коте зловити, а то коте пішло дес від мени — щевло. Али я йду далї — а то с того відай котєта зробив си

пес. Я его взев тей лиш хотів так вдарити, а він мині піц ни ка-
зав, али другий... Али він кажи: „То лиши, чоловіче, лиши, бо ти ни
знаеш як тото...

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського
пов. О. Деревянка.

62. *Страх у виді індика.*

То міні повідав оден: — Їхав-ем з ярмарку. Приїжджаю коло
коршми, али-м їхав з ярмарку саньми, ізза коршми виходит щось подіб-
ного до чалого чоловіка і стало побіч зі мною поза рів посувати сї.
Пириїжджаю вже в половині дороги, приглядаю сї блишишн тому чоло-
вікови, а то подібни до індика. Ні, так: ноги подібні до індика. Він
нагнав скорши кіньми і то щезло.

Зап. 1903, від Михайла Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов.
О. Деревянка.

63. *Страх — індик.*

Ішов-сми с толоки — тут гезде коло сеї хати, тай став-сми коло
плота. Дивлю си, а то мигає, все біжит віт плота, віт суток, таке як
гїндик; і то ни витко того, лишень так як мигає. І потому все бігав.
Я пішов блишишн, а то, лише по відбіжит трохи від мєни... Тей стояв
і дивив си, а чупир як здув си до гори, а я втік до дому.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Снятинського пов. О.
Деревянка.

64. *Страх гускою.*

Мій чоловік ловив рибу — пізно. Чює — а тото шос хавкає так
попіт береги. Він йде, йде — дивит си, а то гуска. Він гадав курат,
шо то хтос застрілив гуску, та я йму. Та поставив лукатку, тай при-
ходит ловити руками. Він пришов — ловит руками, а то — нима гу-
ски, тільки такий будек гарний. А там акурат Максимихи утопила си
дівка.

Зап. 1903 від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов.
О. Деревянка,

65. *Страж кугутом.*

Ішли в вечір парупки с коршми, а то було місяшно. Дивют си, піт пирилазом когут в'езаний, а то було при дорогі цісарській. А того дне був ярмарок і вони гадали, шо хтос ішов на ярмарок і хтос там загубив.

— Мой, зара до Шльоми... буди в око!

Здоймают когута, бире під паху тай до Шльоми. Шо крок посту-плют, шо два — когут росте як ни самовитий, к' ік на дрішох. Зробив си к' ік подушка, потому як дві, а їм чупир в гору як піди,.. Кєпилюхи здиймав, а вони когута фўрили той як піди дес туди як яр, як зїбе крильми, як политит... такого лоскоту наробив, такого тирла, шо най-більші дерива си вігинали від вітру. Та тільки ми вже тих когутів здоймали у вечір.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського нов. О. Дереванка.

66. *Страж у видї курки.*

Ту ў йиднїм силї бўло двойн лўдїй і вони йак сьн пожнїли, не могли сьн выкўли нїчўго доробїти. Десь си кўпнї йакє пацїи — вонў здўхнї, то йакєсь тильї — то сáмош так. 'Али бо ўже вони мáли й дитїну — нїдїйнї і так аж ўмре; ба йидвá, й дрўга... досить, жи нїц ни мўжут сьн доробїти. 'Али дїўїут сьн, ў стáйни ў них ўсе йакась чўрна кўрка сидїт ў бáнтах. І так вони хотїгт йїїї парáз злáпати, áли вонá шчэвнї, ни мўжут йї пáйтї. А він буў ткачём і робїў за варстáтом, маў ўсильáкї кóло сéби кавáлки. І йак тотá кўрочка с стáйнї десь шчэзла, ўже ни бўла там, тогдї перенесло сьн тотó до хати на стрїх: гўркайї, стукайї, áли вони ни знáйїут нїчў, шчо то. По стрїху нїби вискóm йїди, нїби дровá кїдáйї... с стрїху йак кїни чим, то аш сьн хáта трїсé, а вїйдут дивїти сьн, нїмá нїчў. Зачїли вони кавáти ксьбондзови і лўдўам, шчо ў них йї йакась бїдá. Ксьбондз зачїў йїм кавáти, шчо бїдї нїма нїгїдé. 'Али так доўго ни давáло йїм спокóйу. А вони мáли такў дрўгу стáнцїйку, ванькїр і ўже так сьн до них ўзьяїло, жи вони лїше ў тїм ванькїрї сидїли, а ў вїлїкї хатї ни давáло йїм сидїти, бо кїлька вéчир настáў, то шчо бўло за варстáтом, кїдáло ў них. А йак ўже ни стáло нїчўго, то дёрло зéмльу з грўчки, там де пїднїшкї йї. 'Али рас прїйшóў дьїд до них. Вони йїмў зачїли кавáти, шчо ў нас йї бїдá, ми ни мўжим сидїти. А він

кажі: Шчо за біда? Йа їй вижину, йа сьї біди ни бóйу. Йа буду ў вас пучувати. — Казáў собі постиліти на припічку піт кóминю. Вони кáжут: Шкодá заходу, бо ти там спáти ни бóдиш! — Лише настáў вéчир і зачíло дéшчо кидáти в за варетáта. Дьід лижйў і дивйў сьї, а нарéштї йак ўзьїло вáшку від варетáта, йак кíнуло ў кóмин, то пирилéтыло аж на другйй бiк на пйиц чирис кóмин. А дьід зьї страхй ўтык ў ночй аж до дрúгого гáздй. Рáно вони йимў кáжут, чомў він ни вигнаў, а він кáжи: Йа дóбри, шчо сам ўтык; йа ўже ў не йиднйм мiсци буў, áли шчем такóго ни здiбáў. — І вони мýсьїли с хáти ўступйти сьї та побудувáти сн хáту ў йиншйм мiсци. Тогдй ўже мáли худóбу і шчось двóйн дьйтйй.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

67. Страх у видї квочки.

Йак йа буў ў дйўйидисьйтим рóцй ў свóйї цьóтки у слўжбй — а цьóтка моя́ була ўдовá — і нас ни бóло тйлькó двóйн ў хáтй, вйльїз йа на пйиц і спйу. Ту нáрас слўхайу — пóза хáту йде квóчка с цьйпйитами. Йак то звйкльї квóчки кво, кво — а цьйпйита за неў цьйпапйут. Кáжу йа до цьóтки: Цьóтко, чи ви загнáли кўрку сь цьйпйитами? — А вона сьї вйгивáйи: Загнáла, загнáла. Спи, ни вйгивáй сьї! — 'Али минé дўжи нишокоїло, мйшльу собі: Подйўйу йа сьї ў вйкнó. Зльййим с пйица, дйўйу сьї ў вйкнó, нйц ни вйтко, тйлькó худóба лижит на обóрй і стоїт мйжи неў пастушóк у вирéтй в батогóм. І ў тйм отвйрайи ворóта і зачинáйи виганйти худóбу. І жинé на вўлицьу. Йа кричў: Цьóтко, а дивйт сьї, йакйсь сотóвник пйгнаў худóбу. — А вона кáжи: Та де? — А йа кáжу: Та десь тудá на вўлицьу. — Най, най, най жинé, він прижинé. — І пйгнаў прóсто до потычка до водй. Завирйў до водй так, нйбй би йакйй чоловйк той, шчо нанувáйи. Потóму вйгнаў і пригнаў на мiсци, худóба ў свóйї мiсци польгáла, а той пастўх поцьйпаў зноў пóза хáту. Ужем бйльши ни вйдыў го.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

68. Як страх переміновав ся.

Пйшóў йа раз на вичирййцй, посйдыў йа там десь так до дисьйтої годйни. А то бóло ў зимй. Дўжи буў морóз і мйсьиць сьвйтйў. Вйй-

шоў йа с хати і бирў, йду дорόгоў чїрис силό. А йндэн газд́а вийшоў т́акки с х́ати вїт свόго т́ата, здїбалїсмо сьї на дорόзы, йдем р́азом. Йдем собї, так вогорим, так во, за бїди. Нар́аз дївим сьї, сидїт котьїтко чорнєньки, такє худє і зупкї зашкїрило, такї бїлї йак рїпа. — Ќажї вїн до мєни: То йакєсь бїдни котьїтко, нї маїн ѓаздї, та такє худє. — А йа маў прут, таї йнм так швагнў. А воно сьї нї рушїїн. Йа ќажу: Воно замєрзло. — Таї ўзьвў, таї копнў ногоў так, ньбї ў камїнь. 'Анї рўшило сьї. — Вїн ќажї до мєни: Най, нї рушїї, хто зн́аїн, шчо то йн. — І минўлисмо і пїшли. Пїшлисмо так во двацьцїт крόкїў, пїрихόдит нас пєс такїї, йак лошї, кудлатїї, шчо воўна сьї т́їгнї, аш по зн́ялї. А вїн ќажї: А вїдїш, дє ўже тотό котьї? Нї йдїм сьуд́а, пїдем п́о́за горόди, таї минєм бїдў. Най воно собї ўже хόдїт, бо то йнго чє. — Пїшлисмо, алї дўжї сьнїгї бўлї, булό злє йтї. Вийшлисмо на йнднó обїсцьї на дорόгу. Акур́атнї тр́афїлисмо зноў на бїдў. Ужє гр́аїн на цїмб́алї. Ќажї: А вїдїш? Минўлисмо там, то вїн ўжє пїрїбїг і гр́аїн нам добраноц. — Йдем дал́ї, а йнгосмо там лїшїлї. Зробїлисмо з дєсьїт крόкїў зноў, лїжїт хортїцнї чїрїз дорόгу таѓа, шчо й́акбн змїрїў, тó бн булό с пїїтє мєтрїў. А вїн ќажї: О, ўжє аш ту нї пїрєїдем. — А йа ќажу: Та чумў? — Бо, ќажї, нас нї пўстїт. — Е, йа ќажу до нєго, йак дам во два бўкї, то жїво пўстїт. — Вїн ќажї до мєни: А тн нї вїдїш, жн воно чнм раз доўшн сьї рόбїт? Ходьїм п́о́за горόди, таї минєм. — Таї мн зноў пїшли п́о́за горόди. Та м́ало, шчо нн до днїї-смо так ходїлї то п́о́за горόди, то силóm, лєдво-смо сьї опамнїт́алї, шчо мн рόбїм.

Зап. в лїпнн, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

69. *Метаморфозї страха.*

Тнжкó Гарасїмїў йшоў пїзно до худόбн на Дубрówу, йак звїклї парубок. Вїжўт вїўцн чїрїс роздорόжн і пїтєкакуїут, брикаїут, йак звїклї вїўцн. Вїн йакур́ат собї подўмаў, жн то вїўцн булї ннз́агн́аньї, пїшли вїбрїком, трахт́ом, до горї толокóў вншнн косьцьбóла. 'Алн дївїт сьї, с тнх овєц зробїло сьї два хортї бїлнх; ўжє вїн сьї напўднїў, вїдїт, шчо то нн вїўць!. Зробїў сьї вїтак с тнх хортїў хлоп, зачїў йнго пїрїхόдїтн і нн дав́аў му спокóїу пїў мїлї дорόгн, дóкн когўт нн занїпаў. Йак когўт занїпаў, ўсьо шчєзло.

Зап. в лїпнн, 1902, в Коропцн, Бучацького пов. від Олексн Сєньчука.

70. *Страх на Ший.*

Булі парункі на вичирніцях і там собі принесли горіжки, напивали сьм. Йдён буў відважний такий, шчо сьм й самого Льуципира ни бойаў, а ўсе з ним граў, бо сьм ўсе с чіста здібаў. 'Али того вечири йде він дорогоў, а тотá дорóга називаїи сьм Шийа. Спускаїи він сьм на долину і здібаў котá, таї того котá бух! бúком. І той кїт ўтык. Прихóдит до водї, а прóсто йигó горóда булá клáтка. Поступаїи він на клáтку, а на клáтцї зноў кїт. Він зноў бúком і той кїт ўтык. Нидалéко дрúгого бéрига стоїт на клáтцї пóдушка. А він тўйу пóдушку бúком і дeсь тотá пóдушка подыла сьм. А він такий страх дыстаў, шчо аж ни мóжи йти. Прихóдит він до свóїїх ворїт, а ў ворóтях стоїт такий слуп вилчезний, шчо вирхá ни вїтко. Він тудá, а слуп наўпирїд нéго і так го ни пускало з годїну. 'Али жи він буў мóцний хлоп і маў тїлько сїли, шчо сьм дыстаў до вїкнá і зачыў кричїти: Тáту, ўтворїт! — Ныхтó сьм ни вїтзиваїи. — Мáмо, ўтворїт. — Такжи сьм ныхтó ни вїтзиваїи. — А йимў сьм так здавáло, шчо він гóлосно кричїт, а він тїлько гýбу розьдзьяўльийи, а гóлосу ныхтó ни чуїи з нéго. І так кричїў до рáньи, шчо аж захрїп. Рáно вихóдьи, а він пїт загáтоў стоїт. Тáто сьм вїтзиваїи: О, мáїиш сїна волоцьóгу, по нóчех сьм волóчит, ўниў сьм таї пїт хáтоў спит. Ўже му горїжка ни дáла до хáти прийтї. — А він сьм ни вїтзиваў, бо ни мїг і до трéтого дыня Бóгу дўшу даў.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

71. *Як страх женихав ся до дівчини.*

Ігнац Ром буў гумєнним і замóк с парупком мойў дыўку ў студóлвї сьїно ўйизати. А онá сьм бойала, жиби її ни зрадпў. І кїнуў сьм до нéї буў. На той час відмóк гумєнний студóлу, ўтворїў і ныц сьм злóго ни стáло. І йшла она пїзнїйшшїми часáми від вїплату і шчез би злий дух поїавїў сьм, йигó пóтрать, того парупка. Ішóў до дóму, ныби ўраз з неў і даваў її платїнку. — Вона кáжи: Ни знаїу жáдноїї платїнки, тїлько знаїу Мáтку Бóжу, кáжи, і Сýса Христá — ўнá ўздрила, жи зле — і ныц, кáжи, злóго ни знаїу. — Він тогдї лáпнуў з нéї зубáми платїну і кáжи: Вїдшш, йак йá зубáми ўзьїў тутў платїну, так тибé лўди возмўт ў зўби. І кáжи: Твоїї сьлїдї собї бирў, а свóїї тобї даїу. — І йшла она, розгóвором ўсьїльáким зачыў до нéї балá-

кати і дівит сьї, йиму є пієса йде так гі п'оломїнь; тай кажи: Ходї на машину молотїти! — ў почи. — Кажи: Тип'ер йа ни йду ў почи на машину молотїти; Пан Біг даў на тот'о нїч, шчобї сьї Б'огу помолїти і ў б'ожий час спочїти, а йа тиб'е ни зв'айу і жаднойї компанїїї с тоб'оў ни маїу. — Прийшла до д'ому і с то'го страху то слабувала шість мїецицьї. Чїсто її голова була обльїзла.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

72. Як дївка здибала ся зі страхом.

Ту нидал'еко ў Залїсью — т'е сьї дїйало шче зза паньшчини, ни так то б'уло йак тип'ер — і ў одн'ого г'аздї — буў д'обрий г'осп'одар — б'ули три к'онї; а він ни маў хл'опцьїу, т'илько дьїўкї; і він висилаў йиднїу дьїучицу с кїньми на нїч, бо даўнїшши йївдили й хл'опцьї і дьїучата й г'азди раз'ом на нїчлїг. І тот'а дьїучина ўстала ў почи, дївит сьї, а йїїї к'оний ним'а. Вона пішла за нїян, шчобї йїх завирн'ути т'амка, де б'ули; аїи х'одит, х'одит — ним'а. Сл'ухайи, ф'оркайи к'онїна; прих'одит до н'ейї: Гоў, к'осьу, погл'адывла її по в'ерха. А вона така сух'а, така вис'ока, шчо вирх'а дьїст'ати ни м'ожна. 'Али вона д'умайи собї, жи то ни моїа к'онїна, бо моїа тл'уста, а сьїс'я д'ужи худ'а. І лишїла, йде зноў. Йде, йде, прих'одит, мацайи т'їйу к'онїну і зноў т'аїа сам'а. І так вона кїлька рас к'оло н'ейї б'ула. 'Али х'одит, х'одит, йїїї сьї здайї, шчо вона ўже ўс'ї корчї опшук'ала, а она на однїм мїеци п'оза корч док'ола крутїт сьї. Так ходїла д'оўгїй час, жи сьї ўже так д'ужи вм'учила, шчо л'едви т'епла. 'Али вїйшла на ст'ешку, дївит сьї, а нап'ротьїу н'ейї ўже ни к'обїла, аїи к'ачка. Тот'а тогдї сьї прижигнала і кажи сам'а до с'ебї: А с'ас'е шчо за об'мана, жи йа х'оджу, х'оджу і ўс'е йидн'ого й'аког'ос'ь конь'а здїбайу, а тип'ер зробїла сьї к'ачка! Огльадайи сьї, а йїїї к'онї нас'ут сьї на самїм т'їм мїеци, д'е йїх пустила, а вона ни дал'еко к'оний док'ола корч'а по травї аш ч'орну ст'ешку ўдонтала. Тогдї прих'одит до тих нїчльїжїнникїў, кажи: Шчо за дїво? Й'а сьї так за кїньми находїла і ўс'уди нашук'ала, а моїї к'онї йак йїм пустила на то мїеци, т'ак сьї нас'ут і до тип'ер!

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

73. Перестрашений кїнь.

Іван Ч'емий ў Кор'онци гнаў пїзно конь'ї п'асти на зарїнок кон'ец с'во'го г'ор'ода, ў пїзьнїї порї. Показала сьї свинь'а, с тоїї свиньї ст'ало

полотно біли. Кінь війшоў прэдніми ногамі на тото полотно, стаў, ни можи сьби поступіти, а той сьби напудіў, Іван Чёмний, тай ни можи нічо гаворіти. І стойаў доўгий час с конём і на кові сидіў. Али дівит сьби, визе чоловік до млина. Скинуў шипку і гаворит молитві і ўраз йде с фіроў. Йак зачіў моліти сьби Бóгу, а то йак зафіўкотыло, тай полётыло на спекта ў пацьскый óгруд. Там тарáхкайи, лúскайи і той тогди сьби обзвáў: Слава й Сýсу Христу. — На віки Бóгу слава. — Питáйи сьби Іван Чёмний: Шчóсти відыли, гáздо? — Кáжи: Відыў йиш шар вулáньіў від вáшого коньі аж до плóта більши йак шісьдесять мýжа. І так шаблѣ понастаўйїли (показує). І кáжи: Йак йа зачіў сьби моліти, тó ми сьби здавало, жи тѣ вулáни на мѣни литѣи. — А Іван Чёмний кáжи: Йа ўже ни відыў жáдних вулáньіў. Кáжи: Дóбри, шчóсти сьби молїли, бо йа ни знайу, шчóби сьби булó зо мноў стáло.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

74. З пана кінь і пес.

Бувим коло коний у дворі — був штольвах, піби — варта. Али я курив дзѣгар так на лавці. Я дивю си — якис пан пішов поспирит мени тей він мині нічо так ни казав. Я лишень за тим паном... взев, їду такі за ним у слїд, хотів я видїти, шо тото за одно. Али дивю си с того пана... а то кінь си зробив... кінь си вірвав, як зачев по стайни брикати — я за ним зачев бічи, а с того конє, та си зробив пес — з'явив си в стайни. А так я кажу: „Чекай, ти будиш мине пуджити, кажу я сам до себи, ти гадаеш, шо я си тибє напудив?“ Як то зачело си вітак з мени смїяти. Я ему кажу: „Смїй си, смїй, я тибє си ни бою“. Вітак як пішов... як пішов духа від брами, як зачев вирищети, так як мала дитина. Али він гадав, жи я его си напудив — я его си ни дужи бояв.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

75. Стерня з пса.

Йиндóго рáзу паслисмо кóньі ў восниї і пішлисмо так ў вѣчир кукурúдзи оббирáти віт кóний ў силó, нас двох. 'Али йдеж ми с силá

до коний, а тут піт Темним лжигт пес такій вилікий на місткú. А йа-кий то йа звичай маў, маўним паллицу ў руках і того пса ўдариў. Йа йнго ўдариў раз, а він сьи ни кивайи навіть; другий рас, такіш ньи, а той мій кольиға ўтїк від мєни другий, а йа ўзьиў таї трєтий раз навириў на відлїть тоў кольбоў. І той пес звольїк сьи на поги, а такїй вилїквї буў йак бик і шерсть була йак жельїзна і мишї стáла на дорóвї тогди стирнї таї йа тоў стирнєў йшоў і ни мїгїим нїгдє надїбати цїлòїї дорóги. Том зайшоў с Корóпци тоў стирнєў аш кóло Днїєстрá, кóло Горигльїцкóго. Так йак ўчўў йим гóлос курїї, шчо пі-йали, з Вістрóїї, там сьи тогдї опамнїтаў. І приїшоў йим аж рáно до коний.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Мельничука.

76. З котяти теля.

Я був так на саме рїздво там у одної дївки з другим парїнком у вечир. Я вітак їду силом... ми приїшли кóло Шевчика, просто ворїт, а воно сидит таке малєньте як котик; і ми приїшли д' нему, а воно серид вулицї лїжело і ни хотїло си з дороги вступити. Потому ми хотїли то убити, а воно парас стало завбїльшки як порєдни тєле і роги мало. І ми вітак приїшли д' нему і его зачєли пудити і воно парас зробило си малєньте і пішло в жїдови віконци.

Зап. 1903, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

77. З коня хорт.

Я йшов одного разу с поля, теї дивлю си — а то кїнь такїй тєньгїї попри мєни бїжит. Та я его лїшєнь хотїв злапати, а він як си розбрикав!.. Али с того... він побїх від мєни... вже вітак я хотїв его злапати, а с того та си зробив хорт.

Зап. 1903, від Дьордїя Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

78. Зї страха поїл.

Йа йак йим буў при вóську, постáвили ми нє на вáрту кóло маға-зїну. 'Али йа буў рикрúт. Дїўїу сьи, ўже дванацїта годїна, йде бáн-

да, музика, такі дивисá вирабийи та бáнда, гульáйт, ў долóньї плéсчут, від зимлі ў хлóпа скачут. 'Али йá сьї дїўйу. Хотьйў йа бўти цьікавий, пустйў йїх дáлы. Прийшли вони так пльацóm на сто сьїжéнь, вїтти сьї виртáйи колóда вилїка, грўба на три льїкты, а на шїсьть дóуга, а йа зрїхтуваў сьї ўже стрїльїти, то сьвїчéна кўльї, ни бóйу сьї. Мїшльу собї: Вістрїльу с правóйї рукї, повбáўйу му житьї. Вирнўда сьї та колóда від мéни, нацўдила сьї. Навиртáйи до мéни нїбáвом зпоў, показáла сьї головá, ўсїльáкнїй с тóйї головї блиск, рўськїй вїкрїкайї виск, йа с правóйї рукї йак йим вїстрилиў сь сьвїчéного гвэра сьвїчéноў кўльїў, тай йим го забїў. Говорїў йим цїлў ньїч молїтвї (за помéршого, зам. Данила Гнатюка), наконéц йим сьї пїрихрїстїў йак звїкли, а злїй дух застїў. Дїўйу сьї на то мїсци, а то нїмá лишé пóпїў з пéго. Сїлоў бóжоў, молїтвоў, мóжна ўсьо побивáти, нїмá сьї чо бойáти.

Зап. в липни, '902, в Коронци, Буцацькото пов. від Олексї Савкового Сеньчука.

79. *Ходяче крісло.*

Йа сьї буў рас засїльїў пізно ў свéйї дьїчнїни, було нїби десь пїўнїч, а на дворї бўло трóхя мїсьашно. Йду йа сїбї серїдїноу дорóги і прихóджу до жидїўского гокóнїска, дїўльу сьї, а трїтуáром йде сїбї диривльáне крісло. Нїби ходи сїбї, йакось обїртáйи цьї і йде на дорóгу. Йак йа сьї подивїў, то так мїнї стáло стрáшно, шо йа сам сїбé ни памьбатáў. А пїт мїнї кап-кап і сльóви з вочїй тагжи кáпайут. Йа унтїраїу хустїнкою, дїўльу сьї, а то кроў йде мїнї з вочїй, так дўжи-м сьї настрахаў! І йак йа стáў звїкáти, том сьї нáвїть ни воглядáў.

Зап. в червни, 1903, від Гринька Курїя, в Камїнцї Стр. А. Ветерельник.

80. *Страх бочкою з дегтем.*

Так у Львовї було си рас трафїло. Али забувим коло котрого магазїну, бо я тоди був шос три мїсяцї у Львовї. Стояв оден вояк на постї — вїстрилив. Ми тоди... вчув оден вафенфїрер — то я був тоди яко фрайтїр. Вїстрилив, а ми пїшли его облюзувати, а вїн казав, шо на него котїла си бочка якас з дехтем. Так ми его облюзували, а вїн ни говорив шос гедїну.

Зап. 1903 р., в Спятинї О. Деревянка.

81. *Страх бодню.*

Я йшов віт Питра Вахнюка і с Питром таки Вахнюком. І допровадив він мене аш до границі — поки его горот. Т' я ему тогди сказав: „Виртай до дому, бо мині ни потрібно вже сада — я пирейду самий рів. Оджи я помижи верби зігнув си ім перискочив зігнений в яр той — аяґжи, хільци. Підоймив голову до гори, а навпирит мені таке... бодня стоїт, таке цундря; ні голови, ні то... Беру я то — обминаю, в бік іду, хочу лишити того — 'но фурт посуває си, таки мене ни допускає. Так я: то в оден, то в другий бік, а воно мене на жадни спосіб ни хтіло допустити. Оджи я тогди, пане, до верби і вчімхав гіля і того — бах рас, а с того си засьвітило та як дві лямпі с циліндра. Як то си засьвітило, то я тогди став диривений, лишень схлипає. Том боров си с тим аш до хати, до цего Івана Тофана. Вітак як я си дїстав ід хаті тей воно си пішло там на другий... сусіда город, а я хотів того чоловіка збудити, або вікликати, а то — нима вже пирит хатов. Готов би був тот чоловік сказати, шо я так налитий шов. Казав би, шо тобі си привиділо. Я віт хати далі до дому іду так на опхит трохи, прибігаю тут просто Юсіпа, а з Василя дучи воно знов виходит. Так мижи плотами. Вже мусів кричєти ївату, али ни міг, бо ми голос си затовк, вжем ни міг духа с себи вівегнути. Оджи так мене припровадило аш до мої брами. Йти... а воно мене в ворота ни пускає такі, до одної половини бю си — ни пускає, то до другої половини бю си — ни пускає, а чем рас гірши бире. Оджи я такі в одну половину хотів, аби в одну половину... ба лиш як воно в одну половину стало, а я яким б'ахнув, ше ни була заперта. Як си вихор авіав — трохи дах ни зірвав з брами і брами ни роскєнув. Я прибіх під вікно і крикнув: втворіт! Вони втворили мині двері хоромні і хатні втворили, то з мене капилюх полетів с хорім аш у хаті піт стів. Том зо страху обутий і в гапях і в кожусі аш віскочив на пец. Вітак, знаєте, так як фіякви коло хати дзвінки дзвонили, так мині то в голову вбило си. Вітак пхало си до хати. То й так то скінчело си. Я і до лікара ходив — коштував ні лікар десєть срібних.

Зап. 1903, від Якова Дїдуха в Русові, Святинського пов. О. Деревянка.

82. *Страх тем.*

Їдноґо ра́зу йшла я ўже пізно ў ночі від Рутівичи. Колі йду, аж ту діўю сі, лежіт такій великі пень поперек дорóги, такій великі, жи я ни моґла́м і́го переступіти. Я ўвєла тоді, перейшла́м чєрез ваш сад

і вийшла зноў на ту вулицю. Я дівю сі, а ту вже того пнека нима. Я ўзела, пішла назад на то місце, дех перше була, коли дівю сі, аж той пнек вже зноў є. Я хтіла яго переступити, але де мені до цього. Я тоді ўзела, пішла зноў через сад і пішла до дому.

Зап. 1903 р. в Вільках Мазовецьких, Равського пов. від С. Смальської, В. Горницькій.

83. Біда в виді хамлаги.

Отутка де Лацьіна сидіт, йа ўзв'у тай пуств'у ў вечір ко́ньі, а сам йим піб'у до Шшиблуківичи на вичирниці. То б'уло ў восніі. Приходжу назад, кобіла стоїт, а кінь сьи пасе. Йа ди́йу сьи, на кобілы вісит хамла́га черешне́ва, а вона стоїт. Зьібраў йа ко́ньі, сьіу тай пої́хаў, а хамла́ги не здо́ймаў. Так та кобіла йде, так сапé, шчо страх. Приїжджу коло Шафра́ньского прóсто фі́гури, а с тойі кобіли то́та жéртка ўпа́ла, ко́ньі йак скóчут, аж до вугльірки залéгли зо мноў, жи йа ни міг стрімати.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косіньского.

84. Гіляки на конях.

Тáто почувáли с кіньми на пóли, шчо сьи називáйи Кáреки. А то дауно́ булі льісі, ни так йак ти́ер. Тай б'увáло йак зáчни кіньми ўга́нїти по льісі, то аш піпрі́ют. Оні дів'ют сьи до ко́ньі, а то нима́ нїц, тьілько дубóва гільáга на коні́.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Буцацького пов. від мамі.

85. Страх у виді полотна.

Так йа раз буў на вичирни́цях. Сидіу́ йа доўго, áли йду до дому ўже, ди́йу сьи, стоїт полотно́ ў йидні́м садьі, постéлинци, так йак сьи то біліт. Мішльу собі: Тра́ба йигó зьібра́ти, бо хтось приїде́ тай збирé тай ўкраде́. — Прибли́жїу йим сьи до то́го полотна́, наста́йїйу рúки го збирáти, лапну́ў йим рука́ми, а то шчесь такé мнью́ньки ў рука́х. Приглядáйу сьи, а ў рука́х гусьничий лайнїк. Гада́йу йа собі: Так вьіби йа буў пїáний; шчо майу полотно́ бра́ти, а йа гусьнічї

лайницькі збираюу. — Приступайу сьн тогді блієши і зноў тогді рукамі лапнуў йим. Там сьн так пошк, нїби кропивоў. Діуйу сьн ў рўки, шчо йи. А йа такої христьїнїнськи гїмїб маїу ў руках тїй так смрдїт, шчо ни мож вїтримати. А полотнїб стоїт. Гадайу собі: А то шчо за бїжа вїльї? Спсє йакїсь учїнок! 'Али звїбрати граба. І шче трєтий раз йим лапнуў. Там такў нїгу с коньї здїхлого лапнуў, шчом лєдво пїднїаў. Тогді сьн полотнїб дєсь подїло. Аж йим тогді зобачїў, шчо то за полотнїб. Тай йим сьн пирихристьїў тай пїшїў, а рўки смрдїли від мєни с тїжднїь, жи йа ни мїх сьн с тїжднїь до хати повирнїти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

86. Страж перемїткою.

Йшлим с храму на Чесного Хрєста з братом Питром — на тїм самїм мосцї — тай нас пиремїтков пиристилило. Пиристилили нас пиремїтков, тай сми стали. Кажу: Мнє оца і сина і сьвитого.. шчо — за бїда? — Тай так-сми пирийшли — уступило си.

Зап. 1903. від Василя Лазаренка, в Русовї, Снятинського пов. О. Дереванка.

87. Страж у тополї.

Йшло рас два парункї з вичирїнц. Йдємо дорїгоў, аїи бїлий пєсик, такїй пїнцквїй, пирибїгаїи нас на дорїзї. А йа тїму товїришови кажу: Дай по ми бїка, най йа тїго пса ўдїру. — Ўзьїу йа той бук і тїго пса ўдїрїў. Той пєс звїаўтуваў, нї пєс, нї христьїнїи, дїїїми голосїми і забїг ў тополїу. Та тополїи страшчїла, аш сьн кїнар відломїў від нєїї; ми відвїжнїї обидвї бїли і прилїдїи до тїїї тополїи. Гїльї сьн ўломїла, обзїраїимо, а пса нїмїа.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

88. Через рогачку вїдлетїв страж.

Буў йа ў пїсьїнцї на Лугїх ў грабїйого Бадєнї. І раз ў вєчпр йшоў йа до дїму до Пўжнїк. 'Али тїк сьн дїжи похмїрїло і зачїло

бліскати і зачіў дошч йти, а йа зачіў ўтыка́ти, шчо́бим сьн де скриў. Була́ там ха́та ў лы́сеі — назива́йн сьн той лы́с — Польі́нськи, а та ха́та пу́ста, ныхто́ ў нѣ ни сидыў. Прибіг йа до то́йі ха́ти, а ни маў йим сырни́ка, то ўзыў йим си такú гúнку зо собо́ў, шчо́ сьн пчо́ли кúрит. Мíшльу со́бі: Заку́ру си десь ў лы́сеі — бо́м ни маў во́гньў. І кíнуў йим тутú гúнку ў ку́т, зробиў йим си дзй́гар, закуриў йим си і сіджу. А с то́йі гúнки та́к сьн накури́ло, жи ни мош сиды́ти. Йа ўзыў, та́й-вікинуў на дві́р і сіджу да́лы. Сіджу так десь до одина́ццýто́йі годи́ни, бо дúжи дошч йшоў, ни міг йим йти до до́му. Пристаў дошч йти, йа вийшоў на дві́р і шче́ сьн розгляда́йу. Диўйу сьн, а вiн наза́д ме́ни сто́йт: ни ві́тко нѣ но́са, нѣ очі́й, нѣ тварі́ біло́йі, тьлькó вы́гляда́йн на чо́лові́ка. І кúрит льу́лку. Так йа сто́йаў з ним с піў годи́ни, бо́м сьн ни міг рúшити з мѣсьцьи, та́кий йим стра́х маў; бо йак йим жиў, шчем ни ві́дыў та́ких льуді́й, йак то́то вы́гляда́ло. Зачіў йа сьн ў зат посту́пати, шчо́би вiн ни ві́дыў і мíшльу со́бі: Ко́бим так скі́лька кро́кіў сьн ві́тесуніў, то ўже то́гді́ бóду тька́ў. І так йим зробиў, йак йим мíслиў, і зачіў йим ўтыка́ти. А там була́ рога́тка, а йа то́йі рога́тки ни зоба́чиў, та́й чі́рив рога́тку: ба́беўх! І ўже мьнѣ то́гді́ стра́х ві́длетьіў, бо́м сьн дúжи побіў, шчо́м ни мiх аш ўста́ти. І ни зна́йу, де сьн то́гді́ подыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

89. *Страх силе огнем.*

Йа йіхаў ў ко́льїїі с Тарно́польн на ўрльоп і йіхаў йидѣн зо мноў фі́наиц. Пита́йн мiнѣ, де йа йіду. — Йа ка́жу до не́го, жи йіду до Бучі́чи. — А вiн мiнѣ пита́йн, чи до са́мо́го Бучі́чи, чи мо́же да́лы. — Йа ка́жу до не́го, жи ў Бучі́чи ма́йу висі́дати, а дві́ вiли ма́йу шче до до́му. — А вiн ка́жи до ме́ни, жи лы́ши, абі́ети підночува́ли, бо заўши нѣч ма́йи сво́йї прáво. — А йа́ сьн ві́тзива́йу до не́го, жи йа то́го ни зроби́у. О днѣ́йгѣ-м годи́ньї висі́ў ў но́чі, а на двана́ццýту годи́ну будú ў Пúжниках. І росхо́джу сьн з ним, пода́йу му рúку і ви́ходжу; там йист то́лока, ко́ло то́йі то́локі йист горóдиц. Прихо́джу, там булі́ та́кі тичкі с фасóльї. Йа при́ломіў тутú тичку, ўзыў йим пі́т па́ху і йду. Прихо́джу ў Гльи́бо́ку До́ли́ну, при́біг мьнѣ пѣс. Йа со́бі гада́ў, пѣс та пѣс. Йду да́лы. Йду да́лы, ўвйшоў йим мо́жи сто кро́кіў, йде шчо́сь дру́гоў горóў по пра́ві ру́цьї і шчо́сь палі́т. 'Али та́кий то́й дим сми́рдльчїй, жи ни мо́ж ві́тримати. А йа со́бі гада́ў, жи то мо́жи

йакісь нічлыжын пасэ коны і раскладайи вогонь. І пішоў, сховаў сьн за гору. І йа йду далі, ныць мині ни ў голові. Приходжу ў Бородачій гай, діўу сьн, стоїт чоловік на дорозі. Йа собі ў дусы гадаю: Ту йи хаті блісько дорози, жи то йакісь вийшоў подивіти сьн за кіньми. 'Али йду блішши, стоїт, цалком білий. Приходжу блішши, можи так на шість крокіў, йак посіпли по мині вогнем, цалком ўсёда, тілько жи по лиці ны. А йа стаў, таї йим сьн пирихристїў, а так ми сьн ни добри зробило! Капильўх, шчо потісну на голову, а він ўсе ўстайи до горі. І стоїаў йа так с квадрапс. Зачинайи той ходіти віт фоси до фоси дорозоў. 'Али йа чуў віт старіх людий, жи росповідали, жибі з ним на пирикори ни йти. Пёрши йак йа буў на тым мосьты ў Глибокі Долины, відыў йим там ў гайў, де тоті хаті, вогонь. Гадаю собі ў дусы: Тра сьн вирнути до тойі дорози і піти до гайў і підночувати. І ў тым бирў, виртаю назад дорозоў, потому с тойі дорози звиртаю на дорозу до гайў. Йа йду і він іде за мноў. Йа стану і він собі стани. Досить, жи так мине провадиў нидалеко вогню. Ни зваю йа, шчо за вогонь. Прийшоў йим можи на всьім крокіў і порахуаў йим, кілько йих там було коло того вогню. Було штири кобіты і два миншчизни. 'Али йа ни знаў, жи там йакісь маў виликү пасьіку. Доки вони мине ни відыли, то собі розмаўйили, сьміяли сьн, приповідали; йак йа прийшоў блішши до вогню, так сьн бесьіда застановіла. Онї ўсьобіі гатки, жи то той, шчо сьн застрілў, бо такэ ўбраны йак йа маў, чорни, то йигó ў такім поховали. Йак йа прийшоў блішши, сказаў йим помайбіг, зарав дух ў них ўступіў. Йидна йакась отварта кобіта кажи до мени: Паны, а ви вітки йдеги? — Йа кажу до неї: Йа йду з урльопу с Тарнопольа і просіў бим вас, жибісти шча підночували. — Она сьн вітзивайи до мени: Добри, дльачого ны; поможти нам повідла смажити; хоць поможти мішити. — А йа сьн вітзивайу до неї, жи йа дурно ни буду мішиў, мусити заплатити. — А она кажи до мени: Хіба вам слиўками заплачу. — Зачіли мине приймати слиўками. Діўу сьн на того йидного миншчизну, йакісь він мині знайомий, ни можу сьн до него ўзйити. Кажу до него: Пирипрашйи вас, жи йязим такий сьмилливий, віткєс вас знаю з войска і ни можу сьн ўзйити. — А він мине питаїи, с котрого йа року. — А йа кажу: З диўидисьітого чвартого. — А ў котрісти кумпанійи служйли? — А йа кажу до него: У другі. — Абó ви мине ни знайити? — вітзивайи сьн до мени. Уже мине пізнаў. — Йа сьн вітзивайу до него, жи шчось так с поздрєньи трóхи пізнайу, али ни можу сьн ўзйити. — А він мині кажи: Йа сьн називайу Кайзир. Йа служйў разом з вами ў другі комианійи і мине зачіла ногá больги і йа пішоў до супровіту і мине супровітували. — І ўзьцү мине тогди до хати, казаў снетрі дати мині шчось пирикусити, йа трóхи

попідвичіркуваў, постиліла минні лўшко і л҃г йа спати. 'Али н҃ц йим ни росповідаў, бо йа чуў віт старіх л҃удій, жи йак сьи шчось покажи, абі ни росповідати аж др҃гий день. Др҃гий день ўстайў, посьнїдалисмо і там буў такий старій йигó тато, жи маў сьимдисьїть л҃г. Зачинайў йимў росповідати, шчó йа ўчóра видїў, а він сьи вітзивайи до мени: Йа ўже жиў сьимдисьїть л҃г, а шче ни б҃ло йидного рóку тако́го, жиби тўткай йакісь зьлї д҃ухи сьи ни показували. Ту приходит аж до мойї хати, то л҃ўльку к҃рит, то шчо, то йа ўсе видайў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

90. Чудний огонь.

Я як їхала з Демненки теї ту просто Л҃гоцького вони шли одним боком гостиньце тай якісь панич... тай йшов з ними Тура!, до границї. Потому як ту во вже се роеходили, тогди взело і вдарило три рази і посилав се вогонь.

Зап. 1903, від Ориши Андрущишин, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

91. Страх не дає волю стріляти.

Стойаў йиден вóйак ў Виріжїнах на пóсьтї ко́ло магазіну і йакісь бідá надїйшла до него. Він хотїў йїї гальтувати; настаїў гвер і кричїт: Гальттвердá, бо будў стрільїти! А то б҃ди два заїайчики і обá бавили сьи, скакали, а йак прискакали блїсько него, зробїў сьи з них чоловїк. Той йак крикнуў гальттвердá, так стаў фертїк і хóчи стрільїти. А йигó ймїло шчось за гвер і ни пускайи, так шчо він ни мóжи стрільїти. Той зачїў тогдї кричїти: Їваўт, л҃уди, ратуїти! — Прибїг вараз кáпраль з л҃удьмї і питайут шче з дáлеку, ци ти мáйш памїньт? — Кáжи: Пáмїньт мáйу, áли, адыт тримаїи за гвер! — А вони н҃чó ни видьит. Прибїгаїи кáпраль, зловиў за гвер, тай кáжи: Адї, нимá н҃чó. — Та ни видити, жи тримаїи от ко́ло вáшої р҃уки. — Тогдї кáпраль йигó змінїў, а йигó ўзьвїў на вахцїмбóру, тай там йимў стараїут сьи вишпиревáдувати, шчо то н҃чóго ни б҃ло. А він кáжи: Адыт, адыт, стойт під вїкнóм, тай сьмїйи сьи! — І вони тогдї ўсї

його увідьїли. А він, той страх, лишє плєснуў ў рўки, тай сказаў: А том вас здурїў! — тай лишє вітир за ним засвистаў, пішоў, на нїньї день.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Мих. Косїньського.

92. *Страх лякає воляка.*

Стоїаў йа раз на посьты кóло маґазїну у Львóві і здїбаў йим сьї в бїдоў. А то так було: Йа буў між 11—12 годїноў ў ночї, так на мєни льос вїпаў. Пришоў йа пїт той маґазїн, тай гадаїу собї: Кїлько рас йа тибє обїйду за двї годїни? — Обїшоў йим го сїм раз і дїїу сьї, а то пїридомноў стоїт чоловїк, а́ли так блїсько, жи óчи ў óчи, жи гальтувати го ни мїгїим, бо занатго блїсько. Волóсьї ста́нуло ми дўбом на голові, а шїнка, йа́кби ни б́ула на голові, злєтыла на вємльу. Йа дїїу сьї, а чоловїка ўже нїма; ў тї хвїли шчез, і тїлькó на тїм мїсци кїнь моїа стоїала. І ўже бїльши ни йшоў йа на окóло маґазїну, а навїть на варту тудї бїльши ни ходїў, хоць йим ни казаў нїкóму, жи там буў страх, бо би й нїньшї бойа́ли сьї були тудї йти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках. Буцацького пов. від Михайла Косїньського.

93. *Страх у маґазїнї.*

Стоїу раз на вартї кóло маґазїну — то сьї дьїяло ў льїты, — зачинаїи домч падати. Йа приходжу до шульдирґаўзу, стаўйим собї ў сїрдїнї, гвер йим скїнуў і спєрїим кóло сєбї і зачїло ми сьї дрїмати. Йак ми сьї зачїло дрїмати, слўхайу, шчось по травї йде. Дїїу сьї, кїт ни кїт. Приходит блїсши, вїдало сьї минї, шчо то тхїр. А йа ўзьвў, байнит йим маў нафлянциований, спускаїу на долину гвер і гадаїу собї ў дусьї так, шчо йак прийдї блїсши, так го зарас байнєтом прибїу. А воно пришло на два крóки кóло мєни і ста́ло і стоїт. Йа тїлькó сьї змїрїў до нєго, хтїў йим го пробїти, а воно ў тїм йак сплєсче ў долóньї, йак пїдє ў той маґазїн! А ў тїм маґазїнї стоїали такї старї драгóньскї путнї. Йак зачїло тїми путнїма роскїдати по маґазїнї, то йа собї галаў, шчо той цїлїй маґазїн сьї валїт. Йа тогдї вихóджу с шульдирґаўзу, йакось ми сьї маркóтно зробило, стаўйим кóло тóї брaми, жи сьї пóста заводит, аш ту нараз зачинаїи бїти дванацьцита

година. Ї тым прийшоў аблызауні і минé облызуваў, далы ни знайу, шчо сы стáло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

94. Волк в арешті через страха.

Стойт жомньир йиден ко́ло магазіну, ў тым зачыў собі ходіти око́ло магазіну. Приходит просто́ дверій і стаў. Дивит сы на́раз, двéри сы отвира́ют, а він сы застановиў. На́віть забуў, шчо він ма́йи гальтува́ти. Дивит сы, виходит йакісь чоловік з магазіну, вино́сит на голо́ві лу́шка войско́ві і путнѣ рузьні, такé старé тарарѣджи. А він йак ўздриў, жи нисé, тай сы тогди́ спамѣнтаў, жи йак ни загалту́и, будѹт го кара́ти. Він кричи́т раз гальт! і дру́гий раз і трéтий. А воно́ не стайи́, ты́лько йде до него́. Йак крикнуў трéтий раз і зачыў гвер ладува́ти. Наладуваў і ў тым оно́ йде далы́, а він сы склада́и і стрѣлийи́. Йак стрѣлиў, йак вѣрвало від него́ гвер, кинуло аш під мур, а він ца́лком стаў, йак нживи́й. Унаў до зимлы́ і лжи́т. Ё тым приво́дит ка́праль дру́гого по́ста, шчоби́ йиго облызува́ти. Кричи́т, шчоби́ він отвори́ б́раму, нѣхто́ сы ни вѣтзива́и. Ка́жи він до то́го по́ста сво́го: Мо́жи він засну́ў? — А той сы вѣтзива́и: А йа знайу́? Мо́жи бу́ти, жи спит! — Ё тым той ка́праль ка́жи до него́: Ану́ пѣтсади́ минé на мур! Йа пири́льзу тай сы подѣйу́. Пири́скочиў биз мур, дивит сы, а він лжи́т. Приходит до него́ і ка́жи: Ти спиш? — А він сы ни вѣтзива́и. — Він собі гадаў, шчо той так твёрдо засну́ў. Підны́с йиго, зачыў го коту́рсати і ка́жи: Де твѣй гвер? — А він ка́жи до него́: Йа ни знайу́. — Шчош ти за жомньир, жи ти ни знайиш, де твѣй гвер? Нѣц йишого, лыг йис сна́ти і хтось прийшоў і ўзыў гвер. — Па́ньи ка́праль, йак жи хто ми́г ўзы́ти, бис та́кий мур ни пири́льз! — Шчо́ ти дурни́й бала́кайиш, а дивѣ́, йа сам пири́льз биз мур. Сисé йа ни дайу́ віри, то ни мо́жи бу́ти. — Та ти дурни́й, шче будéш минѣ́ брихнѣу́ заўдава́ў? Зачѣли шука́ти за гвѣром, нахо́дѣи гвер під му́ром. Він йиго пита́и, шчо гвер ту ро́бит, а він ни знайи́, шчо йиму́ на то́то вѣтпо́вѣсти. Заво́дит то́го дру́гого по́ста на йиго́ мѣсци, йиго́ приво́дит на вахци́мбру і вѣтсила́и йиго́ з жомньиром на стаціо́нсва́хи. І за́раз йиго́ замкну́ли до арешту́, а на йиго́ мѣсци прийшоў йи́нший. Сидѣ́т він ў арешты́ і зроби́ли штрафанца́йгу на него́, шчоби́ йиго́ відда́ти до гарны́зону, жиби́ він дру́гий раз знаў, йак то ў слѹ́жби на по́сьты сна́ти. Відда́ли йиго́ до Льво́ва, сидѣ́т він два мѣсьци́, а маў засѹ́джино три.

У тым з йіншої кумпаньїї пішла служба другий раз. Запроводиў кáпраль так са́мо по́ста ў то́го са́ме місци. Той стоїт, дивит сь, акуратни сь двéрї отвира́ют тоті са́мі віт то́го са́мога ма́газїну. Виходит зноў с то́го ма́газїну та́кий са́мий чо́ловік і зноў нсе́ та́кі ста́рі річи. Той зачыў го гальтува́ти, а він та́ки йде. А він ў тым стрі́льїи. Йак стрі́лиў до не́го, зноў ви́рива́и від не́го гвер. Йак сы́пнуло гвер, так сї́льно, жи він пра́воў руко́ў так го ў ра́мїоно ўда́риў, жи ни го́дин буў ним ру́шити. І ў тым шчэ́зло від не́го, пішло ў той ма́газїн і там свїшчи, сы́пва́и і гу́льа́и. Тогди́ він ўже знаў, шчо то́то за о́собо́а. Узьиў гвер на плéчї, ў тым натхо́дит а́блзу́унг, шчо́би йнго́ облзу́зува́ти. Вийма́и він кльч, отвари́и бра́му, вітска́куи ў за́д три кро́ки і гальту́и і пита́и, хто йст. Кáпраль сьи ві́звива́и: Вахкоманданг. Вахкомандант пасі́рт. — Прихо́дит до не́го, завіў дру́гого по́ста, він тогди́ зачыў йнму́ росно́вїда́ти туту па́лу тресьть. Той кáпраль ві́звива́и сьи до не́го: То с неўно́бствї і с тамто́ї ко́мпаньїї та́к сьи ста́ло. За́раз да́ли зна́ти до рїгїме́нту, до о́бершта, о́бершт написаў до Льво́ва, жи́би́ там с то́го жо́мньїри шче рас протóкул зроби́ти, йак він стої́аў на ва́ртї, чи він снаў та хтось ўзыў гвер від не́го, чи та́к сьи ста́ло йак с тим. Узьїли йнго́ на протóкул, а він ка́жи, жи йак стої́аў і шчо́сь пéсло з ма́газїну лу́шка і путнї́, а він ў тым стрі́лиў і ві́рвало від не́го гвер і кї́нуло під мур і він за то́то пішо́ў до га́рнїзо́ну нивїнни, бо він ў́чалї ны́ц ни вї́нни, іно́ та́к сьи сї́льно застра́шнїў, шчо йак кáпраль до не́го бала́каў, то він ни мїг сло́ва про́мовити. А той го то́му ка́заў облзу́зува́ти і чї́рис то́то він сидьїў ў га́рнїзо́ннї. І за́раз йнго́ вї́пустили на во́љу, тї́лько сьи при́ковáли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

95. Хорт і воляк.

Бувим при воеьку коло ма́газїну, нї́би ва́рта бу́ла. Али дивю сь, а то ходит так по му́рї хлоп. І я взев, та все гальтую, а то ни хоче сь, та́кі бїре, та пхае сь. Та́й я все гальтува́в, а парас я взев і стрі́лив в него. А він як сьи за́чев смя́ти, як за́чев у до́лонї плїскати... Так я на то місци аш рано приходю, а там нїма нічо... Так дивю сьи дру́гого вечера, а то приходит до мени та́кий те́ньгїй хорт, та за́чев сьи ластити коло мени. Али я сьи ни бояв его пі́ц, бо то є все́о сьвнчени коло мени... Він сьи взев, по́ластив коло мени і взев со́бі — пішов.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Дервянка.

96. *Нес у гробі.*

Йак прийїхали на цвинтар вулами і там льогрували. Йак поўпи-нали кóньї, а то йїден буў с Пўжник. І приходьн, дїўїнт сьї, йїст йїама вїкопана і накрїта кáмїнїм. І йїден кáжи до тóго Пужнецкого, шчо називаў сьї Шафраньскїй: Анó возьмїм відокрїймо тоту плїтку і подївїм сьї, шчо там йї. — Відокрїли тоту плїтку, дїўїнт сьї, а там лїжїт пáнна, таку сьльїчну кóсу жóўту маїи, йїак йїдвab. Онї ўзбїли і закрїли зноў той кáмїнь і польгáли спáти кóло тóго грóбу. Мбжи булá одїнацьцїта годїна, слўхайут, шчось гўркайї ў тьїм грóбі. 'Али той сьї вїтзїваїи до тóго Пужнецкого: Звáйиш ти шчо? Ти вїткрїваїи туту плїтку, а йїа вїкїгну шабљу, йїак шчось будé злóго, то йїа буду рубаў шаблю. Накóлї той плїтку відокрїў, а той шдївїс шаблю до горї і трїмаїи. У тьїм вїскáкуйї нес. Йїак вїскочїў до нéго, тóї го хвїў шаблю ўдáрити. а вїн скóчїў бїз нéго, йїак нїшóў помáки кóньї, йїак сьї зачїли кóньї рвáти і зачїли тьїкáти вїттам с тóго цвинтару, то онї ўже звáли, жи шчось то йїи нїчїстого. І мўсьїли доночóвувати дáльї на пóли.

Зап. в лїпнї, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брøn. Жвїцького.

97. *Два на одного.*

Буў йїа при вóську ў однї касарнї, там пўджило дўжи, жи нїхтó нї мїг бўти. 'Али мнїé лїшїли там на вáртї; на штóльваху. Зачїнаїи ў ночї лўскати, трїскати. А йїа шаблю йїак йїи зїбрáў по плéчїх на вїдльї, таї йїи го приголомшїў. І ўтїк від мéни шче. 'Али йїа нїшóў-собї на спáцир шче по годїнї дорóгоў, а той злїй дух закликáў собї дрўгого с цвинтарї, опирї, цї шчо там. Йїак ўздрїў мнїé на дорóзї, шчо йїа спáцирўїу, йїак йїа сьї зрїхтуваў на нéго, йїак йїи зноў ўпорóў го раз, а той дрўгїй до мéни. Йїак йїи тóго зачїў бїгнї, той йїак зачїў кричїти, йїак зачїў рўзньнї дивисá робїти, а йїа тáкї бїу. А тóї, шчом го нérшїй раз ўдáриў, стаў, ўжé сьї чїпáти бойїт. Йїа тогдї до тóго шаблю — дїўїу сьї, ўже нїмá нїкóго. Йїак сьї вїгир звїяў таї кáжи: Нї зачїпáй, йїак нї звáйиш кóгó. Таї поўгїкáли.

Зап. в лїпнї, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олексї Савковогó Сеньчука.

98. Як воєк застрілив офіцера.

У Бирижїнах йидного разу ходило два лейтнанти кольїги до двох дыўчїт. А то ўбїдві були сестри. А вони сидїли йак цвинтар ў Бирижїнах. А там на полі коло того цвинтару буў пульвирмагáзин. 'Али того йидного лейтнанта те з йигó компанїї була слўжба. Онї йак йшли обидва пóпри той цвинтар, кажи йиден до дрўгого: Мўшу йа збáдати пїньї свої жомньїри, чи вони добри слўжбу рóбїи і чи вони сьи бойї, чи нїї. Прихóдьит там до тих дыўчїт і той вїгвнїйї сьи, шчо з йигó компанїї слўжба: Прóшу минї дáти спїдїнцї. — Дáла йимў спїдїнцї, він сьи ўбраў і зробиў собі такў шинку, йак бїскуп мáин. І кáжи: Йа йду йїх стрáшити. — А той дрўгий кáжи до него: Дáй спокїй, тóго ни роби, онї й так бїднї швицуйут. — А він на тотó ни зважиў, йинó бирé, йде. — 'Али той йак ўздриў, жи він йде, той лейтнант, бирé, йде собі за ним. Прийшли коло того цвинтару, той жи стаў, а той шчо сьи обїбраў за бїскупа, йде стрáшити жомньїра. 'Али там вїт тóго пмнитару була бараболїнка ў копїццох. А тогди мїсьнїць сьвїтїў і буў вїтер і захмáрило сьи, вїтер хмáри пирганьїў; йак мїсьнїць сьвїтит, покáжи сьи зга хмáри, то він тогди ховаў сьи за копїцьцю і ўсе ўстанáў зга копїцьцї, ўзносіў рўки до горї і так пóста стрáшиў. 'Али він собі гадаў, жи йимў сьи провїдыло і собі хóдит коло магáзину і ўсе ў туту стóрону сьи дївнїт. Нарáз йак мїсьнїць засьвїтїў, а він ў тым зачїў до него йти, пост с тóго страху, йак ўздриў такé цудо і приразливо так три рáзи крїкнуў: гальт! жи кáпраль стаў на вахцїмбрі, то аш ўчуў на вахцїмбру. І ў тым йак трéтий раз крїкнуў і стрїлиў і ни видит бїльши нїкóго. Кáпраль вибїгáин і кáжи: До чóгос стрїлиў? — А він кáжи: Йа ни знайу. — Прихóдьит там на тотó мїсци, дїўїт сьи, долиноў дáма, а горóў бїскуп. Розбирайут, дїўїт сьи, а то йїх пан лейтнант. А той дрўгий лейтнант ўтык. Зáраз зробиў сьи рух, подáли тотó до Львова, жиби ў гарнїзонсгерїхты збáдали, йак то було. Пойїхала цáла слўжба там до гарнїзонсгерїхту і зробили протóкул, йак сьи прибраў, жи буў до половини прибраний за дáму, а голова була бїскупска, а він ў тым стрїлиў до него, бо ни знаў, шчо то було, бо йимў вїдало, жи то буў дытько, а з дытька зробиў сьи пан офіцера. І тóго жомньїри цáлком увїльнїли.

Зап. в линни, 1902, в Пуживах, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

99. Кїнь замість страха.

Я був тогди у войску, служив ем у Дервентї. Стою раз на вартї, а дуже темно було, така пїтьма, що на два кроки наперед не видко;

нараз чую, щось чалапає. Я кажу: Гальт! раз, гальт — другий раз, а воно йде, тай йде. Як я крикну в третій раз гальт, а воно не стає і чую що вже близько, тогдим стрілив; як стрілив ем і щось велике упало, аж болото розтріскало ся, том аж застив. Як учули другі, що я стрілив, поприбігали, бо гадали, що то я застрілив сі, засвігли ліхтарню, а то кінь лежить, турецького коне забив-ем.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левницька.

100. Живий страх.

То ў йидным силі — ни паминтаіу йакурат котрім — ходіу пá-рубок до дыўки на вичирнійці; а то була ніч погідлива. Постиліли на дворі спати і там ўсьи польгали. Він сьи ни маў йак дыстати, шобі го ни відыли, а він вільіз на хату і кидаў в горі камінєм. А йак оні сьи посахайли і ўсьюда оббігали, опшукали і ни могли нічо найті і ўсьи ўзнали, шчо то шчось злого войувало по обісьту. І с того страху поўтыкалі до хати, кільки дыўка знала свої здогати і лишила сьи на дворі. Де йи збиточні хлопці, то ни тра й злого дұха.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

101. Страх і садівники.

У Космірині садівник найліу сад. І найміу два сторожі. Булі файні йаблука і тих два сторожі сиділи під йаблыноу. Али хлопці зібрали сьи і радьи сьи, йак би садівникіу напудити, абі мі тоті йаблока обірвали. Один кажи: Чикайти, обірвем. Йа зайдү, возьму шінку кучму, ўбирү сьи, скіну с себи одєжу, білу сорочкү майу, римінь еховайу, шнурком сьи пінирєжу, ноги білими платинками пообвивайу, а вони си будүт гадати, шчо то ўмирєц йде до них. А так цвинтар буў бліско. Йа вйду с цвинтари і буду пїтєсакувати, а вони сьи напудит і поўтыкайут, а ви підєти ў йаблока. Тай так зробіу. Йде попри цвинтар, зачыў пїтєсакувати, трөха напїлий буў, зачыў штальпра (гайдука) йти по садбі, тоті сьи сторожі напудили тай зачили ўтыкати. А той шче дұшчи за ними пїтєсакуйн, аж загнаў йих ў лїє. Тогдї сьи вирнүў, прийшоў до буди, де тоті сторожі сиділи під йаблыноу, котра була найдоршша, прийшло шче с трох таких, розгорнєні, обірвали йаблынку

тай пішли. Тогі сторожі аж рано віходьні з льеса, діуйит сьї до найдорощшої йабльїнки і ўже нїма йаблок. Кажут: Тэньгі опирі! Отó було злалати та бїти.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

102. Садівники в бочці.

Ту садівники ў Коронци стирéгли йагод. Садівники сидїли ў бóдї, а одін, Куріло Андрійшини, балакайн: Йак би ми ўкрали хоть дві дьшчинї йагїд? — А дворакї кажут: Та йак ўкрасти, йак вони пильнуйут? А той Куріло кажи: Ўкрадём! Типёр дошч йде, йа ўбирў сьї по шляхóцки, поїтпирїзуйу сьї мотускани, а сам сьї намашчў сáджїў, зрóbїу си рóги на голові, понамóгуїу на тотї рóги чóрних стирóк, аби ни півваў, прўїйжу си чóрним сукнóм на голові тотї рóги дóбри, а вони си будўт гадати, шчо бїдá. Йа пїдў до огнў і будў пїтекáкувати, а вони сьї напўдї і ўтїчўт. І так зрóbїў. Йде ў сад, вогонь садівники наклáли, а він пїтекáкуїн, йде до вогнў; діўїи сьї садівники, шчо йде до вогнў, тай сьї напўдили. Дїуйит сьї, рóги на голові, чóрни, замашчєни — ей нишчїсьтьї! Стоїала така дьшкa, шчо мала три льїкты, тай залїзли обá садівники ў дьшкy, і нїц ни вїтко йїх. Али той сад буў горб похїлий порїдно, до двїста крóкїў, шчо литїт дóбри. А той йак трўтїў тотї садівники в дьшкóў, полéтыли ў долину, аш сьї за нїми закурїло. Потоўклї си носї, гóлови ў дьшчцї, шчо тэньгїй пенд мала; йак тарáхнула дьшкa до плóта, кажут: Сисє наша фáйва робóта. Водáй тьї Бог побїў, шчос нам зрóbїў. Вони вїтак до йагїд, а тї ўзьїли дві дьшчинї йагїд і ўтїклї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

103. Замість страха дівчина.

Я йшов із села з роботи, майстерки, і мав-ем сокеру. Тай як я так йду, дивлю ся у кінци у городі стоєт щось бїле у бзїні і шолопас ся. Я питаю сї раз: Хто там? — Не обзиває сї. Питаю сї другий раз, не обзиває сї; а мене дуже лек зібрав, тай кажу: Кажи хто ти, бо кїдаю сокиров! Аж тогди обїзвала сї і вийшла з бзїни дівчина сусїда.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

104. *Намість стража — злодій.*

Я йшов із вечирниц — було вопівночі, вже перші кури піяли. Аш мижі плотами на дорозі я вздрів шое чорного — зіправди — а нас два ішло. І зарас то чорни ішло д' хаті. Там една вдовица мешкала — я си дужи опудив і тот другий — обидва смо си опудили, бо в нас тогди вмирати на дифтирию — воповідали, жи ходит така бола. Я вішов на горбок із ним, с товаришом, а під цвинтарим старим на дорозі стояла знов якас жінка ф кожуєї такім довгім і в хусьці. Али ніч була ясна, бо місяць сьвітив, а моросе такій був, аш искри скакали. І я вздрів і мнї пішов моросе поза плечі і чушир мнї став дубом й то я си гірши був опудив. Я галав, шо ми пірємо с того страху, бо то нас бола пирійшла. Я хотів крикнути, шо то, а то анї ти ни дало говорити. Я другий рас хочу крикнути і ни мош було анї слова промовити. Я взев — три рази пирихристив си і крикнув: „Хто то?“ — А той товариш мнї ни позволев кричати, бо, кажи, то можна обїміти. Я щи рас крикнув: „Хто там стоїт?“ — А то обївало си: „Я!“ — Питаю: „Хто?“ — „Я!“ теї задом зачело відходити. Відійшло — з на два рази буком кенути, теї обернуло си і пішло. Той товариш мнї кажи, що ліпши було, мой, ни зачіпати цу біду, бо можим повимирати. А я ему кажу: „Говори, як умерти, то умерти... от видиш, як би біда, тоби була си ни уступила, али то шое нишого сєт. Ми стоїмо на тім горбичку далі, бо боїмо си йти до дому, бо нам дало страх, а то перши, того шом виділи чорни, лїзи д' нам до гори. — Ми лісгалим знов страх і хотїлим утікати. А я собі подумав: „А най буди, шо буди, то ни буду утікати! І взевім бук міцно в руки і так собі думаю: Як мнї шо скажи, то пирихрестю си теї на відле рас дам, а з него має потичи лиш деготь, бо так кажут люди. Али то прійшло блици, теї кажи: Слава Оусу Христу. — А ми вздрїли, шо то чоловік; а він був у драптивї вгорчений, в сардаку чорїм аш по землю, а був малого росту — присадкуватий і в капузі і в постолах обвито багато опучами. Здавало си, шо так як який жебрак. Я вже вздрів, шо то християнцка душа і зачевим его питати си: „Шо ти ту робиш. Звітки так пізно ходиш?“ — а вже кури перші віяли. А він кажи, шо я йду до Тодосїя Лазаренка молотити! Кажи, шо: Я там за віру йду молотити! — Я ему кажу: „А чому ни йдеш дорогов, али йдеш понїт хати лизиш?“ — А він кажи: „Бо ту стежка була“. — „Була — як була, а типер нима. То лиш злодій так ходє в почи!“ — А він мнї закручує, питає си, чи жінки ни видів якої. — А я кажу до свого товариша: „А видиш, шо то за жінка була!“ — Я тогди его взев, звів на долину, али за мус до тої хати, де він ходив коло неї, а там був віпущений пацюк с хліва. То

видко було, що то злодій. Я зачев будити у хаті ту удовицу з гітьми і ни мов було си добудити, бо відай їх чмоє обмарив. Цевне, що як обійшов кістков з мирна хату навкруги, теї свічков, що умирає мертвец, теї кажут, що і добу буде снати. Али я зачев, гуркати в вікна, кричети, тзєм ледви-ниледви добудив їх. Вони засвітили, втворили хату — аш увішли ми до хати, теї того злодія увели, та я тогди зачев з него протокул ксгнути.

От, видити, якбим були втикли віт того чорного, що то було, то бим був і до сегодни казав людям, що шос приходить чоловіка на дорозі, а так ни віру ні в що!

Зап. 1903, в Русові, Святинського пов. від Ілаша Вахнюка, О. Дервянка.

105. Страх кидає чоловіка в сноўку.

Йак йа буў ў Цапіўцэх ў ксьбидва і вийшлисмо по вичері с кўхні, наймиті пішли до стайні снати, а йа пішоў до стодоли і ўзьнуў йим сьнін сунвицьці, хтьіў йим кінути на ньч пірит своїї коньї. Наколім пришоў коло вилїкоїї сноўанки і ньц йим ни видьіў, тілько ўчуў йим йакїєь шелнет і опамньїтáў йим сьи аж на спридїньї тоїї сноўанки вїшши йак по вїяє, бо бўла такá глїбóка. І зачїў йим тогди кричїти. На крик вїбїгли парункї зьї стайні і помоглі мнї вїттам вїлїєсти. Хто мнїє там ўсадиў, то ни знаўу, бом нїкóго коло сéби ни видьіў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гїлярка.

106. Хлоп у сноўцї.

Пішоў хлоп с Корóнцьї до Вїстрої на прáзник ў полїваний повидьїлок. Напїў сьи дóбри. Йде с прáзнику і собї вигóйкуйи. Дївнт сьи парáз, бїжит пацьї. Мїєслит він собї: Трáба злaпáти та будє на вихóвок, бо йакєсь булó дўжи фáйни. 'Али йшли бїльши лўди з зáду нєго і наўпирїд нєго, а він собї мїєслит: Кобї тотó пацьї ни квичїло, тóбим сьи охоронїў, шчóби нїхтó ни видьїў тá би бўло мóйи ўже, бо йак хтось ўздрит, то й скáжи, та тої газдá вїдберє. Буў він ў новї кожўсї, ни такїї, шче тогди тїлькó вїд кушнїрї. Закїнуў він полў тaї тотó пацьї пїт полў і зачїў дўжи утїкáти. І повнїў ўсї. А так дўжи звїпрїў, шчó мўсїў кожўх с сéби скицнути, такє тотó пацьї булó кишкє. Принїєс він до дóму, а ў нєго булá обóра, а на обóрї велїка

гноїїнка. І він попри туту гноїїнку зачїў йти с тим пацьїтим до хлїва; а онó снї вїдирло тай боўть! ў гноїїнку. А він хап за нóгу. А воно скомильгувало ним і привирнуло йнó до гноїїнки і зачїло ним ў тї гноїїнцї привиртати на ўсї бóки. Уздрїў він, жи ни жérти, зачїў кричїти до брата: Никóло, Никóло! Вїйди но с хати, бо йа собї зл-паў йакéс пацьї на дорóзї та такé мóцни, шчо мнї так валкўйи, шчо ó — по гноїїнцї. Йнó брат дївнт снї, кóло нéго нїчóго нїма, а він по гноїїнцї танцьўйи так, шчо аж гноїїнка повéрх нéго брїскайи. 'Анї му очїй ни вїтко, шчо с кужўха зробїў так йак сирдák. Кáжи до нéго: Та ти ўдурїў, ци шчось, ўпнўйис снї, тай скáчш по гноїїнцї! — А він кáжи: А снэ котрóйї. Такé булó фáйни пацьї, тай дес подьїло снї. — А брат кáжи: Та йа вїдыў рáно, йак йшло на вїтпуст, шчо булó фáйни, бо мáло кужўх бїлий на сóбї, а тнпéр зробїла снї вїўцá, бо аш тнчé з нéго. — І вїльїз з гноїїнки і пїшóв спáти і скнчїло снї.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

107. *Страх збиткує ся над чоловіком.*

Йшов-ем з міста, а була вже пізна година і дуже темно, тай якурат у пів села надїйшов до здібания якийсь пан. Я хочу його обмнїти, а він не пускає; куди я, тудай він, все ми дорогу застунає. Я тогда ще не бояв сї, бо гадаем, що то Петрушеский (газда з нашого села) тай кажу: Чого хочете п. Петрушеский? — А він курив люльку на довгїм цибусї, — і як не посипле ескрами з тої люльки. — Ой, гадаю си, а то що таке, аж ем застив. А він стоєт, не уступає сї. Тогда я звернув з дороги на мїсток, тай гадаю си: Ти будеш стояти, але конче колись пїдеш, тогда й я си пїду. — Але як ем їно сїв на той патик, зарас ми спати схотїло сї — на смерть спати. Тай гадаю си: Я всну, продрїмаю сї, тай пїду! — І як ем уснув на тїм патнцї, то тогда вже нїц не памятаю. Тогда взев мене, нїкто, лиш він, най счизає від нас хрищених і від нашої хати, тай занїс ме до хлїва на трете обїсьце; тогда розібрав мене чисто, саком-пак, визув, тогда взев, звинув ме гий у клубок, теї затолочив у соломенку, завбїльшки на чвертку. А шмате моє зїбрав до купки, змецкав, споднї чисто подер і всьо гет з чобїтьми кинув у гноївку перед хлївом. І тогда, не знаю, чи йому вже Пан Біг не допомїг, чи кури запїяли, що так мене лишив. А як ем сї рано збудив, то не мїгем сї, анї рушити, анї вїлїзти з тої соломенки, аж ем сї

враз з пев перевернув, і так єм виліз. Як-жеж уже виліз-єм з тої со-
ломенки, то сам себе настрашив-єм сі. Що зо мнов стало сі? Де мов
шматє, що я лиш у сорочці? Де я є? Нічого не темлю. Тогди зачив-єм
шукати двирій; як єм уже знайшов двері, отворив і стемив сі, де я є,
тогди зачив-єм шукати шматє. А у куті у хліві качки сиділи; я гадав,
що то моя полотенка біліє сі, тай уліз межі качки; качки заквакали,
я ше гірше злєк сі, вибігєм зо страхи на двір, тай узрївєм під порогом
у гноївці своє шматє; взєв-єм, то вєсьо такє чуднє, мокре, тай утік до
дому. До полуднє нічо ми не було, а від полуднє зачив ми страх брати.
А як єм лег у вечер спати, то знов дєсь так коло півночи, прийшли
до мєни пани, поставали на воколо з люльками і пєкли мєне вогньом.
Так було біз три дни, аж третого дня, дав-єм си воду сьветити; і як
ми вжє осьвятили воду, то кинуло мнов у косьцолї до землі і відразу
вєнув-єм. І як-єм тогди вєнув, то спав-єм пів доби. А від того чису
вжє Богу декувати більшим го не видїв.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцѣох, Жидачівського пов.
Наталка Левицька.

108. Як страх завів бабу в воду.

Йшла йидна́ ба́ба, Галушчикá, від коро́у з двора́. І показáу їй
сьи хлоп і ка́жи: Холї́. 'Али тѣй Іва́н Чѣмний бу́у на то́й час над
водо́у, пїсчи трѣхи і дивї́у сьи. Завї́у, то́й шчѣз би, ў во́ду ба́бу і во́-
дит по водо́й доўгий кавáток. Во́лит їй і ба́ба ўсе: Талáп-талáп! 'Али
Іва́н Чѣмний ни видї́у то́го хло́па, лишѣ ба́бу ў водо́й. Дивит сьи, ба́ба
хѣдит по водо́й, а Іва́н Чѣмний ўздри́у, жи то ни з Бо́гом і бойáу сьи
відозвáти. Аж нарѣштї чўйи, шчо тотá ба́ба ка́жи: Бо́жи мїй, Бо́жи.
Шчѣ йа куму́ вїнна? — Зайшла́ ў гльибѣ́ку во́ду, зачїла сьи Бо́гу мо-
лити шчїро і вїйшла на бѣриг живá. І до пїнька шчє газдўйи.

Зап. в липни, 1902, в Корѣлци, Бучацького пов. від Олексі
Савкового.

109. Страх і баба.

Була́ Храво́уска йидна́. 'Али йшла с по́грибу від Дани́ла Кули-
ко́ўського, шчо ховáли, пїзна ўже годїна, кида́у вѣршу ў во́ду на рїбу,
чўйу, шчѣс трїшчїт. Али чўйу, ўсе кричїт: Пáньї Орнатѣ́ска, пáньї
Орло́ўска, по́дай рўку. — Показáли їй сьи ў водо́й покѣйї, запўгала

сьи ў вёрби, ни могла злієти так раптом. Таго надыйшли с есла пізно, пізна годіва, заўши лубіли гаворіти пацьпір йак йшли пізно, чўйут, трішчїт пат тоў глібокоў водоў. Кажут: То хто? — Йа, паны Храпоўска Антоєйха. — А йа вітти врікнуў: То хто? — А вої: То ти Олэкс? — Йа. — Ходї судá. — Віратували ми с того місєцци с тышкóў бідóў так, йак закóпана булá, вітьгнулісма йи с того місєцци, ўвилї ми йи до хáти, дивнеá рóбит ў хáтї, швітрїмок, бо злїй дух приступїў до пєї. Привилїсма ў тотó місци, де йїї кїглó, і видэм до дому, до йїї, зачїли сьи вртáти назáд на тотó місци. Кáжи: Шчо ти рóбїш зо мноў, кўяи? Там йи моїá кумá Орнатóўска, шчо мнїя клїчи і Орлóўска і пáньї Замолатóва. Ледви ми йи вітти вїтьгнуўли, шчóсма сьи добїли до йїї дому.

Зап. в линци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

110. Як страх хотїв утопити чоловіка.

Кривєнький Никóла буў ў гураўни. Зачїў просїти Тяльєсьвїцкогo гураўнїка, шчобї го пусгїў на вїчєру рўску, на свїтїй вєчир до свóго швáгра Федїя Рожнóвогo. Іде він від Фєдїя Рожнóвогo на свїй час до гураўнї, стўдїнь, морóц, іде він лєтом тáй го ўгоўмасєло ў вóду. Він вїтти сьи ратўїи, а шчєзби кáки: Йа тибє ни пўшту вїтци. — Ланáйи сьи вєрбїў над бєрїгом, лóжнїг вєрби за собóў і ни мóли сьи вїратувати. Аж ўчуў йнго швáгир з дому, шчо кричїг: Хто ў Бóга вїруїи, ратўїити! — Учүў по йнго гóлосї, прїбї: áли, кáжи: То ти, швáгри, Никóло? — Кáжи: Йа. — Ходї, вїлазїй. — Колї, кáжи, ни пускáйи. — І розгорнєвнїй ўже ў водї, кожўх так самош лїпїў сьи ў водї, шчє й Федїй покїг злїй дух ў вóду. Ледви сьи по голїнї вїратували с тоїї водї, лєтви Кривєнький Никóла шчо до трох місєццїў прїйшоў на місци до свóго здорóўїя.

Зап. в линци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

111. Страх втягав парубка під плиту.

Булі ми з йндїм хлóбнєм на вичирнїцòх. А той хлóбнї, то буў побирїжнїкїў снї, мєшкаў ў лїєсї, а ми ходїли обїлвá на вичирнїнї до Пўжнїк. Булі ми доўгїй час. Потóму він кáки до мєни: Ходїм

там до мѣли тай припочуѣиш ў мѣни і рано підеш до п'явки. І ми зібрали сь і пішли. Йдем ми биз льє, а йа сь від него приляшій зва своїї потреби, а він пішоў і співави. Потому йа за ним зачій йти так мѣжи о десьть крокіў від мѣни, він йде на пирѣд і співави, а йа за ним. Там була стѣшка, котра була блісма до дому до йнго. А він на ту стѣшку ни звиртаѣи, ати йде дорогоў на міст, бо тудá такжи дорога вѣла до дому до йнго. А йа си мѣшлю: Він ни хѣчи сь росити, тай пішоў на дорогу. Тай йа за ним. Ту нараз дохѣдгт до воді і отишнї сь. Ужє ни співави. Мѣшлю собі: То він пѣїни вогорит п'яцїр. Тай ужє сь до него ни вѣзивавїу. Звїйшоў жи й йа до воді, а йнго десь нима. Йа мѣшлю: То він пішоў до дому ўпросг. Прихѣджу йа там до йнго хати, заглядавїу за ним. нима. Чуїу гѣлос йакїсь такий проразливий, нїби дѣлїгчий. Мѣшлю собі: Та співави си там. І стаў йим і стоїу. Чкаїу на него, а йнго нима, тїлько той гѣлос чуїу. Мѣшлю собі: Він десь мѣжи й заенїў на дорозї, бо буў дужи оспалий. Варў, йлу. Йту, слўхайу, а шчось кричїт так ў рові: Бѣжи, ратїу шпѣ. Вїпровадь мнѣ вїгци. 'Али гѣлос змїниў сь. Ужє тогдї й йа сь напўшў. Тїлько, жи хѣчу сь приковати, шчѣ то йи. І повѣли постунавїу сь до того гѣлосу. А там була плїта така висѣка, шчѣ тримата зо двадцїть мѣтрїў ширѣкости, а по нї водá бїгла. А шїт тоў плїтоў булѣ порожно так, шчѣ мѣжна булѣ мѣшкати. А йнго там запровадило. І так го ўкачїло ў тотѣ болѣго, шчѣ там булѣ, йак би хто ўзвїў і наўмисни обльїниў го. Йа прихѣджу до него, тай кричў до него: А ти шчѣ ту рѣбш? А він йиднїм гѣлосом зачїў кричїти: Аїаї, гваўт! — Йа кажу: Ни бї сь, та то йа. Лѣдвом го опамвнїтаў. І тогдїм йнго вїпровадїу вїгци тай кажу до него: А вїчш, йакїй го ти мўдрий! Ти ўсє з льїткѣм йдеш на пирїкѣри, а йдиш, шчѣ він ти зробїў, шчѣ тицѣр й ти вглядавїиш до него, так тѣ обльїниў. А він сь нїц ни обзивавїу, аж до ранїи і трїс сь цїлїу нїч. Вїт тогдї ужє нїгди сам ни йшоў і ўсє сь бойїг.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

112. Страх завертає човен.

Ходив я до дівчини і зазінив си там. Виртаю вїгци вже пізно, прийшов ид човнови і сїв, узев друк кою себи і лопату і сїв коло човна. Чую... з гори водов живе чоловік поверх води. Я покїм лїзу в човно і перевозю на ней бїк. І я пришѣв до берига, а тот човном

зовсім пуднув на тот бік, де був упрет. Вітак я знов впау на пей бік — знов так само — знов мене пуднув на тот бік. Вітак я мусів штрикати ш човна у воду. Штрик! — цалком упрнув у воді і вішов на бериг, на гору. А він стоїт на беризі, на плиті.

Зап. 1903, від Дутчака Николи, у Тулові, Сياتинського пов. О. Деревянка.

113. Страх заводить чоловіка у сніг.

Йшоў йим з вичирниц попри цвінтар і надібаў мине кóтик. С того кóтика зробіў сьн білий пес. Прийшоў йим аж до ўлицы з ним ур́аз і вігак стéшка була чіриз мур і він мине тоў стéшкоў повіў аж до жолоба. Завіў мине ў такі покоіі, жи йак йим сьіў, то аш сам йим сьн валькаў, жи такі покоіі. Йак йим сьіў і заснуў йим. Прибудіў йим сьн, змёрзйим, і ни знаў, ци йти до дóму, ци ньи, бо то ўже світáйи. Діўйіу сьн, а йа на каміньу сіджу ў сьньігú. Йак йа зобáчиў то, тай окимиў сьн тай пішоў до дóму.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Стефана Маряша.

114. Страх у горальни.

Йа буў ў Гримáлові ў гурáльни. Тай йакурáтни, йак мáриц на-стаў, пйицовий вибiгáйи до мéни до спúсту тай кáжи: Пáньі Косьінь-ський, шчось ў мéни кидáйи дровáми. — Йа збiгáйу на долину тáмка до пйица, діўйіу сьн, нимá ньи́чóго. А йа кáжу до нéго: Слúхай но, йак би так, кажу, лихій, тó бим тьи набіў дóбри, тай бие с тим буў. — А так, йак дрúга хáта, йи солодыўньі. Слúхайим, а ў тьи солодыўни хóдит збiжи — йачмíнь, жи́го — аш нóпит самú стéльу. А він кáжи: Слúхай, шчэз би пирирабййи штúки. — А йа кáжу до нéго: Ну, хóдi-ж подiвимо сьн, ци то йи праўда. — Прихóдимо, ўтварййимо двéри, а там хóдит отакйй хлопец (показуе), а ўсьо збiжи ў кúпи, ўсьо ў кúпу спакуваў. Стойiмó ми, стойiмó, ўтворйисмо дрúгу полови́ну, а він нам пóнад головáми йак пішоў, аж гурáльньи стрiсла сьн. То йа йигó так на свойi бчи видіў, йак вас. 'Али буў млинок, так ў дрúгим домi, жи сóлод душiтв. А той млинок так мéли, жи аж iскри скáчут. Йа прихóджу до майстра до стáнцийі, тай бóджу йигó: Niech majster wstanie, niech patrzy sie, że jest bida. — А він кáжи до мéни так: Шкодá,

жис такий старий, уже майши дѣти, а такий йне дурний. Йа тьлькі лѣта спудуѣ ў гуральни, тай биді ни видѣу, аш ти ўвидѣу. Йа ўстану тай піду, пуслѣхайу. 'Али йак скоро нимá биді, то бѣгме дѣстаніш ў пісок. — Виходимо на гальірѣу, дѣвимо сьи, а там ўсе: Ёйо — ну, фйуть, фйуть, фйуть, (свище)! А йа кажу: No, patrzaj pan, jak miała sól. — Ta gdzie miała sól, kiedy to jedynasta godzina, ta parobcy asz po dwunastej będą mieli sól? — Приходим тамки, а він сидит на бальку, тай ўсе: Ёйо, фйуть, фйуть; а конѣ сапайут, лѣдвѣ дѣхайут. Зальѣскій прихристиѣ сьи лишѣ, ша, тѣхо стáло. Конѣ при жолубѣ йидѣ, немá ничѣго. А той кáжи: I йа 30 лѣт ў гуральни тай шчем тако́го не видѣу, аш ти мене на то навѣу.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косіньського.

115. Чорт горальник.

'Али ўже ў зимѣ ўзьили минѣ до горальнѣ. I йа шчо но́чи ходѣу та́кжи там до вольѣу ў но́чі. Раз ў вѣчир йду чириз гумѣо, а він вѣлазит спѣт крáту, таке пѣби тильї і так пáрачки, пáрачки, аш приближиѣ сьи до мѣни. I ўже тогдѣ сьи пѣднѣс, йак чодовѣк, тай кáжи до мѣни: Ти де йдеш, Рѣмани? — А йа сьи вѣтзѣвайу: До гуральнѣ. А тобѣ нá шчо? — Ну, бо й йа йду. — Ну, а ти там шчо будѣш робѣу? — Ну, та йак то шчо? Та биз мѣни гуральнѣ ни мѣжи йти. — Та чуму ни мѣжи йти? — Бо так. А йакá би то горѣўка булá, йак би ни йа? — Та йак то йакá? Абѣ тѣ йи шчо рѣбш? — Ходѣ во мноў, будѣш видѣу шчо. — Айá, йди с тобѣу, мѣжи бис ми йако́го лѣха вѣстройѣу? Йа ўже тибѣ дѣбри знáйу. — А ти минѣ йак мѣжи знáти? — Або то ни ти тручѣу минѣ ў вѣду кѣло млинá? — О ньи, кáжи, то мѣй брат, бо він мѣльником, а йа гуральником (миханѣки ўбидѣа — вѣм. брата Фѣлька). Ходѣ во мноў, йа тобѣ покáжу йиго, він прийдѣ та́кжи до мѣни. — Впрѣу, йду зѣ страхѣм. Приходимо до гуральнѣ обидѣа тай він від мѣни прѣсто на клѣштѣк (там де сьи робѣта стѣдит), подивѣу сьи, помѣшѣу, понѣўхаў, покѣшиѣ тай кивáйи го мѣни пáльцем. — А йа ў та́ким страхѣу! Гадáйу си: Піду до публѣки, та шче минѣ публѣка трѣтит з горѣ на долѣнцу. I ни йду. Тай кáжу до тих, шчо там булѣ ў гуральни: А ви видѣти дѣтька, вѣнди во? — Кáжи: Де? — Адѣ кáжи, хѣдит по клѣштѣоку. — Ўсѣ сьи дѣйѣут тай жáдин ни вѣдит тай кáжут до мѣни: Йди, йди, дурний. Тобѣ сьи ўже провиджѣйи, бо ти сьи боѣш. — А йа сьи вѣтзѣвайу: Та то той самѣй. — А він до мѣни,

бчи привирнуў вітти в горі тай наставиў ми ср..у. А йа кажу: А дивіт во, шчэ ми настаўийи ср..у. — Тогді гуральник приходит до мени тай кажи: Йди, йди пйаку, ни забавийи льўди; ўпиў йис сьи, тай шчось плитэш. — Тай йа ўже стаў, тай ни витивайу сьи, тілько дийўу сьи, шчо далы буди. А він вітти пішоў, до кітла подивий сьи, потому до кўфи, де горіўка, вітак пішоў до катки, розібрав сьи, ўлыс ў катку (циліндр лишій на верха — зам. батька), вікупаў сьи і ўже тогді ни знайу, де сьи подий.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

116. Страх тримає чоловіка цанки.

Оден хлоп с Коронци посадиў кукурудзи на лузы коло воді ў пана, ў Мислоского. І там стиріг йих. 'Али одного разу наклаў собі огонь коло буди і лижит. Дивит сьи, йде, йак то називайут ў Коронци льўди шляхтичій кульбани, такий кульбан. І відзивайи сьи до него: Ти де йдеш, кульбани? — А воно до него сьи ни витивайи. — Ага, помислиў він собі, то пёуни Розоўский. Розоўский, а ви де йдети? — А він ни витивайи сьи. — А він собі помислиў: Мбжи то добри Мислоўский, а йа так до него каву, тай він моучит, шчом му гонору уймиў. — 'Али призираи сьи лыши, ни подыбни дес до чоловіка. Ўзьиў він голоньбу і кинуў ў дытька. Йак зачила тогді бұри бұти, бұду вивирнуло, вогонь забрало, капильўх всадило аш на дуба, а йигб поставило пайки ў вільховий корч. І так стойаў цыліў ныч, аш сьи рано спамыятаў, а тимчїсом кукурудзи звьили і ни миг достричи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

117. Страх тисне за палець.

Буў ту такий пастўх і пас паньску худобу. А буў там, у Коропекім, побирижнік, називаў сьи Йиван. Йа — кажи пастух — пригнаў худобу і лйгйим собі спати; а бұййим накідаў ў пйиц йаблок. Али ту слўхайу, шчось на поды гульайи. А йа собі гадаў, шчо то той побирижнік мшчэ страшийи. А йа кажу: Гульай, гульай Йиванку! Аш ту чуйу, злавийи с пода і приходит до хати і зачинайи гульати. Йа схопиў сьи і ўзьиў йим пайицьу і кажу: Чикай, Йивани, то буду зараз

биў. — І ўзыў іим пáлицьу і по ўсы хáты с пáлицьў і нýгдé нимá нýкóго. Їа стаў і задумаў іим сы і ўже знаў, жи то ни побирижник. Аш ту бирў і зноў лыгаў. Прихóдит, йак минé потиснуў за пáлиць ў нозы, йак іим сы схóпиў, то аш на двір ўтык мýжи худóбу. 'Али він прихóдит і тáмка до худóби і кáжи: А праўда, жи йа тибé й ту знайшоў! — І бирé і рахўи худóбу. Відрахуваў двацьцять штук і бирé, жинé ў долину ў бзїни. Він жинé, а йа завиргаў і так іим сы змўчў, бо він сьудá, а йа тудá і худóбу ни пускаў. Аш ту ўхóпиў ииднóго волá, йак сыў на нéго, то ў такі бзїни зайхаў, жим дрўгий дeнь нас два лéдво ў дванацьцяты годїны знайшли.

Зап. в липпи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукевича.

118. Як верби хитали ся.

Ту в „житї“ просто, там на дорозї, так за хрестом не далеко. Кобила полетїла на поле. Я сї дивив за нею, де вона полетїла. І верби сї хитали вобидві, а не було вітру. Так: одна туди — друга туди.

Зап. 1903, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

119. Як страж гойдав кокорузами.

Як я був парунком, ішов тут просто Максимихи. Йду нидалеко — таке гей коза, гей пес іде дорогов. Йду — ніц, по утїкає. Те я кажу: „Ни втїкай, ти!“ То... як си зірвало теї ф курузи — курузини холїтало, та я став тихо... Вжи ни видїв нічого.

Зап. від Онуфрія Андріяшука, в Видїнові, Снятинського пов. О. Деревянка.

120. Страж і стрілець.

Раз йа йшоў с Корóпци, іду Лугáми сьудї на майдáн, а маўиим ві собóў стрільбу. Прихóджу ту на ииден пльац, а той пльац називáи сы Стадáрни. Дїўиу сы, стоїт дик і рїи. А дўжи сы бóло вїтко, мїсьиць сьвїтїў. Мишлў собі: Забїў тибé! — Стрїлиў іим раз, він пїтекочїў і на мїсци стоїт. І так іим шче ўстрїлиў два рáзи рас пó рас, а він за кóждим рáзом пїтекочит і стáни і стоїт. Мїшлў собі:

Тра тьи поминіти і лишіти, бо то вітко, жи то ни звівр. — І пішоў йим пѡнад во́ду, шчѡбим пирийшоў на другий бѡк десь. Прийшоў йим до клѡтки, дѡйду сьи, на клѡтцѡ сидѡт кѡт. Мѡшльу собѡ: Ни бѡду стрѡльаў, бо то пѡўни те самѡ, шчѡ йа там стрѡльаў. Йак то бабѡ приповѡдуйут, шчѡ бѡду сьи бѡи на вѡдлѡ. Мѡшльу собѡ: Такого котѡ йак йа на вѡдлѡ ўдѡру льуфкѡми, то го забѡу на смерть. — І так ў йимѡ бѡжи пирихристѡў йим сьи і ўдѡруў йим. Рукѡ мишѡ задиривила, а стрѡльбѡ ўпѡла до водѡ. Стаў йим йак тумѡн, нѡчѡ ни вѡджу. Так за годѡну опампѡтаў йим сьи, вѡтѡх йим стрѡльѡў з водѡ і чирис клѡтку дѡльѡ йду. Нидалѡко другого бѡрига стоѡт такѡ нѡби пѡдушка на клѡтцѡ. Мѡшльу собѡ: І шчѡ тѡпѡр с чѡртом робѡти? 'Анѡ го пирѡступѡти, ѡнѡм бѡти ни гѡдин, бѡм залѡдво шчѡм тѡплий шчѡ вѡт пѡршого битѡ. Мѡшльу собѡ: Возьмѡ та тьи кѡпну. — Кѡпнуў йа погѡў, а с тѡѡї пѡдушки закурило сьи так, нѡби питльѡвана мукѡ. Так ми сьи здавало, жи ми хтѡсь насѡпаў ў ѡчи россѡчиного ваннѡ, тому шчѡ миѡ так очѡ пѡклѡ. І ўжем бѡльши нѡцѡ ни вѡдѡй. І пішоў йим дѡльѡ. Йду йа, а там була ў льѡси хѡта даўнѡ, ѡли тогдѡ тѡѡї хѡти ўже ни бѡло, тѡлькѡ сьи лишѡла пѡўницца, а ту ги на моѡї шчѡсьтьѡ зачѡу дошч йти. Мѡшльу си: Сховѡйу сьи до тѡѡї пѡўницѡ, бо ми бѡло шкѡдѡ капильу́ха. І схѡваў йим сьи. Йак сьи дошч прильѡйў і так льѡйў пѡру гѡдин, а йа ў тѡї пѡўници сидѡй. Йак сьи пирѡстѡло льѡйти, вилажу с тѡѡї пѡўницѡ і ўступѡў йим пѡру крокѡ і гѡ дурний обгльѡнуў сьи. Бо то ни дѡрно бабѡ кѡжут: Йак йдеш, то ни обгльѡдаѡ сьи, то нѡчѡго злѡго ни зѡбачиш. А йа тѡго собѡ ни занѡмѡнтаў, ім сьи обгльѡнуў. Диўу сьи, стоѡт йакѡсь пѡн такий нѡби йакѡй гѡбѡна, ў чѡрним сурдѡтѡ, ў чѡбѡтѡх шварцѡваних, кѡйѡтир такий з на мѡтир і льѡулку кѡрит. 'Али такий ѡгѡнь сици, шчѡ мѡжна кукурудѡ спѡчи і на мѡни дѡмом дѡмѡхайи, бо то бѡло блѡськѡ. А йа сьи так сиўдиў, шчѡ ни знайу, де стоѡу. Капильушѡна ўпѡла, маѡцау сьи за гѡлову (ѡимна — зам. Яжицького), а волѡсьѡ стоѡт йак прѡтѡ. Пѡднѡйў йа ту капильушѡну і схѡваў пѡт пѡху; ѡ тотѡ капельушѡна зачѡла трѡшчѡги, бо то була с солѡми. А йа собѡ гадайу: Йак сотѡнник ўчѡйи (будѡ сьи сѡмѡяти — зам. Яжицького), то мѡжи пирѡступѡит блѡшчѡ до мѡни. І так йисѡмо стоѡйѡли обѡдѡ с пѡў годѡни. Мѡшльу собѡ (дам йа тобѡ — зам. Яжицького): Тѡбѡ ўсьѡ йѡдно стоѡѡти, а йа будѡ зачинаў тѡкѡти. — Зачѡў йим сьи поступѡѡти ў зад, а там буў з задѡ пѡнь. А йа бѡс пѡи: Ге-ген! Йак йим сьи схѡпнѡ, то ўже тогдѡ і страх вѡд мѡни вѡдлѡтѡй, а так йим тогдѡ утѡкаў, шчѡм сьи аж дѡма обгльѡнуў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вѡд Я. Мах-новського.

121. *Страх у пасіці.*

Піхаў йа на ныч ў суботу. І там коні сьі лишілі і паслі сьі бис цілў виділы, бис цілий день. Ў виділы ў вєчир йшоў йа до них, а там почувáў шче йидєн зо мноў і здибáйим сьі обидвá. І він пáйи пса і йа мáйу пса. І йдємо обидвá. Аш ту чўйим, йакісь сивáйут. Він кáжи: Йдут з Зарваніцы і сивáйут. І йдем дáлы. Аш приходим нидалєко, а то ў пасыцы йакісь сивáйи. А він кáжи до мєни: Йакісь пйáний, вирный сьі. — А йа кáжу до нєго: Та тй сьі пйáного бойш? Най він там собй сивáйи. І так смо поўставáли і рáдим сьі. Аш ту пєс йидєн за дрўгим і поўтыкáли. А йа кáжу до нєго: Ходым. Приходим прбєсто пасыки і минє скортыло покривіси сьі. А вонó скóчило с пасыки і засьмйяло сьі і стріскало ў долонь, тогдй зачйло гульáти, а ми зачйли тыкáти аш під лыс. А вонó йде бис пóли і вогвєм сйпли. І приходит до коний і зачинайи йїздити. А ми стойáли під лысом, аш ту нáраз дивим сьі, лыс горйт і ломйт сьі, а ми тыкáйим до гори до дóму. Аш ту вибигáйим ў половинь пóли, ўже нычóго ни чўти. А там зноў лыс буў, куdá ми мáти тыкáти. Ми прибигáйим до сáмого лыса, а він ўже прибиг нас і стріскаў ў долонь і зачйў сьмййáти сьі. Нáраз зноў лыс мáйи сьі і ломит сьі. Ми обирнули до коний, зноў аш під лыс і тáмисємо посылáли, бóсмо сьі бойáли. Аш ту шче йидєн надййáхáў і кричйў: Ўйи! А він кáжи до мєни: Йа будў кричйў, най живєнько ййди. — А йа кáжу до нєго: Най, ни кричй, хто знáйи, шчó то за йидєн. Ўже мáйим йиднóго, шче ти тра й дрўгого? — Він кáжи: Йа тáки будў кричйў. І зачйў кричйти: Домєньцьу — вá! — А він сьі вйтзивáйи: Чогó? — Ййдь живєнько, бо óсьди йи бйдá. І тогдй схснйў сьі бóрши від мєни а йа хóпйў го сьі за плєчй і зачйлисмо тыкáти. А йак йим йигó дьйгнáў, тáй йим го трўтиў нáзат сєбй. А він схóпйў сьі тáй нинє дьйгнáў, тáй минє трўтиў нáзат сєбй. Йа обгльнйчу сьі, а той чорт роспуєстиў пáльцы тáй туй минє за плєчй злпáти. Йа йак крикнуў і ўпаў йим до змйлы, ўжєм ни мйг дáлы тыкáти. Аш ту прийїздит той трєтйй до мєни. І ўстаў йа, то шче так йáк би стйрту солóми заналйў і ни знáти, дє сьі подьйў.

Зап. в липи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукєвича.

122. *Страх розпигє.*

Раз йшов-єм із села і як упинив-єм сй коло єгомосцьової брами, закликáв хтось: Иванє! — А я кáжу: Чогó хочєш? Але нйчо не вйдо-

звало сі. Я зачив знов йти, а воно тогди каже: Де ти йдеш? — Я кажу: До дому! — І як-ем сказав, що йду до дому, то такий мене ляк зібрав, що не міг ем кроку ступити, волосє дубом стало, аж шапка підлізла до гори і так стояв ем може з квамдранє. Потому зачив-ем поволи йти і все мене щось гий-би не пускало, але що то було, до нинька не знаю, бо нічого не видів.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Івацівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

123. Злодій перестає красти через страха.

Ра́зу йидного стаў йа ў ночі. А йа такий звичай маў, жи ўсем лубиў шчось піти і ўкрасти. 'Али бирў і йду на дру́ги свло і ньчого там ни ўзьвў, бом ни маў йак, бо були польіцианти. Вирта́йу звітти, ми́шлю собі: Поверну йа до ко́ршми і Жиді врабо́ўйу. Аш ту ди́ўйу сьи, йіди йакісь йидним ко́ньом. І бирў і сьйда́йу і йіду. Ди́ўйу сьи, а він визє йакісь тельбухи. А йа бирў ніж зза хольви і ріжу. Йак йим проби́ў, аж вогне́м посіпало на мєни. Йа тогди скочи́ў с фіри і хтьі́ў йим біти то́го фірмана. Ди́ўйу сьи, а фірмана нимá. Кінь сам біжіт да́льі. Бирў, доганьйу ко́ньа, сьйда́йу і йіду. Прийіжджу йа ко́ло коршми і хтьі́ў йим повирну́ти до ко́ршми. Ди́ўйу сьи, а кінь біжіт. Йа тогди вирну́ў сьи і доганьйу ко́ньа. Ни міг йа́ го дыгнати і вирта́йу сьи. 'Али ми́шлю собі: Ньч йим страти́ў і ньчого ни позиска́ў. Пілў йа до гура́льни і возьму патикі́ў, абім дурно ни йшоў до до́му. Аш ту йду биз грєблєу, біжіт сусьідний хло́нци і ўсе минє за сорочку тьгни. Йа сьи обавя́йу до нєго: Чо́ ти хочиш ў мєни? Тобі жил, жи йа нису́? То йди, тай ти си возьми. А він ўзьвў тай вискочи́ў на мєни. Слу́хайу, шчо минь так тьйшко? Ма́цайу на пирєды, йакісь на минь но́ги. Йа тогди гада́йу: Шчо йи тако́го? Дрова́ нису́ з нога́ми! І тогди гада́йу: Возьму́ тьи і ўто́пйу. Злапа́ў йим за чу́пир і кину́ў йим ў во́ду. Тогди гада́йу: Шчо йа зроби́ў? За такє пустє і ўто́пити сусьідного хло́нци. Вирта́йу сьи, мо́жи го шче викигну тай витрєсу́. Йа лишє сьи обирну́ў, ди́ўйу сьи, а він на минь. Тручийу с сєби, ни мош стру́тити. Про́шу, абі злиз, він ни хо́чи. Нису́ да́льі, али носом аж до зимлі похилі́ў йим сьи, такий він тьйшкій. Прибо́шу до до́му, кричу́: Жінко, ўтвори! — а вона́ ни чу́йи. Йак йим ви́гьвў двєри, двєри сьи розломали. Йа кричу: Жінко, сьвїті! — а вона́ ни чу́йи. Йа за чу́пир, хтьі́ў йим то́го стьгнати́ с пличья́, а він йак зачвє кричїти, йак сьи позбігали шче бїльши, тай ми го з рук вїрвали. Ни лишєо минь сьи лишє во-

лосєньи. Йак йа ўпаў тогдї до зямлї, том три дни аны йїў, аны пиў, аны говорїў. Йак йим ўстаў, пішоў йим до кєбїндза, вїсповїдаў сьи і ўжем бїльши ни краў.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кар. Ши-
блукевича.

124. Узяв дѣдько смаженщю!

Буў йа ў Надорѣжнї там польовїм. Али йнднѣго рѣзу ў воснїи почуваў йа кѣло барабѣлї і мїй брат такжї, бо там дѣжи дїки бара-
бѣлї йїли, то мѣсьїло нас два бѣти; йак йндєн пішоў на вичєру, то
дрѣгий сьи лишїў, бо ни мѣжна буѣло так вѣстѣвити. Так йа рас пішоў
на вичєру, а брат сьи лишїў. Повичєрїў йа, а жїнка кѣжи до мєни:
Та возьмї там ў горнѣатко шчѣсь брѣтови, бо вїн дєсь дѣжи голѣдин.
— Та шчѣ вѣзьму, йак ўжєсмѣ ўсьѣ звьзїли? — Жїнка кѣжи до мєни:
Зачїкаї трѣшки, йѣ му ўсмѣжу хоць двї йѣйка. — Зачїкаў йа, вѣнѣ
ўсмѣжила, заўйизѣла мнїнї до хѣстки горнѣатко с смажнїнїцѣў, йа бирѣу,
йду. Пѣлицьї ў йнднї рѣцї, а горнѣатко ў дрѣгї рѣцї і так йду.
Прїходжу кѣло мнїнѣ на грѣблѣу, нарѣз нѣц ни вїджу. Агїї, а то
шчѣ сьи стѣло? Сьлѣпѣтѣў ни мѣйу, а ни вїджу. — Нарѣз мнѣ ско-
мїльгѣвало по тѣ грѣбли та ў вѣду — бух! мнѣ. Горнѣатко поплїло,
йѣ сьи дѣбри вїкупаў так, шчѣ аж ми сьи ни хтѣло, залѣдѣво, шчѣм сьи
вїдрапаў на бєрїг. Йак йим сьи вїдрапаў, дїўїу сьи, сьтѣнѣ пирїдо
мнѣ такѣ чѣрна, йѣк бї хто задїльѣваў. Агїї, а то шчѣ сьи стѣло?
Та мнїнї ни пєршїй раз сьѣдѣ ходїти. Пирїхрїстїў йа сьи таї пѣлицѣў
по сьтѣнї по тѣ раз і дрѣгий раз. Дїўїу сьи, а то йѣкась кѣвїна
такѣ сухѣ, йѣк дѣшка, а йа по нї пѣлицѣў бїу. Гадѣйу собї: Та шчѣ
ѣвѣ мнїнї вїннѣ? Тра ўзьпїти таї вїтци вїпровѣдїти вѣтам на вѣбо-
лѣннї, та нѣй сьи пасѣ. Йа тїлькѣ рѣку натѣгнїў, хтѣў йим ўзьпїти за
грїѣву, йак мнѣ прѣднѣ до горї ногѣми ў вѣду! А Бог жї бї тѣ по-
бїў с кѣнїнѣў. Та мнїнї дрѣгий раз зноў кѣпѣти сьи трѣба? Та йа шчѣ
хѣчу вїльїстї в вѣдї, а мнїнѣ нѣбї шчѣсь ў чѣло бух! А йа зноў ў
вѣду. І так мнїнї в дѣсѣтї раз кїнуло. Залѣдѣво шчѣ йа вїльїс таї ўзьпї
таї йим сьи вїрнїў до дѣму, бо с пѣблїкѣў ни бѣло шїршѣї рѣдї.
І ўжем ў дѣма почуваў, а вѣнѣ вїтти таї пішлѣ аж до мѣго брѣта таї
йїздїло на вїм дєсь до ѣпїўночї, шчѣ лѣдѣво дѣчїкаў рѣннї.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-
новського.

125. *Як страх їхав повозом.*

Раз йа пучуваў с кіньма на коньшніны. Прийіхав йим, попу́таў йим і пустиў па́сти, а са́мим пішоў під лыс спа́ти. 'Али лых йа тай чось ни мо́жу засну́ти. Зробіў йа собі да́йгар і ку́ру. Слу́хайу, йакісь нан йіди штирма́ кіньма, по́возом, баты́х тріскайи, али так йіди, йак вітир на мени і прб́ето. Гада́йу собі: Тра́ сьи вітци ўступіти, бо йа на самі дорóзы лижіў, бо йак надйіли, а ни змо́жу сьи живо схопіти, то мньи мо́жи розйіхати. І поча́ў йим ўстава́ти, а ту ўже ко́ньи надомноў. А йа́ сьи зльык тай но́ги піт се́бѣ хап! А ту тимчасом мнѣ óсиў по колы́нах так, шчо аж йим сьи пиривирнуў до горі пога́мн. І відйіхаў від мени з дэ́сэты кро́кіў і ў тым пеньды́ обирнуў наза́д дру́гим бо́ком, куді голова́ була́. А йа гада́йу собі: Йак мньи ўда́риў ўже по колы́нах, то шче, псы́кроў, ўда́рит по голо́ві. — І йа хтыў пирикі́цнути сьи так, йак сьи ды́ти пирики́цайут. А там було́ такэ́ óзиро наза́д мени, а йа ў то́то óзиро боўть! А він відйіхаў в дэ́сэты кро́кіў тай поча́ў сьи сьмія́ти і ў до́лоны́ плэ́скати, а йа ў калаба́ни купа́йу сьи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

126. *Страж у стайні.*

Як ми полягали у стайни і спали — а була вже може перша година. Зачило у стайни дуже лоскотіти так, що ми сі зі сну посхачлели — і зачив мене тогди Павло кликати, але я не хотів встати, бо́м сі бояв. І як ми засьвітили ліхтарню, а коні всі повривали сі, і не було, ані єдного в стайни. А лоскіт дуже був гий-би сі стайне валила. І ми пішли тогди дивити сі, де ті коні поділи сі; а вони стояли всі у купиці коло плота і лиш фуркотіли. А в другій стайни пара коний вирвала жодуб і витягла аж на серед стайні — а далі не могли вже вийти. А з того страху ми повтікали, аж до хати і смо спали, аж до раня, бо бояли сі з хати вийти.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, у Іванівцях, Жидачівського пов. Н Левицька.

127. *Страж на возі.*

Як їхав Инклевич до Стрия і ему сіло на віс, то так було тешко, жи коні навіть ни могли йти. Али, жи він ще ни знав, що е... Коні

бив — коні ни хтіли йти. Дужи тешко, так, жи на коньох стала цалком піна. Аш сї біліла піна. Навіть сму... тоди він казав, бачу — віс му привиртало. Бо він аш тоди став. Зліс був. І зліс тоди с фєри і пішов довкола воза і кажи: — Що за дїтько сї вчїпив миє!?

І тоди ніц ни видїв. І як сїв тоди на фєру, то коні ни міх стримати, так втікали. Він навіть тоди, бачу, заїхав був до Цуцуловиц — тими, кіньма. А то теньгій кавалок, по, жи я вже позабував. І с того як приїхав до дому і захорував зараз.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

128. Страж у млинї.

Йак мої тато були ў Підгайцях ў наїна за гумєнного і так йидного разу збїрали форталї йїхати до млинá. Вїкидали збїжи на фїри і поїхали до млинá. Приїхали вони, поскидали, казали парупкám понаспáти на конї, парупкї понаспáли, а самї польгáли. А тато льгáли на скрїнку там на тоту, де мукá падé. Парупкї позаспїїли, нимá нїкого ў млинї, тїлько вони. Закурїли собі льўльку і кўрут. Вилáзит спїт кóлїса панїчик і тãкжи льўльку кўрит. І стаў на опрóтьї нїх і дим пускáйи. Так з годїну йиден на дрўгого пускáли дим. Потóму він пішóў до кáмїнь, поправїў кáмїнь, пішóў до мукї, помацаў, чи дóбра йдé, ўзвїў дóубиньки, покóўтаў, тимчáсом когút: кукурїку! А панїч пїт кáмїнь, мáло си клўби ни помчибáў. І ўже тоїї нóчи бїльши ни видьїли.

Зап. в лїни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

129. Люлька з соняшника.

Оден чоловік уповїдав. Ішов в ночи з двора і здїбав его панок на одїм млинїци, шо си називає: „млиниши“. Він надїбав того панка, а панок вурив люльку — таку порцїлянову, бїлу. Кажи до него: „Замїнеймо си люльками“. А чоловік кажи: „Мїнеймо си!“ Тей си замїнели. Чоловік пішов до дому спати. Раю дивит си — а то сонїшина так... приломлена — ни люлька. Раю шов до двора назат — той чоловік самїй. Приходить на то мїсци, а люлька его стоїт на зимли.

Зап. 1903, від Василя Григорійчука, в Видиніві, Снятинського пов. О. Деревянка.

130. З люльки костомаха.

То наш йиден прийшоў до млина (Ланіак, чи котрій) і зачіў молоти тамка, чи шче ни молоў, лиш сидыў коло вогню, бо то тагжи було ў зимі. Там при огні сидыли й йичі, й курили льульки. Прийшоў паніч, тагжи си сыў ко́то них, таі кўрит, таі кажи до то́го чоловіка: Міншій сыи зы мноў за льульку. — Той чоловік кажи — дівит сыи, жи добра льулька —: Чи ни схочиш додátку? — А він кажи: Ныи, так міншійу сыи, гурт на гурт. — То́го панича була льулька фáйна, дирив-йинна, с таким цибухóм, жи сыи го́йдаин; а то́го чоловіка то була льулька чириншйинна і малéнький цибушóк. Таі поміншйили сыи. Дóки той паніч сидыў, то той хлоп курыў, а йак паніч пішоў, дівит сыи, а то ни льулька, а́ли костомáха, ногá с коньй, с конітом. Зачіли сыи ўсыи сьмійáти з нéго, шчо він собі льульку таку заміншйў. І він вихóдит рáно там, де тоты застаўки, на тоту пригáту, йинго льулька ко́ло млина на плóты повисна. Ўзыў льульку. ўныс до млина і зачіў показувати тим льудьом, а оні дивили сыи і сьмійáли сыи с то́го ўсьбо́го. — Той паніч вигльядáў йак мельник.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

131. Вимінана люлька.

Іду я одного разу, так о дваццяті годині, іду я, то стоїт хлоп на дорозі... стоїт, а я курив люльку. Він кажи: Ану міней си зо миов! А я си взев — замінєв за люльку за ту. Я до дому прийшов та до тої люльки — нима. А то в торбині кінський гімнек намісто тої люльки.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

132. Кепська виміна.

Шов чоловік в ночі с сила, знаєте. Переходит єго тогди біда — щез би, так такі тут коло нас недалеко, ростилив полотно віт цего плота до цего плота почерис дорогу. Він то опходит туда-ни-туда —

ни можн обійти; а далї зробив си с того пан. Пан собі курит люльку — таку файну, алиж бо і цес чоловік курит. Али він кажи: Знаеш що? Мінейно си люльками. Він взев та свою дав, а той пан ему свою дав. Той приходит до дому, засвітив собі, обзирає си на люльку, а то ни люлька, а свинцкий гімнек. Іде він шукати люльки свої — можн на тім самім місци... А так він приходит, шукає, де то він був акурат, а то люлька в плоті — люльку застромило, шо то за біда — пропала би — не гадайти собі...

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, в Видиніві, Снятинського пов. О. Дервянка.

133. Порцелянка за деревянку.

Одєн плугатор нїсє погони́чови вичєру. Пізна годїна, дївнт сн, їде дрўгий. Кáжи йимў: Добрий вечир. — А той злий кáжи: Дббри вдорóуйи! — А за Бога ни згадáў. Їдут обá, балáкайт, а той кáжи: Дє ти їдеш, Івáни? — Нисў погони́чови вичєру. — Тай йа, кáжи, їду до свóйїх вольїў! — кáжи шчєз би. — А той шчо нїсє вичєру, закуриў собі лўўлку — тєньга була лўўлка, файна — тай їде. А шчєз би закуриў собі шчє крáсшу йак він. Тай кажи: Замінїймо сн за лўўлкі. — Колї мойа дириўїнка. — А він кáжи: Мойа порцильáнка, áли йа тобї ни жїтуїу, йа даїу, хоць вона кумтўїи бїльши йак твоїá. Тай помінїли сн. Приїшоў до вогнїў, дївнт сн, а то с кукурузїянки лўўлка, а цибу́х з лободї. Кáжи: Отó мнїй здурїў. Ну, на кáжи, вичерїй. — Той дївнт сн до двїйнїйт, нїмá нїц. — Отó, кáжи, дїво, ни дотикаў сн двїйнїйт, тай нїчó нїмá ў них.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

134. Як страж ловив рибу.

Ў Цвїтові ў йиднї скарбóви хáтї мєшкаў госпóдар. І йак приїшоў новий мїсьць, то по стрїху так йак би йакїм пóвозом їздїў. А парáз слўхайут, валїт сн ў сїнєх сьтїнá; такїй грїмїт, так литїт! Вихóдыт с хáти сь свїтлом, дїўїнт сн, сьтїнá стоїт. Виртáйт до хáти, слўхайут, а на стрїху так танцьуїи, так вилóскуїи, жи йак би йакє вилїки висїльї сн вїтпраўїло. Так бўди танцьувáти до двáнáцїтої годїни. Від двáнáцїтої годїни ўже спокїйно. 'Али кóло

хати з́арас пивилі́кий буў горóд, а пóбри той горóд тикла́ рика́. Ді́ўйит сьи, ў т́и ри́цьи до мисьи́цьи лапайи́ хтось рибу́, а́ли голово́ў ў до́лину, а по́гами до горі́ і сак закида́йи і підно́сит, витриса́йи с сака́ рибу́. Пригляда́йут сьи, шчо́ то йисеть, а́ли то ни чоловíк, а́ли йа́кась со-тона́. Онí тогди́ відйи́шли ўже ни далéко хати́, слуха́йут, ў кукурóдзах та́кий дужи́ тріскі́т. А то ўже кукурóдзи́ бу́ли та́кі вилі́кі, шчо́ ўже прі́ли; а онí мисли́ли, шчо́ то йа́ка худóба абó ко́ны. Вони́ тогди́ шче заклі́кали на пайи́чку: Марі́нка, Марі́нка! Біга́й по борзэ́нько, бо йа́кась худóба ў кукурóдзах так дужи́ лóжит! Кобі́смо загна́ли, бо то будé шкóда; мо́жи то до́бри йа́кі ко́ны. — Забра́ли паткí до рук, оббíгли горóд надокóла, нимá нйíгдэ́ нйчо́, тíлько с кукурóдзíў до рíки побíгла йа́кась хлопчи́на малéнька ў ка́пильсí на дрóгий бíк: биз во́ду та́й ста́ло на бэ́ризí та́й сплэ́скало ў до́лоны́, зачи́ло сьи сьмíйати і зачи́ло казати́: Борзэ́нько, борзэ́нько, бо будé шкóда! — А то мисьи́ць сьвíтíў, бу́ло сьи вíтко, онí сьи ді́ўйит ў горóд, нимá й íнд-но́го кукурóдза ў́ломаного. Повирну́ли вони́ до хати́ і ка́жут: То вíтко, жи́ той самíй, шчо́ рибу́ лапа́ў. І ўже бíльши ни йшли́ там дивíти сьи.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мами.

135. *Страх і рибакі.*

Ту .ў Будзíны кóло Корóнцьи́ вíйшли рибакí рибу́ лапати́ на Днíстэр так пíрид вéчиром. І збíрали сьи на во́ду і зачи́ли йíхати. А́ли слуха́йут, шчо́сь плинé водóў і кричíт так, йак дитíна. Ка́жи йíдэн до дрóгого: О, ўже йа́кась публíка кíнула ў во́ду дитíну. Йíдмо та́й злапайи́м та́й возьмéм до до́му, бо грíх за душó! — І так пú́стили сьи йíхати, прíйжджíйут до то́й дитíни, злапáли і йíдэн зня́ў сирдáк с сéби, завину́ў ту дитíну, поста́виў ў ча́йку і йíди до бэ́рига. Нидалéко бэ́рига тотá дитíна йа́к сьи кíнула с сирдáком до водí і ў пáру гíн від них випли́ла гóла, а сирдáк сьи ўтопи́ў. Так вони́ зачи́ли йíхати зноў, пиридогóнили і злапáли. І дрóгий с сéби сардáк зня́ў і тутó дитíну зноў завину́ў. І зноў йíдут до бэ́рига. А та́ нидалéко бэ́рига зноў так зробíла, йак с тим. І так бу́ло йíх шíсьть і так с ўсíма зробíла, жи́ й íдэн сирдáка́ ни маў. За сéмим рáзом йак йí злапáли і ўже ў мíх обвину́ли, бо сирдáка́ ни бу́ло. Прíйхали до бэ́рига, повилазбíли, тутó дитíну трима́йут, та́й йíдэн ка́жи: Накладбíм вогóнь, та́ тутó дитíну ўбíгрíйим, бо то ўже гí нйч бу́ла. Накла́ли вогóнь, зачи́ло сьи від во́гнью́ вíтко бúти, ді́ўйут сьи до то́го мíха, а ў тíм мíху котбáтко та́кэ бриткé, шчо́ ни мо́ш ў рú́ки ўзби́ти. Узби́ў йíдэн і вíсинаў го́ з мíха

коло вогню, а воно зашкірило сьм тай грійи сьм. Йак сьм роззігріло, йак скочит ьм вогонь, так той вогонь пороскилало, шчо ни було ані вуглика, а самó ўняло до Днистрю і зачіло дужи сьміяти сьм: Бідна дитіна, бідна! — так приповідало. А вони з місяця ни могли сьм рўшити, так сьм позаєграшували. Йак ўже трóхи відійшли, тай каже йиден до дрўгого: Сисе ни тра й побиржника, бо й побиржник так ни годни поздирати лагіднєзько, йак воно з нас поздирало сирдакі. І зачіў йиден на дрўгого кричати: На шчо ти браў бідў? — А той кажи: А ти на шчо браў? — І так сьм пирєчили з годіцу, а потóму кажи йиден до дрўгого: То так, кўми; ўже пїїди пїрид вєчиром на рїбу ни йдым, бо бїємо мóже і ўсе так пайшли йак пїньї, а хто знаїи, шчо воно би дрўгий раз зробїло? Мóжи би і нас потонїло? І ўже бїльши на рїбу ни ходїли пїрид вєчиром, тїльько ўсе до полуднїи.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-повського.

136. *Страх гонить рїбу.*

Йа лапáў рїбу. Настáвнїў йа лїску на рїбу ў бєрїзьнєу, надє рїба йак звїкли ў лóўку, йа лїх собї на бєрїзї, перестїў йим сьм три рази і тотó мїсци, де йа сьм положїў, пирхристїў. Литїт пєс по кóниц жóїї головї вилїкий, страшиї і полєтїў. Потїм небáвом так йак пáлицєў по травї мїсци за мїсцим: фу, фу. Йа сьм пирхристїў, ўстаў, пїшóў до свóїї лóўки, набрáў рїби, рїўїу сьм низабáвом, такє гї Жид залїзто вїшше лóўки, ў панчóхах. водá булá глїбока є пїў лїктьи на брódбї, зачіло талáпати сьм, горбáти, згїнєни, зачіло стогнáти, стрáшити, а йа зачіў говорїти пáцьир тай йим пїшóў до дóму. Прихóджу рáно, набрáўїим є пїўтора гáрцьи рїби і ўжєм бїльши тóго ни відїў.

Зап. в листи, 1902, в Короща, Бучацького пов. від Олексї Сеньчука.

137. *Страх над Чєнчю.*

То так, як я був в Ясєїнци на тартаку, полóзати є від машини лáзри, шчо машину тїгнуць. Менє пїєлáв машинїстїй до Бориславє вїдольєги тотї лáзри. Так я там чєкáв, бо не було тóго мєсбóжника в дóма до одїйнáцятóї годїни в ночї. Вїйшов-єм вїтáж, було вжє пів до дванáцтóї. На пáшїм пóли є рїка, шчо єї називáв Чєнчю. Я надїї-

шов над ту Ченьшу, а мені сі зробив перёд очима великій ліс. Став-єм, ўстрашив-єм сі. Мислю си: Ў ліс не піду. Витегаю тютюн, закурив-єм си (то найскорше, бо кажут як страх, то куріти). І так мислю собі: Всьо єднó, що б́уде, то б́уде, піду в той ліс. — Вступівсь я два кроки в ліс, дівю сі — а то волá зробила сі в тóго ліса. Перейшов я за вóду, пішов-єм на стежку. Дівю ся, йде дорогою пес (направду! то не б́айка жадна!). Я сі ўстрашив того пса, здоймів-єм кепелюх, говорів-єм па́цір. Так я йду, тай пес йде і йде.. Я поза ф́осу і мóвю па́цір, аж єм прийшов на конєць свої граніці, там як сі кінчит наше по́ле. Тогди пес щез, а я пішов до дóму.

Повідають, що в тій Ченши — нечисте місце. Як раз два музиканти в Ясениці пішли по струни до Борислава, то блуділи, блуділи тай померзли.

А знов єдєн дерево возив то на ніч і він і кóбі померзли. На тім місци завше хтось свіще, кличе.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від коваля Айзенбарта, В. Левинський.

138. Як страх крутив ся на воді.

Так він казав так во: Стоїт під берегом в саме полудне, а щось чорне летіло і крутило сі. Тей вирвало кавалок берега і кинуло на ріку. І тогди з ріни скочило в воду і крутило сі тей на воді щезло. Таке чорне.

Зап. 1903, від Василя Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

139. Страх сипле піском.

А знов той сам побирижник засідав там в лісі на шкідників... в ночи. І рас там як він сидів в ночи над берегом, над ріков, — тиха була ніч, погідна, місячна, морос був добрий, сьніг вже так рівенький, білий... всюди — нарас кидає єму в ночи щось піском. Він сі троха настрашив, али зарас зачєв се дивити, що би того могло бути. Всюди так оглянув сі, всюди, навкола — приконав сі, що нікого нима. В тім другий рас кидає так само піском... Али так сильно єго закидало тим піском... А потому знов третий рас так само. І він потому ще там посидів, хотів сі приконати, чи то де хто збитки єму не робит які. Потому пішов собі до дому. — Страх го зібрав — він пішов до дому.

А на другий день пішов там на то місці прикконати сі, чи є там той пісок насипаний по верха. А там нічогосінько не було. Чистенький сьніг як лежав, так лежав. Ніц а ніц ни було. Віг того часу він вже вірит в страхи.

Зап. як више.

140. Страж у Св. Станіславі¹⁾.

Купиў газда ў Сьвйнтым Станіславі горбд, штириста риньєких даў. Прибраў сьи до тоїї хати господарувати, зразу нічо ни було ў тї хати страшного. Зачиў йа́му копати на тым ґрунтї на бараббљу, зачило пуджити ў тї хати. Шчо було ў хати, ўсьо кидало ў пего і ў чельдї йнгб. Вібрали с хати чисто ўсьо, аби нічо ни було ў хати, аби ни було чим кидати, йиднак невідомим способом кидало ў хати у ўсьу чельдї. Лїжи спати, злапайи, кини го сїрит зимлі; жінку, дїўчину са́мош так кидало. Аж нарештї зачиў льўдим кавати: Гей, біда льўди. Кидайи ў мени, жи нивитримок і ни вітко нічо, прийдє сьи хату вітступити. Прийдїг до мени ў вєчир, панови господарі. — Прихбдїт сорок хлбна і шандар буў і віт, зачило му дивєса робїти. Віт кажи: Йа зарає справу зробїи сєму. — Ни ўстиг вімовити тото віт слво, віта ў грўди йак бєўхнуло йакимос польном нивідомо вітки і віт ўжє сьи спуднї і сказаў: Йа сєму справї ни гбдин зробїти. — Чим раз гїрши збиткувало сьи. Нарїкайи на туту йа́му, шчо віконаў, шчо мбжи шчо порўшиў. Кажут сусьїди: Мбжи й то бїти. Зачїли радити йимў: Йдїг до кьбндза, посєвітїг хату. Там йи кльаштор. Пришбў кьбндз, покронїў хату сьвїчєноў водбў, однакош сьи збиткувало. Аж за трєтим разом покронїў, ўспокойїло сьи чїриз кїлька дєнь. Пішбў до мїста газда тої і жінка пішла, лиш дїўчина була ў хати. Кажи біда: Ытворї! — Тота дїўчина вітворїла, посўнуло сьи до хати, лиш вітїр чїти було. І стало до етєльї, бїли гї случ, йак полотнб і шче тота хата ни ўспокойєна, зноў зачило там мордувати. На кїнци ни знайу, шчо сьи там стало, бо йа там і відбїў, али потбму пішбў вітти.

Зап. в лини, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олекса Савкового.

140. Біда в дївки.

В Парашчєка в Яєніци служїла дївка, що мала бїдї. Тота біда ўсє робїла госпбдарєви збїтки. Нєраз внаскўдила сї на кўхню. Такий

¹⁾ Осєля в Станїславїєвськїм пов.

смірід є того, що не кож було буги в хаті. Дбо вікна мазала гіж..м. Люди йдут таї дивуют сі. В когó служіла, то біда také вираблѣла. Аж пішли в нев до якоїсь ворожки під Самбором, таї та відогніала від неї біду. А дівка ще жиє.

Зап. в грудні, 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Ів. Багрія, В. Левинський.

142. Як страх водив Онуфрія Куріняка.

Онуфрій Куріньк пішоў до одного газді, Баньдьяка, робіти диривішчи і там доўго забавиў сьи. Робиў диривішчи і по тым ўсьім пустиў сьи до дому, пішоў ў поганій такій кут на вітхід, затьиў ў вирбу сокіроў, виходит вітти хлоп і бирє сьи до него і кажи: Ході. — Завіў йнго ў воду і водит йнго по воді чїриз вилийкий час і завіў до Івана Куликóўского на подвіри. І сказаў: Дє йа йи? — А той кажи: На шкіллы ў Остафійчука. — А він кажи: Бóжи мій, Бóжи, за шчо ти минє так водити? — А той хлоп шчєз, біда. Він сьи спамьнтаў, дивит сьи, ў Куликóўского він на подвіру, ў Івана. Зачиў пукати ў вікно, пустиў Іван до хати йнго, Онуфрія Курильика і він зачиў розказувати ў своїй підолы Іванови Куликóўскому і кажи: Йак бим буў ни згадаў за Бóга, то й ни звайу, шчóби сьи було стáло зо мноў. І аш ráно пішоў собі до дому. І віт того чису ўже ў вєчир пьїдє ни хочи йти.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекс Савкового.

143. Біда на плечах.

Той Лапйак ныс біду с Карского на плєчох аж до Буркієского фігури. Аш там прийшоў, а то далєко з бариского пєсти аш ту, прихристий сьи, біда с пличий скóчила. Йак прийшоў до дому, то сорóчка на ным була цылком шóкра.

Зап. в вересни, 1895, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

144. Страх возить ся на плечах.

Али одного разу я йду теї надибаю на дорові, теї кажи мині: „А ти би минє ни брав?“ — А я кажу: „А то куда тибє брати?“ —

А воно сі вже до мени ни обзивало. А вітак, як воно сіло мині на плечі, теї я єго носив. Вітак посю я, теї посю, а вітак дес-єм носив тото далі так до воівночи, а лишень кури запіяли, а то мині с плічей дес щезло... То таке, шо як ничести, то де влізи на плечі, аби тогди мав на пам'яті, аби пригадав, коли був сьвитий вечер, котрої дини. Та бо то ни мош нагадати. Та як си нагадає, то зарас оно щезни, али як ни мош нагадати — теї носит, теї носит.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

145. Як Газда боров ся зі страхом.

Стах Фидорук буў ў Сьтыньці на празнику. Йшоў пійаний с празнику лысом, тэньгий хлонака буў і лихословіў злому духови, казав: Йа хочу сьи бороти. — Жінка Катиріна з ним йшла: Бій сьи, Бóга, кажи, шчо ти робиш? — Він такі свої бороти сьи. Пойаўий сьи ў лысьи суха особба на гостиньци, кажи: Коли хоч, ході сьи бороти. — Йак сьи ўзыли оба бороти і тотá суха особба, шчо влапайи Стаха і ўсе до зимлі тоўче ним. Фурт бóрут сьи. Ўже й він ўздріў, шчо ни жерт. Жінка йде, мóлит сьи Бóгу, кажи: Чоловічи, христі сьи. — Йак го зачило мордувати ш чверть мильі, так го, шчез би злий дух, стоўк, шчо заледви за місяць шчо прийшоў до свóго здорóуйи і ўже віт тогди бороти сьи ни ходіў, лиш йак го ныч захóпила, заўши сьи Бóгу моліў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексі Савкового.

146. Згінник страхом.

Йду я с поля, а там гнец*) був замерс. Али я йду, то я знав де він замерс — я там ніби є завсїгди. Али приходжу я на то само місце, де він замерс, а то си зробив шляхтич тай батогом таке вимахує, таке вифівкує теї зробили си пиридовнов свині. Тот пан так бігав за ними, бігав, али я собі кажу сам до себе: „Шо би то такого було?... Мене половина ни впади!“ І так биру я — йду до того пана. Сам він біжит ніби за свиньми. Я кажу; „Пане, я вам поможу гонити!“ А то си до мени ни обзиває нічо. Али я кажу: „Шо би то такого було, шо це си

*) Згінник.

ни обзиває нічо?“ Іде той пап та я йду з ним врас. Я до него хочу вогорити, а воно до мени ни обзиває си нічо. Йду я, йду з ним, ніц воно до мени ни каже ані рас. І тото дес воно від мени щезло. Али йду я, йду далі, а то си зробив с того пана вів такий теньгий, такий якби в браги вішов. Як я зачев за тим волом ходити — та я по таких, млаках ходив, шом бродив по коліна. Та той вів шов по верха, а я стрих. Як я зачев за ним ходити, бігати, завиртати его, али я... мене втуманило — я гадав, шо то є вів, а тот вів мене аш до самої динни. Я аш рано прийшов, теї кажу: „А то я дурний, шо я за якимос волом бігав, шо минè де по млаках водило. Али тогди як воно мене водило, та все бире мене, тегни за шню, а я си ни давав. Я собі думав: „Чиж я би ни дурний був, аби я си там талапав“?

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

147. Перестрашений.

Ішов Грицько Богданів з Вінневи і піс кіле; з ним ішов пес, ніби вітам від его тата. А с тим псом шось ішло і той пес дуже в'їдав на то. Пес одним боком, а він другим боком. І так сї був злек того, шо як прийшов до дому, то аш го віттирали. Аш рано прийшов. Як виїшов з вечира, то прийшов аш рано.

Зап. О. Деревянка.

148. Цвіги на свидовім корчі.

Мій брат, Федь Сеньчук, йшоў попри кўхню о́грудом. Удріў свидовий корч, ў ночі, ў о́груды́ ко́ло стéшки, показáли сьи білы́ квіти му ў ночі́, йак найкраща біла рўжи. Він ўзьвў́ і ўломаў́ то́го корчі́, дівит сьи, ў руках дўжи вилікі квіти вигльидáют. Показáла сьи, шчезла би, осóба зла, зачїла ты квіти відбїрати: Дай судá. — Кáжи брат: Йа ни дам, то мóйи. — А шчез би кáжи: То мóйи. — І зачїли сьи буришкáти, хлоп буў мóцний, кáжи: Йа ни дам. — Кїнуло го кїлька раз до змїлї́, шїнку стрáтиў, десь, шчезло би, ўхóпило. Приньїс до дóму тотї рўжи́ і кáжи: Сьвїты́г, бо йа ма́йу фáйны́ рўжи ў руках. — Ми засьвїтіли, зачїлисмо сьи сьмїйáти, шчо знак йи, шчо цвїло, а він ўстаў тай кáжи: А се шчо такóго? Та то булі́ такі квіти, шчо страх. — Пішоў дрўгий день, зачїў шукáти за шїчкоў, ни найшоў́ і до нїны́.

І ўже му було віт тогді нидобри, була така годіна, шчо йиму шкодліво було.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

149. *Страх на очкурі.*

Йндеп буў наймит даўно шче за панышчини на Пиривісци. 'Али той наймит йде, али зла осбба показала сьц, паніч. Іде більши парупкіў, а той каи: Ни бійти сьц, йа го йму, йа ни боіу сьц. — Маў він такий очкур ко́ло се́бни, злапаў туту біду і виде на паныске гуміо. До дньи панови ўсє стирті пиримолотіў ним. Раіо зачіў сьц просіти, а він кажи: Пиричисць ми шче ўсєо збіжи, абі ка́жди окре́ми було. — Пиричістиў ўсєо збіжи, таі го пустиў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

150. *Як парубок гонив терлицю.*

Иак йа буў хлопак, служіў йа при дворі і гоніў ко́ньи на ныч, бо прина́ло на мєни. Займіў йа ко́ньи на Лісу Гору́, вісчи Мильничєнка. Поцўтаў йа ко́ньи, вибирайу собі е-тих йидно́го, шчо найситшиі, абн миньі було добри йїхати до се́бни, бо то ш чверть мїлы. Прийїхаў йа до сво́го до́му, пикла ма́ма пичєньи пиро́гі. Повичєриў йа, сьїў на ко́ньи, пойїхаў під вікно́: Ма́мо, ма́мо, да́йти миньі на пачку тьутьуну, бо миньі сьц наўкучит при ко́ньох. — Ка́жи ма́ма: Сїну, ни ма́йу о́зди ливє́ сьцм грєйцаріў і тих ти дам. — Сьїў йа, йїду і ты́шу сьц, жи ма́йу пачку тьутьуну́, ўже ма́йу рoзриўку. Там б́ули хлопцї ў ко́ршми; казаў йа ви́нєсти пачку тьутьуну́; ни ква́чили сьц вонї жа́днн, а йа за-йїхаў ко́ньом до сиридїни до ко́ршми і ка́жу ориндаре́ви: Да́й миньі пачку тьутьуну́ за 7 грєйцаріў. — Даў Жид пачку тьутьуну́, зробіў йа собі дзигáро, ўзьиў сьирник, закуриў і да́льи виїжджу таі ка́жу: Хлопцї, добра́нїч. — Вігповіда́йут: Шчє́слива. — Йїду йа, йїду, при-йїхаў йим ко́ло Симаньа́ ко́ло Тацїйового. Віхóдит вітти тєрлицьи с піт плóта с сўтича; вонá на пирє́д, йа за неў, вонá гальо́п ты́кайи, а йа гальо́п ко́нем, тїснє і тїснє, аш с ко́ньа піпа йде, шчо мoжна лопатоў згорáти. Прильїта́йу піт Темний ко́ло Штїфанá Марїша́; там б́ули очирє́та, а вонá ў очирє́тн, таі трає, трає ў долóньи і сьмійї сьц. А йа

с того страху йак с коньа ўскочу, так сьн нальїк, ўбїг до хати, слова с себи ни мџу добўти. Питайи Штифан: Шчо тоби, хлопчи? — Ни обавяйў сьн, бо ни гџдин промовити. Так сьн тьггло биз годїну, биз двї; вїйшли вони с хати, за конем дивїти сьн, а коньа коло ворїт нима. Кажи Іван: Шчом тїпер бўди? — Шчо бўди, нїч своїе право майи. — Ўзьвў Штифан Івана за рўку, вїйшли на Лїсу до тих скарбџвих кџнїй, обїйшли, повганьїли до кўпи, рахўдут, ўсї кџнї йи, а того нима, шчо йа йїздиў до себи на вичеру. А шчом тїпер, Штифани, бўди? — Ньїц ни бўди, йак го злџдїй ни ўкраў, тџ го воўкї ни вьзїли. Вїн ў пџли мусит бўти. — Польгали ми пїг стїрту пшївїцьї, ўзьали рано ўставати тай за кїньми шукати. Позбїрали кџнї до кўпи, гџньит йїх до двџра, а того йидиџо нима. Зганьїют на долину, над Мильниченка над того, а бїдна конїна лїжїт ў ровї, пїрїбїрайи ногами. Думайи собї Іван: Шчо сьн с тобџ тїпер стани? — Пїрїбїх вїн пџру кџнїй, влпайў до рук, пїшџў до сусїди, пожичїў ўпїрїж і кавалок лївви, запїрїх пџру кџнїй і бирџ того коньа ж жџлоба за шїю, пїрїварївў на стџрц і вїтьг. Ледви вїн бїдинїй пїрїдїлїбаў до своџо двџра. Жиль сьн Іванови ўчинїў, шчо на вичеру йїздиў, а вїн сьн цїлў нїч ни пас; трџба від дрўгїх кџнїй ўривати, та йимў дџбрїй фўтраш дати. Дьїстаў вїн того ўсџоџо 5 гџрцьїў вїсџа. Посилайи пан Івана с тим конем ў пџли волочїти. Жиль Іванови гонїти і з заду батџгом бїти, бо сьн цїлу нїч ни пас і хоть дџбрїй обрїк вьзвїў, алї мордуваў йис сьн по жолобах. Пустїў йа йпгџ на рїзу з борџноў. Пїрїїздиїт окџман: Івани, на шчо ти пустїў коньї пџсти? — Ой прџшу пана, йа пустїў пџсти, бо йїхаў дџроџџ, зачїпїў, тай вїн шчџс хрџмайи. Кручу ўже. Йпгџ так ногџ забџлыла. — Бирї, бирї, запїрїгай, най волочит. — Пїрїйївїваў йа йпгџ до кџнїй і волочу. Тьїлько окџман пџйїхаў, а йа коньї вноў на пџшу. Пїрїхџдиїт полўдни, йак йпшў Іван обрїк дџбрїй даў, так кїнь до пїршоїї годїни ногї задрџаў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

151. Як страж крутив ся.

Я як був ще малим хлопцьџм, тей пїрїхали рџаз тато з Роздолу. А в нас є город. Дивимо ся, нїби так на межї стџїт щџсь трџє таких бїлих. А був брат, нїби старшїй, тей зачав кидати в тџто грудьџм; а воно сї ни хотїло вступити тей крутило сї. Тей потџму жисьџмо сї вступили тей ни знати, дџ сї подїло, Алї жи ни витко сї було.

Зап. 1903, від Михайла Зьвіринського в Турадах, Жидачівського пов. О. Дервянка.

152. Як у хаті звонило.

Ї нас у Коронци у йидного госпóдара, шчо називаў сьи Олэкса Садыўский, шчос дзвонило у хаті кóло пóстильи мiжи пéчоў. І сходили сьи шчо сьвiта, шчо нидьiльи там лyди слyхати, йак то дзвонит. 'Али питаў йа сьи ни йидного, котрий там буў, йак вiн чуў, йак там дзвонит. Йидны казали, жи чyли дзвониньи тонкó, а дефакiх такiх йим сьи питаў, жи казали, жи ньiц ни чyли. 'Али заслáбла тóму газьды жiнка і вона кáжи: Ой бiдá тáки; вiтко, шчо нам ту шкóдит. І жiнка ни задóугий час помёрла. Вiттáк у пáру мiсьвциў помёр і сам той газдá, áли лишiў иче пiйтиро дьiтий, а йиден найстáрший, називаў сьи Ивап, той робiў стóльáрку. І вiслужиў при вóську і приишóў до дóму, заслáб, такóж помёр. І сестрá такóж вiдданá жiла ўсьогó тижднiнь і малá дьiўчина ни ў дóугий час по них помёрла. І кáжут брáтi: Ой бiдá, трá сьи вiтци пирибирáти, бо вiтко, жи нам тут ни дóбри сьи видé. Йидны говорiли, жи там булá цэрэва колiсь даўнó, дрyгi, жи кóсьцол, а такi бyли, жи ка-áти, шчо каплицьи тьiлькó. Дóки дзвонило, жи чyли вонi, дóти йим ньiц ни бyло, áли йак вонi оголосiли лyдим, шчо у них дзвонит, то потiм лyди йак ўзьiли приходiти, то пиристáло дзвонити, а вонi зачiли жёрти. І тих пiйтиро йак ўже помёрло, тогдi синi постáвили си на йидчiм мiєци хату, а ту сиродáли за дешéвi грóшi, бо нáвiть сьи бофáли тим дэривом налiтв, шчобi й вонi ни помёрли. А типёр вонi здорóвi і газдyйт собi.

Зап. в линни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Давида Гватука.

153. Нечисте мiсце.

Повiдали мины тато, жи вони все мали звичай хату на сьвiтий вечiр*) сьвiченов водов кропити. А мама мали знов звичай, жи хрестики робили по сьцiнах зи сьвiченов водов.

Али-ж вони кунили собi йидчу хату, теi ф тi хатi то робили. Зачили кропити сьвiченов водов, зачили мiма хрестики робити; йак зачив йакiсь шyвар, йакiсь вiтир по хатi зачив сьи гонити! Навiть ди-

*) Щедрий вечiр.

тина сиділа на заїницку — і дитину скинуло на землю. Але нічого не виділи. По горі йак зачило чимось стукати, йак зачило шось кидати — а то тота хата була на ничисьцьім місьци за вокописком. Аш мусіли туйу хату продати і фетунити сьн.

Зап. 1902 р. від Ганни Феліцької, прозваної „Ганусьн Кучирива“, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

154. Якого стража мала баба.

Буў то йндён ко́ло мєни сусьїда, нєвїть мїй шчє рїднїй нанєшко. Маў вїн стару хатчїну, єли тєйє хатчїна ўжє сьн вєлїла, тєй вїн пїшў на фїльвєрок коронєцькїй за пєрунка служїти до форнєлькї сь цїлїм дїмом. І прислужїў вїн собї там грїшнїй і кєжнї до жїнкї: Трє там хату клєсти нову, бо йак пїдєм с службн, то нн будїм мєти й дє пїрїночувєти! І купїў вїн дєрїва, нєймїў собї мєйстра тєй постєвїў хату. 'Алї стєў вїн шчє служїти ў скєрбї на дєльшїй чїс, а ў пєго вїнєймїў сн комїрни йндєн дьїд з бєбоў. Грїшнїй йнїмў нн платїли за тїїн, з за тїго, шчє булї бїднї, а вїн ў плєту нн кїнчн й стїяў, бо йнїмў булї за то дїбрн, жн сн дїў комїрнїк тєй сьн хата нн пустїшла. 'Алї тєйє бєбє вїхїдїт йндїного рєнку на вулицу тєй кєжнї: Кобїм собї мєглє йнїднї нєтїтї, бо тут шчєс ўсє грїмємї і мїскємї і горшкємї і нєвїть по подї так йак бн штїрмє кїнїмн йїхєў. — 'Алї йндїного рєзу гульєлн мн ў тїї бєбн, бо йє шчє буў на тїй чїс пєрунком, єлї йндєн пєрубок стєршїй вїд мєнн нєпїў сьн буў мїцїо і лїг на пїстїлї і зєчїнєнн зубємн рнїтї так, йєк бн йєкє склї грїз. 'Алї кєжнї тєтє бєбє: Йєк вн сьн порєхїдїтн, тє зноў будє мнєнн йнїчнїй колїдувєтн, шчє лїншн, йєк сєй тїпєр на пїстїлн. — А шчїс тєкїго, бєбўнїу, ў вєс йн тєкїго стрєшнїго? — Ой тє цн рєс пїдїжїнн. ўсє шчє новїго мїсєнцїє тєкїї грїмїтнї нарїбнт, шчє мнєнн сьн здєйє, шчє йє до рєннї буду на знїлї, а с хєтн нн будн нїгдє і знєку. — Ну, а вїтєк шчє йєк ўстєнїтн? Йн йєкє шкїдє? — Нїє, Бїгу дїєкувєтн нїєн. Хєть чїм грїмємн цїлу нїч, єлї ўсєо цїлє. — Єй, шчє бєбє, тєкє бїдє; тє йєк бн йє сьн нєпїў, а ўзїєнн вєм грїмєтн, тє по чїм бнє грїмїєнн, тє бн цїлїго нн бїлї. Тє, бєбє, ннпєрєудє, шчє вн кєжнїтн, шчє йн бїдє. — Тє тн мнєнн, сїнку, нн вїрїш? Тєжн йє тєкє стєрє, тє йє брїхєтн нїкїлн нн брїхєлє тєй тїпєр нн брєшу. — Єй чїму нн, нн брєшнїтн. А йє вєм нн кєжу, шчє йєк бн йє сьн бїдїў зрїбїў, тїбнєтн нн мєлн нїчїго цїлїго ў хєтн. — Чїкєй, сїєнн, йє тїбї рєс-повїм йндїнї рїч, йєк зє мнїў бїлї ў снєсї хєтн, шчє на тїїн мїжн

присягнути ни так раз, али десьть раз. Раз идиного разу, то сьи дийало ў осниї, пшбў мий старий за тим хлыбом, жєбрати, а йа спала сама. Тай йим двєри замкнула, загасилам лямку і ўжем на поманки говорила молитви, шчом шкодувала пхти. Говору йа молитви і чўйу йакис стўкит. 'Али йа наслўхуйу, бо йа мала надьйу, шчо то-старий надьйиди. Зговорила йа молитви, нхтхтх ни торокани і ни відзивайи сьи, абї йа ўтворила двєри. Тай ўзьила, прихристила сьи шче рас, тай сьи положила спати. І заснула. Нараз йа крис сон чўйу, жи шчос на миньі такогю тьшкюгю лижит, шчо страх. 'Али йа си думала, жи то старий, тай кажу до негю: А то ти? — А вин сьи ни відзивайи. — А можї ти пйаний? — Йа мац йигю, зачїлам сьи рушити, а то студєний, йак лйд. А вин сьи так на мєни ўложїу, та кобї ўжє на мєни йак звєрха, а то ба навить ўжє й мїки пюги лыг до самогю тїла. Чўйу, такий студєний, жи йак лйд. Хбчу йа сьи христиги, ни мож. Хбчу кричїги, також нї. Аш, славити Бюга, когүт запїау, йак сьи той студєний дух з мєни зьїрвау та ни йшоу нї ў двєри, нї ў вїкна, тїлько прбсто ў гору, ў сўфїт. То так хата стрїшчїла, шчо йа казала, жи й кївочка з неїї ни буди. Устала йа, прихристила сьи, та бо йа сьи хришчу, а рука миньї сьи трисє так, йак бим, боронї Бюжи, пропасницу мала. Йа шчо мала сьи прихристиги три рази, то йа сьи христила й христила, аш сьи зачїло розвиднїти. І ўжє спати ни мюгла до днїи. Пришбў дьїд рано до дюму, зачїла йа йимү росповїдати, йак буў на мєни йакисє лых. — 'Али дьїд кажи: Ей, ти дурнїа бабю. Та хто на тєби лыгау, йак йа ни буў ў дюма? — Та йак то нї? А бїгмє лыгау, али такий студєний, шчо йак лйд, а такий тьшкїй, жи мау вагї за штїрюх, йак ти. — А можї сьи хлпнцї де с тобюу дрочїли? — Ей, та де хлпнцї, йа двєри була замкнула шче з вєчїри. — Но, а рано йак йис устала? — Також бїли замкєнєнї. — Ей, то тобї сьи снїло такї. — Та дє сьи снїло? А тиж ни вїриш миньї? Та йак ми йи обюйи ў дюма, та йак грїмайи. — А чумүж нїкюли ни лыгало на нас? — Бо нас було ўсє двюйи. — Ей, тобї ўсє шчос такє сьи притрафит, йак минє ў дюма нїма. — Та ўжє йа сьи бїльши ни лїшу бис тїбе, хїба бис де йинчу йакү хату наймїу. — А вїтак потюму той дьїд пшбў до гавдї, шчо йигю хата бїла, тай вкжи йимү: Шукай си йакюгю йинчюгю комїрника, бо йа ни бїду. — Та чумү? — Абюж ви ни чўли чумү? Тамтюйї нючї, йак йим лишїу бабю самү ў дюма та шчос йак вїльзюло на бабю, мало ни ўдушїло. — Та шчюби такє вїльзюло? — А йа знайу шчо? Дбєсїт такє тьжкє зо штїри рази йак йа. — То йди собї, йак ни хоч та най стюйг так тимчєом, закїм йа прїйду до неїї сидїти. І той дьїд сьи забрау, а хата сьи лишїла порюжна. 'Али однюгю разу йак пасли фїрмани коньї ў нючї, зачїу нараз дүжи дошч падати; а то

ни далéко до тоїї хати було і пішло їх щось кілька там спати. А йа такòш там буў, алим пішоў ў йинчи місци з йидними товаришіми. Йа йім кажу, абї ни йшли тудá спати, бо тамчкн минї баба казала, жи бїдá йї пуджила. А вони кажут: Такá дурнá баба, а ти ще дурнїшчий від неїї. Тай вони ўзьїли й пішли там спати. 'Али йа йидного кумпаньїстого свóго намóвиў тай кажу йимў: На тобї добрий бук ў рўки, йди, абїс їх там добри напудїў. — А той кажи: Йди ти. — Ньї, йди ти, бо вони будўт знати, йак би йа пішоў, йак прїйдут під мойў шóну, а минé ни будї, то будут знати шчо то йа, бо нас щочес штири пішло спати під мойў стáйню. А йа тóму казавў, абї грїмаў по хатї по вирхў. Зачїў той грїмати, а тотї кажут: Адї, добри нам казавў, шчо тў йи бїдá, а ми йимў ни давали вїри. — Али вїтзивáйи сьї дрўгий: Йа чуў, абї до нéго сьї ни вїтзивати, тай вонó нам нїчó ни скáжи. Дóки грїмаў той по хатї, нарéштї помижи вїкна, бо вїкóн ўже ни було, а вїтáк тим бўком і по них. Йидного засьїх по нóсї, дрўгого по руцї. трéгого по носї, а читвэртого по голові. Тотї йак сьї зырвали вїгтї та ўтиклї до нас пїт шóну. А ми ўдали такў штўку, шчо ми спимó, шчобї вони ни пїзнали, шчо ми йїм тутў бїдў сами направили. І вони поприбїгáли до нас биз душї і зачїли оповїдати, шчо з ними було. А йа кажу: Йа вам ни казавў, а ви минї ни вїрили. — Ўже ти пэр вїрим. — Та ба тогдї, йакїнсти змїрили. — І ми вїтáк тотї, шчо знáли, нїц нїкóму ни казали. І ту гет розголосїли по цїльїм силї, говорїли тотї фїрмáни: Ни дўрно баба з дїдом ўтыклá, колї нас було щочес дэсэїть тай ми поўтыкали. 'Али бо йїм бїдá нїц ни казала, тьїлько йак самá булá, то булó на нўу вїлїзло, а нас йак потьїглó чїмос, то так сїльно, шчóсемо чўли бїльши йак по двї видїли. Али кажи йидéн: 'Али ви моўчили, йак то грїмало? — Моўчили, ми нїчó йимў ни казали. — А мóжнсти шчо про нéго говорїли? — Ми балáкали, жи йак дьїтько де грїмайї, абї ни вїтзивати сьї, то вїн нїчó ни скáжи. — Нўжи вїднн, то томў, жи ви казали, жи дьїтько, томў вїн вас бїў. — І так допéсло сьї до тóго гавдї, шчо йїгó хата, шчо хлóпцїў вїгнало сїрид нóчи і сїрид дошчў і той гавдá наймїў ксьондза пїрит тим, йак маў йти до хати, ксьондз вїтправїў там молитвї і вїкропїў хату тай свѣтїм кропїном вїгнаў чїсто дьїтька с хати. Ўже потїм бїльши ни було і до нїпька, тьїлько дрўгї ще чўли, йак за хатоў бїдá кричїла. А то йїгó сїстрá мала слáбїсть свѣтóго Валїнтого, то йїї так мўчило, то вонá ў той час кричїла, а то казали, жи то бїдá. А йак ўзнали, жи то сїстрá тўїу слáбїсть маїи, то ўже бїльши бїдї нїхтó ни вїдїў, аньї ў хатї, аньї на хатї, аньї пїт хатоў нáвїть.

Зап. в линни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

155. *Перелякані воли.*

Пасли сі воли на паши і всі, як зігнав їх на терло, ніби на піч, коло ріки, то всі лижили тихо, все до того чису. Як прийшла тота година і бик устав еден і заричив, тай зараз сі посхапляли всі бики і не годен був їх ніхто стримати. І коло них двацїть хлопа стояло і не годні їх були стримати. Тай порозбігали сі всі по збіжу, по поли, так, що на терлі не було ані одного. І так біз тих три ночи. Як шось у воді засьвітило, то всі воли втікали, що й сто хлопа не були би стримали. І що дне збирали тоти воли до полудне, нім позганели до купи. Другої ночи пішов Яць і казав, же як то сі покаже, то він забє і не буде ніц з волами, — буде тихо. І як то сі сьвітло показало, то він стрілив кілька разів, і то ніц не помогло і такий був страх, що всі люди бовли сі в то місци йти. І тогди купец заплатив тим хлопам, що пільнували по десїть срібних, а шкоду му громада подарувала.

Зап. 1903, від Михайза Звіринського, в Турадах, Жидачівського пов. Н. Левицька.

156. *Страх у ярі.*

Ішов я стешков собі коло яру і прїчуло си миші, шо хтос ніби так як рїнь сишли с фіри. Ветав я, слухаю, а то ни можи бути рїнь, бо то в ночи і в яру. І потому ше я чекав собі трохи, с квадрас і то віснцало чирїпе аш на гору. І потому за тим чирїпем вішов хорт жовтий і потому він то чирїпе згорнув до купи (то вже знак було, що то чирїпе) і назат пішов у яр. А я потому вже втік собі — дав драла.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Сиятинського пов. О. Деревянка.

157. *Страх на мостї.*

Я, видити, косив в Грицька Дїдуха, я єму віткосював, а потому я йшов вітти с косирів, вечір сїв на коня і пішов на вичеру. Віти я біжу тим конем, там прибїх конем на той міст, шо коло мени, а ту с під моста тей сперло коня. Я шо видити... шо нажену си, натисну коня на міст, а то с під моста і назад коня заверни. А потому я як якос махнув на відле — нагадав-сми, абїх ударив єго на мосьці — цу біду. А я то ни знаю, чи вдарив чи не, а коня по носї вдарив, а кїнь як

скочив тей перискочив цу біду — такі ни ступало си. Та я прибіх пирит свої ворота та ви страху кенув ворота та забіх на дзедзіноц такі, а сми є коне си скочев та в двері та трутив-сми дверми. А жінка кажи: „А ти шо таке?“ А я кажу: „Мине якас біда сперла на мосьці. Теем пустив коня так. Як убіх до хати, то два рази хляснуло тей ни вібило лиш вікна — шанувавши день сьвятий — якем встав рано, тей дехтим опаскудило. То вже кониц.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

158. Камінем у страха.

Я йшов на заводини. Тай йду... тай луцу зернета. А то під плотом (так там багато кажут, шо пириходит) пириходит так єк пес; а я глипнув на то тай мислив, шо то таки Дутчаків пес тай схилив си до каміня та камінем у то. А я вздрів, шо то завірило очи та лиш тогди чупир до гори та як-сми зірвав, та пирит хатов опинив си.

Зап. 1903, від Дутчака Василя, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

159. Страх витягає руку.

Я служила в пава. Тай-сми йшла. Ішла вітти в двора тай надибала-сми на мосьці коня. Так пришла-сми, знаєте, до воріт, зачала-сми ворота ростворити, так, знаєте, я пришла до вікна, зачала-сми кричети, а то ни дало кричети. А мнї рука... ци права стала довга аш до землі. Далі я впала та вже-сми ни знала, як мине занесли. Тей таке привиджило ми си цілу ніч як Цигани. Так рука боліла, другу днину ни могла-сми ставати.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

160. Страх викликує з хати.

Так... то мине так є хати, а ніби ковтало в вікно. Но, я вішла. Вішлал-сми — нима нікого. Я си вобзиваю, а то нима нікого. Я на-

страшила си, що аш мині волос пішов до гори ; потому ми си привиділо, що на яблунці був чоловік... якис чорний.

Зап. 1903, від Гафії Макасюк, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

161. Непригомонність наслідком перестражу.

А потому я зачев жито возити волами теї ни мав-сми шо дати їсти, а воли ни мали їсти жито. Я повичерів, теї воли напирит себи теї гайд' на суху сіножать в ночи пасти. Я відвів воли на сіножать теї дав два снопи вівса, а сам лех. Я лишень заснув, а мине шос торкнуло, шо воли пішли. А я гайда за волами ; а вони зайшли в мої курудзи ; а я забіг за волами тай ймив-сми за воловід теї зачев-сми ходити, теї воджу курудзами, теї ни могу віти на край. Аш вішов я на край теї ни знаю, куди до дому маю йти. Вішов вже с курудзів, теї я кажу, шо до дому йду, а я йду в став. Прийшов-сми до води теї ни виджу, шо вода. Прийшов-сми в воду, а воли сперли мине — ни пустили. Як мне завирнули теї я вже йду до дому. Алим зайшов у траву теї воли зачели пасти зо мнов, теї трішкум понас теї йду до дому. Я кажу, шо йду до дому, а я йду у другу воду ; аш на Краставскім — там-сми спамнетав.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

162. Через страха — хороба.

Як оден шов до дому в ночи, то вішов суда від коршми тай тогди вздрів котета на даху тай... блищучі. Так він тото як уадрів, та ему ни дало говорити. А другої ночі як пришов на ніч — так его шос колесало, кедало ним... Так він тогди страх дістав і слабує до типер.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

163. Через страха смерть.

Ходив оден чоловік до млина тай здибав чорта. Потім він пішов в курудзи за снопами, бо до млина хтів инчим часом, а коло снопа сидят дїтько. Він вєв той сніг і йде і той дїтько йде за ним. Оберни

се тай віджени, а він знов лїзи за ним. І так ішов ан т' хатї. Чоловік пришов до хати і лех спати, а злий дух ни давав єму спати. Він вийшов тай гонит, а то ни мош відігнати. Злий дух скок до него, а він крикнув і дверї запер; а він так пішов, шо ни видїв, як той пішов. Потім відійшов він вітти. Злий дух вже єго лишив, а він се дужи напудив і с того пішов у грїп.

Зап. 1903, від Онуфрія Аронця, в Видиновї, Снятинського пов. О. Деревянка.

164. Не доїхав до дому через страха.

То буди тому можи рік з двайцїть. Ішов — Митро Гайко він си називає. Шов з млина в Залуче. Тай у самї во півночи в Пруті — в ріці, віз збіжи-мливо волами. Тей заїхав в Прут, а то кричало: „Яяй! Яяй!“ Тїлько пирид воли бігало голи. Той так руков вдарит по водї тей чєста си рїнь зробит. Так скїльки рас вдарив пирид волами тей воли си вирнули на берїг, пиривирнули з воза на берїг мливо тей мусїв самий скєдати на віс. На толоці на пасовиску громацкім мусїв допочувати до днини.

Зап. 1903, від Семена Зїнкевича, в Снятинї, О. Деревянка.

165. Страх перекидаєть ся в знайомого.

Я рас прийшов с села. І чув-сми, шо кричила жїнка одна — крєвна, два рази... в дванацєтї годинї. А я і питав си другої днини, а вона казала, шо ни кричила.

Зап. від Василя Грїгорїйчука, в Видиновї, Снятинського пов. О. Деревянка.

166. Страх загороджує дорогу.

Я їхав до млина і таки пирїйшло в дванасьцї годинї на сери' гостиньце... Стало на гостинци і ни пустило. Я тудя з биками — воно тудя. Ну, і ми потому взєли — воно вступило се і легло на паркан. Ну, і ми взєли, та-єсмо стали тай бичом хтїли-смо вдарити, аби то ся вступило. Ну, і пїтїм пирїйшло... зачїв бичом швагати до него — воно се ни вступило. Я кажу: „Сьвіти сїрничку!“ — Як засьвітїв сїрничку

і воно тогди злізло с паркана і полізло... гет щезло. Фосов так... ніби провалом. Як зачило тогди хилети бинами, нудити, колисати тим, то так нудило, що ни мож було капилюха втримати. — Волос до гори став дубом, бики се сполошили — зачили втікати... Зі страхом я прийшов до дому.

Наражене таке було мое, жи я ни міх нікому з вечира оповісти, бо пословця руска кажи, що такого страху ни можна нікому оповідати, аж на другий день рано.

Зап. 1903, від Семка Лесіва в Ісиптичів, Жидачівського пов. О. Деревянка.

167. Страх у чоботях.

Йшов-сми в міста зі Сьнетина в почи дорогов і ніс на плечьох чоботи. Йду я, йду і думаю си, шо якби шос си ні привиділо тпер, шо бих робив. Приходю я в долину, а ту шос як згупотіло — я зачєв втікати... Али потім став сми і думаю: „І чо ти, Вахнюку, такий дурний, та шо то може бути?“ Гадаю си: Дес певни так мої чоботи так скрине. Йду я йду далши, а чоботи знов зачєли лопати.

Зап. 1903, від Ілаша Вахнюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

168. Страх пряде кужілку.

Вітак я йду в поли, дивю си, а то стоїт так на мосьці і приде кожівку. Так я до того си пустив, а с того си зробило котє маленькє.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

169. Панї — доглядачка конїй.

Йа лишій сьи по своїїх рідичах дужи малій, маў йим одинацьцять рокіў. Вонї минє дужи пильнували і дужи минє доглядали, шчо йа сиротá. Йак йим ўже підріс коло них і вігодували, казали минї, шчоби йа ўже конї на пьч займіў. Вігнаў йа конї на насовіско і поўйизаў йим йїх так, йак минї казали. І сам лнгаўу і накриваўу сьи вирєтоў на гóлову, абї комарї минє ни йїли, а чи конї пасўт сьи, то минї ни

Ў голові. Добра, шчо йа повичеріў і вйіхаў тїмї кїньмї, йа сї лїжу спати. Жиль мнї бїло за тїм, шчо шчем нї ў оборозї, бо ў оборозї була мнїкї отава, а там мнї було твєрдо на настїўнїку. Йакїсь комета ў ночї — двїгїркам нї маў — сьпїку складїї, чўїу крїзь вїрєту, шчом сьї накрїў. Прїслўхуйу сьї, такі сьпїваїї дбїри. Кажї:

Нї свїтатї було ў ночї,
Нї вїльїзлї тобї бчї.
Та тї лїжїш, та думїїш,
А за мєнї нї гадїїш?
Йа сьпїваїу, тїбє прбшу,
А тї і тбго шче нї хбчїш?

Ўстайў йа і йду. Пускайу сьї йако намїйтлївїї, шчо йду до тїх кбнїї, шчо йа поўтаў. Дїўїу йа сьї, кбнї, йак йїм йїх поўїїзаў, так воїї сьї пасўт. А йакїсь пїнї ў злбтїх шїтах огнїстїм йазїком вовадї вїдганїїї. Кїжї мнї: Нї дивї сьї, шчо обганїїу тїм блїшчїчїм йазїком вовадї, абї кбнї нї кусїлї, тїлькб ходї до кбнїцї та прїнїсї йїм гбтбвбї коньшїнї, бо мнї сьї ўже наўкїмїло махїтї йазїком. І ўзїїла фартўх і кїжї: Йа нї жїлуїу фартухї тбго, а тї жїлуїїш мнїє послўхїтї. — Йа йак йї послўхаў, йак йїм пїшбў за тбў коньшїноў, то рїно льўдї на свбїїм пблї, а йа пїд нашєў, йакїсь кбрчїк там буў, нї мбжу сьї рўшїтї, аж воїї мнїє збудїлї. Спїмнїїтаў сьї йа і пїшбў до дбму.

Зап. в лїпнї, 1902, в Коронцї, Бучацькбго пов. вїд Семєна Андрїшїногб Головатогб.

170. Страх у лїсї.

Льўдї балакїлї, шчо йїст ў свїгї бїдї, а йїдєн чбловїк казїў, шчо нїмї бїдї ў свїгї. Опустїў свбїї гбспбдїрєтвб і пїшбў шукїтї за бїдбў. Йшоў жї вїн так далєкб, аж зїшбў до йїднбгб силї і зббачїў бїдў, шчо голбднї буў. Запїтїў кїлькїнацїїтї, йїмў вїтпбвїєтї бїла, шчо за грбшї ўсєо йї, а бїз грбшїї нїмї. С тїм злїм гбмбром вїїшоў за тб силб. Ўдарїў сьї по кнїшєнї, а потбму тїкї ўдарїў сьї сам по свбїї голбвї; а тб було над йїрбм. І дўмкў думїў. 'Алї нагадїў собї: Чї до тбгб йїрў скбчїтї, чї мбжї хтбє надбїїдє та мнїє дрўлїт? Обгльїдїї сьї, шчо йї сам нї хбчї і дрўгбгб нїмї. Аш тогдї сї здогадїў, шчо тб бїдї, за котрў вїн нї вїрїў. Ў хвїлї до нєгб чбловїк. Чб тї тў, чбловїчї, сїдїш? Шчо тї так сьї задумїў? — Вїн пїрїл нїм шчїру прїўду кїжї: Сам йїм собї тбтб нарббїў, шчом хбгїў, тб

типёр віджу. — Вітповідайи йимú той чоловік: Шчоє тако́го нароби́ў? — Та шука́ў йим за бідо́ў і типёр йим найшо́ў си. — А той чоловік ка́жи: Покажі́ж ми́нь то́гу бідú, бо йа за не́ў йду. — Він йимú ка́жи так: О відшш, така́ бідá. У́жем хты́ў до то́го йарú пі́ті, áли подума́ў йим собі́ ў сво́ій голо́ві, шчо мо́жи ми́не хто і дру́лит, бо по прóсту ка́жу тобі, шчом си́ бо́йáў. — А він йимú ка́жи: Агі́й на те́би; йа тобі́ пока́жу, йакá бідá, áли ходи́ зо мно́у. — Він ка́жи: Коли́ ўже ни́ хóчу шука́ти, йа ўже віды́ў сво́йú. Ни́ доўго́ ми́слю́ і послúха́ў йигó і зачи́ли обá вандрувáти. Нидале́ко вандрувáли, заходьит до л́ьса. У́ л́ьсе́ т́ьмно і ст́ьшки ўже́ ни́ма. Сьвiтло мале́ньки бли́шчiт си́, йак зорá і настра́шили си́ обидвá. Од́ен дру́гого пита́йи: Шчо́ то за зби́рниця́? Мо́жи ўже́ й день, а ми́ шче ни́ льгáли? — А дру́гий вiтповiда́йи: Шчо́ си́ буд́ем бiдi стрáшити? Йди́м до то́го свiтла! Йдут вони́, л́ьсе́ дри́бний, кольу́чий, розмайт́ьні дире́вá, а найбiльши́ булó драбáтого (колючого) л́ьса. Той л́ьсе́ бу́ў самий́ глойникóвий. Тó си́ добрi покóли, н́ьм до свiтла зайшли́. Приходьит там, хáта д́ужи мале́нька, áли свiтло йáсно си́ свiгит. У́ступáють сьмiливо до свiтла. Йак ўету́пили, а ў́ тi хáты́ лжиѓт ўмирл́ец фáйно зби́равий, йак звiкльi, а онi óден на дру́гого тiлько́ си́ подиви́ў і погадáў од́ея з дру́гим: То ми́ нарикáли на бiдú, отó се бiдá, шчо лжиѓт ў́ такiм л́ьсе́ і шчо́ го вiтступи́ли! I хот́ьли си́ помол́ити, а бáба приходи́т; старúшка, д́ужи ву́хáта і сьмiливо пита́йи: Шчо́ ви́ ту загост́или? — Ой хóчимо́ си́ помол́ити, йак звичáйньi, кóло ни́бо́шчика. — А вона́ йим ка́жи: П́ерши льгáйти спáти, а тогдí си́ помóлити, йак поўстáйити. — А вони́ йи́и вiтповiда́ють: Шчо́ ми́ ни́ льгáли двí добí і трéту ни́ буд́ем. — А вона́ йим ка́жи: Мо́жи си́ ўстидáйти, шчо́ йа д́ля вас ни́ майу́ чим пости́лти? — Бирé вúхо, ст́елит пiд йиди́ого, дру́ге вúхо вiдривáйи, ст́елит пiд дру́гого. А той ўстáйи́ тай ка́жи, ўмирлий: А пiд м́ени шчо́ пост́елиш? А когúт злы́тайи́ і ка́жи: Гóды то́го (кукуру́ку)! — А вони́ ў́ тiм л́ьсе́ йак бу́ли, шчо зайшли́, так зостáли. То йим си́ так здавáло.

Зап. в листи, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Семена Головатого.

III. ХОВАНЦІ.

171. Звідки беруть ся хованці?

Люди вогорут, жи йаґби зносок взяв — той зносок, шо курка знеси, йайничко таке маленькыи, — йаґби насадив, то до девять день вильізло би куритко. А то куритко — був би вихванок. І було би дужи щчасьцьи ф тім вобісьцьу. Вело би сьи господарство, богатство. А хто йнго ни хочи, то прикидають биз дах, аби навіть ў вобісьцьу йнго ни було:

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будзанові, Теревовельського пов. О. Деревянка.

172. Як дістати хованця?

Хто хоче мати хованця, то несе яйце під пахоў через девять день. Через той час не сьміє ані молити сї, ані хрестити сї, ані мити сї, ані на образї дивити сє. Потому є того яйця виходит куритко, а є того куритка робить сї хованець. Хованець несе гавді богатство.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

173. Як дістати домовика.

Йак хто хочи мати домовика, то треба здібати когутьичи йайце і приўйавати сибі йнго від льву паху і носити девять день і девять

ночий. С того йайцьи вильзи малий домовик і йнго треба пустити на гору і гудувати ни солоними стравами.

Йак хто такого домовика майи, то буди дужи богатило, бо шо схоци, то буди мати, али по смерти душу того чоловіка бире сибі той домовик.

Зап. в червни, 1902, на Кривулянци, Камінецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

174. Хованець із пйця.

Йиден чоловік ходіў і так кільки промишліў о своїім шчасьтєу, кобі він сьи де го допитаў, шчобі виліки шчїсьтьи маў. І с того пішоў аж до ворощки. І росповіў ворощці, жи ко́ло не́го йи сусьїд і він дужи виліким богачём. Майи тако́го хованьцьи, шчо йимў ўсєго́ пильнуїи і йимў приїайи. Йак вийди ў полі штирма волами орати, то навіть погобичи ни потрібуїи, ко́ло кўждого вўха так волам кричіт, шчо волі доклядни самі ходьи ў плўзы; а наймиті то́го богачі у стибникў йак го постиригли — то́го хованьцьи — двєрі заперли і ни пустили, коли газда клікаў йнго на своїй роскази. А він йак сьи ўсєрдиў, то ўдаріў вўлийом ў двєрі, аж двєрі поломіў, а сам вїрваў дах і дахом вїскочиў. — А ворощка то́му бідному, жи шукаў за шчасьтьим, росказала, шчобі дєўйить день носіў зносок піт пахоў, шчо кўрка знисє — найменши йайце на остатку — то будє мати хованьцьи. Він йак пришоў до до́му, ўзьиў йайце піт пахў і носіў вїсєім день. А ў вїсєім день йак му докўчило; виймиў спїт пахі і кїнуў бис хату. — А в за хати учў сьмїх і крик: Кобїс мньи буў шче йиднў до́бу носіў, то бис буў маў хованьцьи. Буў би йа твїй, а ти мїй. А жи той чоловік обміркуваў сьи, то й шчїсьтьи ни хтьїў і хованьцьи ни хтьїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

175. Як виглядає хованець?

Ми йшли на Кальварію. Там ко́ло ковалє у їдно́го мўсїлисмо переночувати. Доц такий люнув, як с цебра. Пішли ми до стодо́ли. А мїш на́ми єден ремїснїк, шо був, ка́же: Мешчїзвїї на єдном строне, а кобіти на дрўгу. — Ми вже до́вго спимó. Не звяю, котра була година, отвиряє двєрі від стодо́ли хлопчик, малєнький, в червоних поргинєтах,

ноги як в цапа, сѣпчина рогата тай файчину в зубах кѳрит. А кобѳта, шо го увидѳла, каже: Запрѳ, дитѳнко, двѳри, запрѳ! Так го прѳсит. А дѳдько нѳче бѳльше отворѳю. А ѳна зноѳ просит. А вѳн тодѳйка як зацев кобѳту бѳти, а потѳму хѳпив за пѳвперекѳ та ѳ перѳло мѳж людѳй. Аж надѳйшов Нѳмець, той госпѳдар: Та чѳго сѳ зариваѳц, вон сѳ нѳкого не чене, як го не бедѳзец зарѳваѳц!

Зап. 1903, в Дрогобичи вѳд Сеня Кушнѳра, В. Левинський.

176. Хованець у постати корови.

У нѳших Лабѳїв є хѳванець. Йшов я в ночѳ коло Юрѳ (церков св. Юра). А ту коло орѳхѳв нѳзше роздорѳжѳ корѳва бѳла стоѳт. Я витрѳшив очи, шѳнку поцрѳавив, би сѳ волѳсє не бѳрило, закурив фѳйку тай не знѳю, цѳ йти, цѳ не йти. Хѳчи сѳ вертѳти тамтудѳ коло Пречѳстоѳ. Але менѳ сестрѳ закахѳла йти тамтудѳйка. Щѳ робити? Йду я! Йду вже близько йд нѳѳму, а вно до фѳси. Я як перейшов, то задѳр лишѳ ноги. А все сѳ дѳвю, цѳ за мноѳ не женѳ. А то був хѳванець Лабѳїв.

Зап. 1903, в Дрогобичи, вѳд Сеня Кушнѳра, В. Левинський.

177. Хованець не приймає солоних страв.

То йден госпѳдар маѳ домовика і вѳн вѳт него, шо хтѳю, то маѳ — дужѳ богатѳй буѳ! Той госпѳдар послѳ йѳму сам йѳсти. От озьме йѳкоѳї стравѳ ѳ мисѳчку, али нѳ солиноѳї, винесе на гору, поставѳ, а сам забираѳи цѳї і йде. Али рас заслап той госпѳдар і казахѳ слузѳї занести мисѳчку кашѳ і поставити на гору. А той слуга знѳю на шо то тей кає до себѳ: „Почкаѳ, вирихтѳю йѳа тѳбе!“ Тей ѳзьѳю і посолѳю ту стравѳу і винѳсє на гору. Шо по винѳсє, зьѳсє на сѳнѳи, а той з гори шусѳть мисѳкоѳу зѳ стравѳоѳу на слугѳу і обьѳю йѳго! Али нѳц. На другѳй день, слуга ше лѳпѳши посолѳю стравѳу той зноѳ скинуѳ, а на третѳй рас ше лѳпѳши; а той зѳ злости вѳрвахѳ дах і полѳитьѳ сѳбѳ і ѳже бѳльши нѳ приходѳю до того госпѳдара і той госпѳдар зарас стаѳ шѳ-рас бѳднѳти і збѳднѳю на такого, йѳак буѳ перши.

Зап. в червѳнѳ 1902, на Кривулянцѳ, Камѳнецького пов. вѳд Івана Юнака, А. Веретельник.

178. Як хованці гуляли.

Буў йа ў Вістрі на робёты з малім свойім хлопцем. Польгáli ми спáти ў хáты, áли ў ночí хлопцá минé бóдит і кáжи минí: Вíвв-дыт минé, тáту, на двір, бо йá сьи бóйу. — Ўстаў йа і вивóджу хлоп-цэи на двір, хлопцá сьи вíмочуў і йа виртáйу наза́д до хáти. На́гли бíжйт чырыз обéсьты́ хлопчíна зрóстом 14—15 цальіў і ўбíг на́гли до хáти. Ны́ц йа ни зна́йу, шчо то мóжи бóти на чужím обéсьту́ і маркóтно ми йи, áли си ўрéшты ны́ц с тóго ни рóбйу і лыга́йу на свóйím мéсци с хлопцím спáти. Наколím лыг, а тóй хлопчíна, шчо ўбíг з надвóру, вíскочуў минí на грóди і минé бíрэ за гаргáчку й дúшит. Йа йíгó ўзьиў за гóлову і вíтгыга́йу вíт сéби, áли ни мóжу го вíдорвáти ў жá-дин спóсiб. Газдá тóй хáти спаў кóло мéни нидáлеко на лаўцэ; і кáжу йа до нéго: Газдо, озьмíт си тóго хлопцэи йакóгось, бо вiн минé дú-шит. — Газдá на тóго хлопцэи покричíў і вiн сьи вiд мéни ўступíў. По хвiли вихóджу йа на двір сам, дíўйу сьи, а йiх три такiх самiх ўганьйи по обéсьту́ і ўсьи до мéни бíжйт. Йа хтыў ўтыкáти до хáти, бом зáраз вiдйў, жи то йакiсь нисамовiты дьiти і дьлатóгом ни почи-наў сьи боронiти, áлим замiслиў ўтыкáти до хáти. Наколím споглянóў до двирйи, а йiх два кóло дверйи стоiа: йидéн тримáйи за клбáмку дверйи, а дрúгий намiрйи сьи минí сьакáти до очйи. А йа ўпаў ў страх і ўтык йим на ўлицьу. І хóджу ўлицьу то тудá, то наза́д і за-глядáйу, йáк би сьи наза́д до хáти дьiстáти, бо ми жаль за мóйím хлоп-цем, шчо сьи лишйў сам ў хáты. І зобáчиў йим парáз сьвiтло ў хáты ў тóго газдi, де йа робйў і вiджу, жи на обéсьту́ тих нисамовiтх хлопчикйў ўже нимá; йду прóсто до хáти. Прихóджу до хáти, а там три йiх грайи на iнструмéнти, а рéшта таньцэуйут по хáты, а газдá і газ-дiньи стоiа кóло пiйца і на тóтó сьи приглядáйут. А мiй хлопчíна стулйў сьи кóло них і заплáканий, шчо ни знаў, де йа сьи дьйў. Йак миньи зобáчиў мiй хлопцá, укiшиў сьи мноў і прытулйў сьи до мéни, а такйи зiстрашйий, шчо аш сьи трiсé, бо шче такóго ны́ди ни вi-дйў і йа му ни оповiдаў ны́ди за такé, бо й йа такóго шче ни вiдйў. Приголóбуў йа свóго хлопцэи кóло сéби, а тогдi почйў йим до газдiў гóворити. Питáйу сьи, шчóби то бóла за iнтéнци́на така йакáсь, шчо дьла мéни страшнá і ни мiла, а дьла них висéла. — А вони минí вiт-повiдайут: Можи-сти чўли колi за виховáнки? — Кáжу: Чуў йим, áлим шче ни вiдйў до сéго чiсу. — Ну, вiдити тилéрка; то йи нáшi вихо-вáнки, чырыз них ми мáйím ўсьбóго мно́го, а ми за тóтó шчо пёршого мiсьицьи до дванáцьтóй годiни ў ночí мўсимо йим пльац робiти на тáниц і забáву. — Йак прйшла дванáцьтá годiна, йак мiтлóў замйў с хáти, ни знáти, де сьи дьiли. Польгáli ми спáти на нóво, ўже й йа

спокійно спаў до днѣи, йак ми газда оповіў, шчо вони лишэ до дванацітої годіни миць маіут. Ўстаў йа рано, скінчыў йим роботу ў того газди і йак найбѣрши вітходжу від него. Війшоў йим на вулицю, а ты несамовіты, вихованки, повистаўляіли гѣлови пѣніт стріху с stodѣли і сьміяли сьи з мени і кривіли сьи миньі, а йа йак найбѣрши ўтыкаў від тѣго місьци.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

179. Воскреслий хованець.

Буў йидѣн наймит ў Обиртині ў ворожбиті; там буў такий ворожбит, шчо маў шчѣслиўца. Ўкраў кѣриц пшиніцы ў вѣчир таї продіў таї ўзыў, купіў си лѣўлку за пійтку порцельанѣву і пішоў на вичиріцы. Таї каі: Йа маіу таку лѣўлку порцельанѣву за пійтку, шчом продіў кѣриц пшиніцы. — А хлѣнцы кажут: Анў, йака то лѣўлка? — А шчѣсливец тутў лѣўлку с кишѣны ў негѣ ўзыў, а йимў ўнхаў таку костамаху кіньску, гі лабу. Він кажи: Чикай, колі миньі шчѣсливец таки збѣтки зробіў, йа буду йнѣ бѣти! Пришоў він до дому, а газда кажи: Відиш, ўкраў йис збѣжи, пролаў і купіў лѣўлку, а йа ўже знаіу. — А він кажи: Ньі! — Ну, ну, кажи. — Той ворожбит поіхаў шчѣс на чѣвѣртий дѣнь якогѣ пана парити, а наймит набраў піў кѣрци пшиніцы і хотѣў продіти. А йимў показаў сьи на брамі Жидѣк малѣнький бѣродатий, таї ни пускаў с тоў пшиніцу. Він йак потѣг тѣго Житка на відлѣть кѣльбоў таї ўбиў. Запѣрнаў го ў гнѣий таї буў ўбѣтий ўже, ниживий шчѣсливец. А пшиніцу ўзыў таї продіў. Приіхаў той газда ў ноцѣ від пана, ўже ни маіи тѣго стѣрожи, ўже ниві йимў кумў казати, йак наймит гѣсподаруйи. Зачпайи сьи він нѣтати наймита: Чи ни ўбиў ти йакў осѣбу? — Він кажи: Ньі. — Признай сьи, кажи, нѣц ти ни бѣди. Заплачў ти чѣсто, лиш скажи. Ньц ти сьи ни стѣни. — Він кажи: Йа ўдариў йакогѣ Житка таї йим запѣрнаў ў гнѣий. — Ну йди, добувай. — Він добуў йнѣ, той наймит, а газда кажи: Бий го, ўже ниживѣго. — Ўдариў раз бѣком по гѣлові — бий, кажи, шчѣ; той шчѣ ўдариў, і ўздриў, шчо то несамовіти. А той Жидѣк ўстаў таї кажи: Отѣм сьи кажи тѣньѣ заспаў! — Тогдѣ газда фѣйно му заплаћў таї вітпѣвиў: Ти, кажи, ни мій наймит бѣльши, а йа ни твѣй газда.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекс Сеньчука.

180. Хованець держить парубка на сливці.

А у Василькévича є та́же хованець. То всі знають. Пішов я до Василькévича на сливкі. Виліс я на сли́вку тай рву. Нарвавїм си по́вні кешені. Аж ту чую: Висіпуї, висіпуї! — А нічо́го не віджу. Я хочю злі́зати та не мо́жу. — 'Али шкода́ мені тих сливо́к, щом си нарвав — шкодо́ю си. Беру́ с кешені тай все їм, їм. Як їм єї наїв, тай не мо́жу злі́зати. Висипав-єм сливкé тай ще злі́сті не мо́жу. Щось ми так привеза́ло, не мо́жу. Пересидів я на сливці́ до само́го ра́ні. Ра́но вихо́дит старій Василькévич тай ка́же: Злі́зай, злі́зай, другий раз не приходи́. Тай аж тогдїй-єм злі́з.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушїра, В. Левинський.

181. Хованець бере душі.

Буў йиден чоловік і робїў на варетатї. А він по́льа ни маў, лишé йиден горóд. І так він єи дóбри маў, шчо йимў аж льўди завїдували. А він маў, йак то ка́жут, виховáнка. 'Али ўмёрла йимў йидна дитїна, дру́га, потóму й жінка, шче єи лишїло двóйи дьїтїй, хлопцї і дьўчина. А він ожинїў єи з дру́гоў. Тай бувáло пидé десь ў ночї, тай єи обрóсит, прийди мóкрїй до хáти, а жінка єи пита́йи: Дé ти шчо нóчи хóдиш і такий єи обрóшиш, ўсе мóкрїй? — А він ка́жи: От бóйу єи, аби шчо ни валїзало ў горóд, а то ў ночї така росá тай йа мóкрїй. — 'Али йиднóго разу́ пїшоў до кóрми тай дóбри єи ўшиў, тай прийшоў до дóму і положїў єи спáти. 'Али зачїло єи хмáрти, дўжи гримїти і дўжи злі́ва бўла; а йигó жінка сáпала на горóдї і ни могла ўты́кнути до хáти тай стáла си пїт шóпу. Слўхайи, а він є кїмось розмаўйїйи і дўжи прóсит тóго виховáнка: Дьїтьку, дьїтьцўнїу, дай ми шче прожити, дам ти шче тóго хлопцїи — А він ка́жи: Ньи, то ўже ти ма́йиш таки сам йти. — Дáй ми, ка́жи, шче рїк прожити, дам ти тутў кривў дьўчину. — Ньи, ка́жи, йа ни хóчу, мўсиш таки сам йти. — Він шче рас прóсит, ка́жи: Йа ти дам жінку, лиш дай ми шче жити. — Ньи, ка́жи, ни хóчу нї жінки, нї дьїтїй, ўже мўсиш йти сам, бó ти чєс приходїт. — Вона́ тогдї єи дўжи напўдила і побїгла до сусьбїдї і зачїла росповїдáти, йак йїйи чоловік балáкаў. А той сусьбїд ка́жи: Йди до дóму, йди, ни ка́жи му нїчó, бо він пїáвий і так собї говóрит. — Прийшла вона́ до дóму і дру́гого днїи зачїла йигó пита́ти, є ким

він так розмаїїу. А він кажи, жи нї с кїм. А потому кажи : Прийшла до мєни йакась обмана с такоў кольушчоў головоў, шчо йак бис го поглядїла по голові, то бис сьї самá бойала. — І ни задбўго так житїї скїнчїї ў дрўгого гавдї на висьїльбў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

182. Хованець із грїшми.

Йндєн чоловік в Йаблонова ни мїг сьї погодїти ж жїнкоў, покїнуў жїнку — і дитїну маў одну, дитїну лишїї ж жїнкоў. Дитїна дўжи бїдїла, і заўши оббїи нарїкала на нєго. Йндяково такї гїрши було бис чоловіка. Войаншубаў він три рокї. Трєтїї рїк йде дорогоў він, дївїт сьї, а то вилїкий панцкїй пульарис лїжїт на дорбзї з грїшми. Той пїднїїї той пульарис, дївїт сьї, до кїльканацьїть тїсьїч грбшїї йї ў тїїм. Ўзьїї він тотї грбшї ў рўкї, йде далї. 'Али тотї грбшї булї нїчїсьїтї, нїсамовїтї. Йде він до кбршми, пїє і йїст і грбшї на мїсци ; али йїму шчос ни даїї спокбїу ўсе. Йде він тогдї до дбму до свбго, до свбїї жїнки і до свбїї дитїни, думайї собї : Аш тїпєр йа будў гавдá ; грбшї маїу, будў тєньго гавдуваў. — Приходїт пїт свуїї хату, розвўї сьї, ўнхаў грбшї ў чббїт, а с тїсьїчу собї лишїї ў тїїм пульарисї. А рєшта грбшїї поставїї пїт стрїху на подї, абї нїхтб ни найшбў. Тай до свбїї дитїни кажи : Ай, ти сїну, бїдїш. — А дитїна кажи : Дайї тату, хлїба мнїї, хбчу йїстї, нїмá шчо. — Вїймайї хлїб, дайї дитїнї, тай кажи : Цїть, сїну, будєм багáто хлїба мати і кўпїї двї корбви. — А жїнка повїдаїї : Лїпшї кўпї дроў, бо ни маїу чим заплатїти, ни плїтї о корбвах. — Той вїйшоў на дорбгу, визє чоловік дрїва ; заплатїї, шчо той чоловік хотїї за дрїва, привїз до свбїї хати, скїдаў, пїшбў ў мїсто, прїпїє мукї пшїнїчноїї, солонїни, сїра, мáсла, хлїба. Доходїт він ни далєко дбму, жїнє чоловік корбву. Купїї і корбву на дорбзї, жїнє до дбму. Прїгнаў до дбму, купїї сїна корбви, привїз гавдá, скїдаў пїт хату ў конїцу, жїнцьї вїддаў, шчо нїє з мїста, ўжє сьї жїнка кїшїт, й корбва йї, й ўсеб. Дбїкувати Ббгу — кажи — тїпєр будєм жїти, йак Бог повблїт.

Жїїїт вони — ни приходїт нїчб пєршбїї нбчи. Дрўга нїч — показало сьї такє гї совá на кбшнїї, сїдїт і блїскаїї очїма так гї кїт. А жїнка кажи : Се шчо такє ? — Пїрїхрїстїла сьї... Ў хатї чоловіка нїмá, дївїт сьї, прїганьїїї дрўгу чоловік корбву. 'Али жїнка кажи рáно до чоловіка : Чоловїчи, йа ни хбчу нї твоїї корбви, нї

нічó, бо, ка́жи, сидіт ў ночі на ко́мині такé гі сова́, бли́скайн очі́ма гі кіт, то мо́жи шчлі́внц віт тих грóшій? — А він ка́жи: Мо́жи то писамові́ггі грóші, мо́жи йа́кій кіну́ў шчлі́ўцьи з грі́шми? Зле. — А жінка ка́жи: Та ві́тко, шчо зле. — Трéтої́ но́чи сидіт воно́ на ко́мині зноў. Ў́же й чолові́к ў ха́тї йи. Загасіли вони́ сьвітло, польгáли спáти ўже обо́йи ж жінко́ў, кúри булі́ ў ха́тї, йак зачї́ў пúджити кúри ў ночі тої́ шчлі́внц! Кúри кричі́, нима́ рату́нку, аш ў сúфіт сьи то́ччут. Ка́жи: Чолові́чи, ўстава́й, бій сьи Бóга, сьвітї. Збира́й кúри ў мі́шок. — Зыбра́ли вони́ кúри ў мі́шок, поста́вили конéц голóў на лúшко; йак сьи ўсу́нуў шчлі́внц ў мі́шок, йак зачї́ў тотї́ кúри мúчити! Гей, чолові́чи, ўстава́й, бій сьи Бóга. Скида́й з мі́шка ў ко́йиц, мо́жи там йи́и ни будé нічé казáти. — Скидали́ ў ко́йиц, польгáли спáти, йак тої́ сьи ўля́шиў ў ко́йиц, шчлі́внц, нима́ рату́нку до днїи; кричі́ кúри — ни ві́тримок. То, ка́жи, нишчї́сьтьи на́ши! Чолові́чи, йди́ рано́ до ксьбóндаа, на́й водóў крóпит. Ни хóчу нї́ майі́тку, нї́ грóшій, на́й лишé ма́йу спокі́й. — При́шóў ксьонц сь сьвї́чено́ў водóў, ві́тпáвнїў молитві́, покро́пнїў сьвї́чено́ў водóў; дрúгої́ но́чі зноў рóбит такї́ дивисá с курмі́; ни помагáйи. На дрúгий дeнь зноў до ксьбóндаа, зноў покро́пнїў сьвї́чено́ў водóў. На трéтий дeнь зноў рóбит дивисá; жінка снúдила сьи й дитї́на, тилéнайт сьи зы́ страхú. Пішла́ вона́ й трéтий дeнь до ксьбóндаа: Йи́гомосьть, покро́пит сьвї́чено́ў водóў шчe раз, мо́жи би то ўсту́пило сьи, бо ниві́тримок. — Йак трéтий рас ксьонц при́шóў, відмóвнїў молитві́, йак ві́кропнїў тутú ха́ту сьвї́чено́ў водóў і поблагословї́ў йи́х ўсє́ трóйїх і ка́жи: Аш типéр сьи ўсту́пит від вас. — Той дeнь с полúднїи йак найшóў сьи ві́гир ў тї́ ха́тї, такї́ шум ў ко́мин литї́т, такї́ шум, йак ў де́які́ гура́льни. Тай пішóў с то́йи ха́ти ў ка́глу, пиршумї́ў то́ў ка́глоў, тї́хо ўже стáло. Дрúгої́ но́чи ўже спокі́й, тї́хо. Ў́ дeнь дї́вит сьи, корóва заслáбла, ўпáла, згї́бла. До тї́жнїи дрúга корóва захорува́ла; нима́ ўже й дрúгої́ корóви. Жінка ка́жи: Ды́кувати Бóгу, ўже спокі́й ў ха́тї, ни хóчу такї́х грóшій нї́ко́ли, ко́би спокі́й бу́ў. Гі́рко заробї́ти, ко́би сóлотко пожї́ги і Бóга на дáлы просї́ти, абї́ дава́ў. Той ві́так нагада́ў си чолові́к за тотї́ грóші, шчо шчe ў чóботї́ йи на подьї́. Дї́вит сьи до них — нима́ а́нї́ грóшій, а́нї́ пульáриса. Та ды́кувати Бóгу, шчо спокі́й ў ха́тї, а рéшта ўсє́ дóбри. Тогдї́ сьи вї́браў з Йаблонóва с сво́йи ха́ти, пішóў до Ози́рїи і стаў на рік. 'Али ўсe бу́ў сумнї́й, бо му пошкóдило. Йак шчо рóбит, так, нї́ бирї́, нї́ кладї́, жáдного рúху ни ма́йи. А жї́ньцьи нічó ни шкóдило.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексї Савкового Сеньчука.

183. Хованець збиточник.

Буў такій бідний чалавiк, маў багата дзiтiй i маў йиднo тильiтко, таi тогo вiдогнаў на йiрмарок. Таi спродаў тогo тильi. Дивит сьi, нoсiт чалавiк гoлушцi ў кoшику. А йимў вiн ўподобаў сьi, дўжи фiйний, тогo гoлушцi купиў. Даў му там цi шўтку, цi кiлька там. Йак купиў, дe гo подбiти? Пoставиў за пазуху. Вiйшоў вiн з мiста, чўицi, а йимў шчoсь за пазухoў такe холодне, жи вiн подўмаў: То ни мoжи бўти гoлубец! Дивит вiн сьi за пазуху, бирe йигo, а то до нeго гoвoрит: Ти знайиш, шчo ти купиў? Шчiслiўцi. Ти будeш мiти тiльки грoшиi, тiльки майiтку, кiлька схoчиш, а тобi тpaба, бо ти бiдний. — Той тогдi спўдiў сьi, ўже ни знайи, шчo до нeго казiти. — Кiжи йимў шчiслiвец: Йди до хiти, i абiс вiйшоў ў нoчi на двiр кoло дванаццiтoй гoдiни i абiс до хiти нiкoгo ни приймаў на нiч, бо йа тобi приниeў сiду вилiку грoшиi. — Приноciт йимў цiлу кiсу з грiшми, йак ўзьиў там дeсь ў Станьiслави, цi ў Львoви, цiлу кiсу з грiшми присадиў. Йак приниe то, кiжи: Шчoш, ти ни мiйиш нiйiакого почиткў; йак будeш сьi браў до тих грoшиi, вoзьмўт тибe до кримиiалу. Тpaба мiти йакiс почитoк. Йди до пiана, попросi, абi ти шчoс даруваў, таi потoму скiжиш, шчo то тобi пiшло так дoбри вiт пiансcoйi рукi. — Прихoдит вiн до пiана, зачинайи просити, а пiан кiжи: Тша му даць зь дзвiсьcoнтки, та йакоў йiалувeчки подарoваць. — Йак даў му пiан, так то пiшло йимў йакoсь рукoў, жи ўсьi стiли му зiвидувати, а найбiльши брат, жи буў богач. Завiзидуваў брат i гадiйи: Шчo то значiт сьi, абi йимў пiан подаруваў такў рiч? — А мiли вoнi мiму, таi кiжи той брат: Йдiт по ви, мiмо, до нeго на нiч, таi дeсь довiдайти сьi, шчo то такe ў нeго, шчo вiн собi напитаў такe, жи йимў так видe сьi. — А мiма кiжи так: Та йак йа мoжу так йти? Йди найлiпши до нeго таi скажи, жи ти дeсь йдeш, а йимў даш скрiньу схoвати. А йа зальiзу ў тутў скрiньу, таi будў дослўхувати сьi, хто то йимў такe доноciт. — Так той зварiў мiмi пирогiў, замкнiў ў скрiньу, привiз до брата таi кiжи: Най ту, брiти, пoстoйit ў тeбi мoйi скрiньи, бо йа пoйiду, а потoму прийдў таi вoзьму. — Ну, най бўди. — Прихoдит той шчiслiвцi ў нoчi, пўкайи до вiкнi таi кiжи: Праўда, йа тобi казiў, абi ти нiкoгo ни приймаў на нiч? — Та йа ни приймаў! — 'Алис приийиў. Анў, чикiй, шчo ту йи. — Отвориў скрiньу таi кiжи: Вий! — Вий, та то мoйi мiма. — Нiц ни помoжи, бий, зiбий на смeрть. — Таi той мўсьiў зiбити свуйў мiму. Йак зiбиў, шчo мiйи з нeў рoбiти? Запхiў йи пирiг ў пiсок, нiби то вoнi ни зiбита, али сьi ўдушила. — Той дрўгий дeнь приийoў по скрiньу, привiз до дoму,

Їтварійи, а ма́ма нибѡшка, ўдавила сьн пиро́гом. Прибіга́йи той браті́ско до не́го: Ей, ході́, бра́ти, ма́ма ўме́рла! — А той собі гада́йи: Та ци́ йа не зна́йу? Йа сам заби́ў. — Прийшо́ў він до то́го бра́та, та́й ка́жи: Та шчо будѣм робі́ти, хова́ймо! — Пішли́ до ксьо́ндза, а ксьо́ндз ка́жи: Ой, то бис порі́тку ўме́рла, ни спові́дана. Али ксьо́ндз жидáйи, абі́ запла́тй і́мў до́бри, то похова́йи то́ту, шчо бис порі́тку ўме́рла. Запла́тй той, ксьо́ндз похова́ў, а той шчислі́виц пішо́ў ў но́чі; ві́тконо́паў ма́му, та́й зані́с нава́д до го́спода́ра. Засади́ў до ко́мори, на́сіпаў му́ки ў боршч, опгала́паў ба́бу та́й лиши́ў. Той при́ходит ра́но: Йа́й, а се шчо? Клі́чи він дру́гих, при́ходьит, ди́ўйут сьн, ма́ма. Йдут до ксьо́ндза, а ксьо́ндз ка́жи: Види́ш, бо бис порі́тку ўме́рла, то́му при́ходит; запла́тй шче раз, то йа похова́йу, абі́ ўсьо бу́ло ў порі́тку, бо там тра аш осі́ковий кі́л бі́ти. — Похова́ў йі́ ксьо́ндз дру́гий раз, а той шчислі́виц зно́ў йі́и́ ві́тконо́паў, при́бсит ўже до ксьо́ндза, поста́виў ў ксьо́ндза пі́т ха́ту. Ра́но слуги вихо́дьит попи́ўски, а ту сто́йит ба́ба пі́т ха́тоў. Зачи́на́ют кри́чати, вихо́дит ксьо́ндз, ди́вить сьн — ба́ба! Шчо робі́ти? Скли́ка́йи дру́гих ксьо́ндзѡў, зроби́ў тра́кта́минт, похова́ли йі́и́, то́ты грѡ́ші, шчо ўзвй́ за не́йи́, розда́ў тим дру́гим ксьо́ндзам, і ўже ві́т то́гда шчислі́виц ни при́носиў йі́ бі́льши.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від тата.

184. Як позбути ся жованця?

Йиден господар був ла́комцьи. Хтыв бо́гачом бу́ти. Носив пі́т пахов девйі́ть де́нь той зносок. С того зно́ска вильзі́ло ку́рнтько. Вивило му сьн пі́т пахов ку́рнтько, так він се тшпнї́т. Та́й вже ка́жи до жінки: — Ей, жінко, вже нам ни тра робити. Вже нам буде само шчасьцьи пли́ло до нашо́го вобі́сьцьи!

Так він носит то́то пі́т пахов — то́го вихова́нка. А той вихова́нок ны́ц, но цьапа́йи, та́й цьапа́йи йі́му. Він взяв с пі́т пахи (бо вже му сты́дно бу́ло носити, бо цьапа́йи з него), поста́вив го на пйи́ц. А той вихова́нок с пйи́ца, та́й йі́му пі́т паху — та́й зно́в цьапа́йи. Куда ходит, та́й цьапа́йи. Пі́де на мі́сто, та́й цьапа́йи з него. Та бѡ́ за ним Житки ма́ленькі́ бі́жут ро́йом. Вони́ ка́жут, ж' той чо́лові́к цьапа́йи, йак ку́рнтько.

Він взяв, ви́кинув с пі́т пахи гет на во́ду — хтыв йі́го фто́пнїти. Він прийшов до до́му — ку́рнтько тако́й пі́т пахов цьапа́йи. Став чо́лові́к, та́й пла́чи вже. І бо́гаства нима, і нишчасьцьи сьн дочика́в — дохова́в. Шчо робити? Вже йде до ксьо́ндза. Роспові́в ксьо́ндзови, зві́ткн

він, йаке собі нишчасьцьи виховав. Ну, али йиму нїхто нїчо ни помагайи. Ксьонц го навіть висповідати ни хтїв. Ксьонц кажи: Віруй ф Папа Бога, ни віруй ф чари. — Пішов той бідака. Кажут йиму льуди: Заниси за дивїиту межу і там йиго кинь! — Аш той пішов, занїс ва дивїиту межу, там йиго кинув і таг го сьи вітчїнив. І тоди пішов, висповідав сьи і тьшив сьи, жи сьи вже збув богаства і вихованка.

Зап. 1902, від Ганни Фелїцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

ІV. Б Л У Д.

185. Блуд у виді жінки.

Ў Коронци — оповідаў миный йіден хлоп — йак зачіла жінка водіти по Вербці йакогось чоловіка, то воділа го до опіўночи. А по опіўночи йак го завела ў йакийсь ріў, йак зачіла біти, йак зачіла біти, тай на другий день ўмер, так му добри досінула. То ўже була добра баба, вона лишэ показала сьи баба, али була шчо йинше.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косіньского.

186. Блуд у виді пані.

Ото так, що йшли на okazji, на висіле, теі пішли піт диривину, а на ті диривині так як панія сиділа. Ая! Тай ім вказало сі тамичка, куди вони мали йти, геі мур, а дорога ім сі показала у гинчий бік, туди, куди ім ни треба йти. Прийшли вони аш до ліса тов дорогов, зайшли в виртен, у звори такі — у ліс. І вони стали в лісі і вздріли, що вже нима куди, так покликали си тогди до Бога: — Божи, ратуй ти нас! Пер-жи вони собі пригадали: То, кажи, ми зблудили; а як зблудит сє, то сє гадає, коли перший сьвід-вечир, котрої днини при-падав. Або як бире закон*) у церкві — хто в пліче був — у правім, теі блуд тогди щизає. Зачели вони пригадувати собі, котрий день то було, тай нагадали — спамістали сє, де вони в, тай вирнули назад до свого дому.

Зап. 1903, від Івана Кошлека, у Ключеві Малім, Печеніжинського пов. О. Деревянка.

*) Причастє.

187. *Блуд у виді коня.*

Раз йак йшоў йим с Порхові с прázнику, то йак ўзьшла мнѣ коза дѣка водіти, то воділа до опіўночи. Ўсем приходіў на той фильварок, на Весолу; тѣлько пўшчу сѣ йти, а коза перебіжит мнѣ, таї ўже йду за неў. Аж йак кўри запійали, на прийшоў до буди до польового, таї там йим льиг, таї прилежйў до білого днѣ. І аж ў день прийшоў йим до дому.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бумацького пов. від Ігната Косінського.

188. *Блуд сьвітлом.*

Блуд, кажут, то є такє сьвітло. Я відів сам вже. Їдна кухарка від Жіда с коршми пішла по муку до млина з ліхтарков в велику суботу. Пізнійше як вже вийшла, та перед самім млином ліхтарка згасла... А вна заміст піти до млина, пішла поза село, по толоках, по водах, по иньших селах. Ходіла цілу ніч мокра, вталáпана. Аж на велігденъ рано зайшла під наш пліт. І сусіда вийшла та побáчила, щось під плотом в куті, лежйт. — Кáсько (вна сї називáла Кáська), що ту рóбим? — А вна не могла нікого пізнáти. Питáла: Хто ту, де я є? — Як і сусіда розповіла, де вна є, жи вна близько своі коршми, тоді встáла таї пішла до Жіда. Вна повідáла, жи блуділа цілу ніч, що йшла на Дерáжичі, Монастір, так і сьвітло воділо. В іднім місци раз тотó сьвітло мйгнуло, а за яку мінуту знов в иньшій стороні на які чверть мйлі, а потóму знов десь інде і так вона гадала сн, жи то десь сьвітло в хатах таї йшла за тим сьвітлом. То сьвітло водит чоловіка на болотá, на води, в лѣси, а в змні то як заженє де, то чоловік замєрзе.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, з Млинків, В. Левинський.

189. *Блуд не дає місця пізнати.*

Пішоў йим на грибі до льіса і ходйў йим бѣльши йак годіну по льісы. Нарѣшті думáю собі: Йти до дому. — І згагайу прóсто до гранйці, шчо гранйчит від льўцкокого польи і пánьского льіса. І дйўйу сѣ на силó і ни пізнáў йим силá сво́го. І ўзьмили мнѣ гаткі пошибати,

де йа йи і де йа зайшоў так бързо, шчо тако́го сила ў околиці нї знаў, нї відыў — то йак би тотó буў заўважиў хто з бóку, тай би сьи буў пасьмяйаў мо́цно з мени. — Вирта́йу сьи наза́д до лы́са, ни мо́жу сьи до сво́го сила ўзы́ти; обійшоў йим те́ньгий кавало́к лы́са і прихо́джу зноў на тотó місци до гра́ниці, дем пёрший раз вийшоў і шче ми сьи гёрши змiни́ло, жи ни мо́жу пізна́ти нї доро́ги, нї сила́, до котро́го ма́йу до до́му прийт́и. Вирну́ў йим сьи дру́гий раз ў лы́с і постано́виў йим собі да́лы пі́ти, абим гра́фиў на свуй́у доро́гу, котро́ў до до́му прийт́и ма́йу. Прихо́джу йа над вили́ку обіч, знайо́му, і поні́т туту́ обіч ріка́ или́не — і йиднаковом ни пізнаў, лиш собі́м подумаў, жи до жо́го до́му а́ны тако́йі горі́, а́ны води́ нимá. Повирну́ў йим сьи наза́д і вийшоў йим на тотó місци, дем два́ ра́зи виходи́ў і шчем ни пізнаў нї сила́, нї до́му сво́го, хоць го вiтко бу́ло с то́го місцьци. Бу́ло то ко́ло дисьго́йі годі́ни ў де́нь. Пастухі́ гна́ли худóбу с па́ні і йа за нїми́ зачи́ў йти, і хоць ми знайо́мі бу́ли, а йа йіх ни пізнаў, а́лим йшоў на і́мйá бóжи, абим сьи до будья́каго́ сила́ мiжи льу́ди дьістаў. Нако́лим прийшоў на свй́й гру́нт, помини́ў йим гра́ни́цу і нара́з пізнаў йим ўсе́: і силó і по́ли і пастухи́ў і худóбу на́віть, чийá вона́ йи. І подумаў йим собі́: Йакі́й то блуд́ йист́ для́ чоло́віка́ при́крый і ни́приймий́.

Зап. в линни, 1902, в Цужниках, Вучацького пов. від О. Розовського.

190. Блуд на Вербці.

Йак йа йшоў раз до Монасти́рск з Корóпци і прийшоў йим на Вербку, а звіттам на сти́шкі пúстнiў йим сьи йти на Зру́би. І йак йим пішоў на сти́шкі, так мнiй прирби́г зайи́ць. Погадаў йим собі́: Шчо́сь ни до́брого будé, коли́ зайи́ць прирби́г. І йак рае так сьи ста́ло. Ходи́ў йим мо́жи бiльши йак піў днiй по лы́сы і ўсе́ минi сьи вида́вали зна́нi сти́шкі, а́лим на доро́гу вийти ни мiг. Так йим сьи збiгаў, шчо ўже дúху ў мiнi ни ставáло і а́ны судí Бóжи знайт́и доро́ги. 'Али чуў йим такú бесьiду вiт ста́рших льудий, жи йак чоло́вік заблúдвiт, шчо́би́ за́раз на собі́ приви́рниў соро́чку. Нако́лим си то́йи пригадаў, за́раз так йим зроби́ў. Узы́ў йим, ски́нуў соро́чку, приви́рниў, ўбраў сьи на ви́воріть і аш ў такiй спóсiб вийшоў йим на зна́ну доро́гу і тоў доро́гоў вийшоў йим, де бу́ли рубачi, шчо ў лы́сы рубáли дéриво. І там йим сьи спаминтаў, а рéшту тiйi льу́ди, шчо робiли там, показáли ми доро́гу

вийти на зруб, сильце, а звігтам пішоў їм до Монастирск. Так мнѣ виводу тогді блуд.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від тата Михайла.

191. Блуд у Звенигороді.

Іак їа буў ў Дзвинігороды і поїхаў їм з паймтом на ныч по снопі. І їїхали-смо під Грамушіўку, то їн піўтора мільі. І було ўже ни далёко на тоїи полі, де сѣи маїи снопі брѣти. 'Али ми їїдимо і їїдимо, а поліа того нима, лиш ўсе приїїдимо на тоїи місци, вітки-смо заблудїли. Порозглядїаў їм сѣи і ўже нам сѣи здаїї, жи та дорога, котроў маїим їїхати. І їїдимо зноў, і зноў приїїздимо на тогто самó місци, де перши. І так їисмо їїздили цїлў ныч. Аш сѣи розвід-нїїло, показало сѣи нам тогді наші полі, де ми маїи снопі брѣти. 'Али про тоїи, шчо нїчо сѣи ни показало, ані ни прирїбїг заїїць, а їїдїнако заблудїли-смо і цїлу ныч їїздили-смо.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від тата.

192. Як блуд водив чоловіка довола стирти.

Раз вертаў з міста пізно ў ночи до дому їїдїи старїи господар. Приходи він ў село, дїви цї, ў коршїи ше сѣи свїти; али він ни ступаў, тїлько пішоў просто силом до дому. Іде, їде, задумаў сѣи, аш дїви цї на своїу хату, а там замїсць неїї стоїать такі палаци, шо страх! Дїви цї льїнши, такі палаци і вилкїи льїс. Тей він мїсїи, шо заблуднў і вирнў сѣи назат. Іде, їде, аш ўже розвіднїїи сѣи, а він дїви цї, а він ходїи наоколо панської стирти, шо на польу. То блуд-воднў їїго піў ночи наоколо стирти, а їїму здавало сѣи, шо він їде дорогоїу.

Зап. в липни, 1902, на Стриганиці, Камїнецького пов. від Варки Коваль, А. Веретельник.

193. Блуд водить по стодолї.

Був я тут у одного богача на поли. Али вони полгали спати, а я собі думаю: „Е, але я робю. -- Конї є в стайни, аби я коням ни дав

їети^а. Стодола ни замкнена, а в стодолі є хліп, як ячмінь так жито : але взєв я опалку на плечі та йду собі до стодоли, та-єм присїв так коло ячменю тай нагортаю в вопалку. Кобим ни був багато нагорнув, а то ше темно було в стодолі. Я гадав, шо мало нагорнув. Я лишень завдав на плечі, я до брами хотїв нести коньом, та я мацаю — я коло брами брав — нима нігде брами. Так я зачєв ходити, мацати — не мош нігде намацати. Алим ходив так як годину, дві, по стодолі. Кобим був двома пальцями не ймив ту вопалку, а я взєв теї пальці проїло. Кажу : „Чиш я ни дурний був, жи я пішов єго коням добри робити, а мене ше має добри водити по стодолі. А с того страху я ни знав, де я є. Як мене так ймило попїт пахи, а тот ворок стояв с хліба, як мене підіймило, як мнов товхнуло в той ячмінь. Но, вітак я стояв в ячмени аш до ранє. А вітак газда входить вже рано до стодоли (а я так стою сторцом в ячмени) теї кажи : „А ти шо тут робиш?“ — А я ни знаю, шо я єму маю казати, бо як би я був знав, шо си зо внов стало, то бим був сказав. Зачєв я єму оповідати, а він кажи : „Дьордїю, ти брєшиш! Чому я, кажи, ни рас ходю — я нічо ни вижу. — А я кажу : „А ви можи си знаєте обидва, та ви си єго ни боїте, а я тут, рахувати, наймит, теї воно мене сокотит.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

194. В блуді показують ся хрест і лєс.

Буў такий Іван Вінтольак і йшоў він з Олєші ў нидьільу ў вєчир. Пиривє сьи чїриз вòду (Днїстер), приїшоў до Горігльїдь, вїхòдит за силò, смєрко сьи дòбри, ўжє сьи зробїлã нїч. Аж вїхòдит на пòли, дївїт сьи, йи хрест і лєс. 'Али шчò сьи знãчит, шчò так сьи доўгò кїгни лєс? І мїслиў, шчò він дорòгоў хòдит, а він пòлим. Аш зьїйшоў на дòўгї Ланї і фурт сьи ни памїтãйи, де він йи, тай ўсє вїдїт хрест і лєс. 'Али йде, ўжє аж пїрид опїўночїў прихòдит під Дьїдухòву, зьїйшоў на ставїшчи і намацаў рогòжину. Він собї гадаў, шчò то кòсатїнь зьїльи. 'Али там кугут запїїаў, а він дївїт сьи, а ту сьи за-свїтїло ў Адãма ў Шланакã ў хãтї. Аш тогдї він сьи спамїтãў, де він йи. І ўжє звїтти пішоў до дòму.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

195. *Блуд указує кілька доріг.*

Ми два... йшли-смо оба від Варчука. Ми йдемо черес Бойчукове, а тут три дорозі є. А то зробили се штири дорозі цїсарских, а то польові є. Ну, і так, що ми ни знали, куди вже йти і ни хочемо йти. Я кажу Иванови: „Стій! Посїдаймо і, кажу, відмовмо отчи наш і богородици дїво, можи Памбіх переначит, можи то се енакши вчинит; бо я виджу, що то блуд вчїнив се! — У тїм сїли-смо і закурили вітак і посидїли можи квадрас і ни виртаємо, а то щезли всі дороги, лиш тоті дороги, що були. А туди був рів той такжи був дорогов. Тей ми право пішли д' хаті.

Зап. 1903, від Петра Горука, у Печенїжинї, О. Деревянка.

196. *Блуд на пасовиску.*

Йидно́го ро́ку ма́ли ми ў вістріпекім льєсі пасовиско і йа там пас худобу. 'Али й деколи і тату́ню мої́ виходили до мєни. Там ў пас була́ така́ кошїра або по на́шому б́уда, шчо́ сьи́ заганьїло до неї́ товар. Йидно́го ра́зу ба́тько сьи́ мої́ зоста́вили с худобо́ў па́сти, а йа бу́ў на той час ў до́ма. 'Али там ни тьїлько на́ши худоба́ б́ула, а́ли б́ула шче й чу́жа. Та́й ба́тько віну́стили с тї́ми худобу́ па́сти і трóхи побу́ди ко́ло худобі́, да́ли хлóнцьом тьутьуну́, абї́ си́ позаку́рували і ка́жут: Зна́йти, хлóнцьи́, шчо́? Йа озму́ води́ і піду́ обї́д варїти, а ви́ сьи́ зоста́нтьи ко́ло худобі́. А за́ким сьи́ худоба́ понасе́, то йа звару́ обї́д, ви́ приживне́ти худобу́ і пообї́дайти. Абó тогди́ підєти на чиршнї́ собі́, абó на сунї́цьи́, а котрий сьи́ будє́ льїнува́ти, то будє́ по обї́дї́ спати́. І набра́ли вони́ води́ і с то́йоў водо́ў йти до кошї́ри. То б́уло ра́но, дєс ко́ло деўїято́ї годї́ни і шче мра́чно б́уло до то́го і стє́шка заўжди́ була́ йидна́ льїсом від води́. 'Али вони́ прийшли́ пїт по́ли і цьїлком йї́м сьи́ ў голо́ві привирїну́ло, ни зна́ють, де вони́ йи. Та́й ка́жут самї́ до се́би: А се шчо́? Та нираз́ ўже ходї́ў йї́м і ни зна́йу, де йа йи? Змїни́ло сьи́ йї́м цьїлком і зачина́ють віт по́льи по-вирта́ти ў йинчий бї́к. Хóдьи вони́, хóдьи, то ў сей бї́к, то ў дрўгий бї́к, а́ньи на по́ли ни мо́ш вї́йти, ба́ наві́ть до пастухї́у ни мо́жут тра́фити. Ста́ли і думай́ут. І нагада́ли собі́, шчо́ вони́ коли́с чу́ли від йидно́ї ба́би, шчо́ йа́к сьи́ блуд ўчї́нит, абї́ ньї́ц ни робї́ў, лиш тьїлько зьїгну́ў сьи́ ў доли́ну помї́жи но́ги і абї́ каза́ў, шчо́ мнї́ тудá до-

рога. І вони так зробили і з'яраз їздріли, де вони сами йи і вийшли на поли. Прийшли до буди, тільки зачили вогонь розкладати, а па-стухи надьгнали худобу тай кажут до батька: Теньгости нам обід зваріли! Ми вам худобу попасли, а обід йиднако мусим сами варити! Тато йим дали з'яраз тьутьуну, абі си позакуровали і їзбили роспові-дати, шчо в ними сьи стало. І хл'оцьи сьи с того почали сьміяати, шчо вони білого дньи на св'ойім пас'овиску заблудили.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

У. СМЕРТЬ І ХОРОБИ.

197. Смерть.

Смерть, то йе така стара баба, дужи суха, с косоюу. Вона йак приїди до слабого, то стани йиму ў головах і махне косоюу, теї по нїм! Йї нїхто ни види', тїлько слабїй види' йї. Йак котра баба, шо лїйи йайца, то йак приїде до слабого і хочи знати, чи вїн ўмре, чи видужайи, то лїйе йму йайце і там види, де йе смерть — ци ў ногах, ци ў головах. Йак ў ногах, то слабїй видужайи, а йак ўже ў головах, то ўмре.

Зап. в липни, 1902, в Сїльци Беньк., Камінецького пов. від Марушки Дїдусь, А. Веретельник.

198. Смерть ходить бабою.

Йа, ўважїейте, не йе с тих, шо сїї страхїў бойат. Йа сїї нїц не бойў, али ўже два разї налькаў сїї. То було ў зимї, нїби ўже сьнїг буў велїкий, йакось по Рїздвї; йа маў коханку, вона бўла кухаркоў ў сеньдзього. Вїн мешкаў тоди при пляцў, де склад дєрва, нїби ше на своїм. Тодї буў у них йакїйсь баль, досьте того, шо моїа дїўчина казала менї застрїмати сїї на пляцў. Сїїў йа на бальках, теї сиджў, а вона ўсе вїбїгнє і вїнєсе менї шо, а потїм вона не виходїла. Йа чєкаїу, чєкаїу, али йї нема, а ўже бўло десь по нїчї, а бўло сїї ни вїдно, нїби тємно дужи. Йа так сиджў і шось мене страх збирайи, шо рас бїльшїй, шо аш волосьє стайє на головї. 'Али не знаїу чого. Аш чїїу, шось нїби шилистїт. Йа огльдаїїу сїї, дїїльу

сьї, а понадїмною їде йакась кобїта ў білій плахты, завїньана нїби цїтком з головою. І йа нїц, а вона пішла прѣсто на ганок до панїї, до покоїїї нїби. Тей зара' виходи' дьїчина, йа сї питаю: Ти сї в нїкїм, кау, не здїбала? — Нї, кае, йа нїкого не відьїла. — Йа її зачинаю розкаувати, а вона зара' пішла до пана, а він вийшоў зі стрільбою і обїйшоў доколо хати і нїц не здїбаў. Али зара' шось за тїждень ўмер йїму найфайнїйший хлопец, нїби найстарший синок. А та баба, шо йшла, то була смертъ.

Зап. в червни, 1903, від Грицька Курїя, в Камінці Стр. А. Веретельник.

199. Панї — смерть.

Буде тому з трийцїть лїт, або ше бїльше, йдна баба на Глїнїску*) пїт Бугом вийшла рано ў велєну пїєтницю за хату і дїви цї, а по-пїт рїчку синожєтими іде йакась бїла паны і пішла гет ў кут, а потїм знєсла сї до горї і политьїла. Йї відьїло бїльше людєй, а потїм, йак пішли, то тудá, кудá вона йшла, були гет вїсмальнї сьлїдї ў травї, а вїт шатїї, то високá траў на вершкáх гонсмаїла сї і схїлила сї. Потїм ўсї відьїли ті сьлїдї і ксьондзї — а то була смертъ, бо зара дужє льудє ўмирали.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

200. Знак смерти.

То кажу вам: Сидїло нас богато в добродїйки старої — дес було можи так — во пївночи. Добродїйка плїла панчохи при лямпї, а ми шос говорили. Нарас шос у вїкно драпнуло, али так дужи, шо аш нїпрїемно зробило сї в сирїдинї. Таким якїмєс вразливим голосом і други' драпнуло. Добродїйка сказала: Пїди, Мїйку, на двїр і подиви сї, шчо там стало сї. — Він пішов. І входить до хати і кажи: Нима нїчо. Пішлим до дому. Другий день рано захорувала добродїйка. Хорувала цєть дєнь і вмерла. Ми в похорон з її сином хотїлим сї довідати, шо тото шкрабало. Пішлим дивити сї до тої шиби. Було на нї два знаки

*) Глїнїско — передміє в Камінці Стр.

ягби цим, що рубає си скло. Деникотрі казали, що то дало си чути, що мав се стати там в ті хаті похорон.

Зап. 1903, від Ілаша Вахнюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревлянка.

201. Діточа смерть.

Буде десьбть лѣт, то ў госені шось ходило по хатѣх і де бѣли малі дѣти, то страхало і там зара' ўмирали дѣти. Робило так: — Прийшло і пукало до вікна і кликало, йак та дитина називаѣ цѣ. А йак хто вийшоў на двір, то не було нѣц. Йдноїі нѣчі прѣйшло вонѣ до йднеїі хати, де бѣла йдиначка дѣўчина; мѣжи мала сѣм лѣт, називала сѣ — Мінѣца. Тей прѣйшло, ўсѣ сплят, а вонѣ до вікна — пук-пук! — А мати йї питаїи: „Хто там?“ — А вонѣ: „Мінѣцу! Мінѣцу!“ — кличе. — А мати каже: „А тибі чоґо трѣба ў Мінѣці? Мінѣці нема“. — А вонѣ каже: „Брешеш, бо йе! нех сѣ вонѣ видѣви!“ — А мати каже: „Ти самѣ брѣшеш, іди забираї сѣ до чѣрта матери!“ — А вонѣ сѣ відзиваѣе: „Йди ти самѣ до чѣрта матери“ — і пішло і бѣльши не приходило. Аш прѣйшло до ксѣбидза тей йак зачѣло сѣпати землѣу ў вікна, то мѣло не повибивало. Ўзьеў ксѣбонц, шо маў стару стѣлу і вихѣди' на двір і моли цѣ, а дѣви цѣ, стоїт мала дитина і плаче. Він ўзьеў, віддѣр кавальчик сѣвачѣного зі стѣли і кинуў йимѣ, а вонѣ влѣпало тей сѣ засмѣяло так гѣлосно, шо страх і десь зникло, і вѣт тодѣше бѣльше не приходило нѣгди. А то ходила йакась нехрѣшчана дитина і вѣт тоґо так дѣти мѣрли.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

202. Як приходила смерть по пана.

Тому буди мѣжи в трицѣть лѣт, тут ў мѣсцѣ буў йдин нотарѣвущ, він буў дѣвѣть лѣт слабїй. Ў неґо служила старѣ баба і йак він буў слабїй, лижеў, то ўна начувала кѣли неґу ў пѣрит покѣйу. 'Али йдноїі нѣчи десь так кѣли пѣночи ни сѣит вонѣ, нѣц ни спит, али ни мѣжи ані руш вѣчинїти вѣчїй, так шось, йаґби зальїпїло йї вѣчі. Слухайи, а тут йакїсь шати: — шелѣсьць, шелѣсьць, так шилистїт, йаґби хто ў новїх сѣкнѣях ходїў. Хѣчи цѣ ўна подивїти сѣ, али ни мѣжи, аш чѣйи вѣґори шось, питаїи: А шѣ? дѣзїсьай йїш? — А шось дрѣги

кажи: Ныі шче. — Тей стало тїху, а ўна дивї цї, а то ныц пїма. Приходи на дрўгу пїч і зноў так сахо, а на трэту, зноў шати і зноў сї пїтайн: А шó, давїсай йўш? — А дрўга кажи: — Ў йўгру, ў чэцы годзынї пу пулўднью. — Ўстайе ўна ў рану тей кажи ду навїў: Ўже чїрис три нóчи шось приходїло ду слабóгу пана і пїталу, чи йўш? А тей нóчи сказаало, шо „ў чэцы годзынї пу пулўднью“. Ту знать пу пулўднью ў трэты' гудїны пан ўмрўт. — 'Али пани зачьёли насмїхати сьа з нейї: Іць, іць, ти глўпа, тóбї сї цось пшвїдзьялу. — А ўна ныц, кажи: Почкайтї ду трэтойї гудїни. — Приходи, натходи трэта гудїна, слабóму пануви ўже мову замкнўло, выбивайн на дзїгарї трэтья, а пан Бóгу дўха відаў. А відити, чийа праўда? — кажи баба. А тó прихудїла пу нёго смёрть і так чугóсь сї пїтала.

Зап. в лютїм, 1903, в Камїнї Стр. від Демка Лехюка, А. Веретельник.

203. *Холера в видї жїнки.*

Ў йнднїм сїлы, ў Новосїўцы, поїавїла сьн йнднóго рóку холїра, шчо нагли лўди ўмїрали. І ў тым часьї показала сьн лўдїм на кїнци сїла кóло фїгўри пóстать лўцка вїлїка, на бїло убрана, али ў нóчї. І бойали сьн лўди приступїти до нейї, хоць йїх бїльшн бўло. Аж дрўгого днья рано пóсходїли сьн на тотó мїсци кóло фїгўри, де тотá пóстать жївóча стоїала ў дóўгї і бїлы сўкнн ўбрания, зобачили на тым мїсци пїт тоў фїгўроў два хлїби блїх, али выглядали так, йак бн сирї, нїбн лїшє вїт сóньцьн опеушєны. Було то при самї дорóвн, кудá ходїла худóба, безрóгн і пси, а нїхтó тóго хлїба нн рўшїў, бо лўди бойали сьн рўшити, а худóба, свїнцї і пси тãкжн нн хотїли йїсти, лїшє здãлику поньўхали і вїт тóго ўтыкалі. Слабїсть тривала зо три нидїли і той хлїп там дóти стоїаў, шчо нїхтó го рўшати нн хтїў. А йак пнрїстали лўди мёртн, то й той хлїб дєсь сьн подїў с пїт фїгўри і йак нїхтó нн вїдїў, звїтки сьн ўзьнїў, так нїхтó нн вїдїў і нн знãнн, колї і дє сьн подїў.

Зап. в лїпнн, 1902, в Пужнїках, Бучацького пов. від О. Розовського.

204. *Холера у видї хортїв.*

Буў йндєн чоловїк, називаў сьн Матїй Пётрїў. Дївнт сьн вїн, а то дєсь кóло пїўночн бїжїт горóў хорт бїлий вїдїкнїй, а дрўгїй мєнь-

шій, тай цвѣхкайи. А він пѣўни погадаў собі, жи то слабість, бо ўже тогді лѣуди мѣрли на слабість. Прийшоў він до до́му тай ка́ки: Ой, шчо йа се́йі по́чи ви́дыў! Одѣн хорт біг та́кий ви́лїкїй йак йа́льїўка, а дру́гий ма́лий. — Йак росказаў сисѣ ў хатї тай сьи похорували, ўмер він, і йнго́ жінка і йнго́ ма́ма, лиш сьи лишїў йнго́ сив Паўло. А йак би буў ни казаў, то мо́жи би буў жиў.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Сецьчука.

205. Як виглядає холера?

То росказуваў йден та́кий пўцир шанда́рскїй. Бу́ла тоді у До-броворі*) холѣра — дўже Жидїў тлўмїло ў мїсьцї. теї шандарї мў-сьїли ходїти на патрўлы шо по́чі, пильнувати, шоб Жидї тих холѣрних ла́хїў та бѣбухїў ни ростьєгали. 'Али на йлну ніч пішоў на патрўлы найліцїший по́стефїр і йак ішоў, то казаў зварїти собі вечѣру на два-наньцїту годїну. Прийшло піў до двананьцѣтої, пішоў пўцир до мї-ста по шандара, шоб йшоў на вечѣру; а постирўнок буў за мїстом пат Бўгом. Злибаў він шандара, теї йдуг, а на дворї так тѣмно, шо хоць ў пісок дай! Шандар іде на пїрѣт с ко́льбою, а пўцир за ним ў за́ду і нѣц сьї не бойїт з шандаром. 'Але патхўдыт до свѣїї бра́ми, теї шандар — пук! і стаў! Ну, нїц, стоїт. А пўцир ка́же: „А чо́го нап ста́ли? — „Аво“ — ка́же шандар. Він дивї цї, а пїрит бра́мою стоїт білий ви́лїкїй псе́ско та́кий, йак коро́ва. Теї той, шó йимў, ни бойї цї, бо з шандарѣм, і він виско́чїў на перѣт, затупаў нога́ми і кри́куў: — „А пўйдагыш ти!“ — Теї псе́ско повўли повернїў сьї і помалѣньку пішоў собі піт Буг ў вулицьу. І тоді шандар пішоў до постирўнку і не хтїў вечѣрати і не пішоў на патрўлы і за́ра' на дру́гий день здаў с то́го ра́порт вахмішчови, а він сьмїїи цї і ка́же: А ви-ш чо́го сьї ма́ли бойати йако́гось пса, або-ш ви не ма́ли кара́їна? — А шандар ка́же: Йа сьї то́го пса так буў пальѣк, шо забўўїм на́вїть, шо йа йе. — І на трѣтїй день той шандар ўмер. — А то була холѣра — той пс.

Зап. в линни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

*) Місточко в Камінецькому повіті.

206. Як чоловік відвернув від села холеру.

Як їа буў ў Базару на жнивáх, ўже лýt тóму пiйтнáцьцi, тaй iм буў ў iйднóгo на стáнциi, а тaм буў тaкiй чoлoвiк старiй, котрiй мaў до вiсiмднeсьцi дeўцiнть лýt. I вiн мiнцi oпoвiдáў, їак дaўнo хoлiрa хoдiлa. Їак мáлa бiти ў iix силi хoлiрa, а вiн тoгдi iїхaў з Їáвльiўцi в iáрмáркy. Їiдi пiрид вeчирoм тaк, здiбáи їакeсь жiнкy: Пoмáйбiг. — Дaй Бóжi здoрoўi! — вiдoвáлa сьi, áли їакiмoсь тaкiм пpиpавлiвiм гoлoсoм, шчo нi мoж бyлo рoзумiти, шчo oнá вiтпoвiлa. Тaй пpóсeт iгo, жiбi iї ўзвiў нa фiрy дo Бaзaрy. А вiн кáжi: Тa сiдáйтi. — Тaй oнá сiлa з зáду тaй iйдi. А вiн сьi oбглiдáи, їакeсь тaкe мiнoдiбнi дo чoлoвiкa. Тaй дiжi сьi злiк. — А вiш, кáжi, дe iйдити сьудá? — А oнá кáжi: Дo вáшoгo сiлá. — Вiн сьi вiтзвáи дo нeйi: Тa чoгo, а вiш тaм шчo бyдeти рoбiти? — Oнá кáжi: Їa мáйу тaм iнтeрeс, бyдy дoти, aш пoкi нi зaкoлiдiўт. — А тo сьi дiйáлo пiрид вилiкoднiми сьвiтaми. А вiн тaк сoбi пoдyмáў ў гoлoвi свoйi, шчo тo нi шчo, тiлькo слáбiсть. Тoгдi вiн ўзвiў, вiтiгнyў сьoрiнь з вoзa тaк, їак сидiў нa вoзi i зaчiў iїхaти. Вiс сьi рoзбiрáў, oнá з зaдoм сьi лiшiлa, а вiн e пiридoм пoйїхaў. Пoчáлa oнá кpичiти: А ти мiнe чo лiшiў? — Oбглáнyў їa сьi, тpáбa дo бiдi вiртáти e кiньми i бyдy шчoсь штудирвáў. Вирнyў сьi тaй кáжy дo нeйi: Вiс ми сьi рoзбiрáў, тpá бiчi дo дoмy пo сoкiрy i пo сьeрдцiнь, шчoбi зрoбити сьoрiнь, бo iнáкшi нi пoйди. — Oнá кáжi: Иди, áли нi бaў сьi. — I вiн пoбiг, а кoньi лiшiў. Пpибiгáи дo сiлá тaй пpóстo дo кeсьoндзa. Тaй кáжi: Їгoмoсьць! Иїхaў iм з мiстa тaй їакáсь бiдá учинiлa сьi тaй iйдi дo сiлá. 'Али мiнцi здáи сьi, шчo тo слáбeсть. — Тa їак знáиш? мoвiт кeсьoндз. — Бo їa пiтáў сьi iйi, чo oнá iйдi, а oнá кaзáлa, шчo бyдe-тyткa ў силi дo кoлiдiў. — А oнá їак вiглiдáи нa лiцi? — Тaк вiглiдáи, шчo нi мoжy нáвiть oпoвeсти їак. Тiлькo шчo дo чoлoвiкa нi пoдiбнa, бo їa ўжe вiдiў тaкy слáбeсть, їак oт бyлá ў нaс пiрит чiсoм. Мiнцi рaз бyлá сьi пoкaзáлa ў мoйi хáтi тoгдi, їак мoйá жiнкa ўмepлa i дiти рáзoм. — Ну, ну, мoжi бiти, жи тo слáбeсть. — Нaй iгoмoсьць склiчyт бpáтi i нaй iдyт пo хaтáх кoлiдyвáти, бo їa бiжy, нi мáйу кoлi, бo тaм кoньi. — I тaк xлoп чим скoрши дo кoннi пoбiг. Нaкoлi дoхoдит дo вoзa, а oнá шчe сидiт нa вoзi. А тy бpáтi ў силi з дзвiнкoм зaчiли кoлiдyвáти. А oнá тoгдi вiтзвáи сьi дo нeгo: 'Алис мyдpий! Бyў бeс eи пpивiз! — I вiтир пoвiїaў, вiс пpиввpнyлo i нi вiдiў, дe сьi oнá пoдiлa. Злoжiў вiн вiз i пoйїхaў дo дoмy. Пpийiздит дo дoмy i кáжi дo бpáтiў: Ужe бyдe, нi кoлiдiўти! — Слyхáи нa дpугий дeнь, а ў Бyрaкiўцi тaкá сьi слáбeсть пoявiлa, шчo пo дeсьтиpo нa

день ўмирай, бо йійі хлоп заніс до Буракіўки. Она тогді йак від него сьи повіяла, а там на полі хлоп роскидаў гній і она прийшла до него і кажи: Занісі мнє до Буракіўки, а йа тобі надгорόджу. — То буў такі буракіўский хлоп. І він йі ўзьнў на плєчі і тілько прийшоў ў силó в неў, так она му сьи сьунула с плєчій і пи відьў, дє сьи подыла. Тілько було йигó надгорόди, шчо ў йигó хаты пькóго і палиц ни заболыў, а рєшта льудий, то мáло сьи лишило.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

207. *Про пана, що мав холеру за жінку.*

Буў йден пан і він хтыў ожинити сьи, али шо сьи нашукаў жінки, ни миг сьобі дóбрати до себи пари. Али рас під вечер йіди він чирис льєс і наганьийи йакусь панну, а ўна сьи стала просити, шоб він підвиз йі трохи, бо йак сьи смеркни, то воўки готові йі зайєсти. Тей пан ўзьбаў йі до повозу до себи, аш диви цьи, а вона така файна, шо аш ну! І він сьи запытаў йі, шо вона за йідна, а вона кає, шо ўна сирота по йакихсь панах. І він ўзьбаў йі до себи на службу, а потім прийшло до того, шо він з нею ожениў сьи. Али йак ожиниў сьи, то ўна шо осени дєсь йїздила на кїлька дньў сама, али пан ни знаў, де вона йїзди, а йак питаў, то ўна казала, шо йїзди до свейі дужи біднойі цьотки. Али рас поїхала вона, а пан хтыў кончи знати, де ўна йїзди' і післаў за нею свого вірного слугу. Той слуга ўзьнў посьвачаний меч, риминну торбу, сьїў на доброго коньа, тей поїхаў. А він буў чарїўник, а такий планетник, шо знаў де-шо. Йіди він, йіди, аш прийїхаў до льєса, поставиў коньа за дубом, скинуў с себи свиту, випхаў йі сьіном, поставиў на дорозьї, а сам льїх за корчем. Лижит, аш тут зривайи цьи така бурї, шо страх! Так стало дирива виривати і ломати, шо трїшчало на цїлий льєс. А він лижит. Аш тут прибїх той найбільший вїтер с тейї бурї тей йак злапаў ту свиту, шо стойала на дорозьї, то пїрваў йі на шкаматки! І потім стало сьи тихо. А то буў злий дух; він буў би розірваў так того слугу, йак ту свиту, али він знаў, шо буди, тей поставиў свиту на дорозьї. Тей він поїхаў далї. Йіди, йіди, аш ўже ў вечер прийїздит ў йїдно сяло. Уже ніч, а диви цьи, а чьїгде сьи ни сьвїти, аны ў йїдні хаты; тей він пирийїхаў цїле сяло, аш на самїм кінци сьвїти цьи ў йїдні хаты. Йде він до тейї хати просити сьи на ніч, диви цьи, а там льуди поўбирани йак би на смерть. А він сьи питаи: А вам шо, льуди? — А вони кажут: Е, чоловічи, шо ти нам по-

радиш! У нас йакась слабїсьць, хольера, чи щось; видїлїсьти, що ўже ў цїлїм силї ни євїти цї нїїде, то то ўже там ўсї луди по-вмирали, а теїї noci майї черга приїти на нас і ми поўмираймо, теїи ми сї так поўбирали сами на смерть, бо ни буди кому нас поўбирати. — Али нїц. Упростиў сї вїн до них на нїч, лудьам казаў полбагати спати, а сам лїх коло вїкна на лаўци, а торбу і меч майї коли себи. Не спит вїн, аш приходи пїўнїч, а тут шось ў вїкно шкраб! Нарешци дверї рип, і ў хату входи бїлий виликий пес теїї иде просто до лаўки до него, теїї пац йго лапоўу! А той руб! мичем і відрубаў ту праву лапу, а пес заквічаў і вицитїў с хати; а вїн ту лапу ўзьиў теїї схо-вас до торби, теїї заснуў. А то приходила та слабїсьць по тих лудий. Приходи ў рано, ўстайут луди теїї сї дивуйут, шо йе, шо вони ни ўмерли? А вїн оповїў йїм ўсе і показаў ту лапу і сам забраў сї і по-йїхаў до дому. Приїздит до дому, аш панї йе ўже ў дома і лїжит слаба; питаїи пана, шо йе, а вїн кажи, шо шось слаба на праву руку. А вїн добувайи лапу, теїї кажи: А ну, чи йї того ни бракуїи? — Приходїит до панї, а вона ни майї по локїть правоїї руки. Теїї слуга ўсе оповїў панови і вїн ўзяў і зарубаў ту паньу, бо то була хольера.

Зап. в липни, 1902, на Криволянцї, Камїнецького пов. від А. Юнака, А. Веретельник.

208. Муха і фебра.

Здїбала сїи мўха с титьўхоў (феброю). Каї: Ти вїтки йдеш? питаїи сїи титьўха мўхи. — Мўха кажи: Йду вїт хлопа. — 'Али дїбри ти там бїло? — Нїи. — Чумў? — Бо йа, кажи, була ў хлопа таїи шчо хїчу зїєти молока трїхи, йак мїи кїни до землї, шче й ногоў тїпни, таїи ми крїльци пообриваїи. — А она кажи: Таїи йа йду вїт хлопа — тетьўха. Йак мїи, кажи, зачнє курїти ўсїльаким таїи мўшу ўтечї. Кажи: Шчо ми типєр будєм робїти? — Ходїм, каї, до двора. Ти йди до пана, а йа пїдї до кўхнї — кажи мўха. — А тетьўха кажи: Ходїм. — Та пїшла до пана, нан заслїб, ў пирїни лїх, ту доктори даїут йїєти, пїти, аби пїднїїў сїи бїрши. А мўха пїшла до кўхнї. — Гет ўже ў осинї вибирати би сїи обїм, тетьўсї й мўсї. Посходїли сїи: А шчо, кажи мўха, дїбри тобї? — Ай, дїбри; годуваїи мїи, ўкриваїи, даваїи, шчо йа хотїла. А тобї дїбри? — питаїи сїи титьўха. — Айа, кажи, дїбри. Йак приїде с полонником кўхар, йак зачирипїт лїшку, йак кїни, йїм, йїм на зимлї, шче й свїїих кумпанїєстих кїчу, бо йи шчо йїєти. — Ну, кажи, побуїли смо ўже ту, ходїм дїлы,

али по панáх, по ксьондзáх, ни йдым до хлопа, бо ў хлопа прýкро, збиткуйи сы дўжи. — Тай пшлй.

Зап. в лини, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексі Сеньчука.

209. Фебра і тиф.

Надйбала сьа зимá (февра) с хорóбоў (тиф) ў лысы. І собй гово-
ворйáт, пытат сьа йиднá другой: Дё ты йдеш? — Йа йду, зимá по-
вйдат, до лысного. — А лысний стойт за йаличкоў і слўхат. А хорóба
мóвит: Йа йду до Жидыў! — Пытат сьа зимá: А йáк ты до них ўвйй-
деш, йáк сьа ййх ймиш? — Мóвит: Йа кобы йно там; льяжу ў по-
душкй, розвйгрйу сьа і йуж лежат шчо колóпны. 'Али йáк ты до лы-
сного пидеш? — Вин пшóў ў лыс. Прыйде в лыса, даст му жйнка обй-
дати, йа сьáду ў пёршу лйшку і зьвет нья, зáраз будў го трыáстй. —
Тот прйшóў домй, вйслухаў тото, лысний, ўзьаў пёршу лйшку, ро-
скрутилў льяфу у фузыйи, выльляў там і закрутйў. І пак ўже ййў. А ўна
ўзьалá і бйи ўже фузыйу. Так выбила цылйй рйк. За рйк ўзьаў лы-
сний на плечй фузыйу і вййшóў у лыс. Вйстрйлиў зимóў пид йалйцьу,
áш сьа заморочйла. Йдé і хорóба днй, так сьа червонййи! Ты ту? —
Ту! — Ну, йáкже ти бйло, ци дóбри ти сьа поведйло? — Ой-ой-ой!
Йáк нья ў йáкусь бйду забйў, том цылйй рйк сьвйт не вйдыла. І тепер
йáк мноў вйтьаў, аж нья заморочйў. — А менй дóбре былó — хо-
рóба повйдат — бо йа вйгрйла сьа ў подушкáх і напылам сьа кйрвё
жидьбёккой. І ў тот час розвййшли сьа: тота ў свйй бйк, тотá ў свйй.

Зап. в лютйм, 1899 р., у Мшанци, Старосамбйрського пов. від
Гриця Олщáка Терлецького.

210. Пропасниця.

Кулись йшло двй цьоци разом: радилй сьй, де ўни пидут. Йдна
кажи, жи пиди ду хлопа, а друга кажи, жи ўчепи цй кувальá тай буди
тилепати. Пшшла ўна, ковалье ўчйпила сьй і мислила, йй буди
добри, бу куваль бугач. Али куваль ни питаў, жи слабйй, жи цьотка
трйсе; наййў сьй чорного буршчу тей пшóў ду кузьнй млотом сйчи. —
Ай, муйа гудинуньку, треба минй вйт него ўступити сьй, треба йго_пу-
кнутти! — кажи цьотка. Покинула вона йго. — Пйду йа сьй ўчепйлу
хлопа! — Пшшла вона ду хлопа, а хлоп наййў сьй вйўсьенугу хлыба,

тай пішоў класти гній. Заталапаў сьє, кладэ гній, кладе, ни питаіі, жи зимно, кладе гній. — Мойа гудинуньку, де йа сьі пудьіу? Треба миньі і віт хлопа ўтыкати. Роздумуйу, де йа піду? Піду ду Жида, висильу сьі; Жид алé буди ў пирінах лижьєў! — Пішла, ўчіпила сьі Жида. Жид бідний льх ў пиріни, грійі цьі, али ныцц ни йіў, нима шо йієти, з голуду здихайі. Бідуїі ў негу цьоцьі. Здибайі другу, а друга кажи: Ай, ти дурна! Йа худила ду баби, учіпила сьі йі і тримала йі сьім льіт. Ў баби миньі добри булу; баба шьєнувала. Йа йі поти трьєсла, поки ни затрьєсла!

Зап. в сїчни, 1903, в Камінці Струм. на „Забужу“ від Зофії Моравецької, А. Веретельник.

VI. МЕРЦІ.

211. Мерці виходять на страсть.

То шо року на страсть по піўночи ўстайут усі мирці з гробіў і йдут до церкви молити сьі і тоди приходи ўмирлий ксьонц, прави службу Божу, сповідає йіх і причашчає. То б льуди ни були знали, али рас йіден хлоп йак задрімаў ў куточку ў церкві на страсть, то навіть ни чуў, йак сьі скіньчило правити і йак льуди вийшли с церкви. Аш по піўночи приходьит мерці, здибали йго і розірвали на кавалки і на другий день тільки кожуха йго здибали ў церкві, а з него кавалки валъали сьі по цвинтари, по кавальчику на кождім гробі.

Зап. в жовтнн, 1902, в Камінці Стр. від Маріі Шенівної, А. Веретельник.

212. Чому не можна плакати за мерцями?

Вмерла мама, а доньку лишила. Донька дужи плакала за мамов. Йак мирльї зачили йти на всіх сьвнних до косьцьола, — бо мирльї майут свою службу божу, а вона стала за двирма. Всеі мирльї йак йшли тей казали все коло двирий: Прр! ту йакась прісна душа смирдит! — а ми йім смирдимо. Мама несла збанок і стала собі в заду. Дупіро вона виртайн по службі божі насамширет і фетушила за двері і повідайн до нейі: Ни плач, доньу, вже за мнов, подиви сьн на мени, йак миньї гірко, жи йа носу повний збанок твойіх сьльозів. Фтыкай, сину, али бис цвинтар фтыкай, там сьн роздьгннн с кожущини і фтыкай до дому! — Вона

скинула на гробі туїу кожушину, вони догонили і подерли і кождей на свій гріб хоць по кавалочку взьив. А на рано вона скінчила жити.

Зап. в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш, О. Деревянка.

213. *Мама приходить по смерти до дитини.*

Ўмерла ма́ма ў поло́гах, а лишіла сьи дитіна мале́нька і вона приходіла шчо но́чи дава́ти дитіны́ сса́ти. І йидны́ каза́ли, шчо вона ходи́т, а дру́гі, шчо ны́. А чолові́ка нара́дили, абі́ він засьві́тиў собі́ ка́гавьчик і положи́ў під горне́ц, на скóро вона́ прійде, абі́ горне́ц здо́йміти і абі́ ўві́дыти, ци́ вона́ йи. Ї́ак вона́ прійшла, він так зроби́ў. Ї́ак підны́с той горне́ц, вона́ ко́ло ко́ліски сто́яла, тий́ дужи́ тьішко здохну́ла і сказа́ла: Шче́ бим бу́ла дава́ла да́льше грудий́ дитіны́, а́ли й́акйи́сте так зроби́ли, то лиші́ўу вам зна́к на столі́, а́ли сама́ ўже ни́ прійду́ більши́. — І ўда́рила ў сьті́ў руко́ўу і ви́пала́ла сьи до́ло́ньи і пий́ть пальцьі́ў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

214. *Як у Потоці ходила жінка по смерти.*

Ту йидно́го ра́зу ў Пото́ці дьі́яло сьи, шчо йидно́му чолові́кови жінка ўме́рла і ході́ла наза́д, а́ли ньі́хто́ с то́го ни́ дава́ў віри́. Ішо́ў чолові́к с Корби́нци на те́рмін до су́ду і проси́ў сьи ў то́го на ны́ч. А той й́апу́ хлоп повіда́ў так: Шчош, ка́жи, й́а бим тибé прійми́ў, а́ли ти ска́жу отвáрти, шчо ми́ныі́ жінка ўме́рла і приході́т наза́д ў но́чі до ды́тій. — А той хлоп до не́го ка́жи: Й́а то́бі ни́ дайу́ віри́. Де мо́жи ўже приході́ти? — 'А́ли й́а вам ка́жу, жи́ приході́т — ка́жи госпо́дар. — Той подоро́жний ка́жи: Най́ приході́т, ни́ приході́т, то й́а буду́ ў вас та́кі почувáти, й́а сьи ни́ бо́ўу. — Зварі́ў він вичéру, той госпо́дар, і дай́ й́ то́му хло́пови. По вичéри лы́гáти би́ спáти. І той госпо́дар дужи́ прі́тїт, жи́бі лы́гáти спáти, бо жінка́ буде́ приході́ти. А той подоро́жний ка́жи до не́го: Де́ ти, чолові́чи, ви́дїў, жи́бі ўмирлі́й приходи́ў? Ньі́гди́ ў сьві́ті ны́. — Лых́ той чолові́к спáти на зми́лі-з ды́тьми́ з двома́, а госпо́дар до́ма́шній на по́стели. Ї́ак пірши́й сон засну́ў, слухáйи, хтось й́де. Та́йя ба́ба прійшла́ і лы́гáйи на зе́млю до тих ды́тій, та́й на то́го хло́па. Хлоп сьи зы́рваў збі́ страху́ і хресті́т сьи і ка́жи ў ха́ты так: Ві́тколи́, ка́жи, хóджу, то шче́ ни́ ви́дїў, жи́бі

ўмрлий ходіў по сьвіті. — А тотá жінка, шчо прійшла, засьвітила і брала дыти до сьбі і чисала йім гóлови. Той хлоп йак сьи зьістрашіў, таї ўтык с тоїї хати сьрид нóчи.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Мельничука.

215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка.

Йа сьи ньц, а ньц не бойаў, аны ў страхі не віриў, але рас такі дóбрэ налькааў сьи і вітоді ше віру ў страхі. Ў нашого комірника ўмерла жінка, старá баба; вона за житє дуже сьи набідовала за сьвойім чоловіком; він быў йи вично, кóнаў ногáми, бо пійак, лáйдак з него. Але, прійшло, ўмерла вона, теї він сьи вибраў віт нас; а то бóло ў льты, теї йа зара' пішоў спáти до теїї хати. Постелиў сьи йа на землі і заснуў. Спльў, аш чўйу, шось пересўнуло сьи кóло мойїх пiг; а на мене такий страх чогось найшоў, шо аш пiт вiступиў. Але ньц — лежў, а тут, шось зiмними руками — мац! мене за нóгу. Ньц... Йа слўхайу, шо то дáлы бóде. А то берє, мацайє, мацайє по нозьі і зачинайє пiдносити нóгу. Ех! йак йа кóпну зi страхў, а то тiлько за-стогнало. Теї йа нóги сховаў пiт верєту і слўхайу, а ў сьинєх драбiн-нойу — гур гур! а пóтим чўйу по горі — чап-чап — і стáло тiхо. Теї йа верєту на гóлову теї ў цьєки до дрўгойї хати, а мама каут: — Шо ти так стóгнеш та сьи тоўчєш по сьинєх? Гет вибивєсь мене зi сну. — Йа кау — та то не йа — і росказуйу, шо бóло. — А мама каут: Ага!... то хтó-то стогнаў і тоўк сьи... тó то Кóбельна приходiла до сьвóго чоловіка. — І то таки вона бóла, бо на трєтнй день, та солóма, ў тi хатї, шо йа спаў на нi', бóла пороскiдана по цiлїй хатї. Бо гет нiхтó ни ходiў, а то вона прійшла і шукала за ним, хтiла задушiти.

Зап. в липни, 1903, в Камiнцi Стр. від Харка Гаївки, А. Ветельник.

216. Як мерлець лiтав iскрами.

Буў ўмер йiден дужи молодий господар, шо-но було пiўтора року, йак він ожиниў сьа з дужи файнойу, найфайнiйшойу на усе село дiў-чинойу і він йи так лубиў, шо страх! Али прійшло, ўмер він. Теї зарас третойї нóчi дєсь коло пiўночi дiўльи цi луди, а нат хатоў теїї ўдови лiтайут йакiсь гискри. Дивля цi, а тi гискри политiли

Ї окоми до свирдини. Аш запійали когути, а ті гискри гуть! тей ви-
льїтайут з окомина і десь зарас шчезли. А то йї той чоловік ўмирлий
льїтаў до нейї гискрами. Бо йак сьї йї питали, то вона кавала, шо йї
сьї десь нїби снит, нїби то напраўду приходи йї чоловік до нейї шо
почі. Кажі, прийде і йде до нейї спати і так сьї тьїши нїўу і плачи
дужи. А вона тоди ни можи цьї аны рушити, аны слова примовити.
А йак мине піўніч, то ўже йї сьї нїц ни здає і усьо памьбатайи.
І та ўдова мала віт него по смерти навіть двоин дьїтий, а йак минуло
три роки, то ўже пристаў ходити.

Зап. в грудни, 1902, в Сїльци Беньк. Камінецького пов. від Тимка
Притули, А. Веретельник.

217. Батько приходить по смерти колісати дитину.

Йиднї жїньцьї ўмер чоловік, а вона сьї лишїла з малєнькоў дї-
тїноў. І той чоловік приходїў тутў дитїну колісати. Кождойї почи
прийшоў і сьїдаў собі так на грўнку і тутў дитїну гойдаў. А вона
дўжи сьї бойала. І зачїла сьї питати, шчобї йїмў робїти, абї він ни
ходїў. Прийшла йакась баба жибрўшча і кажи до нїї: Пірї по ти
шматьї ў понидьїлок і складай ў зьїльнїцьї й золї, а йїгó сорóчкóў,
рукава́ми, тотї вóкрóни до зьїльнїцьї носї. Йак він прийди і будє тибє
сьї питати, шчó ти рóбїш, а ти скáжїш, жи зóлїш шматьї. Він скáжи:
Йа шче ни вїдьїў, абї хто сорóчкóйóў, рукава́ми, горшки вїтсуваў. А
ти бóдїш казати, жи йа шче ни вїдьїла, абї ўмирлий до живóїи ходїў.
— І вона так зробїла. Приходїт він на тóїи і зачїў йїїи питати, шчо
вона так рóбїт, а вона зачїла так йїмў казати, йак йї баба наўчїла.
А він тогдї до нїїи кажи: Отóс мнїи вїлапала! І рукóїу прибїў ни-
чїтку на двєрах, жи ўже бїльши ни бóдї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

218. Як умерлий ходив до живої.

Як жїнцї чоловік вмер, тай ходїв по смертї до нїї. І вна сї за-
цїла радити дрўгїх людїй, жи до нїї ходїт по смертї, та що робїти.
Людї ї порáдїли, шчобї вона засьвїтїла сьвїчку і закрїла горшкóм, як
він має прийтї і самá би сї збирала в весьо шмате нáруби, на дрўгий
бїк. Як він прийде, би вна вїдчїнїла горнєць, би сї вїдїо булó. Прий-
шóв óтже вмерлий тай гóвóрїт, жи він ще не вїдїв, жиби хто нáруби

вбираў шма́те. Вна до не́го відповіла, жи вна ще не віділа, жеби вмерлий ходів до живо́ї. Тай вітер повіяв, а вмерлий зник з вітра́ми. Тай від то́го чысу́ вже більше не ходів.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

219. Як жінка повбула ся чоловіка-мерця.

Вмер чоловік. Вітак приходит до сво́ї жінки. Так до не́ї ходив шо вечера. Вона зачела уповідати лю́дям, шо : Мій чоловік до мене ходит ! Уже так ослабла. Вона приходит до кеедза і кажи : Прошу е́гомосьце, шо я буду робити, шо ви мойого чоловіка так поховали, шо він до мене приходит !? — Він кажи : Знаеш шо ? Віддавай си ! — Вона ввела тай віддає си. Поклала дири́вце собі на стіл, попросила си госьці тай поклала собі кулешиник на голову тай собі сидит за столом ; а він входить тай кажи : Тобі можна си віддавати ? — Вона кажи : Вмирлому можна ходити до жінки ? — А він тогди її хап тот кулешиник з голови — кажи : Коли ти си віддаєш, то вже більши до теби ни прийдю ! Бо якби вона булв сиділа сама, то він би був ї голову зірвав, а так лише кулешиник взев.

Зап. 1903, від Параски Андрияшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Дервянка.

220. Як майстер ходив по смерти до жінки.

Буў йиден май́стор ў Корі́пци шче за па́ншчини. 'Али Мисло́бский хоты́ў собі побудува́ти палац, верх хоты́ў зробі́ти на пала́ці. Пита́ў він май́стріў вили́ких, архитє́кторіў, хоты́ли багáто грóший і ви мо́гли сы погоді́ти. 'Али запитáў хло́па та́кі сво́го сьїльско́го коро́пецького : Ци зроби́ш, Штифа́ни, на пала́ці верх ? — Зроби́у. — Згоди́ў він сы по рї́нскому де́нни, йак то даўбó шче бу́ло і шість рóкіў абї па́ншчину на робї́ў. Зачи́ў він робі́ти, зроби́ў лї́пши, йак де́який архитє́ктор. Йшли сы дивити на ту робóту, жи мў́дро зробле́на. І собі ўты́гали ўче́ны май́стрі до плáну, шчо́бі вони́ так пофторі́ли. 'Али ўзы́ў йиден архитє́ктор, при́йхаў, подивї́ў сы на той верх, дї́внт сы, мў́дро зробле́ний і ка́жи : Котрї́й то май́стир то́го зроби́ў ? — Йа. — А він ка́жи : Ко́лиш ти, ва́ртас похва́ли. Ходи́, ка́жи, та забáвим сы. — Ві́ншў той архитє́ктор сам горї́вки, палы́ў йи́мў, Штифа́нови, він ни знаў ў жа́дным злы́, ві́ншў від не́го кильшо́к горї́вки і йи́гó затройї́ў. І по-

тому сказаў: Ўже більши ни будиш робіти. — 'Али пан сьи довідаў, шчо він йиго збавиў, той архітэктор і післаў за ниа, абі му відробиў. А він кажи, Штифан, йак прийіхаў той відробіувати: Шчос зробиў, то ўже будеш маіти на тім сьвітлі, а мині одіако ўже ўмірати. — І ўмер той Штифан, майістр. І йиго поховали, али пан тужіт за ним, шчо тако́го чоловіка маў до́брого майістра. І заўши згадуваў: То буў до́брый майістр, він би буў ўсьо збудуваў, шчо мині було потрібно. Шкода, шчо збавиў мині йиго той биссумлынний архітэктор! — 'Али він по смирті зачіў ходіти до своіи жінки. Ходиў він троха ни рік, параджуваў, йак маіи газдувати йиго жінка і так розмоўяаў, йак живій в неў. І другий рік ходит до неіи. 'Али вона сьи бойала і зачіла казати ксьондзови, шчо ходит до мени ўмирлий чоловік, йа сьи боіу. А той ксьонц порадиў йіи, кажи: Тогди, йак маіи прийті він, абіс обиріула на віворот даэркало і абіс пиривиріула горнєц на каганиц, тілько абі сьи ни ўдушіло тото сьвітло, абі ма́ло вџдух, абі виходило звітти спіт горшкá. Йак зміркүйиш, ў котрі порі прихџдит, абіс сьи завивала і абі сьвітло стоіало так, абі вџтко лиш цьапку, абі сьи ни загасіло. А він йак сьи будє тибє питати, дє сьи збирайиш, йак надійде, а ти скажиш, йду на вісільї. Він сьи будє питати: Та дє йдиш на вісільї? — А ти скажиш: Йду, бо брат сестру бирє. — Він скажи: То ни подџба, шчобі брат сестру браў. — А ти йимў скажиш, шчо йак ни подџба, абі брат сестру браў, так ни подџба, абі ўмирлий до живџи ходіў. — Йак вона так йимў сказа́та, йак тріснуў долоніў ў двєри, трџха сьи ни росіпали. Аж рўку було знати на двєрих, шчо загнўў дџшку. Йак шўмом пішоў, ўже більши до неіи ни прихџдиў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

221. Як мерлець напивав сьи по смерти.

Быў йидєн чоловік, а такій знáчний, жи го знáли льўди і Жидї. І ўмер. 'Али він маў сівого коньá. А Жид на граници быў ў кџршми, та видїў, йак він йїздиў на тым конї. Йак ўмер, поховали го гет краснџ, али він не пытат, ай йїде на границьу до кџршми і: Дай, Жиде, горіўкы! — І Жид дайї, бо го знáни, а ни знáни, жи він ўмер. Пиў, пиў, цильый рік йїздиў і пиў. А Жид знáни, жи до́брый гáзда, тай грџний не правит. Аш трафіў сьа сьи му ў тџ кџршми. Не знайу, йак му было мнџа, хьба Жид мџвит: Заплатї, бо утиць напиў на сто срібных. — А він повідат: Та́ бо мїй утиць умєр ужє рік. — То не

можи б'яти. — Но, поді, йа приведу сьвіткы, та досьвічат, жи ўмер. — На што тобі сьвіткы, кой він йіди ўсе на сівім коні. Та чей йа в'ашого коня знайу! Вильісь си на пйиц, він ту гнеть прийіде, будеш відб'яти. — Тот си вильіз на пйиц, той увійшоў: Дай Бóже. — Дай Бóже. — Дай, Жиду́нью, горіўкы. — Час гроші дати, бо вы ўмерли ўже рік, а пйитэ. — А хтош тотó повідáу? — Та ту вам сыи йи óньи на пйицу. — Зльіз сын: Тату, што робите? — Но, сьінойку, заплати сто рйицькых і дай ми шче баріўча горіўкы, йа бльше не прийіду сьудá пйти. — І не йіздиў до днесь.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліцака Терлецького.

222. Мерціз не можна займати.

То зноў б'уло ў Шпуреві, ў ксьбндза б'уло два парункі і йіх дьўчєта запросили собі на Гадрейа. Йіден маў йіхати до кольейі з ксьбндзом ў ночі і ксьбндз не хтыў йимў позволити, але потім позволіў і той пішоў хучше, а тамтой маў пізніши піті. Той, жи маў до кольейі йіхати, не забáульіў дóуго і повертаў о годіньи піў до двана́стої до дóму, а здібáйи цы на дорóзы з мйрлóйу бáбойу: Він по йднїм бóцьи гостинцьи, а вона по дрóгим. Кáже до неїі: Дóбрый вйєчур! — ни гобзвáйє цы. — Кáже: Слáва Ісусу! — ни гобзвáйє цы. — То єтїй кáменем! — Та стáла. Приходи він до неїі, цыкавий буў знáти, ци вона ўзута, ци вона бóса. Дйви цы, мáйи нóги фєцами обвйньици; нйбї загльидáйє йї ў очи, чи вона сьї дйви, ци нй. Йак схлїў сьї і подвйвїў сьї, шо вона сьї дйви, тймчáсом, йак пйдводїў сьї до гóри, так йї вйтер рантўх завййáу і на карк йму закйцуў. І він ўпаў на зємльу тварóm до сьньїгу і зїстаў лежáти. Тйлько чуў шум велїкий, б'уру, а ўстáти не мйг. Али надйїхаў йакйїсь гóспóдар, а кóны ни хóчут йти; влáзїт, дйви цы, аш то ксьбндзїў слугá. А гóспóдар мйсли собі, жи то Гадрейа, той сьї мўсьїў ўнити, положїў на фйру і завїс до ксьбндза. Там до нєго, а він дйви цы, а не мóжи рўхати сьї і дйвїти сьї. Ўсьо чўйи, але сам нйц не мóжи. 'Али він ўмїў писáти і написáу, шо сьї йму стало. І аш на пйáтий день він зачєў вогорїти, тей ксьбндз зганьбóйў йго — кáже: Нйгди абїс такóго ни зáчипáу; йде собі, то нех йде, а то зáчипити не мóжна.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Веретельник.

223. Мерлець заскочує жінку на смерть.

Буў іа ў Бариши ў Зальіскога і йіхаў йим ў полі конём, а то б́уло ў ночі. Прийїжджу ко́ло цвинтари, стоїт такé наро́ду ко́ло бра́ми, жи цуд. Переїжджу по́при них та́й ныц ни обзива́ю сьі, а вони до мéни ни обзива́ли сьі. Йїдної ба́би, ўдови́цьи, йшла тогди́ с христїи, шчо б́ули ў ха́ты ко́ло цвинтари. Йде по́при тотї л́у́ди, йак сьі йїдеи вїхопит з ме́жи них, та́й за неў. Вона́ ўтыка́йи до до́му. 'Али йїї ма́ма обзира́ла кукурудзи ў Зальіскога і ха́ту замкн́ула. Вона́ прибіга́йи до ха́ти, ха́та замкнена. А вона́ с ха́ти до шóни. А той за нес ўмирлїй. Йак йї ўвалїў пїд йаста́, йак ўзыў скобота́ти, та́й дрўгїй день сьі вїсповїдала та́й акуратнї до до́бї ўме́рла. То ксьондз Мориморш йї сповїдаў, та́й йї казаў, жи надыйшла тогди́, йак б́ули задўшки, томў йїї ўчїпили сьі.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Гната Косїньского.

224. Як умерла ходила сїм лїт.

То було ў селї Йа́струбичах; ко́біта йїдна ўме́рла, назива́ла сї Парашка Оста́пчук; ходила по сме́ртї сїм лїт — три ро́ки ніч ў ніч, а штири ро́ки, йак мїсаць настава́ў. Пёршої ро́ці, йак прийшла́, поста́вила на знак ме́жи сїном і неві́сткойу мїсочку з ло́шкою і так да́лы ходила ніч ў ніч і робїла збїтки, ўсе з го́ри поскида́ла, наві́ть ка́мїні. Рас прийшла́ ны́би так за со́ньцье і вона на вїшках сиды́ла, а неві́стка йак дойїла ко́рóву і говори́ла до ко́рóви, то вона́ покрийу́ляла сьі йї. Дрўгїй рас на ко́та сьі переки́нула і сиды́ла пїт лаўкойу, а йак та неві́стка дава́ла йї стра́ву, то вона́ наві́ть не пьўхала, а вона́ виганї́ла йї ко́цубо́йу; йак йї вїпхала до сьїнїй, то та йак сьі стрьё́сла, йак засьвїтила́, то так, йагбї сьі ха́та займа́ла. Ў тїм зноў йак ўлы́зла та ўме́рла на пїец ў ночї на Рїздво́, а там слуга́ снаў, посу́нула йму макїтру ў голо́вах і зачы́ла скрїцати зу́бамї. Але вїи сьі не бо́йаў, по перехрестїў сьі і йак даў йї вїдльи по зу́бах і ўтык на лїшко до неві́стки, бо залéк сьі. Вона́ по́тїм с те́йї злóсти поскида́ла ўсе на́чнїе на зе́млю і мїслили, шо сьі побїло, а йак засьвїтили́, то на́чнїе стої́ало так, йак поскладанé до мнтьé. А зноў йїдно́го ра́у йак ішли́сьмо спати́ з йїїи сїном до сто́до́ли сме́рко́м, а ву́лицеў, йак ми йшли, то вона́ понадїмно́йу заше́лестїла. І йак ми польга́ли ў сто́до́лы, аш чу́йу, шось дверї ўтворїло. Пóтїм зачина́йи шось во́зом та-

ра́хати, а ми тихо лежимо. Але да́льї, та бо воно́ льїзе на сїно на за-
сьїк. Їак вїльїзла на сїно, то льїзла чїрис на́ші но́ги і так пати-
си́ула, шо ми ра́но не могли поўставати; і їак пересїнула сї тей
пїшла до дзурї ў сьцьїні і вїльїзла на по́ле. Тей пїшли ми до теїї
дзурї, а то б́ула мїсб́ачна нїч; диўљу сї їа, а так від мене де на
пїятнаньцьїть крокіў стоїт біле, їак пїец і посїнуло сї просто на
цвинтар.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Ве-
ретьник.

225. Дїд і мерцї.

У нас (в Снятинці) близько границї стояла хата. Мешкала в тїй
хатї стара вдова. Але тото мїсце було нечисте. Баба чїсом через день
в поли робит, або в хатї крутит сї, а вечером но видоїт корови та
утїкає з хати. Нїколи в хатї не ночувала, лиш по людьох. То раз під
вечір зайшов до тої баби старий сивий дїд таї просит сї на нїч. —
Та чомубим вас не переночувала? — Постелила на печи, дала дїдови
їстоньки, таї сама, як сї стемїло, вийшла з хати в село, а дїда самого
лишила. Дїд си мислив, жи баба пїшла до стайні, таї верне. А впа як
не вертала, так не вертала. Дїд вже спит на печи, аж тут збудив його
скрипїт дверий таї шум в хатї. Він сї дивит — а в хатї повно умер-
лих, таї чим раз бїльше і бїльше їх сї злїтує. В хатї такий шум, галас,
шо страх! Дїд зачїв сї хрестити, пацїр відмавляти, злїз з печи, таї
став палити на серед хати. Вмерлї все до него, а він то сї молит, то
ровпаленими скипками на них мече. Так палив до півночи. Як когут
запїяв, а вни всї з хати фурр... таї зникли. Як приїшла баба рано,
каже дїд: Не бїй сї, від нинї вмерлї не будут приходити.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Стецїва зі Снятинки, В. Левинський.

226. Мерлець радить грати на лотерїї.

Ўмираў рас старий хлоп і він маў дужи шмат дьїтий — шось
з десьїтиро! Тей їак він ўмираў, походили сї усї дьїти до него
з мамоў, тей плачут і ни даїут їнму ўмрати: Ни дамо тибї, батьку,
ўмерти, кажут, бо ти нам ни зїстаўльїєш жадного майїтку і ми дужи
бїдвї; на шо було плодити нас на той сьвіт? — А батько кажи: Ньїц
но даїти мнї ўмерти рас спокїйно, а будите мати майїток. — Ну, тей

ўмер той хлоп і шось на третю ніч приходи ўмирлий і буди своўу стару: Ўставай, стара, йа ти шось скажу! — Ўстайе стара тей сьі настрахала, а він кажи: Нарікали дьіти, шо йім майитку ни зіставив, то нех сибі постаўляат на лўтерийу ті нумери, то выграйут вилику суму! — І він сказав йакі нумера майут ставити, а стара каже: Або то праўда? — А він каже: На майеш! покажиш йім то! — І він дупнуў з цўлоўй сили рукойу оп стіл і пішоў с хати, а на тім місци випалила сьі долонья йго.

Прийшло, поставили вони ті нумери на лўтерийу і выграли вилику силу грошій і поробили сьі виликими богачами.

Зап. в липни, 1902, на Ланах, Камінецького пов. від Т. Литвина, А. Веретельник.

227. *Жандарм боїть ся мерця.*

Ішов шандар д' церкви. А там нидалеко коло церкви є цвинтар. І вздрів чоловіка розгорниного в білім шматю і в шапці і на ногах капці були, такі як мртвець... І він прийшов д' нему і як звикло говорив до него і мислив, жи то чоловік, як звикло. Говорив до него, він ніц си ни відзивав; а потому взев шаблю, хтїв его вдарити і шабле ему з рук упала. Він си схилив за шаблев та гірши опудив си, шоби тот на него ни сїв. І втік вітак д' вартівникам і вішов з вартівниками і его вже там ни було.

Зап. 1903, у Тулові, Святинського пов. О. Деревянка.

228. *Не можна спідницею відсувати горики на поминки.*

Ў одній хатї помёрло двойи дьівок, тей спраўлялі поминки. Тей з вєчера насходило сьі цимало лўдїй і говоріли собі про ўмерцьїў; али мáli найньету бабу, шо варїла дльа тих лўдїй йїсти. І зачьєло шось ў пїєцу з горшкá збігáти і та господїньї не мála шмáти і вітсўнула горнєц надóлком димки. А то не вільно ныгди, йак сьі варїт на поминки, бра́ти за горнєц спідницею, бо чорт зáрає берє ту дўшу до нєкла і не дасть йї б́ути на поминках. І йак вовá ўзьєла той горнєц спідницею, то шось дўже застогна́ло пїт вїкнóm і сплесїу́ло ў долоньї.

І йак пішли рано до короў, то була йдна коро́ва задўшана; і на тім сьі пимстїло.

Зап. в липни, 1903, в Камінци Стр. від сестри Марії, А. Веретельник.

229. Як пін перестав по смерти ходити.

Ў йіднім селї буў дўжи грїшний ксьонц і йак прїйшло, він ўмер, то мусьїу по смєрти покўтувати; ходїў по смерти і страхаў людїй і не даваў їм спокойу. Тей лўдїям бїда і шо робїти? Ану, ўраділи і пішли, вітколїли грїп то́гу ксьондза і насїнали їму там поўно маку і сказали: Ни приходї до нас, аш поки не порахўїеш то́го маку! — І він бїльше не прїйшоў, знать не мїх порахувати то́го маку.

Зап. в липни, 1903, в Сїльци Беньков., Камінецького пов. від Івана Щербаня, А. Веретельник.

230. Пін із двома серцями.

Буў молодїй пін ў йіднім селї і він маў дўжи шмат дьїтїй; і прїйшло, шо він ўмер. Тей по смертї зачыў ходїти. Йак-но прїїде нїч, то зарас приходї і показўїе цї дьїтїм; дьїти бойа цї, кричат, ўтыкаїут, а він го́ни за нїми і хо́чи собї ўзьати йїдно, бо дўже лўбїў дьїтїй свойїх; а жїнка йїго ни вїди. Але рас таки мацнўў йїдиў дїтїну і вона зара' ўмєрла і ўзьєў за собойу. Ну і понадьє ў страху, шоб ни вїханаў ўсїх дьїтїй, тей шо робїти? Спровадїла комїсїю і йїго вітколїли і дїўльї цї, а він маїи двї сєрцї. І ўзьєли, прїбїли те дрўге сєрце, шо жїло і вїт тодїше перестаў ходїти.

Зап. в липни, 1903, в Добротворї, Камінецького пов. від Івана Мудрика, А. Веретельник.

231. Як мерлець не мїг пїдвести ся через образок.

Йшоў йдин дьїт, тей йїго захопїла нїч сирит льїса, а він сьї боїаў зьвїрїни пучувати ў льїсї, тей їде, їде, аш дивї цї, сьвїти цї в гайїўцї. Приходї він гет, а там лїжит мїрлець зїбранный, а коли него сьвїтло горнт, а ў хаты нїма пьїкого, тїлько йна молодїца. А то буў гайовий ўмер, а то йїго жїнка була. Тей вона кажи: Добри, дьїдунь,

шо надніс вас Памбіх, а то мирця ни мала с ким зіставити. Поситити тут, а йа піду ў сило за людьми. — Тей вона пішла, а дьт той сидит і моли ці. А потім ўзяў тей положиў на того ўмирця сьвачений гобразок Суса Христа; тей сидит. Аш натходи' піўніч, диви ці дьт, а мирлец вічиніў йдно воко, а потім други, а далі диви ці — скинуў йдну руку, другу і рухайи ці цілий — хочи ўставати; а дьт ўльіз за пйец, сховаў сьі і диви ці, шо то буди? А ўмирлец так сьі силуи ўстати, так, а чоґось ни можи. Тей кажи мирлец ду себи: Шоб жини ни той камінь посьвачиний на грудех, тоб йа ўстаў, а то хтось придушиў мене тия каминем і ни можу ўстати. — А то він казаў так на той гобразок, шо дьт положиў на него. Надійшла піўніч, запіаў кугут і мирлец зноў заложіў руки і затуліў очі і впростаў рухати сьі. А йаґби того гобраска буў дьт ни положиў на него, то мирлец буў би ўстаў і буў би задушиў дьіда.

Зап. в січни, 1903, в Сільци Беньковім, Камінецького пов. від Івана Новака, А. Веретельник.

232. Мерлец на гостині.

Було два сусіди й дуже сї любіли. І так собі раз говоріли: Як ти вжреш брше, то я тебе заклічу на вечеру на сьвітій вечір, а як я ўмру брше, то я тебе заклічу на вечеру. І так розійшли сї с тим. За кілька тижнів оден з них умер. Провело сї трохи, надійшоў сьвітій вечір. І пішоў той на цвинтар і сказаў: Сусіде любий, побратіме, абіс був ласкав тай прийшов на сьвітій вечір до мене. — А як йшов звідтам то му сї щось сўмно зробило. Як він вже йшов до хати такой сумний, надібав го ксьонц і питає: Чоловіче, чоґо тобі так сўмно? — А той му розповів, яка річ. — А ксьонц каже: Чоловіче, а щос ти зробів? Та деж ти вярта всіх мерців наситити? — А щож мені тепер робітонькі? — Отець духовний смў відповідає: Возьми, палей міску води і постав на стів, а сам виліс на піч. Як тоті будут йти, а ти бис сї пічоґо не обзивав. — Прийшоў сьвітій вечір. Сусід поставив міску води, а сам виліз на піч і сідит. Незадовго хтось йде. Він сї дивит, а ту йдут тоті, шо сусід носпрощував собі. І кождий, котрий надійде, помачає мізельний палець у воду. А було їх ціла хвара. В хаті аж шум. А далі надійшов той сусід, шо він його запрошував, а той помацев палець у воду тай каже: Сусіде, маеш велике щісте, шо ти так

аробів, бо ти був би нам їдїне не настáрчив, то були бисмó і тебе при остатку ізвїли! — І забрав сї тай пішóв. І до нинї го нема.

Зап. 1902, в Ясениці Сїльній, Дрогобицького пов. від Івана Багрія, Вол. Левинський.

233. Відважний Мазур.

Ў йиднїм силї будоваў сьи кóсьцьол (так йак то ў Корóнци від даўна сьи будоваў); а́ли ўже йидно́го ра́зу нава́жили сьи, абї той кóсьцьол зрихтува́ти, абї сьи ўже ў нїм набеже́нство вітпавїило. І ўже пола́годили ўсьо — сьвїтло, і ўсьо, шчо тре — абї на дру́гий де́нь була́ ў нїм вітпáва. Прихо́дѣт на дру́гий де́нь, дїўйит сьи, а там ўсьо полóмани, пообдїрани, цїлкóм го́лий кóсьцьол. І вонї сьи на тьїм дўжи здумїли, шчо тако́го йи, а́ли каза́ли зноў так спорїдїти, абї б́ула вітпáва на дру́гий де́нь. Йак ўсьо новé позаклада́ли, тогдї дай́т на ва́рту та́мка два хло́пи. 'Али тьї хло́пї ни допильнува́ли; йак зачїло ў но́чї ко́ло 12 го́дини шумїти, йак поўста́ла б́ури, — ни мо́гли доба́чити, хто шко́ду ро́бит. Прихо́дѣт ра́но; знов так попсо́вано цїлкóм. Вонї зноў пола́годили, дай́т штіри льўда на ва́рту. І так ла́годили, дава́ли по штіри, по вісьїм, аш цы́ла грома́да сьи зїбра́ла. Али ни мо́гли допильнува́ти, бо ма́ли такий страх, шчо мўсьїли поўты́кати ў но́чї. Тому́ посходїли сьи до йидно́її вилїко́її ко́рїми — йакби ў Корóнци до вилїко́го мўру — і зачїли сьи ра́дити, шчо с тїм ро́бити. А там буў йиде́н Мадзу́р пїйáк; вислухаў то́то і ка́жи: Nu, siz mi dacie, ja wam dopilnuji. — Зачїли сьа з не́го сьмїйáти: тїлька грома́да ни го́дна допильнува́ти, а ти го́ди! — 'Али він на то ни ўважїў, лиш кава́ў, абї они ўсьо опорїдили так, йак там б́уло, абї йїму да́ли га́рниц горїўки, бо́хониц хлїба, когута́ і то́ту патїну, шчо ксьондз накривáйи кїльїх і абї йїго пу́стїли до кóсьцьо́ла, абї ни лишїли на дво́рї. Послу́хали йїго. Він ўльїз ў кава́льницьу, замкнуў сьи ў нї, сидїт і чи́кайи 12 го́дини. Тай ўсе, шчо нальїйи си, тай ка́жи: Na zdrowje ci Maciej. Piј, zdruf, piј. — Так пиў і заку́суваў до пі́зна. Йак ма́ла 12 го́дина патходїти, а він ўсе когута́ то то́ргайи, то скўба́йи, жи́бї когута́ пїяаў. Нарáз дївїт сьи, а пїрит вилї́ким вїўтаром вітсува́йи сьи плїта і зачина́йут зза не́її виходїти ўмерльї. Насампїред вихо́дѣт ксьондзї: мо́ло́тшї, ста́ршї, старї; за нїми льўди, а на оста́нку такий старїй ві́ковїй ксьонда, шчо та́кі ўже дўжи старїй, і бирўт то́то сьвїтло, лóмйит, дру́т, шчобї нїчо́го ни б́уло. Йак поло́мили, той старїй ксьондз льїзи на амбóну до Мадзу́рї; а́ли той ўзьнїў патїну і шчо ксьондз пїдльїзи,

а він патіноў по голові і ксьондз ўпади. Так робіў дотн, доки когút ни запіаў. Тогдї кажи до тóго старóго ксьондза: I cuz, psie stary, jescyś sie nie nazar? Juz dosyć pozarłyś, jescy mnie chces żyć? Dosyć juz s siebje beńdzie. — Їак когút запіаў, ўсьвi ўмирлi зачили ўтыкати; котрiж ўтыкли до тóго склєну, то там падали ў трумвi — цылы, то зноў йидєн рўку сховаў, другий нóгу, трєтий гóлову — а той старий ксьондз ни мiг добiчи, таї ўпаў таки нат сходами. I зробило сьв цылкóм тiхо. Тогдi Мадзўр вишиў рєшту горiўки i ўснуж твєрдо. Прихóдьнт лўди рано, кличут йигó, ни обзвiаїи сьв. Їак зачили стўкати, коўтати, а вип: Ну, cuz psie stary, juz tyly nawojowałyś sie i jescie sie chces wojować? — I ни йде. Так кричили пiру гóдип — чи двi, чи кiлька — аж доки ви сьв добри ни обудiў. Вiттварийи двєри, вонi ўхóдьнт до косьцьóбла i кажут: Ну, шчож йис допильнуваў? Їак бўло ўсьо попєбвани, так i йи. — Ви тогдi кажи: Ну, choćcie ze mпо, ja wasz rokaży, со ja dopilnował. — Привóдит йих до захрєстийи i показуйи йим. Тогдi онi казiли ўмерлi вiтти позабирати, вiвизли йих ў лiсьi, на гранiцьу i казiли йих там попалiти. Тотó чiсто там замуrowали, косьцьол злiгодили i правит сьв ў нiм до винышнього днiвi. Аж Мадзўр допильнуваў.

Зап. в сiчнi, 1895, в Пужниках, Бучацького пов. вiд мамi.

234. Програб заклад.

Зийшли сi рас парубки ў ночи до коршии тєй зговорили сi за мирцьiў. Аш йден кажи: А йа-п ў пiўночи пiшоў би на цвинтар i приньiс би старого христа. — Ану! заложiм сьв! крикнуў другий. — I заложили сьв ў гарниц горiўки. Тєй той пiшоў на цвинтар, а тi чикайут. Али чикайут, чикайут, али того нима. Тєй тi пiшли за ним на цвинтар. Дивлiа цi, а ви лижит на йiдному гробови нижвий, а на нему старий хрест, шо хтiў йиги принєсти. То кажут, шо за мирцьiў ў ньiц бiльши ни можна сьв закладати, тiлько ў помараньчу, то тоди сьв ньiц ни стани, а за грошi то ўмирлєц майи приступ i того, шо сьв заклаў, задуши.

Зап. в червнi, 1902, на Криволянцi, Камiнецького пов. вiд Iвана Юнака, А. Веретельник.

235. Мерлєць i вiдважна дiвчина.

Зийшли ся раз парубки i дiвчата Яндрея справляти. Смиют ся, жартуют, як звичайно. Аж каже йден парубок: Так темно, невидно,

будете ся, дівчата, бояли йти до дому. — А йідна дівчина обзивает ся: О, я не бою ся, яб і на цвинтар пішла. — Але, пішлабис? — Вігме, пішлабим! — Ну добре, йди, а принеси мнї знак, що ти там була, квітку, що там росте на гробі. — Добре! Пішла вона. А парубки за нею з далека поглядають, чи на правду на цвинтар піде. Пішла. Приходить до того гробу, хоче зірвати квітку, аж на гробі парубок лежит. Так вона здійняла йїму шапку тай прибігла до тих парубків і каже: А ви собі думали, що я злякаю ся, тай післалисте йїдного, щоби ліг на гробі тай злякав мене, а я з нього шапку здійняла. Видите, що не бою ся. — Ми ні-жадного не послали — кажут парубки — тай пішли до хати, аж дивлят ся, а на тій шапці віночок. — На маеш тобі. Всі дужи злякали сї. На другий день вечір приходит під йїї хату і каже: Най вона мнї то винесе, що з мене взяла. — А вона бояла ся і не винесла. На другий вечір знов прийшов, знов не винесла. А на третій вечір прийшов теї каже: Най мнї винесе, що з мене взяла, а ні, то всіх подушу. — Так вона каже: Винесїт, тату! — Ні, батько з мене не взяв, сама з мене взяла, сама на мене наложил. — Ходїт, мамо, зі мною! — Ну, їди сама. — Вийшла вона, хтіла наложити на него. Він їй пригорнув до себе і щез. Вона зімліла і вже їй не дотверезили ся.

Зап. в Красносільцях, Збаразького пов. Евг. Бохенська.

236. Мерлець без шапки.

Ходив парубок до дівчини. І йшли собі з вісїльи і він до неїї кажи, повідайи: Йакбим вмер, тобим навіть по смерти до тебе ходив, так ми замило. — Він ф таку годину виповів і воль зара на другий день теї вмер. І вона прийшла, йїму вінок вплела, поставила на голову, поплакала, теї пішла до дому. І тоди на третю ніч дивит сїи — він стоїт під вікном. Вже ходит до неїї. А він сїи називав Івась. Потому вже ходит другий Івась до неїї.

Справйили собі вичирниці, чи Йандреїа і вона понитувала все за ним. Весї-сти, кажи, прийшли, а мого Йівасїи нима. Е, вийду йа на двір, подивйу йа сїи за своїм Йівасьом. — Приходить на двір і застайи мирлого під вікном. Хап з него шапку: Та чо ни йдеш до хати? — Приносит до хати шапку — всї сїи зльикли. Що ти принесла? — Вона кажи: Шапку з Йівасїи, чо він майи слухати по піт хату? — І ті хлопці, жи були в хатї, зачили сїи насмївати з него. А він стоїт бис шапки. Дивйит сїи на шапку — з мирлого з вікном. Виходит йїх штири на двір. Взяли йїго бити буками: Ти шо, кажи, ше по смерти

ходиш до дівки? — Так бйут властиве йак по подусьці. Він чикайи на шапку, бо ни можи йти бис шапки. Наресьці вопи йиму виносьят шапку — хлопці. Закладайут йиму на голову — вона сь ни хочи тримати. Вони взяли туйу шапку назат до хати. Вжé йиго пора прийшла — траба виртати назат. Він приходит до хати сам по шапку. Мама стара кажи: Що майи бути мойі доньці, най минь буди! — Закладайи туйу шапку на голову і ни хочи тота шапка стойати. І питайи сьи го мама: А шо ти потрибуйиш, жи ти шапка ни хочи стойати на голові? — Він повідайи: Ньїц ни хочу, но хто з мени здіймив, най той заложит. — Дівка заложила сама шапку. І він йак сьи пуднув тогди в двері — пішов, а дівка померла на рано.

Зап. в Будаанові, Теробовельського пов. від Каськи Клиш, О. Дереванка.

237. Мерлець забирає кожанку.

Була дьїучина, лубїла сьи с парупком. І так лубїла сьи з ним, жи ни могла биз него дїхати. Тим чїсом він ўмер. Йак ўмер, вона почїла тужїти за ним так страшно, жи аж йї сьи привиджїў. Иидпого разу прийїхаў він на конї і показаў йї сьи самїй. Вона сьи спудила і питайи сьи йиго: Чо ти прийїхаў, та жи ти ўмер? — А він кажи до неїи: Йа ни ўмер, йа слўжу, йа маїу ўсьо, адї, ходї зо мноу. — А вона кажи: Йак йа с тобоў пїду? Йа сьи тибé бóйу! — Ни бї сьи, ни бї сьи, сьїдаї на коньї, тай поїїдим. — Йа хóцбим сьїла, то так в дому ни пїду розгорвєна; тра йакїс майїток ўзьїти. — Ўзьїла пїўсєток полотна с собóў, сьїла і поїїхала. Він зачїў йї вєсти повїшчи льїсїў, скáльїў, гóрїў, стéпїў, нарєшты привóзят йї, вона дївнт сьи, а то цвїнтар. Тай до грóбу бирé і льїзи, він. І клїчи йїи с собóў. А вона ўздрїла, жи бїда, тай думайи, йакби йиго збути сьи. Кажи: На тотó полотнó тай кїгни за собóў. — Він кїгни полотнó, а вона тим чїсом брала тай кїкала вїтти. Йак зачїла кїкати, ўздрїла хату. Вона мїслила, жи кїкаїи до йакóго госпóдари до хати, а то хата на тїм цвїнтару бóла. Йак ўбїгла до тóїи хати, дївнт сьи, а там ўмирлїй лижит. А то трупáрньи бóла. Йак забїгла там, дївнт сьи, а той, жи провáлдїў йї, бїжїт за неў. Прибїгаїи до тóїи хати і зачїў сьи добувати. 'Али вона здоймїла с сéбе шкáпльїж, поставїла на зáмок і він ни мóжи ўтворїти. Кажи він до ўмирлóго: Ўтварїй, брáти, там йи живá душї, будéмо йїсти. — Той хóчи ўставати, а тотá тогдї бирé с сéби корўнку, жи мáла на шїїи, кїнула на него, тай той ўмирлїй ни мóжи ўстати.

Так йак би го каминим присадила. Той ни можи ўста́ти, а той ни можи ўтворити. Тимчасом когүт запі́аў і ста́ло т́хо; опирі поховали сьн. І йак день сьн зробіў, вона пішла до до́му та́й бі́льши ни плакала за тим, шчо з ним лубіла сьн, бо бойала сьн.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Юрка Ганчара.

238. Смерть через збитки.

Йндєн буў такий буйний, прийшоў з воеька, шчо н́ко́ли н́чо́ сьн ни бойаў. 'Али даўно була слабість д́жи вил́ка, кишќа і ўпаў лос на него, абі йшоў варгувати ўмирлого до трупарн́и з д́ругим сусьїдом, шчо сьн д́жи ў почі бойаў. Ну, кажи ході на ва́рту, свому сусьїды. — А він кажи: Йак жи йа підү, коли йа сьн д́жи бо́ю. — А то н́щ ни поможн. — Прийшли вони до трупарн́и об́а на ва́рту, свьїтло горіт, ўмирлий йак зв́кли зьбраний лиж́ит, а той, шчо сьн ни бойаў н́ко́ли н́чо́, посилаў то́го по горіўку с скльн́коў до ко́ршми, абі му приньїс і дві коўбасьї. А той кажи: Чоловічи, б́ї сьн Бо́га, ўже сидьїм об́а цы́лү н́щ, лиш абі йа ни йшоў. — А він кажи: То лишнй сьн ти во́зди, а йа підү сам собі. — А той кажи: Коли йа шче сьн ѓрши бойў ко́ло ўмирлого сидьїти; бо́рши підү по горіўку і коўбасї, н́щ ту будү сидьїти сам. — І ўзьнў і пішоў. А той, шчо сьн ни бойаў, лишнў сьн ў трупарн́и. Ўзьнў то́го ўмирлого с катифелька, поставнў ў кут, накрнў го сирдаком там, де сам снаў, а сам ўзьнў з ўмирлого, ўбраньн, ўбраў сьн й лыг на катифельок. 'Али той приньїс горіўку, шчо сьн д́жи бойаў і дві коўбасї і кажи то́му сп́т сирдака́: Устава́й! Б́днт го, а то ўмирлий п́т сирдаком. А той шчо лиж́ит, л́майн собі: Тнпэр йа тн настрашу, коли ти сьн бойш! — І п́дноснт сьн с катифелька та́й до то́го. А той коўбасї кннўў і горіўку та́й на двір ўтеки. Зачнў той да́лы б́чи за ним, а ўмирлий схопнў сьн, та́й б́жнт за тим, шчо йнго ўбраньн ўзьнў. Йак злапаў ўмирлий живого ўже на дворі, йак сьн злапали об́а, тогд́ї й живнй нанўднў сьн. І так го трнмаў, жи і той живнй ўмер ў йнго рука́х, а той шчо сьн д́жи бойаў, ўтык до до́му, побўў тнжднн та́й ўмер.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

239. Як мерлець задуснв вояка.

То буў йнднн жоньнр дужи в́дважннй, такий шо аш страх! Раз буў ўмер йнднн капітан і той жоўннр цы́лу н́щ сто́яў на гонорові́й

варті коли него і ни бойаў сьі сам йідин стоїати, ў цимрї ў шпиталн. А більши жадни ни відважиў сьі піти на таку варту.

Раз ў вечер ў касарни зговорили сьі, шо він такий відважний, а він кажи, шо йак вони хочут, то він піди ў ніўночи на цвинтар і принесе і викопайи йакого будь мирця до касарні. — Тей жоўньіри кажут: Ну, добри, йак ти то зробиш, то ми зложимо сьі і дамо тобі пїадисьят риньских. — Тей він пішоў. А ті сидьат і чикайут. Нима, нима, аш чуйут, йде.. Вічиньайу цьі двері, дивльи цьі, а він ўходи і нисе на плічех ўмирцьи, тей бух йнго на сирит касарні! А ті ўсьі ў ноги! Поўтыкали ўсьі вікнами на двір. А він сьіў сибі, тей сьміе цьі з них, тей кажи: Апу, бойагузи, давайти пїадисьят риньских. — А ті кажут: Вій сьі Бога, шо ти наробиў, ми мислили, шо ти жартуйиш. Возьми того мирця і заниси назат. — Али він ни хочи і кажи: Ньі, йа приньіе, а ви мусити занести. — Али, чотовічи, на майиш пїадисьят риньских, а йак занисеш, то ше пїадисьит дістанеш — кажут йиму ўсьі. — Ну, коли так, то добри! — кажи він; і ўзаў того мирцьи на плечі тей поньіе. Поньіе, а ті чикайут і чикают, али йго нима. Аш рано пішли на цвинтар, дивльи цьі, йама роскопана, а той жоўньір ў йамі ў трумблї, а мирлец на ниму. Мирлец задушїў йнго за те, шо гроші браў за своїу відвагу.

Зап. в маю, 1902, від брата Івана, в Камінці Стр. А. Веретельник.

240. Як відкопували похованого Жіда.

Даўно йак худоба гїнула, йиден нарадиў, абї Жіда на окопнску вітконати і жидьїуску рўку абї вітгїти і абї тоў рукóў худобу курїти, то ни бўди гїнути. Вітконали то́го Жіда, хотьїли рўку віттинати, а той ўмирлий живóго йак злapaná за рўку і тримáў так, нчо аж живий ўмер кóло нёго. І посходїли сьі потóму льўди, дивїли сьі на тотó, страхали, нчо такий чуд стаў і поховали обóх.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

241. Як Жиди настрашили ся мерця.

Прихóдїт раз до мєни Жидї, годьїт минє здóхлого Жіда вєсти — він так йак кїнь здихайи. — І йак вісадили йнго на віз, фірман

сьїдаїи йимú на нóги. Чуйиш ти, Івáни, на шчó ти сьїдаїиш нáшому Жїдови на нóги? — 'Али йїди ту з йїдноїи горї, а Жит сьи пїтеу́нуў дúшчи пїт фїрмана, плáхта сьи роскїнула, закрутїла сьи до вóза. Кóлисо кру́тит, а Жид ўстáйє. А Жидї: Гвалт! Шчó то йи? — Вітєгу-пїли Жидї від вóза і приглядáйут сьи. А фїрман зобáчиў, жи Жидї поўтыкáли і зльїз собї с фїри і дївит сьи, шчó то йи. Жидї вáйкаўт, а він дївит сьи, шчó йїм браку́йи. Зачїў обгльвдáти вїз і дївит сьи на кóлисо, а плáхта закручєна кóло кóлиса і Жид ўстáйї. — А ви чó такї, Жидї, дурнї? Ви тьїкáйити, самї ни знáйити, вїт чóго. Булó ўпирєд подивїти сьи, ци то пєўна рїч, ци він ўстáйї, ци ни ўстáйї. А ви ни вїдити, жи плáхта закручєна кóло кóлиса і Жит томú ўстáйї?

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Василика.

242. Як Жид провиджував ся фїрманови.

Вїз йим Жїда ўмирлóго до Потóка. Привїз йа йигó там, скаширу-вáли, ўвбїли го на мáри, зачїли го нєсти, áли бúло три малїх тругарї, а читвєртїй вилїкий. А тогдї зачїли ў косьцьóблї дзвонїти; вони́ то́го сьи дúжи ўнимáйут і зачїли дúжи ўникáти. Умирлїй Жит маў бóроду пїдїйзаву, зúби зашкїриў, платїна бїла; йа на тогó сьи придивїў і за-чїў сьи усьмїхáти. А вони́ кáжут: Нú, нú, чвкáй, будє тобї. — При-йїжджу до дóму, жинú кóньї на пасóвнско, дїўїу сьи, а Гєршон ўмир-лїй кóло мєни стоїт чїрис цáлу нїч. Аж парáдили минї: Дєй дьїдови грєйцар, ни будє ти сьи провиджїти. — Йа даў грєйцар і маў спокїй.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Василика.

243. Як Жиди налякали ся яблїнки.

Йа возїў ўмирлú Жидїўку до Усьтьи. І ту Жидїўку знїли з вóза і шче фїрман помагáў. Дúжи Жидї фїрманови дяїкували. Повир-тáйї фїрман назад до дóму ж Жидáми, а то пїзно бúло, ни вїтко сьи бúло, ни мóжна булó йїхати. Кáжи фїрман до Жидїў: Звáйити ви шчó, Жидї? Ни мóжна йїхати, бó сьи ни вїтко. Йа пúшчу кóньї ту, най пасúт сьи, а ми вїтпочїньмо. — Ни ўстїх фїрман кóньї пустїти, Жидї повасипїйли. 'Али фїрман кáжи: Жидї, Жидї, ўстáвáйти, бо йи нáши

Жидьїка! — А шчо то бїло? Кваснїцьи облуплїна! Жидї поўста-
вїли зо страхї і дїїи сїи і так показуїи, їак би то булї прїїда.
Жидї з вїза повлазьїли, їак зачїли сїи Бїгу молїти, до бїлого днїи;
ї фїрман снаў, а вонї їимї кїньї пїсли. — Чїїиш, чїїиш, рїно при-
дивїли сїи, шчї ти нам зробїї? Ти сам снаў, а нас збудїї, — ти нас
здурїї, а то ни Жидьїка, їли їїблїнка!

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов., від Івана
Василїка.

УІІ. ПОКУТНИКИ.

244. Дитина покутує по смерті.

Будó двóйи богáтих людíй і даў ìйм Пан Віг ìйдну дитíну; áли вони сьї пéйу ни дóўго тьíшили, бо вонó мáло три рóки і ўмёрло. Вонí дўжи за ним тужíли, бо то буў хлопчíна. І ìяк вонó ўмёрло — вонí мáли дві велíких хáты — і ў тьї ìйднíи ни давáло ìйм мéшкати мáло ни цьїлíй рíк. Аж рас прихóдит такий сьвìтовíй чоловíк і прóсит сьї ў них нá-ньч. А вонí ìймú кáжут так: Шчо ми би тибé прèриночувáли, тьїлько нáм самíм ў тьї хáты ни дайí шчо сь мéшкати; ìяк прíйдé ньч, то ў ньї ньхтó ни мóжи бўти. — 'Али той подорóжний кáжи, жи: Мóжи ìя нáкóсь прèриночўйу, áли дáйти мнíи сьвìчену сьвìчку і сьвìченойї водí. — І вонí ìймú дáли. І вíн пíшóў до тóйї хáти і покропíў мíсци сьвìченоў водóў і ту сьвìчену сьвìчку засьвìтíў; ўзьвў собí квíшку, сьйў тай чítáйи. Ам ту патхóдит дванáцьгита годíна і ў тьї хáты зачíли сьї ўсьлвákí стўки, шум, вíтпр, а нарáз зачíло шчо сь за пíйцом дўжи пíшчíти. 'Али жи вíн ньц, тьїлько чítáў. Так бўло цьїлу годíну. ìяк мíнула дванáцьгита, тогдí ўже ни чўти тóго тлўму, тьїлько чўти дўжи плач тонéньким гóлосом. Вíн тогдí ўстáйи с тóго мíсцьца, берé зí собóйоў сьвìчку і дíвит сьї за пíйц. Там вíдит малéньку дитíну, шчо дўжи пíшчíт. І пítáйи сьї: Шчо ти ту рóбш? — А вонó кáжи, жи: ìя так пукўтуйу тўтка ўже мáло ни цьїлíй рíк. — А вíн пítáйи: За шчо? — Так мнíе чортí мўчат кўждої нóчи, бо ìя ìяк ссаў цíцку, тай ìйм ўдáриў мáму по цíцьцьї, а мáма мнíи ньчó ни казáла за тóйи, дьвátóго ìя мáйу такий грíх. — А вíн сьї пítáйи: Ци мóжна тибí звітти вíзволити? — А вонó кáжи, жи мóжна, тьїлько жибí сьї найшла така дўшá, шчóби до схít сóнцьи нахвìстувáла

поміжи льуди на трицьоті службі — і ў трицьотіх цірквах жиби дати на слўжу божу, а на ти трицьоті жиби самому бѹти. — І він так зробіў. Шче тїїї газди спали, йак він ўстаў дѹсвѹта і пішѹ поміжи льуди і поміжи паві, поміжи ксьондаї і тїлькѹ зыбраў і наймїў трицьоті службі, а на ти трицьоті сам слўхаў. Потѹму рано ўстають газди, дїўїут сѹ за подорѹжним, а йнѹгѹ ў хатї нима. Вони зачїли шукати, ци ни ўкраў шчо тай ни ўтык, али жи нѹц ни вїцїли, абї йм шчѹсь пропало. Тѹго самѹго днѹа він виртїи сѹ до них зноў на нѹч і зачїнаїи зноў йїх питати, ци би ни ночуваў шче тїїу нѹч. І йм нѹц ни кажи, шчѹ то ў ночї бѹло. — А вони до нѹго кажут: Йак мѹжити спати, ми ни борѹним. — Типѹр він зноў так зробіў: Скрѹпїў мїсце сѹвичѹноў водѹ, запалиў сѹвїчку, сѹїў і чїтаїи книшку. Прихѹдит дванацьѹта годїна і зачїў сѹ вилїкий тлѹм ў хатї так, шчо аж він сидїти ни мїг. 'Али за пїйцом цѹлѹкѹм тїхо. Такий буў тлѹм цѹлїу годїну. По дванацьѹтї годїнї він бїрѹ сѹвїчку, йде за пїиц, дївїт сѹ, сидїт тайа дїтїна ў бїльїм ўбрана і дїжи ймїу ва тѹїи дѹакуїи і кажи до нѹго: Роспѹвїдж мѹїїм рѹдичам, йакї йа ту мїку тирпїў (на пїйцу! — зам. Фїлька). І вїт тѹго часу бѹло спѹкїїно й тїхо.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Вучацького пов. від мамї Васиїни.

245. Жїнка покутниця.

Оден чоловїк оповїдав, шчо завсїгди нового мїсяця вихѹдит жїнка в перемїтцї... Вихѹдит убрана, обута в жѹвтих чѹботѹх, в бїлї сорѹчцї і молїт си пїт цѹрѹков.

Зап. 1903, від Васиї Грїгорїїчука, в Вїдиновї, Снїатиньського пов. О. Деревянка.

246. Як чоловїк покутував за табаку.

Булѹ два сусїди, один дїже богатїй, а дрїгий дїже бїдний. А ўбї пахали табаку. Але тѹй богатїй нїкѹли не купїв собї табаки, лиш заўше ходїв до бїдноґо по табаку. Ўсю табаку му вїнюхував. Такий був скупїй. За тѹ як вмер, то ходїв по сѹвїтї, не мав спѹкѹю. То син тѹго

бога́того пішов до ксьондза пора́дити єї, що робіти. А ксьонц так пора́див: Як він до тебе в ночі прийде, то спитай єї єго́ три ра́зи: Ве́яков диха́ніє хвалі́т Господа́ Бо́га. Чо́го душа́ потрібу́є? Так три ра́зи. — Та́й син послу́хав. Як іно́ по пі́ночи, то вже чека́є на ба́тька. Аж ту надхо́лит та́кий, як за жи́те ходив, тільки старі́й, дуже старі́й. Сино́ви волбе́с дубо́м стало, але єї пита́є: Ве́яков диха́ніє хвалі́т Го́спода Бо́га, чо́го душа́ потрібу́є? — А той ніц. Той знов дру́гий раз: Ве́яков ди́ха́ніє хвалі́т Го́спода Бо́га, чо́го душа́ потрібу́є? А той знов ніц. Аж за тре́тим ра́зом ка́же: Возьми́, сину́, що найкра́сші волі́, та дай тому́ бідно́му. Я за єго́ таба́ку так покúту́ю! Та́й зник. Він так зробив, а ба́тько вже не ходив.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Івана Вагрія, В. Левинський.

247. Як ніч приходив по чисту сорочку.

Буў ксьонц і маў попа́длу і казаў до не́й так: Пам'ята́й, йак йа ўму́, то жи́би мене́ ни ўби́рала ў́ чисту́ сорочку́, тільки ў́ брудну́. — Ну і йак ксьонц ўмер, те́й вона́ йго ў́брала ў́ брудну́ сорочку́. По сме́рти приходи́ ксьонц і проси́, жи́б вона́ дала́ йму́ чисту́ сорочку́, бо йго́ ни хочут на тамти́м сві́ті при́йняти. А ймосьць ві́повіда́й: Йак ти хты́ў, йа ти́бі так зробила́, а тепе́р чисто́й сорочки́ йа ни ма́ю дла́я тебе́! — І ксьонц вирнуў́ є́и наза́т до сво́го гробу́. І зноў́ му́сьїў за ка́ру по сме́рти ше́ мшу́ прави́ти. І йак прави́ў, Пан Ві́г до него́ ка́жи: Не праў́, йа то́го ни при́йму, йди́ по чисту́ сорочку́. — І то́й ксьонц за́чеў пали́мара проси́ти: Йди́ ми́ньї й проси́ ймосьты́, жи́би ми́ньї дала́ чисту́ сорочку́ і ска́жи, жи́ мене́ Бог ни хо́чи при́йняти ў́ брудні́й сорочці́ до се́би. — При́шоў пали́мар до ймосьцї́ й проси́, щоб дала́ сорочку́. Ймосьць розлу́тилась, пі́шла, білу́ сорочку́ ўзьє́ла і кину́ла: На ма́ш! За́ниси і не́х ту́ вьїє́нци до мене́ ни посла́йи по ны́ц! — Ну, те́й пали́мар ту́ сорочку́ і даў́ ксьєндзє́ви. Ксьєндзє́ подьєкуваў́ і подьїў́ є́и і бі́льши ни приходи́ў.

Зап. в линни, 1902 р., на Стриганці, Камінецького пов. від В. Коваль, А. Веретельник.

248. Мерлець не дає спокою своїйому синові.

Ў йидні́м силы́ коло́ Йаго́льниці́ уме́р го́спода́р старі́й, а лишї́ў на сво́йім місци́ го́спода́рем сї́на сво́го жо́нато́го. Нако́лі син тата́ по-

ховаў, ни маў спокійнойі нѳчи чїрис кїлька пѳддїль, аж паймаў собї сїла хлѳпїў, шчѳбї з ним нучувалї, так тѳшко тато по смїртї докучїў му. Шчо нѳчи прїйдї годїна двїйїта, дїсѳїта, шчѳбї час спочивати, починаїи сїи грїмїт, гўркіт на стрїху, роскїдаїи рўзьнїми рїчїми і тѳго нїхтѳ вїтрїмати ни гѳдїн буў і чужї лўдї ни хтїли ўже йти, тѳїї мїнтрѳгї тїршїти там, аж мўсѳїў молодїй гѳспѳдар вїступити с свѳїї хати ж жонѳў своїѳў і чѳльїдїў ў комїрни, лїше обрѳбїїў дѳнпу гѳспѳдарку на обїсѳтў. С кѳждим чисѳм ходїї і перекѳнўваў сїи ў нѳчї, чи прїпѳткѳм ни ўспокойїў сїи ўже той стўкїт і грїмїт ў йїгѳ хатї. Дѳўгїй час тривало і ўспокойанїи ни бўло. А той гадзѳ ўсѳўда скѳр-жїїў сїи, де лїше сїи с ким здїбаў, жи то така нїшчїслїва годїна снїткѳла, шчо маїи свуїў хату, а ў чужї мўсїт сїдїти. Йїднѳго рѳзу зайшоў подорѳжнїй Мадзўр до кѳрнїи і на той час буў там і той гѳспѳдар молодїй і говорїў о тѳм с свѳїїми знаїѳмїми. Мадзўр чуў бѳсѳїду тутў і кѳжи до тѳго гадзї: Чѳго так цїрїпцїи тѳму? Йїабїм нї цїрїпѳл! — А гадзѳ йїмў кѳжи: А шчо ж бїстї робїли? — Йїа бїм допїльнѳвал, кто то йїст і чѳго ун хѳе. — Назначїў му гадзѳ плѳту при свѳїтках пїндїсїїть золѳтїх дѳти, йїак тѳго ўсѳѳго допїльнўїїи і ўспокойїт му дѳм. Мадзўр на тотѳ сїи згодїў і роскѳзаў собї прїнїсїи квѳрту горїўки і зварїти собї йїдла і до тѳїї хати прїнїсїи і свѳїгло там дѳти і сам будѳ там нучувѳў. А гадзѳ йїак схѳчи, то нѳї сїи дївїт чвїриз вїкїѳ, шчо вїн бўдї робїти. Прїнїсї гадзѳ квѳрту горїўки, гадзїнѳїи дѳла хлїб, мѳсло і пїрогїў зварїла. І занїсли до тѳїї хати, де старїй небїшчїк нїслѳкїї робїў. Занѳр сїи Мадзўр ў хатї, засвѳїтїў сїи ў нѳчї свѳїчку, сїїў собї кѳло столѳ, напїїў сїи горїўки, попоїїў фѳїно, нарѳштї кѳло дїсѳїтойї гѳдїни зачїнаїи сїи гўркіт на стрїху, а нарѳштї грїманїи дверїї сїїнїїми. А Мадзўр стаў кѳло столѳ і вїпнїў шче горїўки. Нарѳс сїїльно грїмнulo шчѳс до сїїнїї і нагли дѳвѳрї до хати ўтворїло і стѳла пѳстѳть чѳловїка подїбна небѳшчїка, тѳго гѳспѳдари тѳта. А Мадзўр скѳзаў рїсѳко до нѳго: ўшѳлькї дух пѳна Бѳга хвѳльї! — А той вїдзїваїи сїи: І йїа хвалїў, ѳлїм тѳїшко зогрїшїїў. — Мадзўр вїдзїваїи сїи: Чѳго дўша потшѳбўїї? — Кѳжи: Нѳї мїї сїи наймѳ сѳрок служѳбїў бѳжїх за муїў дўшу, а будў йїа спокїїнїї і вїн будѳ маїи спокїї, бїльшї жѳдногѳ гѳлѳсу нїпрїїїннѳго чўти вї бўдї. — Вїдзїваїи сїи Мадзўр: Зѳстаф мї знак, ѳбїм покѳзал тѳмў сїїнѳвї, жїсѳ ти бїл. — А той кѳжи: Дѳй рўку. — А Мадзўр кѳжи: Пѳлуж на стул! — Пѳстѳть пѳстѳвила рўку на стѳїў і йїак рўка займїла, так стѳїў дурх вїгорїў. І обїрнїўла сїи ў дѳвѳрї і пїшла на нїїнїшнїй дѳнь. На дрўгїй дѳнь Мадзўр опѳвїў гѳспѳдарѳвї, чѳгѳ

Йи́го та́то жида́йи, аби́ за́раз ви́поуни́ў і бу́ди спо́кій ма́ти на за́уши, шчо́ госпа́дар зроби́ў до дво́х де́нь; до со́рок бо́жниць розда́ў на служби́ бо́жі, а Ма́дзурá затрима́ў при со́бі на сьім де́нь. По сьімо́х де́нях ви́дѣ́ў, жи́ спо́кійний ў сво́йї ха́тѣ, запла́тѣў му, шчо́ оби́цяў і спо́кійно жи́ї с сво́йоў роди́ноў до ни́нїшного де́ня.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

УІІІ. Висі́льники і топельники.

249. Як позбути ся висі́льника.

Як дес си трафит, котрий си затегни, то его ни ховають на цвинтари мизи людьми, али на граници. І вже коло тої хати страшно вечирами. Він завши ходит вечирами і показує си як тіна. Як він си показує, зарас чоловікови дубом волос стає і чоловікови ни дає говорити — мову умкни зарас. Як котрий такого сердца, шо годни его вдарити, (али на відлі), то ни буди ходити. Щоби він ни ходив, то сіють віт самого дому до цвинтари маком, шо як би він встав, то мусит впрет мак притати і ему кури запіют, нім він допрчи до хати.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

250. Дівка висі́льничка.

Буў йа ў Бариши, а там буў льєвічий і маў доньку і та донька покріла сьї. Йак старій сьї довідаў, тай кажи до неїї: Ёжес си вїстройїла, али наколі будеш ма́ла, то тьи застрїльу. — І ўже ни було тїлько місяць до того чису. Вона ў ночї вїйшла і ў ганку повїсила сьї. Ра́но виходи, а вона ўже нижива. Ёзьїлі йїї до хати, поставили на катифельок, то шче сьї ў ньї литїна трїпала. Потобу йак йї поховали, то вона ходїла шчо дньа і гойдала сьї на воротьох. То йа сам йїї нїраз видьїў, а камїньї то шчо ночї насадила пбўний той ганок, а ра́но мўсьїли виносіти. То так було палїй рік.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

251. *З висільнички горстка конопель.*

То в ніст було. Там повісила єї одна жінка на вербі, на своїм обісьцю. Теї ту жінку вже поховали — гет, теї в якісь час — вже не знаю, як то було, чи в тиждень, чи як — спостригли так в ночи на вербі — ту жінку. І так чирез кілька ночій, теї єї дужи та родина бояла. Бояли єї в ночи встати. А то єї довідав тамтейший побирезник — дужи відважний. Той ніколи єї нічо ни бояв. І він прийшов єє пириконати, чи то правда є. І акурат сів собі вже так там, чикає, коли то буде. Нарас дивит єї — вона є — висит. Ну, єго так трохи страх зібрав, али він ще так ни бояв єї нічо... Теї гадає собі так: Піду я на другу ніч... Пішов на другу ніч знов, вона знов була. На третю ніч так само. Тогди він ще постановив собі прийти в день на то місци — під ту вербу. І прийшов і пириконав єї, що то була горстка конопель.

Зап. О. Деревянка.

252. *Велеснівські висільнички.*

Йіхалисмо на нїч с кіньми на Баряске, то повісєльнички з велеснівської гори стьгнули з Петра Гаргана чобіт і на другий день ми йїго найшли аж на кінцях. А раз ми йак спали, Тишкієский здоймиў верету і поставиў коло сєби. То йїму так снаскудили верету, жи мўсьєї кинути. А ў нас буў новий кінь і ўсе льубиў пасти сьї миш тими кінцїми. То йїго так бўди зїзддили, шчо ми мўсьєли продати, бо ссох на нїц. Вони, тотї повісєльнички, йак йшли до кінцїў, то ўсе латкали, а йак виртали, то плакали. Типєр ўже тоґо нима, бо типєр ховаїют по цвинтарах, а тоґди бўло не йїдно такє.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїєського.

253. *Дезертир.*

Буў хлоп с Хашчова ў воеьку ў Перемїшли, а дєбри не знаїу, мєже й ў Самборї, дось дєсь ў той час пєрег сьватами рїздвїанїми пушчали на вўрльоп — і з нашого села вьходїли ци три — ци шчо. 'Али йа дєбре не знаїу, ци то він здезентируваў, ни то мєже й йїго пустили на сьвата. Дось жи він повісиў сьа (1898 р.). Повїдали так, жи брат му поїїхаў дєсь на фїрманку, а йїмў велїїў молотїти т сьва-

тým паші. І повідали, жи йшоў шандер за ним. А він увідьў, пішоў до стаїны і сьа повісиў. І бачуж не доповіли там, ци йак, жи го по ховали на цвинтари. А потому пішли, найалі цїгана з Льутовшич, цїган віткопаў за десьятку. І вївезли го на границьу — называт сьа на Градишчох — і там поховали. І шчо там з ним было, то ўсьо зметали: віе, ўсьо, тьїлькo худобу назад ўвзали. І потому хтось заскаржиў; пёўно, жи го йнго родичі. І ўни тепер хольат на протокул по йиден, по два, притыгаўт і так ми сьа вїдиг, жи тогды вельїи ўсьї вітови, бы віткoпувати, а теперь не штўка, жебы на віга не падала ўсьа вина. А ўни шче пішли там на границьу дивїти сьа ў грїб і там йнго не найшли такїй — йакась йнго родича мўсит. Теперь повідаўт, жи Жиды го віткoпали, жи хотьат тото до шинкїў, бы йакў кістку маў с повїшеника, бо де йакїй шинок йи, то повідаўт, жи ў кўждым йи на тото, жиби сьа так льўди вїшали на горїўку, йак він сьа вїшаў ци на дєрево, ци там на шчо. Дай-ми на то не хьба з нього, али по ўсьїм сьвїтї, де йакї шинкї сут, то ўсе Жиды на тото вїжат. І йа не знаўу, ци то будўт дайак доходїти, али йнго не было ў гробї.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Грива Олішак Терлецького.

254. Висълник вкидає коня до студнї.

Йак йа служїў другїй рік при воеьку, а ми стоїали по кватїрах ў сїльї Сапїжанцы, оьжи там бўла кoршма і буў арндар, а ў него служїў йакїсь старїй чоловїк, называли йнго Сёмком. І рас шчось йимў сьї стало, надойў му сьвїт, ци шчо там, і ўзвїў, пішоў до стаїны і повісиў сьї. То сьї робїло ў зимї. А на висьнїї, йак прийшли конї з бригадшколи і там закватїрували штїри конї. І заўши улани казали, шчо Сёмко приходиг і спускаїи конї ў ночї і поўтвїруїи дверї. Али жи сьї с того ўсьї сьмїяли. Аж йак ми прийїхали з манєбрїў, йак ўже нарокували рекрўти, даў мїнє вахмїїстїр такжи там на кватїру. Йа, шче праўда, Сёмка ни вїдїў, али за каждїй раз вїдїў йим йнго збїтки. Скидаў с стрїху сьїно, ўтвїраў дверї, випускаў конї зї стаїны і пнїши. Аж йидного разу здаїи сьї, шчо хтыў трoха поїїхати на конї. А бўло то отак: ў вєчїр прийшли ми від росказу, напоїїлисмо конї, йа здоймїў пoрцїю сьїна і постїїлисмо собї ў стаїни, бо ў хатї буў дўжи морoз, бўло зїмно. А бўло нас там трох: одєн рїкрўт, називаў сьї Тонорoскїй і йа і патрoльфїрїр Сїмїнєц. І той рїкрўт льїх собї під жoлуб спати, а йа росстїїў на коритарї сьїно, позали-

раў двéрi ўсi i польга́лисмо ўбидва спа́ти с тiм Сими́нцем. На́раз ў но́чi йа слуха́йу, шчо́сь нýби сто́гни, нýби крича́т; йа буджу то́го па́троль-фи́рэра i слуха́йим обидва́, а то ўсе шчо́сь: Ге-е-е, ге-е-е! (сто-гне). А той Сими́нец дýжи сьи бо́йаў i йак то́то ўчу́ў, та́й схопи́ў сьи i зачи́ў ты́ка́ти до ха́ти. А йа схопи́ў сьи i зля́паў йи́го. I дiвим сьи, двéрi ўтво́рeнi. Засьвiтили ми ля́мпу, дiвим сьи, нима́ йидно́го коньi. Вихо́дим ми на двiр — а там бýли двéрi з пiтсьи́ньи до стýднi, на горо́д була́ стýднi — а вiн, йак вийшо́ў, той кiнь, зьi стайнi i зро-би́ў собi такé вилíке ко́лiсо йак ў нас назива́ют гро́сштýр i так на-докóла бiгаў, а потóму прóсто вiт паркана́, вiд гостiньцi, пу́стиў сьи бiчи на стýдню, на барийiр, йак ўже вiдйiхаў ра́йтшу́льу. I скóчиў бiс стýдню, а́ли шчо́ за далéко скóчиў, бо шче до стýднi бýло бiльши йак три кро́ки, а слы́дý ўже ни бýло. — бо ту бу́ў сьнiх, то вiтко бýло, — i йак скóчиў на стýдню i за́дними но́гами тра́фиў на са́мý ды́ру i ўпаў ў вóду. Йак ми то́то ўчу́ли, а зобачи́ли, шчо́ нима́ коньi, то ми ўже зна́ли, шчо́ то Сёмко́ там ним за́йiхаў. За́рас той па́троль-фи́рар побiг до фи́рэра, фи́рар казаў труби́ги а́нтриг i посходiли сьи у́ла́ни — а ни так то жiво, бо то бýло ў но́чi, двана́ццiта годiва — при́вeсли ужiска i двi драбiньи, зйива́ли до кýпи i пу́стили ў стýдню. I йидeн у́лан — писа́ў сьи Дармо́ць — польiз до стýднi i ўзя́ў коньa шу́рамаи за но́ги i бiс попи́рeк i ми зачи́ли ты́гну́ти. Вiтьгнiулисмо рíмно с цимб́рино́ў, шу́ри сьи сeчу́ли з нiх, а кiнь бо́уць — та́й пi-шо́ў назад ў вóду. Польiз жи зно́ў той у́лан дрýгий раз i поўйиза́ў моц-нiшчи i вiкигну́лисмо аж на верх. Йак йисе́мо йи́го пи́рикiну́ли бiс цимб́ри́ну, а вiн ўпаў на зeмлю́ йак ниживiй, а потым схопи́ў сьи, фи́ркину́ў i побiг на горо́д. Потóму вирну́ў сьи до ста́йнi, за́йшо́ў на свiй што́нд i зача́ў йiсти солóму. А фи́рар ка́жи: Да́й му сíна трóхи! — Йа́ му здо́ймай сíна i даў йим му йiсти, вiн ўхо́пиў па́ру ра́зи сíна i ўпаў на солóму. Йак ўпаў на солóму, то лижа́ў шти́ри ниды́ли, спух бу́ў цы́лий, йак колóда, а потiм, по шти́рох ниды́льо́х, зача́ў ўстава́ти, но́ги му сьи пого́йiли, шчо́ бýли шкiру шу́рамаи посты́гали — i кiнь сьи вiходи́ў. На дрýгий рiк ходи́ў на манéбра, а йак ни здо́х, то жи́й шче до нiнька.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького повіта, від брата Фiлька.

255. Висiльник на весiлю.

Було́ два това́риши нару́пки, дýжи сьи лубíли, чíрис кíлька лiт. I одiн дрýгому сказа́ў: Ти, брати, йак сьи будeш жи́нiў, абiс ми́нe за-

проси́ў на висьлі́й, а йак йа сьм буду́ жині́ти пэ́рши, то йа тибэ́ за-
 про́шу. І ста́ло сьм на тым. Той ў́ рік одён пові́сиў сьм, а той дру́гий
 жині́ў сьм та́й йшоў просі́ти по силу́ йак зві́кли, пирипросі́ў ў́сьу фа-
 мілі́йу сво́ю, та́й йде по́при то́го похováного пові́шиного с сво́йім
 дру́жоў та́й пригада́ў си за не́го, йак далі́ собі́ слово, та́й ка́жи: Ну,
 бра́ти, абі́ й ти прійшо́ў до мэ́ни на висьлі́й, на корова́й, ў́ вэ́чир. —
 Зьйі́шли сьм ў́ вэ́чир на корова́й лю́ди прошэ́ні, прыхо́дит той пові́-
 шиний. Та́й ў́здрила ў́же цы́ла фамі́льйа, пізна́ли го, він пізна́ў сво́го
 това́рша, пусти́ў го за сьты́ў, ка́жи: Сы́дай, бра́ти, колі́с прійшо́ў. —
 Лю́ди повіди́ўйли сьм, одвы́ сьм понапуджува́ли.. Прибу́ў він той
 корова́й за столóм, ны́ц а́ні йі́ў, а́ні пш́ў, а лю́ди йі́ли й пі́ли. На-
 решты́ ка́жи: Будь здоро́ў, бра́ти, бо ў́же прійшла́ мойа́ годі́на. І абі́с
 прійшо́ў, про́шу йа тибэ́ на мойі́ висьлі́й; і то ти ка́у, жи́біс прій-
 шо́ў. — А він ка́и: Прійду́. — Ка́и: На той де́нь і на той, абі́с бу́ў
 на тым і на тым ме́сци, бо йа по те́би прійі́ду штирма́ кіньми. — 'Али
 той ві́т то́го часу́ суму́йи: Йак йі́хати до пові́шильника на висьлі́й?
 Стра́х збра́йи. Сказа́ў він кьсондзови, жи́ така́ й така́ рі́ч, йа запро-
 си́ў на висьлі́й пові́шиного, а він минé запро́сиў; хо́чу сьм ві́спові́дати
 і пойі́хати до не́го. — Ві́спові́даў сьм і кьсондз ка́жи: Йди, ва́й ты
 сі́ла бо́жи прова́дит! — Кі́шко йімў́ збра́ти сьм, а́ли тра́ йти, прій-
 шо́ў той час. Прихо́дит на то́то ме́сци, литі́т штирма́ кіньми по не́го;
 сьі́ў він на той по́віз, литі́т, тара́хкоті́т ў́ пові́трыу — а йімў́ сьм зда-
 ва́ло, шчо доро́гоў. За́віз го та́й ка́жи: Сы́дай ту. — Сьі́ў він на то́то
 крі́сло, то такі́ пала́ци ди́ўны. Зачі́ли гуля́ти там, нима́ рату́нку. А він
 ны́ц, так сиді́т ў́ не́го, йак той на йі́го висьлі́ў, ны́ йі́сьть, ны́ пш́ў,
 сиді́т і діві́т сьм. А то́т гуля́йут і о́чи си йако́ўсь водо́ў промива́-
 йут. А він собі́ промі́ў та́кжи одно́ о́ко. Ў́здри́ў, на такі́ ска́лы сиді́т
 висо́кі, шчо лы́к лы́чэ́нний. Вода́ доли́ноў шумі́т, ба́нда гуді́т ў́сьи-
 льа́кми голосо́ами; пізна́ў сво́го това́рши тим о́ком, шчо промі́ў —
 до́ти ни зна́ў, та́й ка́и: Бу́ў йі́с ў́ мэ́ни на висьлі́ў, а чуму́ ти ны́ йі́ў,
 ны́ пш́ў? — А він ка́и: Бо йа так ма́йу; а чуму́ ти ў́ мэ́ни ны́ йі́ў,
 ны́ пш́ў? — Бо й йа, ка́и, так ма́йу до се́би. — Той ка́и: Ну, сы́дай
 на фі́ру, му́шу ты́ відзе́сти там, ві́тким ў́зьи́ў, а то да́лека доро́га. —
 Ка́и: Будь здоро́ў, бра́ти. Ў́жэ́смо сьм розві́шли́ типэ́р; ти бу́ў ў́ мэ́ни,
 а йа ў́ те́би. — Сьі́ў на туту́ бры́чку, зайі́хаў на то́то самé ме́сци, ста́ў,
 нима́ ны́ ко́ний, ны́ ны́чо́, лишé та́кий корч гльо́вий, кольу́чий, жи́ ни
 зна́ти, йак на ны́м сиды́ў, а ко́ний, ны́ ны́чо́, нима́. І йак пішо́ў ві́тти,
 то ў́же більши́ ны́ко́ли оба́ ни сходи́ли сьм.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси
 Сеньчука.

256. Як виглядає топельник?

Як си втопит потоплавник — має право 7 літ ходити, як і повішльник. До потоплавника ни говорити, ни зачіпати, ни кедати — нічо! Він таку має натуру, що як узрит чоловіка, то си зара заригочи, як ті русалки. Він ест білий все, показує си нового місяце у тім самім місци, де втоплений. Має тільки право бічи за чоловіком, як широко ровливає си вода у повени.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

257. Топельничка на плечах.

Одєн чоловік пішоў на рібу, Іакім Захаркіў. 'Али була сьи ўтопила йидна молодїцьи, Шміґа. Вітьигли її з водї, порола її комєсьїя і капла кроў на йидного ту адїйункта, Маркоўского і шчоє му віт тоґди бракувало. А той Іакім йак пізноїї порї лапаў рібу, сталапала сьи вона ў крошні, він ўздріў, жи потоплинничка тотá і він сьи напудїў. І вільїзла му на плєчі і принїє двоїи гонїи аж до дому, а там шчєзла коло йигó дому. І во два роки нїдїу і помєр. Типєр бїднї дїти сьи лишїли, сїроти і жинá, і бїдї гїрко аж до сєго часу.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексї Сеньчука.

258. Як хлопці втопили жінку.

Була ў нас йидна жінка, називáла сьи Марїна і любїла хлопцьи. Прийшла на йáрмарок, зайшла собї на шинк до Гєршка, віпила однү кватїрку, віпила друґу, натхóдїи хлопцьи. Уже бирє хлопцьом; та бо ўже зачїли хлопцьи й їїї брáти, а їїх б́удо дєўїить. Вівили вони їїї с шинкú, пиривилї їїї на Пазьукóвого Паўла подвїри, вівили на горóд і так сьи шїбали з неў, аш прийшли пїт пиривїску цєркуву. Пїрид досьвітком зобáчили вартїўникї, а вони поўтьїкали дáльї з неў так, йак тьїчнїї. Прибїгли аж ў Корунєву вўлицу, ўже там свитáло на день. Вона була ў кожусї і фўстцьи. Так їїї кїнули ў Днїєстєр і ўтопили, бо їїм ўже сьи прийїла була. Рáно сусєїда Олєкса вїїїхаў на вóду чоўном шукáти вєршї на вóдї. Дївїт сьи, лїжит йакáє шкїра. Він гадáў, жи то стєрво, дївїт сьи, а то жінка. Ни пїзнаїи, й шчо за йидна.

Виртаїи сьи до сво́го до́му, гово́рит до си́на: А ходи́ш, Фі́лімо́ни, йа́кас ба́ба ўто́плена. — Ниві́стка йа́к почу́ла, а йі́ї ма́ма бу́ла д́ужи ў гри-зоты́, так во́на га́дала сьи, шчо́ то йі́ї ма́ма. Бі́жіт над во́ду: Ай, ма́мо, ма́мо, та ви́ ни ма́ли шчо́ робі́ти та то́пити сьи? — Пла́чи. Тай ви́ мині́и ни ска́зали, йа́ би вас бу́ла ни запо́могла́ тро́ха, йа́к ви́ так упа́ли! — А на лице́ ни диви́т сьи. Зы́йшло́ нас три́ хло́пи, ві́тыгли ми́ йі́ї на бе́риг. Пообзи́ра́лисмо по фо́рмі, а то́ Мари́на Шми́га. А то́ ти, се́стро, аш́ ту за́бігла в Дубро́ви? Та ни мо́глас на Дубро́ві пові́сити сьи, а́лце́ ту за́бігла то́пити сьи? — Зы́браў сьи О́лекса, бі́жіт до ўри́ду да́ти зна́ти, шчо́ Мари́на ўто́плена йи́ на Пи́рві́сци ў Днѳ́стрі. Пі́слаў ві́т Миха́йла Коўба́су, польі́цыйана, до Тру́ти Паўла́, шчо́би за́пріх ко́ньи до во́за і шчо́бі йі́ї ўзьи́ти до трупа́рні. Ві́садили ми́ йі́ї на фі́ру, ко́си сьи спу́стили чы́рис по́мо́стину і кы́гну́т сьи. Соро́чку на ны́ хло́пцы́ обде́рли, го́лоў лі́ткоў блі́скайи. Скі́нули йі́ї ў трупа́рни, прійшо́ў йі́ї Йа́цко́, чоло́вік, тай ў пі́сок: тра́с! Ти, к..во, ни мо́гла́ сьи на Дубро́ві пові́сити, али́ йшла́с аш́ то́пити сьи? — І шче́ го́ за то́то хотѳ́или по́ты́м до арѳ́шту ўзьи́ти, шчо́ ўда́риў по́ смирті́. Йа́к йі́ї похováли, йа́к ве́чиром до о́пѳ́ично́ї годі́ни ново́го мі́сьця́ ходи́т і заво́дит по́над во́ду, пла́чи і заво́дит за сво́йи́м Йа́цко́м, шчо́ йи́ ўда́риў ку́лакoм по пі́ску.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кіндрата.

259. Як баба пустила сплав.

Гна́ли ми́ е́татки с Коро́пцы, аж йи́смо сьи йи́мили ў Сно́відѳ́у́скі кру́чи, злапа́лисмо сьи там на ны́ч. У́зьиў Ілько́ Йа́нцьи́ў кро́шню і лапа́ў на кро́шню ри́бу і так то́їи ри́би налови́ў, шчо́ ма́ў собі́ шчо́ до́бри заўда́ти на плѳ́чі, само́їи підѳ́стви. Сме́ркло сьи ўже́ до́бри, при-плила́ ба́ба до спла́ва, сині́ла сьи на кі́рму, во́да кі́ржоў го́йдаи́ц, ба́ба по кі́рмі: Тала́п, тала́п. Зачи́ло сви́тати ўже́, побуди́ли сьи сплаў-ники́, ка́ждий за́льи́в на сві́й сплаў пу́ска́ти, а мій бу́ў само́й за́дний. Гна́ў йа́ то́й сплаў з Ілько́м Йа́нцье́вим. Кри́чіт він: Іва́ни, Іва́ни, ходи́ по суда́. Бу́дем ма́ти ку́харку. — Ка́жи Іва́н до Ілька́: Озмі́ біду́ та дру́ль, най́ плине́ до пса. — Ет, Іва́ни, грі́х. Ві́тыгны́м на бе́риг. — Ни ты́гны́ім на бе́риг, бо воро́ни рози́дѳ́йт. Пу́сти йи́ на во́ду тай йи́ ри́баки́ злапа́йут. — Пу́стиў він йи́ на во́ду, плине́ ми́ с е́тата́ми, с спла́ва́ми і пли́че ба́ба за на́ми. Ли́ши́ла сьи во́на з за́ду, а му́ попли́ли на пе́рид. Ни зна́йу́ йа́, ци́ йі́ї йи́иў хто ў то́й час, ци́ во́на да́льи́ попли́ла,

Іміли ми сьї на нїч, приходим на бєрїг, придиўляїи сьї минї бáба, шчо їи на сплавї. Стиснуў Ількó Івáна за рúку: Уставай, Івáни, уставай, бо твоїá бáба на сплавї. — Кáжи Івáн потихо: Цьїхо, хло', їа ўпирéd вїджу, таї нїчóго ни кáжу. — Ньїц бáба ни рóбит, вїлазьїи на бєрїг, бирé сьї до канатá, до швáри, до гартúльцьи, шчїпáїи швáру с пальá, залїзла ў вóду, гартúлиц ў рúки і друльїи сплáў на вóду задóм. Вїдрúлила зад на вóду і сплáў обиртáїи сьї. Говóрят Івáн до Ількá: Ільку, шчо будéм рóбити? — Кáжи Ілько: Ньїц ни рóбїм, лиш львємо на сплáў і кричїм: Пускаїти, хлопцї, бо ўже день. А вони ни бóдут знáти, шчо стáло сьї, таї пúстьит, таї будéм рáзом ў компáнїїи. — Вїтзвáїаут сьї хлопцї; Пускаїти, брáтї, бо ўже Івáн Чúба поплáў. — Їак хлопцї сплавї пустили, так бáба плїлá з нáми, пóки когút ни заїїаў: Знáїиш, дурнїї варїáти, було минé цвáйкоў вїт сплавá ни друльїти, буў бис спокїїно ночуваў! — Зачїло свитáти, зачїла ў Ількá і Івáна душї ўступáти, бо ўже сьї бáба ўступїла.

Зап. в листи, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кіндрата.

260. Як приходив топляник.

Ми сидїли двї нас ў хатї з вуїанкоїу і варилисьмо сибї вичеру. Їа чикала на своїу маму, а вуїанка чикала на свого сина. Приходи десь година годинаньцбата, приходи хтось і пукаїи до двирїї. Їак то запукало, а вуїанка сьї сховала на заїїецок, їа викьїдала кашу з горшка і їа сьї дужи злєкла. І їак пирїстаў пукати ї питаїу сьї: Вуїанко, чо́го ви сьї сховали? — А вона кажи: Тьхо буть!... — Їа сьї питаїу: Ідьїть сьуди, та чо́го сьї бойїте? — Вуїанка вилїзла зі заїїецка і ўже зі страху вечерї ни їїла. Та кажи: Ходи до мени, пїдимо спати. — Али ни задоўго знов: Пук, пук, до двирїї, отворїть там! — Али ми сьї знов позлєкали і сидьїли цьїхо. Али знов кличе: Отворїть, ни бїїти сьї, то їа! А то була мама моїа, теї кажи: Малисьти ту го-сьтьи. — А ми сьї питаїимо, їакого? — А буў твїї чоловік — кажуть до вуїанки. — А вуїанка питаїи: А їак ти знáїиш? — Бо їа їїго здибала на Їївковїї горї, їак повертаў назат. — А ти їак знáїеш, шо то вїн? питаїи вуїанка. — Пїзналам їїго по убраньїу; і вїїшоў на праву сторону з дороги і засвїстаў сибї, і хтьїлам їїго запитати шо, али вїн подьїї сьї. — Тоди ми сьї пирїконали, шо топляники ходьет, бо вїн буў ўтопїї сьї, називаў сьї Пїтро.

Зап. в листи, 1902, на Стриганцї, Камїнецького пов. від В. Коваль, А. Веретельник.

261. Лошак — топельник.

Рас на вѣсну прийшли ма́ма пізно з па́ньского і десь бу́ла оди-на́нцьбата го́дина, йак пішли з ста́ршим бра́том до Буга полока́ти пи-льушкі. Поло́шчат, али шось зачѣло гуля́ти по воді і брат побачи́ў те́й ка́же: Диві ці, ма́мо, шось таке стра́нне гуля́йе. — А ма́ма, шоб не страха́ти йго, кажут: То ны́ц, то вітер так. — Але то, шорас ближче підбіга́йе по воді, а брат хо́че ўтыка́ти, так сы бойіт, а ма́ма не пу-ска́йут; аж виска́куйе на бе́ріг лошачок. Ско́чнў — сьўди-ту́ди і бо́ўть ў во́ду і ста́ло ти́хо. І за́раз за три нидыли той брат ўтопи́ў сы на то́му місци, а то то́пльаник йіму показува́ў сы.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

262. Топельник у постати дитини.

Рас ў льіты дуже ў досьвіта йа пішла до Буга пра́ти, там ко́ли гокониска. Йа-по приходжу гет, скы́нула шма́тьє з се́бе, диу́льў сы, а з воді ко́ли мене виско́чнў го́лий хлопчик, та́кий шо ма́йн ро́чок. Ви-ско́чнў, стріпа́ў сы, пітско́чнў і засьмія́ў сы — гі-гі-гі! — А йа ка́-жу: Сьват-сьват-сьват Ма́тыинко Бо́жа — те́й перехрести́ла ту дити́ну, а воно́ бо́ўть ў во́ду! і так завирува́ло, йа́тби де́сьить хлопі́ў, те́й по́тім сы стішило і ны́ц не бу́ло. А на тім місци за́рас бе́рег вивали́ў сы, зробило́ сы ба́гно, така прі́рва і то йе до ны́ншнього днє і ны́чим то́го зага́тити не мо́жут. А то бу́ў то́пльаник і він хты́ў сы побавити трóхи на піску́ і погрі́ти сы до со́ньцьє. А він ў дєнь не віди' ны́ц, ті́лько ў но́чи; але йак йа перехрести́ла йго, то він хрестá за́ра' по-чу́йе і ўтыка́йе.

Зип. в липни, 1903, від Тацьки Олексевич, у Камінці Стр. А. Веретельник.

263. Як топельник хотів затягнути парубка до Буга.

Па́рубок йден бу́ў засиды́ў сы ў ды́ўчини дуже пізно ў но́чи, а він ма́ў йти ко́ли Буга, де сы дуже шмат льудий пото́пило. Ў тім місци за́ўше шось сы показува́ло і стра́хало і туді ны́хто пізно не хо-ди́ў, бо сы ўсы бойáли. Те́й засиды́ў сы той па́рубок і стра́шно бу́ло йму йти, але він сы стида́ў то ви́йавити ды́ўчини і пішбу́. Приходи́'

на те місце, а переходіть його шось — нї хлоп, нї баба, тей нїц не каже, бере його за руку і тьєгни до Буга. Той сї не даїє, а то тьїгни так мѳцно, шо страх. Але він сї не даїє, шо сїли маїє, аш зіпрїї, аш вѳчи йому вилазьєт на вєрха. А то тьєгне і нїц не каже, тїлько тьєгне і тьєгне; а він, таїже нїц не каже. Али злѳпаї сї він їакѳсь зубѳми за плїг і тїєне, шо мѳже, бо тут їже блїсько Бух і вир; і аш зѳби трїшчєт їнїмї, а він не даїє цї. Аш він сї спѳмнєтаї і зачєїї ї дѳсї молїти сї. І їак-но зачїїї молїти сї, то зара' то їго пустило і він їваї бїє пѳмнєти і лежаї до рѳньє і аш тѳди спѳмнєтаї сї. А то буї тѳплиник і він хтїї зѳтєгнїти тѳго пѳручка до водї і хтїї їтопїти.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камїнці Стр. А. Веретельник.

264. *Як топельник змочив жлопа.*

Я їшов одного разу в лїса. Віз-сми пруди — такий тарас. І вчїпив си а заду на пруди потоплавник. І покїм я взєв, та так став, та спустив си на штїльвагу і так води хлѳпнув на него — водов рас і другий рас. — Таї потому назад собї сїв на фїру, а той потоплавник як мїне зачєв льѳпати, обльѳпав мїне чєсто, шо на мїнї ни було сорочки сухої. І потому як прїїхав до двѳра і віпрїг конї, шов до дому і мїне кїшня напала — пси — даї. І такогє мїнї страху дали, жи ашим був мокрїй, шє гїрши, як віт того потоплавника.

Зап. 1903, від Миколи Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Дереванка.

ІХ. О П И Р І.

265. *Як батько втопив сина опирчука.*

Быў індэн такій парібок, жи ўзяў на другім селы жонў. 'Али жонá зайшла ў тяз і прийшоў той час ўже злыгáти і пішла си аж до матери на друге село. 'Али й він прийшоў за неў, той ійїі гáзда. І ўрóдила сьа дьтїна, а ўни были вопирї, рóдичі тóїі невісты. І пытáют сьа: Ци вопирь сьа ўродиў? — Котресь там повідат: Ньїг. — А ўни гадáли, жи тот гáзда йї спит, а він слўхаў ўсьо. Уни на тым пожурили, жи ни вопирь і си бєсыдуўут, шчóбы робити, жибы він быў вопирь, тот хлопец малый, котрый сьа ўрóдиў. І стáрый отєць йї мóвит: Кобї знáти, дє бы трафиў тако́го, жебы лыг спáти і жебы сьа не кетнў, тогды йкакбы є тако́го чоловика ўзяў кырвє і помастиў тотў дьтїну, была бы вопирь. — А тотá невіста мóвит: Наш вотєць — свєкор йїї — усє лыгат спáти і не кетит сьа. — Уни повідáют: Тóбы йти, ўзвати з ньóго кырвє; али він ўмре до зáўтра! — А тот сын його чўйи, жи утєць ўмре, али не оголóшат сьа нич. І так котресь вїттам полєгыло і принєсло кырвє і помастили дьтїну, приўйзáли снур йадвábный від сьтїны до сьтїны, дьтїна перелызала тым снўром і йуш тїшат сьа: Уже будє вопирь. — 'Али той зьать рáно ўстаў, йде домїў, ци прáўда тотó. Прийшоў домїў, утєць ўмерлий. Поховаў вїтцьá краснó — він знáйи, шчó сьа зробило — і ўпригá волю ў виз і йде на друге село по жїнку. То йуш сьа провелó доўшый час. Прийхаў там, там сьа мóже погостїли трóхы: Сьїдáй, жїнку, на виз, берї дьтїну, пойдємо до дóму! — Йїдут вїттам і він наўмысно зайїхаў ў таку воду велїку, аж вис сплыў, а він шче ймнў за кóлесо, перевернўў, утó-

піла сьа жінка і утопіў сьа тот вопéрек малéнький. І д́жмат си так: Немá мого вітц́а, н́ай і вас обой́х не б́уде!

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбiрського пов. від Гриця Олiщака Терлецького.

266. Як умерла жінка утира.

Базьó Геврiк з на́шого передмiстi навiть по смертi ходiв до своi жiнки. Черес цiлé лiто ходiв. Ўсе в ночi по дванацятiй та лiгав з жiнков спати. Тото люде видiли. А потóму жiнка попáла в тéжу. Нiхто i рáди не мiх дáти. Два рóки ходiла в тéжи. Аж поiхала до Львова, так i люди нарáдили на оперáцiю. Тай там i був конéць. Оперувáли, а вна такi вмерла.

Зап. в сiчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

267. Як опирi ловили газдиню.

То раз йиднá хоты́ла, аби мáла молоко́, газдiньи. I пiшлá на Йури до кирнiцьи водi гóла брáти. Йак сьи опирi рúшили за неў, йак зачiли бiчи за неў, хоты́ли, аби вéзла йiх, тай вона́ йак прийшлá до дóму, то вiт тóгди глуха.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

268. Опирi свiчками.

Тóму петь лiт ци бiльше, забiли граблiма в Млiнках Весéлого. Я раз з Михайловим вийшов з кiньми на пiч. Кóнi-смо спúтали тай пусти́ли, а самi на копи́цю сiна вилiзли тай си байкé говоримо. Дiвимо сi, а там з борислáвського тра́кту зближае сi свiтло до нас. Чим ближше до нас, то все тóго свiтла бiльше i бiльше. Ми дiвимо сi — а вже тотó свiтло йде. А то чим раз бiльше свiчóк та лiхтарéнь. Тай вeso тотó обсiло Весéлову хáту. Як вийшли з хáти, то б́удо тих свiчóк мóже тiсе́чи. А то опирi булi.

Зап. в сiчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

269. *Опир у видї пса.*

А йиден оповідаў минї, йак він йшоў з міста до до́му, таї десь так ў половинї дорóги, дивит сьї, литїт білий пес, таї гуц йимў на плечі і кажи: Нисї! — Той хочи скинути, а́ли ни може. Задривїў цы́лий, нисе, сапайи, ледви дїхайи, бо то бідá тьшкá. І так пєс го аж до до́му. Гадаїи він собї: Кобї йа тибé занїс до хáти! — 'Али той лишé на сыннї двэ́ри, а пес гуц з не́го. Ухóдит він до хáти, застрашнїй, змўчнїй, жїнка питаїи сьї, шчо йимў, а він моўчїт. Аш ту за хвїльу кажи той пес спїт віквá: А ти, сўчий сїну, знаїиш, йак сьї заходїти! Таї пішоў. А він, той госпóдар, йак би буў шчо скавáў жївцьї, то той пес буў би йнго гет потьїў, бо то буў опїр.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Мих. Косїньского.

270. *Як опирї жерли ся по собачому.*

По нешпори в нидьїльу, йак то возьит снопи лўди — поїхав хлопиц по снопи. Вобирнув кїлька рази. Йїхав зо снопами до дому. І дивит сьї — на конєц села пси сьї коло кьїрицьї дужи кусайт. І він кажи до дївчини: Чикай, — йа йїх зара розбороню! Взев і кипув вила мжи них. Тоди тїїї пси йаг тїїї вила вхопили, йаг зачили кусати... Тей хлоп поїхав. Прийїжджийи до дому, стали конї коло ворїт. Вона кажи до него: Вставай, Йївасьу, їди, фтвори ворота.

Будит йнго, а він анї руш... Здїймили го с фїри, а він вже ни живий. А тому хлопциви йазик посьїкло на дрїбнї кавальчики. А то, жиби був тих псїв ни чїнав, тоби був на сьвїтї жив. То були вошпирї.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Деревянка.

271. *Собака — опир.*

У йїднїм селї дўже ўмирáли лўде на слáбїсьць і йак стáли так дўже мёрти, то лўде зі страхў на нїч ўтыкáли до льса, бо ў ноци найбїльше ўмирáли, а на день приходїли назáт. Алє йдно́го дня приходи йдна госпóдїня до свóго до́му, дїви цьї, а на подушкáх лежїт чóрнїй, тэньгїй псеко. Бáба гльáнула на него, тей яьц йму не рóби, тїлько свóїе рóби: рочиньáйи хлїб і печé. Спеклá йден пїтпáлок, на-

мастила салом і положила тому псови. Пес зїїў, вона подала йому дру-
гий і він зноў зїїў, вона положила третий, але того зїїў половину. Тей
господи́ннѣ та вийшла чогось на двір — приходи, а пса ўже нема.
І віт того дня перестала слабісьць і льўде перестали мёрти і бїльше
не мерли. Тей десь минуў рік по тїм і та господи́ннѣ з чоловіком по-
їїхали на йармарок. Прийшло, ў їднóму шиньку приступайи до них
якийсь господа́р тей питає: А памьнтайете ви, йак тому рік лежаў
у вас на подушкѣх чорний пес, а ви годували йго плѣцками? — Та
памьнтаю — каже господи́ннѣ. — Ну, а нѣц вам з тейі пóри з хати
не бракуйе? — Або йа знайу? — каже господи́ннѣ. А той показує пожа
с колóткой і кажи: Ану, пізнавайте того жожа! — Та, то наш, каже
господи́ннѣ, але з вітки він ў вас ўзьиў сї? — А той господа́р каже:
То знайете, той чорний пес, шо тоді лежаў у вас, то буў — йа. Йа йе
гопїр ўрóджаний пїт такоїу планетоїу, шо йак на мене найде, то йа
мушу їти. Тодї, йак прийшоў йа до вас, то йа буў дўже голо́дний —
три до́бі нѣц не їїў і йаг би ви не бўди дали менї їсти, то цїлє
селó бўлоб вїмерло, не бўлоб сї зїстало а́нї їднóї дўшї. А на ту
памьнитку ўзьєў йа собї ў вас того жожа. — А тї, йак то почўли, хўтко
вїнесли сї з того шиньку, бо дўжи сї нальєка́ли то́го гопїра.

Зап. в линни, 1903, в Камінці Стр. від Петра Остапчука, А.
Веретельник.

272. Як опир ссав кров із молодят.

Шов на цвинтар чоловік. І здибайи коло Будзавівекої башти —
їде мирлець — вопир. І той вопир кажи до него:

— Ти шчо за їиден?

— То шчо ти! — кажи.

— А ти шчо за їиден?

— То шчо ти. — —

— Ти де їдеш?

— Там де ти... А де ти?

— Там де ти.

— Ну, каже, підем воба.

Їдут вони воба і прийшли до їднóї хати. Али там було двоїи
молодыт. Прийшов вопир до жінки. Взїв, виймив цицку і кажи до
того чоловіка: Ссї кров. А сам до її чоловіка і ссе кров ш чоловіка.
Али так ссут довго. Вже той вопир виссав ш чоловіка — прийшов
і кажи:

— Ов, ти щось помало ссеш. Шче кров йи.

Покоторгав і кажи: Шче жива.

— Е, вогори. Знаєш, молода багато крові майи.

І зачив вопир сам ссати. І виссали кров і тогди знов покоторгав, кажи: Вже нима.

Потому кажи: Ходи, підеш зо мною.

І прийшли на цвинтар. І той чоловік дивит сьи, грип фтворений. А той вопир кажи до того чоловіка: Бири, льєсь. А той чоловік кажи до того вопира: Льєсь ти фпирет, бо йа шче ни знайу куда!

І той вопир польіє. Теї зарас когут запіяв, теї сьи грип запав — запер, а чоловік сьи лишив на верха. А той вопир сьи відзивайи в гробі, кажи: Еї жиби йа був знав, жи ти такий пташок!

Чоловік сьи настрашив і фтык до дому і воповів, шо то вопир с твх молодьбит кров повиссав.

Тоди кебонц вітпавив набоженство. Пішли на цвинтар, добули го, витыгнули го на верха і казав сукирами посебічи на дрібні кавальчики. І тоди взяли — закопали назат, забили кілочок восиковий в голуву і вже вїнниці ни виходив.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

273. Опир у Підгайцях.

Буў йа ў сестрі ў Підгайцях. А там ў сусьбди умер парубок такий, котрий маў до двацьцить лѣт і заслаб — до тѣжкѣи ўмер. А там така установа, шо кладут на лаўку під сѣтѣну. Подушечку рѣбѣи під гѣлови з гѣблѣвѣк і так на лаўцѣи на гѣлы лѣжѣт. 'Али нѣпри тотѣ ишчѣ прѣсьѣ до тѣго кѣла, шчѣбѣи прѣйшли, бо самѣи ни прѣхѣдѣи. Так вѣн ўмер, прѣйшла йѣгѣ мама до мѣго шваґра прѣсѣти, шчѣбѣи ў вѣчѣр прѣйшоў до кѣла. І при тѣм минѣ прѣпросѣла і йа таґжи прѣйшоў. Сѣдѣли ми так зо штѣри гѣдѣинѣи. Тѣму парубковѣи рѣки сѣи розѣврѣвали, шо булі зѣязанѣи. Льѣди понанѣджували сѣи, али шче так кажѣт: То здорѣў хлоп, то йѣгѣ прѣудѣт, то томѣ сѣи рѣки розѣврѣвали. Возьмѣт, таї зѣйжѣт зноў! — І так йѣгѣ мама зѣйзѣла дрѣгий рас. Так за пѣить мѣнут зноў сѣи розѣврѣвали. Так тѣго бѣло з дѣсьѣть рѣзи. Тогдѣи льѣди страхѣу набрѣли і поўтыкалі до дѣму, тѣлько сѣи лишѣла мама і сѣстра. Йак йѣгѣ поховѣали, то вѣн таґи тѣго вѣчѣри прѣйшоў до дѣму, то ўже йѣгѣ сама мама оповѣдала і бѣльши йѣгѣ льѣди на дорѣзѣи вдѣбалѣи, йак йшоў. Так ходѣў вѣн двѣ нѣдѣли і усе йѣх прѣрѣпѣджувѣў шо нѣчѣи.

Старá пішла до ксьондза, зачала тотó ксьондзу оповідати. А ксьондз кажи: Чикай до заўтри, підём с процесіюў на цвинтар, вітконайим і сьи подівим. — І так зробіти. Йак го вітконали, а він лижит ў трунві ў долину ниском. Тогдї ксьондз кажи: Дайти осікового кола, забйў йа йимў ў гóлову. Більши він ходити ни бўди, бо то йи справидливий опір. Він би буў за сьим лїт лўди потинаў. — Йак му забйли, бїльше ўже ни ходйў і вїхтó го ни вїдыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

274. *Загланний опир.*

Йиден газдá тримаў наймита вісьим лїт, а тóго наймита відобрáли до вóйска і він при вóйску служйў других вісьим лїт. А ў вісьим лїт повирйўў той жóмньир з вóйска. І на той час той газдá ўмер і йнго нарїдїли на катафáльок. А той газдá буў опір. Йак прийшла опїўнич, то він спустиў йиднў нóгу, жи хтйў злázити. А жи лўди гадáли, жи вона му сьи самá сєнула і поправили назад. Другим рáзом спустиў рўку і ногу і зачйў ўставати. А тотї лўди ўздриўши, шчо він злázит с катафéлька, поўтыкали с хáти. На остатку і жінка з дьтьми ўтыкла. А опір ўстаў тай польєс пїт пóстыль, добуў грóші з збáнком: папїрóві банкóти, то зложйў ў пóдушку, на котрі лижйў, мїжи зьйльц, абї йїх дáли йимў с пóдушкоў до грóбу. А срібло і мїдь — ўзыў збáнок ў рўки, пїшоў до комóри, вїпорнаў пїт порóгом йáму і там йїх заховаў і назад запóрнаў і закльйў: Котрі рўки запóрпували, абї тотї респóрпували. — А жóмньир ўвйшоў до хáти, йак добри напйў сьи горйўки, ўзыў йнго ў рўки свóйї, вїпорнаў тотї грóші — він сьи дивйў бис вїклó — і кажи: Котрі рўки запóрпували, тотї й вїпорпуйут. Забраў тотї грóші з збáнком і тотї з пóдушки і заховаў ў иньшим мїсци. Йак кўри запйїнали, то назад лўди вирйўли до хáти і той наймит, шчо ў него служйў, казаў здоймїти з завєсьйў двєрі і глухїм кінцём го вїнистити, йак повєрни опір с цвинтару, абї ни трафйў до кльáмки, і абї ни ўвйшоў до хáти. І потóму той наймит оживйў сьи з газдїнивйў, вїдодуў грóші і шче бїльшим буў госпóдарим, йак йнго газдá пїрїт тим.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Грившиного.

275. *Як опирєви відгинали голову.*

Тотó так: Бйў йиден вопїрь і йак ўмер і ходйў так, жи лудий мнóго ўмирáло і худóбы гїнуло ў нашїм селї. А то ни знайу, ци то

было за ксьиндза Минчакевича, ци шче за Диміанюського. Уже льудьом сьа тотó наўкучило і быў такій ў селы віт, не знайу котрый, бо йа шче тогді сьа не ўродиў і пішоў ў Тиху по Гусакá і привіў. Гусак вийшоў опіўпочи на цвінтарь і почаў так ножіцьама стрічи, стрічи і прийшоў на йгó гріб, мовит: Отьи, а́ли нема́ го, порóжний, пішоў десь, далéко на Вéньграх йи. — То ни спас, знайите. І забавіў сьа ціў годіны, вийшоў звоў — йи. Но, мовит, йуж він не підé вітгы. Ньай б́уде до заўтра. — Др́угый день зыйшла сьа грома́да ўсьа віт-копувати, а ксьиндз післаў ў Лы́мну по гайд́у́кы. Прийшли гайд́у́кы, почали льудий́ б́ити, бо ксьиндз повідат, йа опыр́я́ не ховаў, то не мо́же быти праўда. І с кілько́х льудий́ гайд́у́кы зв́язали́ мотузом. І він віткопаў го, той Гусак, і він си леж́ит, бода́й сьа не снй́ў до́брым льудьом і скопаў си полотно́ аж ў доли́ну, на но́гы, шчо ним ўкры́тый, а сам си леж́ит і так по́під ру́ку д́ивит сьа на льудий́, такій черво́ный! А Гусак узьяў роска́ль і витьяў го́лову. І повідаў: Хапль́ит, льу́ди, то́йи кир́я́, масть́ит сьа, то д́ля то́го, жи тако́го чоло́віка ўже бы сьа др́угый опы́рь не іміў, котрый помасть́ит сьа тоў кроў́йюў! — І ўзяў пацьа́чку таку́, шчо свинья́ ўс...а і зложиў му ў зу́бы і го́лову му положиў ме́жи но́гы. А йака́сь ба́ба з го́ры, сво́йи йгó была — та́й мо́вит: Нипраўда, він ни опы́рь быў. — А той Гусак йино́ сьа на нбу подивіў і потьяў йи та́кий живу́ і на др́угый день ўме́рла. А йгó прикы́дали і б́ільше не ходіў.

Зап. в ма́рті, 1899, у Мшанци, Старосамбі́рського пов. від Гринца Олі́шача Терле́нького.

276. Д́івчина і два опы́ри.

Пішла йидна́ д́иўчина ў лыс і заблуді́ла. Так далéко зайшла ўже, шчо ни зна́ла, куда́ в́йти. Зайшла она́ до одної́ хатчи́нки; она́ ни зна́ла, шчо там йи ў ты́ хатчи́ны. А ўже м́усыла там почува́ти, бо шчо ма́ла роб́ити, коли́ ни зна́ла куда́ зві́тти ў но́чи в́йти? А ў ты́ хатчи́ны н́ыкого́ ни бу́ло, ты́лько сам ўмирле́ц. Она́ ўвйшла́, ўкльикла́ і мовит паць́ыр, бо сьи д́ужи па́тто бойа́ла. С страху́ ма́ло ни ўме́рла. Приход́ит др́угий ўмирле́ц тымчи́сом під ві́кло і ка́жи до то́го ў хат́и: Уста́нь, Йузе́фйи! — Той сьи ны́ц ни в́тзв́а́йи. Ка́жи йиму́ др́угий рас, са́мош так. Ка́жи трéтий рас: Йузе́фйи, уста́нь! — А тотá д́иўчинка ка́жи: Лы́зь, лы́зь, Йузе́фйи, з Бо́гим і д́ухим сьв́ййнтим. — А той ка́жи так то́му на дво́ри: Йа́ би ўстаў, йа́к би ми́ны но́ги ни бу́ли з́йзань́и сирими́ питка́ми. — Той сп́ит вікна́, йа́к ўчуў такé, та́й пов́іаў

сьи кудись, а той ў хатї лижиў дáлы, до рáньи. І дьўчина сидїла ў хатї аж до рáньи. Йак сьи розвиднїло, вона ўстáла і пішла і ни потїли їи опирі, бо ўже їи так Шап Біг допоміг.

Зап. в лицяи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Тетяни Мельниченко.

277 *Як наречений умер і хотїв узяти до гробу свою суджену.*

Буў з дўже далéка йден жомньир і він сьи буў дўжи вальубиў ў йидну дьўчину і вона йигó тагжи дўже польубила. Прийшлó, вислужиў він свóйї лїтá, теї кáже до дьўчини: Знайэш, мойá кохáна, йа пойдю до дóму, там сьи приготуйу і прийїду по тебе і поберемо сьи. Але ти менї мўснш присягнути, шо будеш чекáти на мене, шо́б не знати кїлько! — Дóбре — кáже дьўчина, — але ти менї тагжи присягни, шо нїгди з гинчоўу сьи не гоженїш! — Вони ўзьели і присьагнули йдно дрўгому. Теї він поїхаў. Минўў мїсьць, минўў дрўгий, минўло пїў рóку, ба й рік і два і штїри а жомньар не прихóди?... А дьўчина чекáє і не хóче виходїти замуж за нїкóго. І вона мїсли сибї: Шо́ сьи моглó стáти, шо мїй мїлий не прихóди? Мўсьїў присьагу зломáти... Теї ўсї їи так кáжут: Дурнá дьўко, шо ти чекáєш на йáкóгось гультайá — він ўже даўновїчно мўсьїў гожинїти сьи! — Теї прихóди' на пїятїй рік, йго нема і вона заручїла сьи з дрўгим пáрунком і за мїсьиць мáло бўти вїсьїлье. Али зáрас на дрўгу нїч по заручинах, сидїт та дьўчина і придé, аш ўходи' до хáти той жомньир, а такий смутний, шо страх. Увїйшóў, теї сьїу на лáви на прóтиў дьўчини і нїц не кáже, áнї слова, тїлько дїви нї на нью. Йак сьи надивїў, теї кáже: А чимў-ж ти, мойá кохáна, не привитáє сьи зо мнóйу? Ти идэш ўже за дрўгого, прáўда? — А дьўчина кáже: А тиж де буў так доўго, ти ше не ожениў сьи? — Йа ше сьи ни гоженїў і нїгди сьи з дрўгоўу не гоженў, але не мїг йа прїтї до тебе, аш почўў, шо ти хóчеш присьагу зломїти. — А дьўчина кáже: А йа мїслїла, шо ти ўже гоженїў сьи, шо не прихóдиш. Може ти, мїлий, голóдний, мóже пїти хóчеш? — Нї, йа нїц не хóчу, тїлько тебе — кáже він. А він за те не хтїў йїсти, бо він ўже буў ўмерлéc. Зáра', йак пішóў до дóму, то зáра' ўмер і за те не прихóдїў.

Теї посїдїў він трóхи теї кáже: Ну, мойá мїла, збирай сьи, пїдеш зо мнóў, до мене! — А вона кáже: Дóбре, зará', скáжу кóнї заложити, шо́б ўзьети с собóйу своїў скрїньу з рїчами. — Нї — кáже жомньир — не трéба менї твéї скрїнї і рїчїў, там ў мене ўсе будеш

ма́ти, ходь́м так. — Але́ ма́ла вона́ вели́кий звій дуже́ фа́йного полотна́ ў свої́ скря́ни і її́ жалё́ бу́ло дуже́ йго́ і вона́ ўзвѣ́ла той звій пі́т полу́ і пішли́. А пі́ч така́, не́ відна́ сьі́, шо́ страх! Ї́дут вони́, а дѣ́ви цѣ́ вона́, аж вони́ не́ йдут по́ землі́, але́ по пові́тру. Оберта́е цѣ́ він до́ не́ї те́й ка́жи: Слу́хай мѣ́ла, шо́ ти не́сеш з собо́ю тако́го тьашко́го, шо́ так тьашко́ йти́ нам? — Та́ нѣ́ц! — ка́же вона́. А він́ зно́у пи́та́е: А чи́ не́ ма́йеш ти́ хрѣ́стика на со́бі? Ї́ак ма́йеш, то́ скинь. — Ски́нула вона́ сво́го хрѣ́стика і́ за́ра' за́чали ху́чше́ йти́. І́дут, і́дут, те́й на́решты́ при́ходь́ат на цвинта́р, те́й він́ і́де на́ не́го. А то́ куди́? — пи́та́е вона́ йго́. — Він́ ка́же: Нѣ́ц, не́ пи́та́й, по́ ході́, тут хата́ мо́я! — Те́й вона́ за́рае́ пі́зна́ла, шо́ він́ ўми́рле́ц, на́льака́ла сьі́ дужи́, але́ му́си йти́, бо́ сьі́ бо́йі́т, шо́б не́ за́дущі́ў. Прѣ́вїў́ її́ на́т сво́й грі́б, те́й ка́же: Ну́, лы́зь гет, то́ мо́я хата́! — А вона́ ка́же: Нѣ́, лы́зь ти́ пе́рше. — Те́й він́ польі́с, а вона́ кі́нула й́му кі́нец звѣ́у полотва́ і́ сама́ ўты́ка́е. Ўты́ка́е і́ розвива́е звій́ так, шо́б да́лы мо́гта́ ўты́чі́, а він́ тьа́гни полотно́ і́ тьа́гни до́ грѣ́бу. Ў́же кавало́к за́ цвинтаром́ не́ ста́ло полотна́ і́ вона́ ў́цье́ки, шо́ си́ли. А й́ак ўми́рлий ўты́гну́ў ў́се полотно́, а́ види́, шо́ її́ не́ма́, ві́скочив́ з грѣ́бу, те́й за́ не́йу так гони́, шо́ страх! Він́ го́ни, а вона́ ўты́ка́йи. Дѣ́ви цѣ́ вона́, а́ свѣ́ти цѣ́ ў́ йакі́сь хата́; ў́льі́тайи́ гет, а́ там не́ма́ нѣ́кого́, а́ на́ сре́дїні́ ле́жїт ў́мерле́ц і́ коло́ не́го свѣ́тло свѣ́ти цѣ́. Ну́, мѣ́сли' вона́, аш́ тут мен́ї кі́нец. — Аш́ тут ў́бі́га́е ў́мерлий́ жо́мньї́р, а́ ко́гут: Ку-ку-рі-ку! А́ нех́ ти́ бу́деш про́кля́тий! — кри́кнуў́ жо́мньї́р і́ шче́з і́ за́раз шче́з той ме́рле́ц, шо́ ле́жаў́, а́ вона́ дѣ́ви цѣ́, а́ вона́ сре́д польа́. І́ й́ак за́чѣ́ла йти́ до́ до́му, то́ йшла́ пі́ўтора ро́ку, так да́леко́ занѣ́с її́ ў́мерле́ц за́ пі́ў но́чі.

Зап. в липци, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Ветерельник.

278. Як почтар боров ся з отирем.

Давних часів, йак то пошти ни було, так йак типер, поїхав йиден чоловік на кони с поштов. Али так поїхав кілька миль і зблудив. (А то було в зимі, в завирухи). Йїздит, йїздит по польу і ни годин фтрафити до дороги. Али дивит сьї: Так дужи далеко свѣтло сьї свѣтит — так йасно, али далеко. Дужи далеко. Йїди він до тойї хати. Вже Богу дькуйи, жи зобачив свѣтло. Вже сьї тьшит.

Прийїздит він до тойї хати. Приньив коньї до двирий. Входит до хати, — лижит мирле́ц на катафельку. Те́й він змовив па́цїр, став — дивит сьї — нима́ нѣ́кого́ ф хата́. Дивит сьї фсѣ́уда на́ пї́нд —

нима. — Сидит... сидит... сидит — ніхто ни приходит і нікого нима. Пішов він, конь завів до стайні, дав коневі сїна. І приходит знов до хати. Сїв, знов сидит — нікого нима. Думаи собі, шчо би він міх здибати собі їсти, бо хочи їсти сильно.

Пішов до комори зо свїчков, дивит сї — ф коморі стоїт солонина, горівка. Взяв він си пас солонини, напив сї горівки досить. Приходит до хати, сїдайи і їсьць. Зїв — пішов, знов си взяв і приносит до хати — знов їсьць. Али той мирлец вогорит до него. Кажи : А шчо ти, братьу, так в мойїй господарцї господаруйиш ?

Кажи : Йїхавим с поштов тей-им зблудив !

Мирлец спускаи йїдну ногу і руку і фетайи — кажи до того чоловіка : Можи би ми сї воба, братьу, поборолї ?

А той чоловік кажи : Но, йїак тра, то тра.

І злїс мирлец с катафелька і борут сї вобидва.

Али борут сї, борут так, жи аш кров кавалками литит с того і с того. Так той чоловік воповідав. Кажи : Дивїу сї йїа, жи він вже такий подрапанїй, али і йїа подрапанїй, кажи, фест, змучинїй, жи вже от от — буде по мнїи. Вжем сї змучив добри. Али такої сї, кажи, ни дайу. Такої сї нїу. Али йїакось Бох дав — когут занїйав, а він фпав — а то вопир.

Той чоловік взяв, вмив сї тоди і знов сїв. (А він такош був ни самовитїй). Потому пішов до комори, взяв си знов горівки, випив. Приходит до хати, взев макогїн в руки, сїв си коло мирцї і їсьць. Їсьць і тому мирцевї все, шчо рас фкусит, то му в зуби макогоном дасць.

Пішов знов до стайні, дав коневї сїна і чикаи до самого днїи, докї хто ни приїди. Йде йїакась жїнка на подвїри. Кажи тота жїнка : А ви шчо ту, татусьу, робити ?

Він кажи : Ночувавим ў вас.

— Ай, а ви сї ни бойали ?

— Ай, кажи, йїа ледво, кажи, пириночував. Дивїт сї, кажи, йїакїй йїа побитїй.

Воповїв він всьої интерес. І раненько взяла того чоловіка і пішла до ксьондза, бо ксьонц йїи ни хтїв вїрити, жи йїи чоловік вопир. І того днїи ксьонц казав го поховати і забилї восиковий кїлочок ў голову і вже був спокїй.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Дервянка.

279. *Князь опиріє.*

Буў індён наймит. І наймиў сьні ў газді тако́го, што він злим войуваў. Тай ка́жи наймитови: Підеш на той і на той пляц ў ночі, там будé одён принц, абіс сьні з ним пойдинкуваў. — Віі́хаў ў ночі, зачіў сьні з ним пойдинкува́ти, ни даў му коньї — бо той маў ўзьї́ти. — Поі́хаў другої́ но́чи, ни даў сьні скпі́ти, ни даў коньї. А той буў такий принц від опиріў. А він ка́жи: Ну, йак ти шче трéтої́ но́чи миньї сьні ни даш, то ти будеш старший, йак твї́й газда́. — А той ка́жи: Або йа чо́ би сьні даў? — Поі́хаў трéтої́ но́чи, ни даў сьні. — Ка́жи: Но, йа тибé звьї́м, му́шу тьї звьї́сти. — Ка́жи: Ньї. І зачіў сьні зноў пойдинкува́ти. Той наймит буў та́кжи нисамовїтний і ўльї́з ў коньї. А той напустиў звї́рі на коньї, аби йнó звьї́ли. Роздérли звї́рі коньї, а той с коньї тай вірлóm зробіў сьні, полéгїў ў горó. Той сьні са́мош зробіў вірлóm, за ним ў погóньї ў повітльї. А наймит зробіў сьні б́китом і ўпаў індньї молодїци на подóлок. Тотá скрїла го. Прилїтайн принц, ни мóжи го дьїстáти. А він зробіў сьні прóсом, а прóсо звьїў когúт. А він потóму виішов с когута́ прóсом назáт, тай прикїнуў сьні на хлóпа. Принц гадаў, шчо він шче прóсом, прикїнуў сьні на когута, а наймит йнó б́ком, забиў і забраў йнó скáрби і газді, а сам очїстиў сьні чириз віру тай ньчó му сьні ни стáло. І газдуйн шче нїньї. Такий пан нат панáми!

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексї Сеньчука.

280. *Дївчина-рожа і опир.*

Ходїли хлóпцьї на вичирнїцьї. Кїлькó йїх там б́ло, то ни знайу, пїать чи шїсть пар і кóжди ма́ло пáру, а йнднá пáнна ни ма́ла. Йде вона́ до дóму, прїхóдит колó свóйїх ворїт і так собї ў дусьї мїслит: Ай Бóжи, Бóжи! Кáжднї маїнї пáру, а йа бїдна самá. 'Али кобї сьні ўже нагодиў і йакїй ўмирлїй, тóбим го ўже льубїла. — На дрúгнї вéчир йде вона́ з вичирнїць, дївнт сьні, йде йакїсь за неў чоловїк і ка́жи до неїї: Слúхай но, Гáньї, йа будú до тéбе ходїти. — А вона́ ка́жи до не́го: То дóбри. Ходьїт до мéни, áли тьїлькó справдїлїви. — Так ходит він індён вéчир, дóсенть кїльканáйцьїт вéчирїў так ходїў. Али вона́ сьні йнó пїтáйн, вїтки він йн. — А він ка́жи до неїї: А тобї нá шчо? — Вона́ ка́жи до не́го: Бо йа хóчу знáти. — Тобї ни трéба, на шчо тобї знáти, дóсенть жи маїнш пáрунка. Йак йнє вїрїкла слóво,

так го майпш. — 'Али дѳсѳть, жи йїї тотѳ нѳспокойїло. Онѳ хтѳла знѳти, вїтки вїн похѳдит. Йїднѳго рѳзу, йѳк йшли з вичирїїць, онѳ ўзїла, приўїїзѳла му до мїзїльнѳго пѳльцьї нїтку з вирїтѳна і хтѳла сїї пїрїконѳти, де вїн пїдѳ. І йде за нїм, а вїн йде прѳсто на цвїнтѳр. Пїрїшѳў на цвїнтѳр і добѳў ўмїрлѳго і зачїў йїгѳ йїсти. А онѳ йѳк тотѳ вѳбѳчила і ўзїла і ўтїкла вїд нѳго. Дѳсѳть на дрѳгїй вѳчїр пїрїшлѳ, онѳ йде до дѳму, а вїн зноў пїрїхѳдит і кѳжи до нѳїї: Кѳжї, шчѳс вїдѳла. — Онѳ кѳжи: Йѳ пїїц нї вїдѳла. — Кѳжї, бо тї мѳма ўмре. Кѳжї, бо тї тѳто ўмре. — Онѳ кѳжи: Йѳ пїїц нї вїдѳла. — Кѳжї, бо тї сѳстри й брѳтїї поўмїрѳїут. — Най ўмїрѳїут, йѳ пїїц нї вїдѳла. — Кѳжї, бо тї цѳла фѳмїльїїа вїмрї. — Дѳсѳть йѳк поўмїрѳѳла йї цѳла фѳмїльїїа, а вїн кѳжи до нѳїї: Кѳжї, бо самѳ ўмреш. — А онѳ кѳжи: Най ўмїрѳїу, йѳ пїїц нї вїдѳла. — Йѳк ўмѳрла, поховѳїли йї і дѳсѳть, онѳ лїжїт. 'Али на нїї такѳ рѳжї вїросла, жи так пѳхла, жи хтѳ надѳїїшѳў дѳрѳгѳў, то аж нї мѳжна булѳ слѳхѳти. 'Али надѳїїхѳў йїден пѳн, йѳк ўчуў той вѳпѳх і кѳжи до фїрманѳ, жи бїї стѳў. Фїрман стѳў, а вїн кѳжи до нѳго: Ідї сїї подївї, шчѳ то так пѳхнї. — А вїн пїшѳў і дївїт сїї: Прѳшу пѳна то рѳжї. — Вїкѳпѳй йїїї і дѳї сьудѳ на вїзѳк. — Вїкѳпѳў вїн тутѳ рѳжї, ўзїў той пѳн зї собѳў, пїрївїз, йї до дѳму, кѳзѳў йї посѳдїти ў вѳзѳнку і постѳвїў ў свѳїїм покойї на вїкнѳ. Дѳсѳть, жи тотѳ рѳжї так пѳхнї, жи аж йїмѳ мїло слѳхѳти. Мѳў вїн лѳбѳкѳйѳ і той лѳбѳкѳй шчѳ рѳнїї йїмѳ до лѳшка мѳсїї пїрїносїти кѳву, пїзївнїшнї вѳду з мїднїцїў і рушнїк. Йѳк пїрїнїсѳ кѳву, пѳн ўстѳїї пїти, дївїт сїї, кѳва натпїтѳ і бѳлка надлѳплина. Пїрїнїсѳ йїмѳ вѳду, водѳ зѳїтѳ*) ў мїднїцї і рушнїк мѳкрїї, жи сїї хтѳсь ўтїрѳў. 'Али вїн шчѳ рѳбїти, кѳжи до тѳго лѳбѳкѳйѳ: Шчѳ тї мнїнї ўсѳ пїрїносїш кѳву натпїту і водѳ ў мїднїцї нїчїстѳ і рушнїк мѳкрїї? — А вїн сїї скѳзѳўїї, жи вїн нїчѳгѳ нї вїнїї. — 'Али пѳн йїмѳ нї дѳїї вїрї. А вїн кѳжи: Прѳшу пѳна сїї пїрїконѳти. — Дѳсѳть вїн йїднѳго рѳзу пїрїнїсѳ, пѳн сїї дївїт, поўна шкльїїнка і бѳлка так йѳк мѳїї бѳти, вѳду пїрїнїсѳ, чїстѳ, рушнїк сухїї. Пѳн сїї здѳмїў, шчѳ то такѳгѳ йї. 'Али мїслїт собї ў дѳсѳї так: Нѳїїно йѳк мнїнї пїрїнїсѳ шчѳ рѳз кѳву, йѳ сїї мѳшу пїрїконѳти, хтѳ йїїї пїї. Накрїї сїї з голѳвѳў і дївїт сїї спїд кѳўдрї, нарѳс с тѳїї рѳжї рѳбїт сїї пѳнна. Вїскѳчїла с тѳго вѳзѳїкѳ, алї такѳ фѳїїна, жи вїн аш сїї нї знѳїї, шчѳ рѳбїти. Чїкѳїї шчѳ, буў дѳсѳть тїрїїїчнїї, хтѳїў сїї пїрїковѳти, шчѳ дѳлї бѳдї. Йѳк пїрїнїсѳ вѳду з мїднїцїў той лѳбѳкѳйѳ, а онѳ зноў скѳчїла до вѳзѳїкѳ і зноў сїї зрѳбїла рѳжї. Накѳлї вїїшѳў с покойї лѳбѳкѳйѳ, тотѳ

*) Мутна.

зпоў віскочила з вазонка і зачыла сьні ўмываці, ўтираці ў рушнік і чысці сьні. А той пан йак зобачиў, жи она така фэйна, йак віскочиў снід коўдри, злапаў іі ў половіны, кажи до неіі: Іа ўже даўно на тебе чкайу. — І допіро бирé з неў і жéнит сьні. Йак сьні ожиниў, досить жи́ли оні шчось пийть чи шісьть лэіт. І було двоіи дэітій. Інд-пого разу він іііі прóсит: Мойа кохана, іідь зо мноў, обіідим мойі полі. — Она кажи до него: Мій коханий, шчóби іа тобі сказа́ла? Знайиш, іа так ни маіу хіньці ііхати, бо йак іа с тоббў поііду, то будé ни дóбри. — 'Али він йак зачиў іііі пудити, досить, жи она на тотó звівóлила. Уйіхали мóжи трóиі гіп ў полі від іидіоііі границі, она сьні обгльидайи і кажи до него: Відии, іа тобі дóбри казала, жи би іа ни ііхала, бо, кажи, ўже аш типэр мойа смерть. — А той опір литіт за ними. Йак ііх дыгнаў і кажи до неіі: Кажі, шчос відыла! Кажі, шчос відыла, бó ти дэіти поўмирайут. — А она кажи: Най ўмирайут, іа ныц ни відыла. — Поўмирали дэіти: Кажі, шчос відыла, бó ти чоловік ўмре. — А чоловік сьні вітзвайи: Та кажі, шчос відыла. Бо сьні зльик, жи би він ни ўмер. — Она тогді зачинайи расповідати віт почитку, йак він ходиў до неіі на вичирниці і йак приишоў на пвинтар, йак добуў ўмирло́го, зачиў ііести; досить, йак вона зачила тотó расповідати, цалком с то́го опира зачи́ло сьні ссувати тотó, шчо він буў заклэітий. Йак сьні цы́лком з не́го ссупуло то ўсьо паскутство, тогді він іііі подыкуваў і спокійно собі відыишоў. І тотá цала фамілія на другий де́нь ўсьа ожила.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Жащицького.

281. *Опир, цэсар і циган.*

Буў іиден такий виликий лыс, а ў тым лысы буў такий палат, ў тым палаты мэшкаў опір такий, котрий льуди потинаў. І той цар, шчо належиў до то́го лыса, шчо то йигó було, він йигó хтыў забіти і на жадин спóсьіб ни миг, бо йак іслаў войско, то му ўсьо потыў. Росписаў він по крайу, хтóби сьні такий трафиў, шчóби то́го опира ўбиў, вилику би надгорóду дыстаў. Ни було тако́го чоловіка ныгдэ. Аш трафиў сьні такий циган. Приишоў до цара таі кажи: Іа йигó ўбиу. — А він кажи: Дóбри. Йак ти йигó ўбиш, дайу тобі пиў свóго майитку. — А циган кажи: Дóбри. — І забраў сьні циган і пішоў. 'Али іде биз лыс, дивит сьні, насé сьні коніна. Так сьні циган ўкышиў, шчо будé ііхаў, бо інаў сьні то рітко здарийи. Приишоў до тоіі коніни і сьидайи.

Тай кажи до коніни: Йак будеш добра дльа мѣни, то йа буду тобі добрий. — І ййди далі. Аш ту прийхау до тако́го вилікого ровá тай стау, тай кажи до коніни: Йак пирискóчиш той ріу, то твої кóсти поховáйу; йак ни пирискóчиш, то ты вáраз облúпйу. — Кобíла сьн змíрила тай з йндібно бѣрига до дрúгого ўбíла сьн. Він ўзьвú, шкіру з нѣї здоймú, ўбрау сьн ў шкіру воўноу до сиридіни і йде, і сьвú на мѣжу, а на нѣго такѣ мух насыдáло, йак то звíкльи до стѣрва. А він шчо махнѣ тай сто мух забйй. Тай так собі дúмайн: Шчо би є того вíдумати? Траба написати на кáртци, шчо йа такйй сильнйй, шчо раз махну, то сто мúжа ўбйу. — І ўзьвú і так написáу. Прибйу собі на чолó і йде до тóго лýса. Прихóдит до тóго дóму, де опíр мѣшкау, сьндáйн си під дѣм і сидít. Опíр вихóдят йнго потнáти, потнáйн, потнáйн тай кажи до свóго льóкайа: Йди, возьмí тóго трúна тай кíвнш го там до тих трúнйу. — Льóкай вййшоу, почáу йнго брáти, а він до нѣго: Вур-ку-ку! такйм дйўним гóлосом. — А тóй сьн напúдвú і прихóдит тай кажи: Він шче ни потьйтйй. — Опíр вййшоу дрúгйй раз і зноу го потнáу, áли ни потьйу так, йак пѣршим рáзом. Так бóло три рáзн. А то томú ни мíг потьйти, шчо він мау на собі є коніни шкіру, бо опíр ни пítнѣ жáдноїй худобíни, бо ни вáйн до худобíни жáдноїй мóци. Тодí прóсит го опíр до хáти, кладѣ горíуку і сир, хлѣб, самѣ тотó, шчо цíган льóбит. Так сьн цíган обжиробйу, шчо залѣдво дíхайн. А опíр кажи до нѣго: Апú, заложím сьн, хто бíльшн звьзйсть? — А цíган ўже ни гóдин áнй куєничкá звьзйсти, áли шче мóвит: Ну, гáйд! — І так сьн заложйли. Кáжи опíр жíньцьї варíти галушкí. Наварйла онá двí макíтри, кладѣ пѣрид них, зачннáйут йїєти. Опíр так йїєсть, йак шчось нисамóвйти. А цíган ни гóдин. 'Али ўзьвú собí спóсьб: Шчо галушку возьмѣ, тай за шкіру ўпхáйн; і так ййу з опíром до кíньцьá. Тодí опíр кажи до нѣго: Тнпѣр поборím сьн. — Цíган кажи: Та добри. Йак зрóбш такú штúку, йак йа, то будѣм сьн борóти. — Йакú? мóвит опíр. — Шчóбн є тѣбн галушкí вйльтьйли. — Ну, та йак? Покáжй ўпирѣд, йак є тѣбн будúт. — Цíган ни доўгó мйєслйу, вйймйу пьш с кишѣнй, шкіру распорóу, а галушкí вйльтьйли. — Кáжи: Зробйж мнйнй так. — Той ўзьвú тай ножѣм бух! тай опíрá зарíзау. 'Али опíр шче сйна мау, шчо буу такжн опíром. Тодí йнго снн прóсит, шчóбн цíган ў нѣго почувáу. Цíган кажи: Та добри. — Далí цíгановн покйй осьйбнйй, а той покйй буу на зрáду дльа цíгана, бо там ў сýфíтьи булá дьрá і чйрис тутú дьрú кидáли такóу жплзгноу дóубнйу і так на льшку забивáли, хто снау. Цíган прихóдят до покóйу, лйвнт сьн, там чоловік ннжнвйй ў кужусьї лжйт. Він ўзьвú тóго чоловікá, постáвйу на льшко, а сам під льшко. Тодí слнт. 'Али ту ў ночí на-

раз тоў доўбнiў бух! тóго чoлoвiкa ў гóлoвy нижвóгo i тaк дрýгий рaс. Тaк тpи рaзи. Тoгдi сьi уснoкoйiлo, цiгaн вилaзьiйи снiт лiшкa, бeспeчнi лiгaйи нa лiшкo i снiт сoбi дo рaньнi. Пpиxoдит дo нeгo рaвнo oлiр тaй кaжi: Шчo тoбi сьi снiлo? — Шчo мнiнi сьi снiлo? Шчo мi сьi тpи мýхи пiд нiс ус...o. — A вiн тoгдi дiвiт сьi, тaй oбaчнiў тyтý кaрткy нa чoлi тaй гaдaйи сi: Дóбpи вiн кaжi, бo вiн шчo мaхнe, тo стo мýжa ўбiи. Тo iнмý тix тpи дoўбнi вiцi нi знaчiт. Хoдi — кaжi — дo хaтi, тa сьi пoгoснiмó, дaм тi кoнi тaй сoбi пoйiдиш тa нi бyдeш пiшкi йшoў. — A вiн тaк нa зpядy, бo тoй кiнь бyў вiшчýн, шчo вiн тaкжi лyдi зaбивaў. Пiшoў цiгaн, пoгoснiлi сьi, тoй мy дaў кoнiá, цiгaн ўзьяў, сьiў i зaчaў iйхaти. A тoй кiнь iяк сьi рoвлeтiў тaк, шчo мaлo тóгo цiгaнa нi ўбiў. 'Али бyлa пpи дoрoзi фiгyрa, a вiн хaп! зa тyтý фiгyрy, хтiў сьi стpимaти, a тoтa фiгyрa вiрвaлa сьi з зeмлi i вiн ўзьяў ў рýкi тaк, iяк мaлiй хpэстик i литiт iяк вiхир. A ў тóгo iнгó цьiсaрa бyлa з дpýгим цьiсaрoм вoйнa. I ўжe чужий цьiсaр iнгó зaмaгaў, шчoбi бyў зaвoйвaў гo. Iяк цiгaн нaдлeтiў с тoў фiгyрoў, a тoтi ўздpилi тaй кaжyт: Гoспoдь Бoг литiт! Кидaйшo сьi ўсi дo вoдi. — I тaк ўсi пoскaкaлi дo вoдi. A цiгaн с тóгo кoнi с тoў фiгyрoў ўнaў, áли нi зaбiў сьi, a кiнь пoлeтiў. Тoгдi цьiсaр дo нeгo кaжi: Шчo тi хoчшi зa тoтo? — A вiн сьi вiтвiвaйи: Тa пiў твóгo мaйiткy, тaк iяк iяс мi oбiцьяў. — Цьiсaр кaжi: Хoдi, тaй сi oзьмeш. — Iяк бi тo тiлькo бyлi сaмi гpoшi, тo бi бyў цiгaн ўзьяў, áли зeмльy нимá iяк зaбipaгi. A цiгaн нa зeмльy нi лaкoмий, тiлькo нa гpoшi, тaй кaжi дo цьiсaрi: Нi хoчy твóгo мaйiткy; дaй мнiнi пoзвoлeньи тaкe, шчo нa кoтpoгo Жiдa мýхa ўсiдi, шчoбi iя сoбi зaбiў. — Цьiсaр кaжi: Тa шчe лiпшi. — I вiпiсaў мy тaкy кaртy, шчo гo нiхтó нi сьмiйи чiпaти, iяк вiн нa Жидoви мýхy зaбiи. — Цiгaн сoбi вiстpугaў тaкий мaкoгiн i нa тoй мaкoгiн пpибiў тyтý кaртy. Тaй кaжi дo цьiсaрi: Бyдь здopóў, пáни, a зa рiк iя пpийдy, бyдeм сьi рaхувáти, xтo бiльшi мaйiткy мáйи. — I пiшoў цiгaн. Пiшoў вiч дo вилiкoгo мiстa, дe вилiкi пáнi Жидi, iяк тo ў лiтi, мýхa нi пpибiрaйи, нa кóгo сьiдaйи. A цiгaн тiлькo зaглiдaйи. Iяк нa вилiкoгo пáнa Жидa сьiдi, a вiн зaйдe тaй мaкoгoнoм гeн! Тaй Жидa зaбiи. Жидi сьi пoзлiтaйyт, xoтьi iнгó бiти, шчe i дo кpимiнaлy ўзьяти, цiгaн пoкaжi нeсьмó тaй нiхтó гo нi чiпáйи. I тaк вiн цiлий рiк бiў, шчo ўжe Жидi нi мoглi вiгpимaти. Iнднóгo рaзy Жидi зьiйшлi сьi, зaчiлi рáднiти, шчo тóмy цiгaнoви бyдyт рaтy склaдáти шчo мiсьaцьи, нi знáйy ўжe, пo кiлькo. 'Али дoсeть шчo склaдáти i тóмy цiгaнoви дaвáли. Iяк ўжe цiгaн нaбрáў гpoший дoсeть, шчo вiн iякий лaкoмий нa гpoшi, a ўжe бiльшi нi хтiў. Пiшoў дo цьiсaрi

сьи рахувати. Приходить до цїсаря, тай кажи: Рахуймо сьи типер, хто бїльши майи. — Цїсар кажи: Зачивай трѳа. Ни так бѳрзо, йак ти хочиш. Йа мѳшу написати по ўсїх касах, кїлько йа грѳший майу, а тогдї будѳм сьи рахувати. — Ўзвїѳ, написай, прийшоѳ йимѳ рахѳнок, кїлько грѳший майи, тогдї зачинайут сьи рахувати. То иче цїган маѳ грѳцар бїльши.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

Х. ВОВКУЛАКИ.

282. *Вовкулак.*

Буў на сильбі йідин парубок і він буў воўкулак; він буў чоловіком, а пириміньив сьі ў воўка. І прійшоў йінго час і він сьі гожиныў, жінка ныц ни зната, жи він йест тим. Пішли вони сьіно громадити. Він сьі йі питаїи: Слухай, жінко, а шоби ти зробила, йіак би до тебе воўк прійшов? — А вона кажи: Билабим граблями! — На другий день поїхали вони по сьіно, тей йінго ўже мало нападати то. Тей наклали сьіна на фіру, вона стоїала на фірі, а він йі подавав. Йіак йінго напало, тей він пішов ў лыса. Диви цьі вона, литит воўк до нейі з лыса, а чоловіка нима. Той воўк так сьі до нейі дуре, а вона так йінго граблями бїе, вилками граблями! Так сьі довго дер до нейі, аш надїйшоў час, жи він назад маў сьі ў чоловіка пирікьидати, тей политьїў назад до лыса. Диви цьі, йіде йі чоловік, такїий подрапанїй, такїий скроваўлений з лыса, кажи: А бїй-сьі Бога, а тибї шо такого, а мене мало воўк озьде ни зїїў. — А він кажи: Ай, шо ти миньі зробила, та то йіа буў, ў таку годину пиримїниў сьі, ти мене так покальїчила.. — Тей вона сьі дужи перестрашила. Прійїхали до дому, вона зарас ўтыкла від него.

Зап. в липни, 1902, від Варки Коваль, на Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

283. *Вовкулакова жінка.*

Одна жінка мала чоловіка вовкуна (вовкулаку). Він все ходив кудас почами — али і байдужи, вна пічо ни знала... Раз поїхали вни

обов за сіном в поли. То було акуратно в полудни. Як вже наклали сіна на віа, тогди кажи чоловік до жінки: Ти сиди тут, зачікай на мене, а я зараз прийду. — Він відбіг так як на добрий раз буком кинути, пириминив си в вовкуна і просто біжит до фіри тай зачъив си д ні драпати на фіру. Вна дужи си напудила і зачъила го стручувати вилами. Али він учішив си її за запаску... Вна відривала, відривала їму з зубів запаску, али ни могла. Тогди роспиризала си, а він упав з запасков на землю, та на зимли зачъив розривати зубами. І знов побіг — вітак пирикинув си на чоловіка і приходит так, як Біг приказав до жінкі. А вна до него: А ти де так барив си? Таки, кажи, мене мало вовк ни здзів — диви си, гет запаску підер! — Він аї мур, мур... Вна си якос придивила, як він си сміяв — а в него поза зубами кавалочкі запаскі — бо він як пирикинув си за вовкуна тай рвав запаску, то ему повбивало си поза зуби... Тогди вна пізнала шо то він був тим вовком і ни хотіла з ним сидіти.

Зап. 1893, від Семена Петрюка, в Орельци, Снятинського пов.
В. Равлюк.

284. Як жінка розбила голову чоловікови-вовкулакови.

Буў ту йидён чоловік тай маў ўже жінку, али жи він рас чоловік, а раз воўк. А жінка й ни знайи. Пирикини сьи ў воўка, побіжит до лыса, побігайи по лысы, приходит до дому і ўже чоловік. Аж раз вийшли сьіно громадити і він трóхи погромадиў, тай десь пішоў. А жінка громадит дáлы, дивит сьи, біжит воўк тай прóсто до нёйі. Тотá сьи напудила, тай зі страхі тóго воўка граблёмá по голові, тай воўк побіг назад до лыса, а вона сьи лишіла. Аж дивит сьи, йде йййі чоловік, тай чось маїи кроў на голові. А вона кáжи до нёго: Тай ти десь пішоў, а ту воўк надлётъйў, йá сьи ледви обборонила. — А він тогди кáжи до нёйі, жи то ни воўк; то, кáжи, йа приходйў. — А вона кáжи: Деш ти, йак йа йигó бйла по голові граблёмá. — А він кáжи: Дивй сьи на моўу гóлову, йак ти миньй граблёмá покалычыла. Йа, кáжи, воўколаб, йá бим тобі буў ньчó ни казаў. Йак мйй чие такйй прийди, то йа сьи мўшу пирикинути ў воўка і побігати по лысы, а потóму виртайу сьи до дому. — І віт тоди жінка нькóли йимў ньчó ни казала і з воўколабом спокійно жыла.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамі.

285. Біда з вовкулаком.

Жив чоловік з жінков жито на полію і питаїи сьї жінки: Шчо ти би робила, йагби вовк прийшов до тебе?

А вона кажи: Боронила бим сьї серпом.

А він кажи до неїї: Деб сьї вовк серпа бойав?

Жнут... жнут...! Пішов чоловік до лїса. Сидит... сидит в лїсї... дивит сьї жінка — литит вовк. Прилїтїв до неїї, таї хочи її зїсти. Тогди вона йїго серпом по голові. Він до неїї — вона знов серпом. Зачїла кричїти, позбїгали сьї лїуди, таї вовка відїгнали.

Тей знов нїма — нїма... дивит сьї — їде її чоловік з лїса. Дивит сьї жінка — такий чось чоловік покровавлїний.. кров тїче... Пїтала йїго: Шчо то таїойи йї?

А він кажи: Нїц!

А вона потому сьї дивит... доміркувала сьї, де вона йїго вда-рила, дивит сьї, шчо всї знаки, шчо вона в него трафїла йї, і мусїв сьї признати, шчо то він був.

Зап. 1902, від Василя Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Дереванка.

XI. Відьми і чарівниці.

286. Як пізнають ся чарівницю?

Як можна чарівницю пізнати? Як сьм на ви́ліки пúшчиньм рóбит пиро́гі, пёрший собі пирі́г назначи́ти, на́й сьм зварі́т. Я́к сьм зварі́т, поста́вити го на бо́удур на́й засне́ і то́го днѣа зачи́ти собі осі́ковий столе́ц робі́ти. І так чі́риз ви́лікий пі́ст шчо днѣа хо́ць раз ко́ло не́го ко́бтнути, шчо́би го на ви́лікднѣа закінчи́ти. На ви́лікднѣа ра́но на слúжбу бо́жу ўзы́ти то́й столе́ц і так схова́ти, шчо́би го нѣхтó ни ви́дыў. І при́йти до свѣтóйї бо́жнїцѣї, ста́ти собі на то́й столе́ц, а пирі́г ў писóк. Буде́ ви́дыў ўсе́ чирі́ўнїцѣї. Кажда́ чарі́ўнїцѣї буде́ ма́ти скопе́ц і цы́ділко на голо́ві.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

287. Три відьми на фі́гурі.

Іду́ с Коростѣ́тина від лы́снїчо́го, ди́ўльу сьм, три ба́бі ла́зьи по фі́гурі до горі́ нога́ми, а ў доли́ну голово́у. І сиді́т дво́їи ды́тїї такі́х, по два ро́ки мо́жи ма́йут, або по три. Ко́ло фі́гурі позабѣва́нї палѣ́ і ўўї́єванѣ́и два шнúри на о́хрест. Бе́ру́т вони́ йедну́ дитї́ну і во́дьи по тих шнúрах. Бе́ру́т дру́гу дитї́ну, зноў по шнúрах во́дьи. Я́к ўже пе́рѣлизут ўсе́ три — го́лы — йак во́зьмут сьм би́ти ўсе́ три, ви́бѣут сьм, ви́бѣут і тогди́ таньцьу́йут. А ко́ло ме́ни буў пес ле́ґавий, шчо ми па́нѣи дала́, абї́ йа з ним ходи́ў по лы́сѣи. Кажу́ йа до пса: Тра́фіш! Бйѣрж го! — А то́й помуркотѣ́ў тай бе́з овѣс тай до до́му. Коли́ він

пішоў, тогді йа пішоў на граніцьу від Задарова. Приходжу — маўйем гвер на собі — берў гвер тай вістріліў йём до горі. Тогді коростьбѣ-тиньска пішла граніцеў, лазаріўска без овес побігла, а задаріўска до мене летит обнес. Прилытайе до мене, а йа йїи лап за рўку, тай злапаў. Кажу: Ти шчо за йедна? Дійўу сьи, а то Йіванїха, вітова жінка. Прівіў йа йї до хати до своїї, гóлу, вона тримайе шматѣ ў руках, а жінка йак скричїла! Допіро вона минї кажи: Паи Косїнський! пустыт мене! — Йа кажу: Йа мўшу вас до паны завести! — Мены паны ныц не зробит, бо йа не ўчена, йа родовїта. Тылько мены зробит, шчо мїй чоловік вітом не буде. — 'Але жінка зачїла мене просїти, сварїти, тай йа йї пустиў, тай так вона ўбрала сьи тай пішла до дому.

Зап. в червни, 1902 р., в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косїнського.

288. Сварка відьми з відьмою.

Була друга ў Задарові відьма, учена. Мала дьўку й хлопцьи. Той хлбниц пішоў ў сусьцькї кукурўдзи, ўломаў кукурўдзи, а йего сусьд злапаў. І привіў того хлбнцьи до віта, а віт даў йемў пїеть рїзок за тотó. А тотá йак спровадила на него град на другий день, кукурўдзи вибило гет до чїста. А вітиха йак спровадила на неїї жиби, то так стоїало за високо, йак засуў ў сьтїни. То вона сьи позаткала і позапирала та три дóби с хати не виїшла. Аж йа йшоў до паны, подивїў сьи на тóто і росновїў пани. Паны прийшла, подивїла сьи і написала до Монастїрск до сеньдзього і до ксьендза, аби прийїхали на комісїю, подивити сьи. Прийїхаў сеньдзьа і прийїхаў ксьендз манастїрцький. Зїйшло сьи тогди двї селї людїй, Красьїїў і Задарїў — то не байка, то праўда, справедливѣ — стоїа, цалком не можут дати радї, кажди сьи бойт. Аж буў ў паны Нїмец, штельмах, тóму сказали, а він ўзьиў той натьгач, шчо сьи натьгайе обручї на бóчку, приходит, йде до тих жибиў — а ту ўса комісїя на него кричїт: Шчо ти, чоловіче, робиш, видиш жи то смерть твоїа! — А він кажи: Йа сьи тóїї смертї не бóйу, тра бабу поратувати. — Ўзьиў жибу, шчо стоїала коло самого засува, ў рошчїн тай несé. Йде ўперед, а жиби за ним ўсї аж до Ліпи (до водї); а та ўса комісїя за ними. Йак він ту жибу ўкїнуў ў вóду, так тї ўсї жиби пішли за неў ў вóду. Допіро тєнер тотá вітиха спровадила на йїї дьўку пси, тылько йї онкóчут і обшчут йї подóти, по пóнас, а жадни ны гаўкне і то бóло дóти, дóки вона йї не перепросїла, дали йї пси пóки.

Зап. в червни, 1902 р., в Пужниках, Буцацького пов. від 72-лїтнього Ігната Косїнського.

289. *Пані відьмою.*

Перед світим Юром вийшла їдна пані на толоку. А то було ў ночі, ў пўпочи. Тотá пані, вона мешкає там, де Їдило, а вона має перек. А вона була чаріўниця. Там ўзела вона, підскочила три рази і зачила сьвестати. Як вже підскочила третій раз — перекінула єї ў сўку. Потому ўзела і зачила літати по толоці на Березині з єичими чаріўницяма, а свує убрáне лишила коло їдної топлі, коло гостінці. Євчї чаріўницї так ї ўбрáне повалєли, жи мўсіла єя пòгїм євчє купїти. А ў дванаїцїтї годїні заїпаў когўт. Всї чаріўницї ўзєли євчю пòстать і полетїли до дому. Так сáмо ўзєла й та чаріўниця. Вона ўзєла, сїла на паркáн ў Стасїни і зачила гóўкати. А єєн Стасїни ўзєли й сòбі. А Стасїна, той, жи поїхаў до Бразїлїї, ўзеў, вийшоў ў гáцях і ўзеў ї за рўку і навіў до хáти. А рáно ўзєла вона і ўтїкла до дому.

Зап. у цєвітїи, 1902 р., Никола Козловський.

290. *Братова — відьма.*

Моя єдна братова була бідна, а дрўга богáта. Тотá богáта, — чогó буду ўкривáти — була чарівниця. А братáничї єсе єї сварили. Нїкòли не мáли є сòбою спокòю. То раз чарівниця ўмєрла дитїна. Ўна влєла мєтїль в дитїни до флєшкї, а на євїтїї вєчїр цїлком гòла вийшла на двер тай пообливáла тим мєтїльом обїєстє та хáту своєї братовòї. Від тòго чїєсу нїчò ў хáтї не моглò єї утрїмати, ані кўрка, ані корòва, ані конїна, ані нїц. Щò кўпит, тай то здòхне. Братова вийшла на бїдў. За то, як ўмирáла, то єтрáшно конáла. Бїчим гòлосом ревіла, нїхто до нєї не мїх пристунити, а бчи її так понабїгáли, як гўсїчї єїцї.

А що ўна була чарівниця, то кажут так: На велїгдєнь в процєсїєв нїкòли чарівниця не обїєдє наўкòло церкви. А я раз ўмїєне глядїла за нєў, чи пїдє разом з процєсїєв наўкòло церкви... Тай не обїєшла.

Зап. в груднї, 1902 р., в Дрогобичи, від Олєни Мосяк, Вол. Левинський.

291. *Непотрїбний чин із відьмою.*

До мòго вўйка приходїла відьма вїдбїрати молоко від корòви. Мїй вўйко буў отвáртїй, хтыў її напєўни їмїти. Хтос го нарáдїў, абї

ўзыў сьльўбні пірстні на сьльўбні очкўр на два кінцьці, заўйиза́ти. Ўзыў бо́рону, сьіў за бо́рону. Дивит сьі, йде білий такий хорт і стаў ко́ло хльва́, зачыў сьі огльда́ти. Той ўзыў то́т пірстні, кінчуў хо́ртови на шійу, зробіла сьі ко́біта, ўла́сна сосьіда йго́, кума́. І він за́рас в неў чин той робіў, жи нипотрє́бний і до́ги йі мордуваў, до́ки ни призна́ла сьі, шчо она́ йму́ шко́ду робіла. Робіла му шко́ду на ко́ровах і на йго́ майітку на гру́нты, на збіжу. І ка́жи: Чика́й, кўми, ўже типє́р ни будє́ш ма́ти жа́дної хі́би, по́ки будє́ш жи́ти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Васи́лика.

292. Як жі́нка відчарувала ко́рову.

Прийшла йидна жі́нка, йак то на віночки на́воротнику на́збирати. Назбирала того на́воротнику (а то шче було до́свїта, до схіт со́ньцьи), а то́та жі́нка видьіла, шо вона збирала то́й на́воротник, ни сьміла йі ны́ц ка́зати.

Тей вона десь за дві годивні іде ко́рови до́йіти; бیره ко́рову за ци́цки, а с ци́цок ни йде мо́локо, іно кро́в. Но тей вже зара пізна́ла, шчо то вона йі вже ко́рову збавила, али бیره — радит сьі льуднї, шо́ би робити. Льуди йі радят — ка́жут: Іды́т під йі́й ко́рову, на́биріт того, на чім йі́й ко́рова лижит і пі́ткуру́т сво́ю ко́рову і зара вам сьі мо́локо поверни. Али іды́т до́свїта, абї вас нї́хто ни видьів на́внт на до́ровьі. Бо по вас хто вобачит, то ко́рові ны́ц ни помо́жи.

Али вона фєтала до́свїта, іде, здібайи йі йакісь на до́ровьі, тей вона сьі вже вирнула до́ дому. До́йіт ко́рову, тако́й кро́в тиче. Фєтала дру́гий рас до́свїта — знов йі здібав — знов вона сьі вирнула. Стала знов до́свїта — іде, вже йі нї́хто ни здібав. Прийшла до то́й само́й чарівни́цьї, шо йі мо́локо віді́брала. Лижит ко́рова. Та ко́рову зі́гнала, на́брала того сьмі́тьи в за́паску при́несла до́ дому, взя́ла во́гню в ми́ску, поси́пала сьмі́тьи на во́гнь, пі́ткуру́ла ко́рову і до́йіт ко́рову — вже ни йде кро́в, іно вже йде мо́локо. Тогди ка́жи: Госпо́ди, сла́ва то́бі, шо вже́м сво́ю пра́цу віді́брала!

Зап. 1902, в Будзанові, Терєбовельського пов. від Ганни Фелі́цько́й, О. Дерєвя́нка.

293. Як Га́зда відвертав ча́ри від ко́ров.

Робило у мене дві чы́льїдїни ко́ло я́чменю. Я здо́їв шість ко́роў, ві́грїў ў кі́тлі. На то́й чы́е прїйшли вони д' хаті харчу́вати, та́й пови́-

діли цу бербеницу, шьо я маў ў ню сипати молоко зігріте. Вийшли вони до роботи, а я зсипаў молоко ў бербеницу. Це дісло си до обід. До полудни молоко в бербеници зшитіло так, шо я си спудиў. Висипаў я це молоко дее, а на полудне прийшли они полуднувати тай я запросиў одну, здоїла три корові она, а я сам здоїў три. Сцідиў я то молоко, зігріў, зсипаў ў бербеницу, тай передше випариў судину, тай до вечера зноў вигнало молоко в бербениці. Ў вечері я зноў висипаў дее молоко свиням, бо гидко було й дивити си на него. Випариў зноў бербеницу, тай вже не просиў ні ў хату, ні до помочи доіти, але набраў води ў коноўку, виніс в корити, ніс і не обзираў си, приніс до хати, поклаў на дошку, ни на землю, тай начир води мискоў раз в коноўки тай на відлеў усипаў ў миску кажучи: ни деветь; другою лижкою начер зноў з коноўки і на відлеў висипаў ў миску кажучи: ни вісім. — Так девитьма лижками деветь раз на відлеў відсипаў кажучи: ни деветь, ни вісім, ні сім, ні шість, ні пійть, ні чотири, ні три, ні два, ні один. Потім у ту миску метаў девять раз вугле (грань) і відгашуваў кажучи, ні деветь, ні вісім, ні сім, ні шість, ні пійть, ні штири, ні три, ні два, ні один. Тою водою побризкаў на відлеў корови, а вугле васипаў ў воротах і почерес це вугле перегнаў корови. — Тай відтак здоїў корови, зігріў молоко, зцідиў, всипаў ў ту саму бербеницу, тай молоко вже всіло си, йнк ўсе ладно. Так я відвернуў чыри від короў і направиў. — Але тельи таки минуло сьи зараз ў вечері; доки я попоїў, теле ссало; я повечераў, вихожу, а теле вже готове лежит. — Так ўсе на тельити си війшло. А то котрась з тих робітниць певно таке ўробила. Але в того чьвсу я вже ніколи такого ни пициў.

Зап. 1902, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматій.

294. *Господар і чарівниця.*

В котрімось то селі злапав господар чарівницю на сьвѣта. Вна прийшла до стайні, коровам молоко відбирала. Господар вийшов до стайні, а вна цілком гóла, як на сьвіт пустыла мáти. Він ї злапав, перевязав та тримав. А вна заціла сі просіти. Дáла му десѣть риньських, а той пустив ї та дав покі.

Зап. в січни, 1903 р., в Дрогобичи, від Кучиндиха, В. Левинський,

295. Зловлена відьма.

Буў Іван ко́ло вольі́ў ска́рбóвих, ко́ло ві́пасóвих, з Миха́йлом Ма́рша́ем. Той Миха́йло ка́жи: Заў́тра Ё́ўри, хо́ді, Іва́ни, до ме́ни, бу́дэм по́чува́ти. — Прихо́дит Іва́н до не́го, нава́рила жінка́ пирогі́ў, сы́даі́ут о́ба, по́внчэ́рили: Хо́ды́м тупе́р до хльі́ва спа́ти. — Ў́війшлі́ воні́ до хльі́ва, по́сьві́дали за двэ́рі, на́сіпаў́ він прóса, йа́к зві́кли на Ё́ўра, аб́ч відьма́ то́то ві́збирала́; йа́к ві́збйра́й, то йі́ то́гді́ во́льно мо́локо́ ві́добра́ти ві́т коро́ви. Лы́г Іва́н та́й спы́т, а Шты́фан за́курыў́ сы та́й сы́дыт. Ды́вят сы́ Шты́фан, йде́ кі́тка. Злапаў́ йі́йі до ру́к, прóсы́т сы́ ў не́го: Шты́фаны́, пу́сты мнэ́ і ны́ ка́жи ны́ко́му, шчо́ схóчыш, то́ бу́дэш ма́ці. — Ны́ц йа́ ў те́бі ны́ хóчу, ты́лькы́ хóчу, аб́ым знаў́, шчо́ ты йі́ за о́дна. — Йа́ сы́ то́бі ны́ пры́зна́й, бо ты́ по́фалы́ш сы́ лэ́уды́м, шчо́ ты мнэ́ ймі́ў, шчо́ йа́ йі́ відьма́. — Ой ны́ ска́жу, ты́лькы́ йа́ хóчу, шчо́бі ты ны́ко́лы ны́ бу́ла ў ме́ни. — Йа́ ў те́бі бы́льшы ны́ бу́ду, і хóтьбы́с ны́ маў́ ві́т коро́ви лы́ше фі́ст, то мо́лока́ бу́дэш ма́ці, кы́лькы́ схóчыш. Пры́зна́ла сы́ вона́ ймі́ў, шчо́ вона́ за о́дна, Ё́ўсты́на Гу́цман і він йі́йі пу́стыў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

296. Відьмі залежить на тайні.

Прышла відьма до воріт. Так чоловік поклав борону на ворота. Вона собі ворота вітворила і вийшла. Війшла до стайні — зарас зачала корови будити. Збудила корови — зачала дойти. Він лиш тим курієм з дзвона в ясел закенуў та й мив так. Увів і до хати. — Вона си просила так, казала, шои пустити, то буде чоловікови мо́ло́ко рі́кама тиче, лиш шои нікому ны уповідав. А він добри і вібив, тримав до полудне, те́й то́гды пу́стыв.

Зап. 1903 р., від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

297. Відьма в постати суки.

То йиде́н госпа́дар тут ў Пу́жнйках, Хашче́ўскы́й, маў́ шчо́сь тры́ коро́ві. 'Али він на Ё́ўры ра́но ўстаў́ і ўзьи́ў со́кіру́ і йшоў́ собі́ цы́ до лы́са, цы́ дроў́ ўруба́ти. Ды́вят сы́, а з йно́го ста́йны́ вы́біга́йі су́ка.

Той тогді туту сокіру за неў кіцуў тай скальчіуў її нѳгу, тай собі пішоў, а-сўка поскакала ў силѳ. Прихѳдит до хати потѳму, тай кажи до жінки, жи з нашої стайниї йакась вибігла сўка, али йа йак кіцуў за неў сокіроў і роскіуў йим її нѳгу. — А жінка кажи: Хто знайи, шчо то за сўка? Чѳ вона мала йти до стайниї, йак стайниї залпирта. — Пару день слўхайут, а то йїх сусьїда, Карпїньска, скальчїна дўжи на рўку. По тым вони дїйшли, шчо то ни бўла сўка, тїлькѳ тотї сусьїда, котра сьї доўшиї чис на рўку гоїла.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

298. З собаки відьма.

То буў такїий хлоп і раз рано ўстаў він і йде по-над воду і зобачиў, шо ходи йакїїсь пес; а то ше було перед сходом сонциї і він зачыў кричїти: Гутю! гутю! і йак маў йакогось костура ў руцї і кїнуў за тїм собакоїу. Собака скочила ў воду, теї переплила на другїй бїк, теї зробила сьї кобіта з нейї теї кажи: Овва, і шѳ ми зробиў? Теї забрала сьї і пішла, і то була відьма.

Зап. в жовтви, 1903, від Б. Адамовича, в Камїнцї Стр. А. Веретельник.

299. Відьма в постати свинї.

Шли мама, дивїит сьї, бїжит йакась свинья. Перебігла коло них теї прибігла до тоїї сосьїди, де вони йшли. Теї тотї свинья хтыла хлопцї покусати на подвіру. Хлопцї скричили: А цьу, а цьу! Теї злапали туту свинью, привели до сьїниї і кажут: Будем рїзати свинью! Кажи хлопцї до хлопцї: Йди за коритѳм. — Принесли коритѳ, бирут, роспальуйут ф пїицу, грїїут вокрїп. Ытворили хату. Вокрѳпи скїнаїут і та свинья вже так тихенькѳ сидит. А шче фпирет, закім мали палити, то врїзали кавалок вуха. Е, пішла свинья за дверї. Дивїут сьї — стоїит жінка. Так вони зобачили жінку, здивували сьї, шчо жінка биз вуха. Пішли, шукаїут свинї — нїма. А та жінка просит, шчооби її випустити. І вони подивили сьї, шчо за йїдна, посьміїали сьї і випустили її. Потѳму туйу жінку називали: „Чарївниця“, „Свинья биз вуха“.

Зап. 1902 р., від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теревовельського пов. О. Деревянка.

300. Підкована відьма.

То ў йиднїм силї ў дворї служїў настьх коло короў і він коло тих коровїў заўжди ходїў і нучуваў там. 'Али на Йўри дївїт сьї, приходїт кобіла до стайнї мїжи корови. Той тогдї ўзьїў кобілу за грїву, прикидаїи ногу биз нью і сьїдаїи (вїтчпїїў ногу таї так прикиїнуў — зам. Фїлька), йїди просто нїїоў до скарбóвого ковальї, ў ночї і клїчи йїгó: Йївãни, Йївãни, ўставаї. Пан казаў, абїс ту кобілу окуваў на рãно. — А він кажи до нїго: Привидїм рãно, таї йã ти окуїў. — А той кажи: Куї зãраза на ўсьї штїри нóги, пãнови кóнчи трãба. — Той ўстаў, розьїгрїў вогонь, ўзьїў пїткóви і поприбїваў до ўсьї штїрóх нїг. Той привїў кобілу коло стайнї таї пуслїў. Дївїт сьї, а кобіла йде ў силó. Той тогдї вирїў сьї, ночуїи до днїи. Рãно приходїт до дóму на обїд, поглядїаїи сьї, йїгó сусьїди десь нї вїдно. Приходїт він потóму на вичеру, то сãмош так. 'Али дрўгїй день йãк прїїшоў на обїд, пїшоў до сусьїди чóсь там жїчїти. Приходїт до хãти, а сусьїд лїш сам сидїт ў хãтї. А він тогдї пїтаїи сьї: Кўми, а кумã де? — А вона с пїчї вїтзїваїи сьї: Аї, кўмочку, таї ви нї знãїите де? — А він тогдї дївїт сьї на той пїч таї кажи до нїїї: Вїткїж йã мóжу знãти, дé ви? — А чўмуж, йãк йїєте мнїé тóїї нóчи кувãли? — Ба, кажи, то йã вас? Йã нї вас, йã кобілу. — Аї, кажи, де кобілу, дївїт сьї на рўки, йãк ви мнїць поприковували? Бутьте, кажи, такї дóбрї, роскуїти мнїé, най йã нї сїджу на пїчї. — Таж йã, кажи, нї коваль, абїм вас роскуваў. — Йã сьї прикиїну ў кобілу, а ви мнїé вїдїт до ковальã до тóго сãмóго і абї мнїé роскуваў. Шчо схóчїте, то йã вам за тóїї вїнагорóдку. — І роскуваў йї коваль і вона потóму гоїїла сьї дóўгїй час.

Зап. в лїпни, 1902, в Пужнїках, Бучацького пов. вїд мамї.

301. Відьма кобилою.

В однїм мїсьтї жив кравець такий хлопський. А майстровã була чирвнїцї. Рас чїлєдник вїбирãв сї на селó на роботу вїд тóго кравцї. А майстровã знãла о тїм. Таї що вна зробїла? Як вже чїлєдник був за мїстом таї так вїпãло, що серед пївночи йшов дорогов через лїс. З одного боку лїс і з другóго бóку лїс. Як прїїшов на роздорóже, дївїт сї, а серед дороги стоїт кобіла. Він сї настраїив, бо не знãв що то за бїдã. 'Але перехрестїв сї таї йде далї. Вже близько кобіли, а кобіла до нїбого таї не пускає. Він що робїти, вже му всьо сдїбó,

віскочив на кобілу, тай їде з нев в село. 'Але бо то кобіла не хоче їхати. Він бичовцём кобілу по хребті тай поїхав. Входит до села тай просто до ковалё. Будит ковалё: Вставай, кільки хочеш, то дам ти, підкуй ми кобілу. А она була не підкута. Підкув коваль кобілу. А чиледник підкуту кобілу пустив. На другий день майстрова стогне. Дивит сі, а майстровá на руках і ногах має прибіті підкóви.

Зап. в січни, 1903 р., в Дрогобичи, від Ів. Бориславського, В. Левницький.

302. Відьма ситом.

Чарівницї відбирають коровам молоко, чирис тойи траба корову піткурувати. Вона часом прикини сїи ф сито так, жиби її ніхто ни пізнав. А йак хто возьме то сито до хати і буде тримати три дни при кобици, то воно зробит сїи бабов і дасьць тому, шчо він схочи, жиби йно її пустив.

Зап. в Будзанові, О. Дервянка.

303. Як роздобути багато молока?

Буў йндён Нїмець і пішоў ў нїмецький край, ў Нїмешчину, і зайшоў до Нїмця на ніч. 'Али тотó было пєред Йїром. І была там стáра Нїмчїха. І він снаў, а ўна си простерла на зємљу хўстку і шчось над неў ворожила; мóвила: С кўждойї хїшки по лїшцї! — 'Али дєсь пішла, мóже то дивїти сїи по звїздах, а тот Нїмець сьа схопїў, тай тоїї хўстки кўсєнь ўдер собі і лыг зпоў. Ўже ўвїшла, тай не ўважáла на тотó, жи він ўдер. І він сьа вернўў домїў, ўзваў тотó, кўсєнь, хўстку, простєр собі дєсь там на зємљу і мóвит: С кўждойї хїшки по мїсьцї! — Йак зайшла сметáна їїхати, найїхала поўну хáту; і то не же' было де потóкмити ў хїжи, áли лопáтами выгортáли на двір в хыш. І днєсь ў нас сут шчє такї, ў Нїмцїў, жи знають тотó, жи шчє тїлькó молоко майут, йак вóду.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірьского пов. від Грїця Олїшчакá Терлецького.

304. Як чоловік догє терлицю.

Буў чоловік і жїнка. І йак вона пішла до мїста, розказáла йимў, шчобї надойїў молока. А він вїтповїў: Звїтки надóйу, йак нимá корóви?

— А вона йимү кажи: Коби ноги та роги, а молоко буде. І казала йимү, абі дойіу терлицю; най витбагни кілок в мечка і спростуйи ва-мієть дыйоок, та най дойіт. — Йак зачинаю дойіти і казаю: Дый сьи, молоко. А йак покидаю, то маю казати: Застанові сьи, молоко. — А він забую, шчо вона йимү розказала і ни знаю застановіти, то молоко на-бігло до вєчира, заким вона прийшла, піу сьиній, жи ни було де стати. Йак сьи сусєди довідали, то ўсє сьи повбігали і віт того часу знали, жи вона відьма, жи віт ўсїх короу молоко вітбирала і до своїї стьнгала.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Тимка Гринишиного.

305. Молоко в обрутєнцї.

Раз вигнав у нас (в Нагуєвичах) господар на Юре свої коні. Дї-вит сї, а на толоцї чирівниці с кінцєм тай цїдилцєм збирає росу тай все: Мій хосєн, мій хосєн! — Хлоп взєв тай відпугав коні, взєв обри-кінкє тай зацєв волочі по траві. Прийшов до хати, повєсив обрикінкє на стїну, а з них молоко течє. Що то він того молока назбірав то страх! А людюм всїм показував на показ.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Лялюка з Нагуєвич, В. Левинський.

306. Як Жид зробив збитка відьмам.

Раз повиходїли чирівниці на толоку на Юре тай збирают росу. Як патрафєї на коровєчий сьлїд, то все цїдилцєм та скопцєм махають тай говорят: Косєн, косєн... Так йїдна була на їдїм кінци толоки, а друга чирівниці на другїм. Тай чути все по толоцї: Косєн, косєн. А виїшов Жид з корчми тай під корчом на толоцї став паскудити. Як увїдїв чирівницю тай як почув „косєн, косєн“ тай собі: Та возьми си і мій косєн! А сам забрав сї до корчми. Здїбуют сї обі чирівниці тай єдна другїй каже: Та моє, каже, молоко такє смердєче, що не можна сї нахилїти, то певне ти мені таке зробїла. Тай сї зачили обі сварїти. А тото віцеп був Жид.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Боориславського, В. Левинський.

307. Як наймит викивав відьму.

Була йидна чарівниця, тай вже її фетидно було самі йти пожиток збирати, бо її льуди вже знали, та вже кричили за нев. Али вона попросила наймита свого, аби наймит пішов, та йїї пожиток збирав до йїї корови. Наймит кажи: Добри, господини, — йа піду — скажіт миньї, йак вогорити — йак шиптати? — Вона йнго збудила досьвіта, до схїт соньцьи, дала му кóсу в руки, теї кажи: Йди там на туйу лонку теї вóзьмиш кóсу в руки, теї все жибис казав — шо шарнеш косов, теї скажиш: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — А наймит кажи: Добри, добри! Йа так скажу! — То все, жибис так казав по три рази.

Али наймит ни дурний. Шо потьгни косов теї кажи: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови... і так казав три рази. Приходит до дому, поставив кóсу на кілок. А шчо, кажи господиньї, казавис так, йак йа казала? — Аїа!... Йдьїт миньї дайти йїсти, бо йа вже йїсти хочу! — Ше наймит ни повобїдав — литьїт пси, йак скаженї — просто до корови. Корову розжерли, розїрвали. Господиньї стала теї кажи: А то шо сьї стало? А тиш, кажи, йак казав? — Та так, господини, йакїсти ми казали — казалисти ми: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови; йа так казав. — Йа тобї казала: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — Йа був спїичний — йа ни чув — йа ни зрозумїв добри.

Зап. 1902, в Будзановї, Теробовельського пов. від Гани Фелїцької, О. Деревянка.

308. Як парубок їздив за відьмою.

То йидин парубок служив ў йїдної богатойї ўдови, шо була відьмою. Рає ў ночи ни мїг він заснути і диви цї, а та ўдова ўстала, пішла до припїчка, ўзьала там йакойсь масти, підмастила сьї і фїу: сыла на коцьбу теї поїїхала ў окомин. Теї той парубок ўстаў, вишукаў ту масьць, підмастиў сьї, ўзьеў лопату, сьї і сибї поїїхаў ў окомин. Вийїхаў на двір, теї йїди ў повітру, аш приїїхаў за село на границьбу. Диви цї, а там поўно аш черно тих відьмїў. А та йнго кажи до него: А ти чоґо приїїхаў тут? — А він нїц. Теї вона посадила йнго на терлицьбу теї він не хотьчи зачаў казати: Ди-ди, диди! Диди-диди! — Теї поїїхаў на терлицьї аш до дому. Приїїздит, а тут пєс

вискакуйи з за плота і ўкусиў йнго і він заслап с того і лижаў шось три місяцці і потім та баба ни хтыла йнго більши ўзати на службу.

Зап. в червни, 1902, від Бартка Адамовича, в Камініці Струмиловій, А. Веретельник.

309. *Пострілена відьма.*

Нрібішка Гулька в Браташіў, то таки була відьмою і чаріўницію. Раз мойі тато пішли зі стрільбою на попову і заблудили в Теревільських лозах і блудили і блудили, аш нарешті вийшли на поле і дивльи цьі, стойіт білий пес. А вони крикнули: „а тю-га!“ і стрілили до нейі долом зайачим шротом, бо сподівали сьі, шо то не простий пес. На другий день пішли вони до Гульки, аш приходьит, дивльи цьі, а Гулька на пйецу лжит. А дочка йі кае, шо мама ўпали і руку збили. Шось за тиждинь пішли до салагуба, дали му пйатку і він сказаў, шо він дубоваў в Гульчинойі руки шріт. І тогда знали тато, шо Гулька праўдива відьма.

Зап. в липни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Михалка Горобця, А. Веретельник.

310. *Як нарубок спалив відьму.*

Ў йиднїм силї було дві відьми: йидна мала сїна, а друга ни мала дьїтїй. Просїла вона тоїї старшойі, шчобї йі пустила сїна ў службу. А він йак стаў служити і дужи підупаў на сїлы і пожоўк на тварї. А відьма пїзнаўши по свому сїнови, бо вона сама на тї дорозї, жи так чарувала і зачїла питати: Шчо тобі такоґо? — А він вітповідаў, шчо йимү добри. Вона йимү дайї статком йїети і пїти. — А мама вітповіла: Шчо с тих добіткїў? Она на тобі йїадит по границьох; сама сьи обиртаїи ў козака, а тибé ў коньї. — Зробїла сьвїчку з умрлїх в лбїу, шчобї йі пїтпалїў, йак будé сьи шихувати на нїм йїхати (то пёўно, жи то бұде на сьвитоґо Юроґо). А йак сьи злагодила до обїїзду границь, то він йі тоў сьїчкоў спалїў, шчо на рано ни знаїи, шчо сьи в неў стало.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Тимка Гринишиного.

311. *Відьма, призвана чарами.*

Господар селянин тримаў собі корову. Али ў йиднім часі нагли молоко сьи знісувало, а ў рэшты і корова ни хтыла го давати ўже, котра до тих час міго і файного молока давала. Думаи він, шчо с тим робіти, шчо при корові нікого ни зпааў і нагли знісувала сьи. До-відаў сьи він о йидні ворощці, котра згадувала, шчо кому сьи эле де стало і ўдаў сьи до неї. Оповіў брак корови своїй, а вона му на тотó вітвила: Твоја корова знісована від йидної чиріўниці, али йа тибé поўчу, шчо маїш зробіти. Возмі кусинь полотна сирого і дэ-ўйить шпильок і рано аби жінка ў горніти варїла, а ти абіс сьи скриў на обісьтў і абіс пильнуваў чиріўниці, бо коли будé кишіти полотно йи шпильками, то вона мусит прийти на твої обісьтї і ко-нечни шчось мусит узїти. Отжж той господар тойи ўсьо учинїў. На-коли кишіли шпилькі с полотном, прибїгла чиріўниці і спїт шоби ви-тыгала скрўтиль солóми, шчо бўла заткана дыра від завїву сьнигў. А господар скриў сьи ў стодóлі сь цїпом і читуваў на тўйу чиріў-ницьу. Наколи спїт шоби скрўтиль солóми тыгїўла, вїхонїў сьи го-сподар с стодóли і чиріўницьу цїпом почистуваў так, шчо аж ўпала. І ўзвїў, кинуў йи ў воду і кажи: Дóти будеш мокпути, дóки минї сьи молоко ни верни. — Прирікла му чиріўницьи ў водї, шчо молоко прийдé на місци і бїльши шкóдити нїц ни бўди йигó корові, лишé аби вїпу-стїў йи з водї. Вїпустиў господар йїї і корова молоко назад давала, йак і передбм.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Ро-зовського.

312. *Відьми позгатовані до жати.*

Иак йа буў ў Тоўстобáбах ў ковальї і робїлисмо ў кўзњи, при-йїхаў хлоп с Кїньчїк в робóтў. Йак скїнчилисмо робóту, принїс той господар могорїч; сьїли ми ў хаты і зачили пїги той могорїч, а май-стровá дайї закуску і скажит сьи, жи хтось понесуваў йїї корову і ни-мá молока. Пірит часом корова сьи дойала дўжи красно, а типер трудно до неї приступїти. Йак той господар тойи вїслухаў, приобїцьїў йи ў тї хвїли ўсьї чиріўниці скликати до йїї ўласной хати. І казаў минї принести с кўзњи долотó. Йак йа принїс долотó до хати, ўзвїў він йигó від мени, обїйшоў з ним три рази надокбла колїски, ў котрі лижала малéнька дитїна. Шчо він шпїтаў, то тóго ни знáю, бо шпїтаў

потіхо і застроміў долотó ў коліску дитини ў но́ги і тогді сьў дáleí до могоричў. Зачипайим піти дáleí, шче ни ўстиг ма́йстир нальля́ти одіу порциўу, йак прихóдит одна ба́ба і пита́и сьа, на́ шчо тото́ до-лотó він там ўстромиў; ка́жи, шчо вона́ йимў ньіц ни вінна і най він йі́й ни вислаўля́йи по́ліж лўди. Шче вона́ ни скінчила́ сво́ю бесьіду, йак зачїли́ сходіти сьа бїльши і зачїли́ просїти, абї він йїх пустиў. І зноў ка́жут, шчо: Ми тобї ньіц ни вінни, ни чїпай жи нас і ни ви-слаўля́й нас, шчо ми йнет за йиднї́, абї лўди нóтьим нас ни чирїли. А він йим на то вітновїў, жи дóти йїх ни пўстит, дóки ни посхóдьит сьи ўсьи, кїлько йїх йи тўтка ў сьім силбі і ни приобіцьїйут, шчо бїльши тóму ковальóви шкóдити ни бўдут. Йак посхóдїли сьи ўже ўсьи і зачїли йнó сїльнó просїти і обіцьїли, жи бїльши шкóди жадно́йи ни понисе́ с корóвоў, тїлько жиби́ він йїх пустиў. Він тогді виймиў долотó с коліски і ўсьи з вилїкоў подья́коў поросхóдїли сьи до дóму.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гїлярка.

313. *Що дїеть ся з відьмами на другім свїтї.*

Зна́ли сьи йиднї́ сватї чїриз дрўги силó: йиднї́ булі ў йиднї́м силбі, а дрўгї ў дрўгїм. Йидна́ свáха мала́ сїна, а дрўга донькў. І йак прийшла́ на прáзник до то́йи, шчо мала́ донькў і ўздрїла ў то́йи багáто нáбілу: молóка, сїра, мáсла і казáла свóму сїнови, шчобї свáтаў то́йи відьми донькў, шчобї й ў нас бўло тьїлько нáбілу, йак там. А йак сьи дыўка віддáла на дрўги силó, та йак ни бўло нáбілу дóти, так і потóму. А тэшчи нагна́ла йї до свóйї мáми, шчобї йї наўчїла, абї й ў нєйї бўло тьїлько нáбілу, шчо ў йїйї мáми. А йїйї мáма ўзьїла багáто сїра і мáсла і заклікала́ донькў і свóйу свáху, дончїну́ тэшчу і кїнула на стаў сир і мáсло. Йак сьи злєтыли ўсьи горобцьї і йашчїрїй, й риба, шчо тьїлько бўло ў водї і на водї, і то ўсьо розривáли сир і мáсло. А відьма ка́жи: Ни лáкїмти сьи на чарїўництво, бо так на тамтїм свїтї́ будўт вáшї дўшї розривáти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

314. *Гуцул відьмак.*

Ішоў Гуцул раз до Брáтишїва до йакóйїс ворóшки, жи му злє ў дóма ў спокóйу. Здибаў сьи з ним йиден чоловїк і казаў йимў: Вирнї

сьи, бо йїї ўже нїма, бо вна ўмерла ў тїм рóку самїм. Ожи вїн рoсповїдаў. тóму чоловікови, йак сьи завирнўў до дóму, шчо маў ў дóма за шпeкoїй, бо той чоловік пїтаў сьи йїгó: Шчо ти так, чоловічи, хóдши по тих ворошкáх? — А вїн кáжи до нéго: Йа ўже так три рóки хóджу. Такé маўу пїшчїсьтьи ў дóма, шчо ни мóжу ў дóма бóти. І ма-йїтний йїм, шчóбїм шче дрóгого запoмїг, а йїдїнак про те мушў запо-магáти ворожбїтї тай ворошкї тим маїйтком, шчо ми мїй брат даў. Мїй брат буў дóже вїлїким планéтникoм і знаў нáвїть, колї ўмре. І казáў до мéни: Брáти! Йак ми зрóбїш ту вóльбу, шчо йа тобї кáжу, то бóдеш маў цáлий мїй маїéток, вóстáвїт сьи тобї, бо йа бóду тóго і тóго днїи ўмирáти. — Чумў йа тобї, брáти, бїм ни зрóбїў? Скажїж мéнї, шчо? — Йа тобї скáжу. Йак йа ўмру, то ў тьї хвїлї засьвїтїш трїйцїу і мїнé oпцїркльўйїш надoкóла тоў трїйцїў, тай ми ньїц ни бóди. І бїльши ньїц ни маївш до рoбóти. Абїс ни бoїáў сьи, бо до тéби будўт йти кóти рўзьнї, мїши, звїрї такї будўт напарїти на хáту, змїй такá йскри будé пускáти вoгнїннї с пїска, а ти абї сьи тóго ни стрáхáў, лїш тьїлькo трїйцїў мнїи oпцїркльўйїш і ни бїй сьи тóго ньїц. І так сáмо ў цéркoвї, йак мнїи вoзьмут до цéркoви, жїбїм цáлу ньїч лїжїў, а тї кóло мéни мўсїш сїдїти. Тoбї будé напарїти, тї шатáни, здавáти тобї сьи будé, жи то валїт сьи цéрквa, áли бїльши ньїхтó ни бóди вїд-дїти, жїбї хтo буў, лїш тьїлькo ти. Дрóгий дeнь рáно йак мнїи вoз-мўт до грóбу, то ў грóбї oпцїркльўйїш мїнé тоў сьвїчкoў і зрóбїш сoбї такў бóтку над грóбом і будéш сїдїти там; то тобї будé сьи пo-кáзувати рўзьнїй вoгóнь, гoлoўнїями ў тéби будé кїдáти, рўзьнї кóнї будўт на тéби лїтьїти, áли жи ти абїс сьи ни бoїáў, бо йак бїс вїт-ступїў вїд мéни, тó бї шатáни мїнé рвáли ў повїтьбу по кавáлку. І пo-тóму пїдїш сoбї рáно до дóму. — І той брат так зрóбїў. Вїдбóў сьoйу слўжбу, пpїхóдїт до дóму і йїгó сьи жїнка пїтáйи: А шчó там бóло? — А, кáжи, шчо, пўджїло мнїи, кáжи; жїнко, йак бїс вїдїла, то штирмá кїньми на мéни пакувáли йакїс пани і так блїсco, тай ни мoжи вїскочити; вoгнём ў мéни кїдáло, псї рўзьнї на мéни лїтьїли, цáлу ньїч. 'Али йа сьи ньїц ни бoїáў і Бóгу дьїкувати вїдбóўйїи сьoйу слўжбу. До пїйтoго днїи жїнка му ўмерла. Ожнїйў сьи вїн в дрóгоў, так сáми й в дрóгоў пoжїў шчoс мїсьїць і худóбу му душїло ў стáйни, рїчи йак сї пoспpїтуїи, тó му пoрoскїлáйи ўсёўди. Йак льїжи спáти, тó му двéрї пїдбpи — дóста му рoбїло збїтéчнї ўсe. Вїн ўзьїў тай ў дрóгї мїсци сьи пoбудуваў і так сáмо ў дрóгїм мїсци. Стрáтїў сьи той гoспóлар, пoсьвїшчуваў, то службї наймáў, ньїц му то ни пoмагáло; аш тáкї мўсьїў пїтї той гpунт, тóго планéтнїка, на ворошкї і на вo-рoжбїтї і ньїц в нéго ни бóло.

Зап. в лїпни, 1902, в Корoнцї, Бучацькoго пов. вїд Івана Мельнїчука

315. Як зять доїжав кінця теці-відмі.

В однім селі була вдова чирівниці. Мала єдиначку та єдинака. З другого села ходив до тої єдиначки парубок на зальоти. Ходив доти, аш сі оженив. Як же сі оженили, то якось разом мешкали у вдові. По якімось чийсі жінка попала в тежу. Старá чирівниці і жінка спали в хаті, а єдинак і зять пішли до стодóли. Зеть знав, що старá чирівниці. 'Але чирівницю не мож підгледіти, бо вна зараз чоловіка зачүе. Треба викопати дёрна з землі, накріти тям дёрном гóлову тай так мóжна чирівницю зланиати при роботі. Виколав зеть дёрна, поклав на гóлову тай підійшов під вікно тай сі дівит: Жінка на ліжку стóгне, а старá тримає в руках дитину. (А то вже дитина народила сі). Положила дитину на лавку тай каже до дитини: Перелеті поле! — А дитина з лавки на ліжку лишє фіть. — Перелеті поле! — А дитина знов з ліжка тай на лавку фіть. А зеть сі на всьо дівит. Але знаєш, каже старá до жінки: Маємо, каже, нове, то мусит піти старе, мусит бүйти твóму чоловікови смерть... Але дóнька, піби жінка, прóсит: Та дайте пікі чоловікови, він такий дóбрый. — Но, то син мусит піти — каже старá чирівниці. (А у чирівників такé є, що як нове сі народит, то старе сі тратит). Я оберну сі в кітку тай підү до стодóли та му виссу всю кров... Як тотó почув зеть, тай шусьть до стодóли таки з дёрном на гóлові, бо так го чирівниці не увидит. Тай сі дівит, що то бúde. Аж ту двері від стодóли скрип. А в періло кітка скóчила. Як чипіла сі за пúнець зубами, то ссала кров, ссала, піки не виссала. Як вже виссала, пішла назад до хати. А той синище так йойкає тай йойкає в стодолі — ўмирає. А зеть з дёрном знов під вікно тай знов дівит сі, що то далі бúde, який тóму конець. Дівит сі: Старá чирівниці, як не зачне блювати крóвю. Віблювала всю кров. Як виблювала, то звелá мукé, замисіла тісто, зробила пляцок, та кинула у пец. Як то ўвйдів зеть, за клямку тай до хати. — Ну, слава Бóгу, щос злеглá, а як, ци лéгко ти булó? — А жінка каже: От як звичайно. А він все сі дивит, то на старү позирає, то у пец. Як сі старá відвернула, а він с пéца пляцок хóпнув, тай під полү та до стодоли — втíкай. — На, каже, вставай, іч свою кров! — Став син їсти той пляцок, тай поволн приходит до сéбе. 'Але зеть дёрно на гóлову, тай під хату. Приходит під хату, а старá чирівниці сі роспинає. — Диві сі, каже до донькé, мóже він, він пічóго не винен, ўвйдів пляцок тай хóпив. 'Але за то він мусит згінүти. Ти будеш вітрóm, а я буду вилами. Поїдемо з ним по пшеницю. Як сі стáне, так сі стáне. — Рапéнько, шче тёмно булó, вхóдит старá до стодóли тай будит: Вставайте, поїдете в поле по пшеницю! — Як іхати, то поїдемо! — каже зеть. — Прилáдив фіру, тай

сокѣру за ремінь. А старá чирівниці ка́же: Та сокѣру лиші в хаті, там сі нам не придасьть; на що тотó бѣреш, лїпше в хаті лиші! — Та чому́, ма́мо, сокѣра в полі то здасьть сі; мене вовкі нападут, а як сі от сорóчка зломит, то трѣба затесати. — Поїхав. Їде він, їде, аш ту схóпив сі вітер, дус, аш страх. Той не мóже на вóві устояти. Він вїдит, що си не дасьть рáди, шчо мусит вна́сти, чіпів сокѣру зза ремѣне. Тай як па́дав, та в вїлі чах сокѣров, а вїлі на двóе. Тай вітер нараз устáв, всьо утїхло. Привіз він вже пше́нцю, зложив у стодóлі, тай вхóдит до хати. Дивит сі, стара на лаві лежит така закервавлена, ціла в крóви тай тѣжко стóгне. — Ході, вставáй, ка́же до жінки, поїдемо по лікаря́! — Жінка встáла, взелá дитїну. Чоловік приладив фіру, спакува́в всі рїчи, посадив жінку з дитїнов, запрег коні, свїснув бичом тай поїхав в своѣ селó. Надїхали над рїку́. — Злїзáй, ка́же, бері дитїну та посади ту на берегу! — Жінка мусїла так зробити, бо так чоловік сказа́в. Лишїла дитїну, а самі переїхали на другий бѣріг. Як переїхали то він до жінки: А ну, перелеті полé! — А жінка в плач, бо забўла чирувáти. Далі си нагадала та до дитини: Перелеті полé! — А дитїна через вóду фіть. — То так? Так ті старá научїла? — Як хопив і, як зацев оберта́ти в своїх рука́х, то кров з неї текла́, так бив. — Що він робит? Казáв сі жінці вїсповідати, дитїну охрестїти, сам при сповїди о всїм ксьондзови сказа́в тай так всьо очїстив. Потóму вони ще довго жили, дóбре їм булó тай всі люде їм завїдували.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

316. *Королівна-вїдьма.*

Буу ў йиднїм крайу́ корóль і маў йидну́ доньку́, шчо булá с прирóди запраўлина злим дұхом і мусїла з зліми дұхами від лїт двана́цять шчо нóчи бавити сьн. Булó тотó королєви дұжи неприймно, йак він вїдбїў, шчо йигó донька́ кáждої нóчи десь на забáву на йакусь вїдбїдє вїкнóм з замкнєного пала́цу і кáждої нóчи до двана́цятóї годїни дєсєть пар чиривїкїў ростаньцўїйи, а він ни знаїи де, с ким і йак. І ў жадин спóсыб ни мїг сьн від неїї тóго довідати. Вїдбїў корóль, шчо йимў тотó ни приймни, шчо він ни знаїи, де йигó донька́ і с ким шчо нóчи сьн забáульáйи, постановиў кáждої нóчи дати жомньира на пост від днїуїтóї до двана́цятóї годїни ў йїї ўласньнм покóйу, де вона́ спáла, аби він йїї допільнуваў, де вона́ хóдит і с ким сьн так забáульáйи. Даў сурóвий на́каз, жи йак жомньир допільнуїи,

то дьїстани винадгорбду за тотó, а йак ни допільнуйи, то маїи три мїсьницї тёмного арешту. Прийшоў жомньїр на пост ў днїўйаты годїны і стаў ў покоїу і стоїт. Приходїт годїна йїї, шчо вона маїи йти до злїх дўхїў на таниц, ўстайї королєўна і йде до шафи і виймаїи фляшку óпїїум, льльїи до кильїшка і нїби ў рїчи жалуйи жомньїра, шчо з роскáзу бáтька йїї мўсит нїч страждувáти кóло нєїї і прóсит йнó, абї вїпнїў кильїшок горїўки. Ўзьнїў бїдний жомньїр, вїпнїў кильїшок тóїї горїўки, бо він ни знаў, шчо то óпїїум і йак вїпнїў, так на тїм мїсци ўпаў і заснїў. Королєўна звїбрала чиривїки ў хўтку, отворїла вїкнó і полєтыла до злїх дўхїў. На дванацїпту годїну повирнїла і чиривїки ростанцьовувала і кїнула йїх ўсьїх ў свóїїм покоїу, а жомньїр шче спит, бо óпїїум ни вийшоў зó сну. Приходїт рáно жомньїра звїтти випускáти, вїдїт, шчо чиривїки ростанцьованї, а жомньїр стоїт на погáх, áли побїльїў так, йак би з йакóїї хорóби ўстаў. Мильдїют королєви, шчо чиривїки ростанцьованї, а жомньїр нїчó ни вїдїў, нї знáїи. Ўсадїли жомньїра до тёмного арешту на три мїсьницї. Потїм так сьї стáло шче с штирмá; вїбирайт жомньїра старóго, абї йшоў на шєсту нїч на вáрту. Жомньїр ўже знáїи, шчо пїди на вáрту, а ви знáїи, шчо сьї з ним стáни, бойїт сьї, абї си кáру ни заслужїў і дльа вїдвáги льпшойї пїшоў на кантїну таї напїў сьї горїўки. Закурїў си, сьїў і думáїи. Аж йде до кантїни старїй дьїд таї кáжи йнїм: Чогó ви, пáни вóйак, думáїити? — Жомньїр ўзьнїў і оповїў йнїм о ўсьїм, а дьїд до нєго вїтповїдáїи: Ни бїїти сьї, вам нїц ни бїди, áли послўхайти, шчо йа вам скáжу. Йак прїйдєти на вáрту, то ў тьї годїнї, шчо королєўна маїи вїтходїти на свуйу забáву, будє вам давáти трўнок пїти; абїсти тóго трўнку ни пїли, а з рук возьмїт і пóпри пїсок вильльїити за óпшїўку, а ўдаїти штўку, шчóсти вїпили. І зáрас на тїм мїсци ўпáтьти і засьнїт, абїсти мóцно хронїли. А вона зáрас збирє чиривїки і ў вїкнó отворїни пїдє. А вам нáти торбїнку. Йак скóро вона ў вїкнó скóчит, так ви собї за нєў. І махнєти торбїнкоў, а пїрид вáми стáни кїнь, на котрóго зарас сьїсти мўсити і ў момєнтьї йїї прижи-нєти; а нáти вам шпїльку, залóжити си за шпїлку зáрас, про тутў шпїльку вас нїхтó вїдїти ни будє, такá зачарóвана. І йак йї прижи-нєти, зобáчити штири срїбних диривїнки при дорóзї, а мїжи тїми диривїнками сьтїў застєлїний і на тїм столї будє йїдженьї і питьá на пóнас дльа королєўнойї. Абїсти хўтко вїпили і звьзїли і галўску срїбну ўломáли і сховáли до кишєнї на знак, дєсти булї. І зараз на коньá назáд і виртáїти сьї на свóїї мїсци, бо й вона сьї вєрни за вáми зáраз чїрис тотó, шчо пóнасу свóго ни спожїїи. А йак прїїдїти кóло вїкнá назáт, с коньї зльзвїти хўтко, тоў торбїнкоў махнєти, кїнь знїкни а ви льгáїти на свóїї мїсци, дєсти лїжїли і хрãпїт, йак йисти хрãпїли.

А королеўна сьм вэрні з дорóги і чирівіки ниростаньцьова́ны прыне́се нава́д і лѣйжи спáти: тѣашко б́уди ўздихáти, а ви ўста́нннн тогд́и на нóги, нѣби сьм проб́удннн і будѣти до дннн сто́я́ти. А знáк нѣкóму нн покáзу́ннн, тут́у ср́бнн гал́уску. І жóмннр так зроб́ннў, йáк му дь́т сказа́ў. На др́угнн денн рáно жóмннра зв́нтн ув́льннлн і прнтетáवलн королѣвн, шчо чнрнв́кн нн ростаньцьова́нн. А корóль сказа́ў, жн таќн р́чн м́снн сьм трн рáзн поўтар́ннн і м́снн жóўннр й́тн і др́угу н́ч на ва́рту. Др́уго́го вѣчнра прнхóднн жóмннр на кант́нну і в́нннў зноў гор́нўкн, закур́нн сн, а то́й стар́нн дь́дóк зноў прнхóднн і кáжн до нѣ-го: Так зроб́ннш, йáк й́с ўчóра роб́ннў, лншѣ де б́ўло ср́бннх шт́нрн днрнв́ннн, то там будут ннш́н золот́н. Жóмннр зноў так в́кона́ў ўсьо, йáк му дь́д порáдннў. Ув́льннлн жóмннра др́угнн рáс с то́нн ва́ртн і в́д рáзу занов́лн і на трѣту н́ч. Трѣто́го вѣчнра прнхóднн жóмннр до кант́ннн, зноў в́нннў гор́нўкн, закур́нн соб́н, а то́й дь́дóк зноў прнхóднн і кáжн й́м́у: Сѣ́нн ночн вам будѣ найнрв́кр́шннн, бо йáк ўжѣ сьáдннн на конь́н і будѣтн й́хáтн, то сьм зд́блннн рáзом с королѣўно́ў і з зл́ннн д́ухáмн, шчо б́дут по ньу й́хáтн. А б́дут там ўжѣ дн́ямннтóвн шт́нрн днрнв́ннн прн дороз́н і вон́н прн нóнасѣ сам́н буд́тн і вн будѣтн рáзом з н́мн. Ўжѣ нн будѣтн то́го й́стн, áнн н́тн, áлн гал́уску дн́ямннтóву ўлом́ннн і сховáнннн до ср́бнннн і до золот́нн, то будѣ вел́кнх трн знáкн. І наглн стáнн пóвуз кóло ннх і пось́дáд́ут на то́й пóвуз зл́н д́ухн і королѣўна і вн аб́стн сьм то́го пóвозу ўчнннлн, а конь́н л́шннн там, де дн́ямннтóвн днрнв́ннн. І самн по́йдннн рáзом з н́мн на пляц забáвн. Йáк там прн́йдннн, зáраз й́нн с повóзу вóзь-мут і заннсут до сáль; м́знкá б́дн грáтн, а вон́н кáжднн з не́ў з осóбнн таньцьова́тн. С кáжднм зл́м д́ухом н́дѣ рáз ў тáннц і чнрнв́кн н́дрѣ. А кóло ннх будѣ сьт́нў застѣлнннн, в́дн́нннн і нап́тoк прнлáгоджѣнннн і буд́тн год́нну й́стн, н́тн і забáўльáтн сьм, а вн н́т столóм аб́стн снд́лн і нáчнннн то́то дорoгѣ, лншќн, нóжнкн і в́дѣльц́н до кншѣнн́ў аб́стн забрáлн. А накол́н ўч́ўнннн ѓура! до по́нáзду, аб́стн зáраз на дв́р в́б́глн і ч́пáлн сьм до по́нáзду. Йáк прн́йдннн на м́сцн, дѣстн конь́á лнш́лн, так зáраз на конь́á сь́днннн і прн́йдннн до в́кнá і так зрóбннн, йáк ўспрѣд́ й́стн зроб́лнн. І жóмннр так ўсьо ўчнннў, йáк му дь́д опов́нў. Др́угнн денн рáно прнхóднн жóмннрн ув́льнннн, зобáчнлн, шчо чнрнв́кн подѣрт́нн і замнльдув́áлн королѣвн, шчо нн в́поўнннў жóм-ннр сл́жбн свóнн, бо ўжѣ чнрнв́кн подѣрт́нн. Кáзáў корóль жóмннра заќлнкатн і ннтáў сьм й́гó, дльáчóго трѣто́нн нóчн нн доп́лннув́áў. Жóмннр в́тпов́нў: Йá доп́лннув́áў, áлн протóкул злóжн прн нáнннн королѣўнн. — Рoсказа́ў корóль доньц́н свóнн прн́тн до ннрнсл́ухáнн протoќду, аб́н ў жнв́н очн прáўду сказа́ў, йáк де шчо б́ўло. Прн́шлá королѣўна. Жóмннр зач́нў протóкул склáдáтн в́т пѣршо́нн нóчн, йáк в́н

допільнуваў. А королёўна вітпёрла, што то не праўда, бо то́го ни б́уло. А жомньир виймиў ер́ібцу галу́ску і показáў королéви і королéўні: Ма́йу знак, што піт такім дэ́ривом прыготоўлени б́уло ї́дло і пите́н д́ля нéйї. А́ли жи він зьзы́ў і в́ішнїў, бо б́рши там бу́ў, ї́ак вона́, а вона́ ни д́ыста́ла то́го ў́же, то в́ірни́ла сьї в до́роги, бо ни ма́ла сїли там сьї д́ыстатї, де ї́хала. Королéўна запоно́вїла сьї зы ў́стїду, бо ў́же вїд́ыла тогдї, жи там жомньир бу́ў. За д́ругу ныч зложїў тákжи протóкул, ї́ак її допільнуваў і показáў золотїй знак, котрїй королéўна ї́ак ў́здрїла, зачїла сьї мїнїти. Зложїў протóкул за трéту ныч, ї́ак б́уло і показáў знак, дї́яминто́ву галу́ску і с п́ляацў забáви начиньї ето́ловé, котрїм ї́ли і при тым сказа́ў, ў́ ї́акїй спóсэбн чиривїки сьї подéрли, почїм королéўна ныц сьї вїдозвáти ни моглá і зробїла сьї ї́ако мїртвá, а на остáтку шче сьї спомоглá на пáру сьльїў, котрї сказа́ла пéрит королéм і цїлóў там комїсїнóў: Ко́ли він такїй мудрїй, што мїнé допільнуваў за животá чéрис три нóчи, най жи мїнé допільну́їи чирис три нóчи і по смїртї. Ї́а хóчу б́ути похóвана ў́ косьцьїлї, бо ї́ак мнїи три нóчи ни б́уди пільнува́ти, то ни дам спокóйу цїлóму дворóви! — І ў́ ты хвїли ў́мэрла. Зробїли трўнву і поховáли її ў́ косьцьїлї на вéрха при бóцы на посáцьцы. Заказа́ли жомньирови ітї на вáрту до косьцьóла. Жомньир сьї задумаў і прїйшоў зноў до кантїни, вїшнїў горїўки, закурїў сн, сьїў і думáйи. Прыхóдит зноў тої дьїдóк і нїтáйи ї́нго, чо́ сьї так зажуриў. Жомньир вїтповїў: Рáдїлисти мїнé дóбри ў́ пїрéd, даї вам, Бóжи, здорóвїйи, áли хто мїнé типéр порáдит? Бо вона́ ў́же ў́мэрла і стоїт с трўнвоў ў́ косьцьїлї, а ї́а ма́йу рóскас чїрис три нóчи її пільнува́ти. І д́ужи ми типéрка стрáшно, ї́ак мїртвóго пільнува́ти. — Вїтповїда́йи стáрнц: Ни жури́т сьї! Прыкрїшши вам б́уди, ї́ак ў́пїрéd, áли послóхайти мóйї рáди, то ныц вам а́лбого сьї ни стáни. Пéршої нóчи пїдéти на вáрту до косьцьóла і замкнут вас самїх ў́ косьцьїлї; а ви абїести вїлїзли на хóри і сховáйнти сьї до тоїї фрамўги пїд мїх вїд б́ргана, бо вона́ б́уди шука́ти за вáми по цїлїм косьцьїлї і б́уди вас ў́свїмá спóсэбамї ў́звáти, абїести сьї вїдозвáли тьїлько до нéйї, а ви абї сьї ныц ни вїтзвáвали, бо вона́ ў́св́уда будé, ў́ кáждым кўтику, лїше на хóрах, там ни б́уди. І похóдит до двана́цьїтої годїни і льяжи назáд ў́ трўнву і запрé сьї, а ви тогдї абїести сьї ў́же ныц ни бойáли. — Д́ругої нóчи сховáйнти сьї за вїўтар мáтки бóжоїї, бо вона́ ў́св́уди будé ходїти і будé вас ў́звáти і блага́ти, абїести її сьї вїдзвáвали і показáли, áли ў́ жáдин спóсэбн вїдзвáйнти сьї. І вона́ назáд по двана́цьїтї повéрни до трўнви і зноў сьї замкнé. І тогдї зноў абїести сьї ў́же ныц ни бойáли. Трéтої нóчи будé вам найпрыкрїшши, бо ў́ кáждым мїсци б́уди, лїше ни б́уди за трўнвоў свóйноў вїт сьтїнї. Ї́ак прїйдéте до косьцьóла, абїести сьї

Ўтиснулі. лёжати за йііі трўнву пўпри сьтїнў. Наколї вона трўнву отворит свўйў і вас вїкком прикрїйї. І будє зноў вас ўживати ўсьльба-кими прўсьбами, абїсти йї сьї показали і кажди мїсци пїрїшукайї за вама, а за трўнву свўйў нї погляани і вас вїдїти нї будї. По концє дванацїтоїї годїни з вилїким жалєм і з гнївўм ляажї до трўнви свўїї і запрє сьї вїкўм і ўжє на вїки ўмрє і оживати нї будє, а ви тогдї свобїдно собї мўжити по косьцьїльї ходїти або сидїти, нїц вам нї будї. І так жўмнїр вїконаў чїрїз ўсї три нўчи, йак го дїт поучїў. І трєтого днї жўмнїра с косьцьўбла ўзьїли, привєли до корольа і оповїў ўсї йїї прўсьби, йак вона йїгў просїла і ўживала, абї йї сьї показавї і дє вїн сьї ховавї чїрїс три нўчи, по чїм корўль вїслухавї йїгў прўтокул і увбавї йїгў за твирдўго і вїдважного жўмнїри і призначїў му за тотў дўки жїтїй йїгў двїста дукатїў рўчни.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вїд О. Розовського.

XII. Знахарі і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника.

Як перший рій вийди з в'ульїа, а сьїди на гал'узу, то ту гал'узу ўзьїті до до́му і зварїти, ўзьїті с тим горшк'ом, чи там ў чїм он'о сьї варїт і вїйти, де йи три дор'овзї, пирид дванацїтоў ў н'очї і скїнути с с'еби шм'атѣ, зачїти мїти від ныг аж до п'ойаса, а д'альї ни сьмїїи мїти, то і за той час пок'ажї сьї так йак'есь, йак сот'онник, бо то так'ой вїн сам. І буд'е сьї пит'ати: Шчо потреб'уйи? — Тогдї шчо потреб'уйиш, то м'ожїш собї жид'ати, то вїн тобї ўс'ьо зр'обїт, н'авїть ни потрїбуїиш б'ути ў пас'єцї, хїб'а колїсь подивїти сьї, а вїн сам ўс'ьо р'обїт. — 'Али за т'ойи м'усїш йїм'у сьї пїтпис'ати.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

318. Як можна побачити свого судженого?

То рас йїдна д'їўчина хт'їла коньчи знати, йакїй буди йї суджений тей пїшла до чарїўницї на раду; а та йї кажи: Йак приїде на Андреїа ў н'очї, постаў на столї двї йїднаковїх л'юстрї, а на протиў кожного йїдну св'їчку запалити треба і треба так сидїти самїї тихо аш до пїўночи і девити сьї то ў йїдно, то ў други л'юстро. І ў пїўночи приїде нарїчений. І вїн мусї с чимсь приїти ў руцї. Йак з квїтк'ойу, то буди добрий, а йак з батогом, то буди бити жїнку. А то шо буди мати ў руцї, то возьїи сїбї.

Ну, теї прийшло на Андрея, та дьїчина так зробила і сидит, чикайє. Сидит, сидит, аш приходи шїїнїч, але нїхто ни приходит. Аш чуїи, дверї рип! Вона огльдаїи цї, а ў хату увїйшоў такїий ладїий хлопчик, шо аш ну! Він прийшоў хутко до неїї і поцьдуваў, а вона дивї цї, а ў него ў руцьї йїдвабїий батїжок. А вона хап і вихопїла той батїжок, а він зараз ўтьїк. І від тоди ше минуло шось во штири роки, та дьїчина забула, шо видїла тоди того судженого і йї трапїў сї шось с третого сїла парубок і вона вїйшла за него. Али то ни буў добрий чоловік, бо часом блў йї і то добри. Йїдного разу прївиртайї той чоловік шсь в йї скринї теї здїбаў там той йїдвабїий батїжок теї сїи пїтайї жїнки: А ти в вїтки майїи той батїжок? — Та сїи дивї, теї пригадала сїбї, жи то той, шо відїбрала рас на Андрея ў свого суджїного теї дивї цї на свого чоловіка і пїзнала, шо то буў той самїий, шо приходиў тоди ў ночї. Теї вона росказала йїму, йїак він приходиў до неїї. Али він ни памьбатаў, шо приходиў до неїї, али казаў, шо то йїго батїжок, шо він маў йїго ше в маленьку, али потїм він десь подьїў сїи.

Зап. в червїи, 1902, на Крїволянцї, Камїнецького пов. від Євкї Юнак, А. Веретельник.

319. Лік на любов.

До віроломнїх хлопцїв берут сї дївчата такїм способом: Купує сї у Жїда за 1 креїцар цукру і то самїий кїнчик в голови. Той цукор завїває дївчина в платок або в хустїну, шо йї носїв мїлїї і носїт его 9 днїв під. пахов, аж пожовтїє. Деветого дня пускає на цукор каплю власної кровї в мїзельного пальца, а відтак зловївши лїлика умертвїт его власнов руков. Вїнїмає з него ребра, товче на муку, котров поси-пує цукор. Відтак усе тото змеле таї вїспує до якого напою, найбїльше до горївки, котру дївчина даєть вїпїти віроломному. Як хлопець приїде на той час, на котрий дївчина сама загадала, то ему сї пїчо не стане, а есїи нї, то буде нїдїти, а в него жївї ящїрки будут виходїти.

Есїи любчик не приїде (бо умер), тогди дївчина сама заживає тото данїє і замїнює сї в зазулю або в ласїцю, в березу або в тополю.

Зап. 1903, від Михайла Гаудяка, в Дрогобїчи, Вол. Левїнський.

320. Як привабїти хлопця.

Дївчина йїак вобачїт хлопцїи, а хочї, жиби той хлопцї ходїв до неїї і возьме того сьлїду, шо той хлопцї їде, альбо пороху, альбо

болота — ф шчо він фетунит, возьми, набери в руки, а йак йи бігун, альбо в воротьох, альбо йак сьи там графит і вьозьми, там насипли піт той бігун і кажи: Жибис так бігав до мени, йак той бігун бігаи! — Тогда той хлонц, жибі мав йаку роботу... і муєнт до дьівки бігати — ходити.

Зап. 1902, від Гани Феліцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

321. Як причарувати дівчину?

Йак хочиш, абі тьи дьіучина лубіла, купи собі хустіну таку до пьоса і ни уживай йи, тільки дай на присьтьіу там, де кьсонц кладє кильх в вином піт простірало, шчобі ньіхтє ни видьіу і так почикай сьим ұтриньіу, чи по польски сьим мшиу сьвигіх. Тогда озьмі туту хустку так, шчобі ньіхтє ни видьіу і сховай йиіу ў йакісь такій папір абє платіну чісту, шчобі она сьи ни брукала і ньікому ни показуй і ў рўки ни давай. Тогда кутру хочиш дьіучину, мьожіш йи очирувати таким спьособом, шчо йак вона йде пьопри тебе, а ти собі тоту хустку зрихтуй, шчобіс йиіу ўдарив хусткоу по лиці. Розумій сьи по цьільнім тварі так, шчо за тим закритьєм хустки, жибі она тибє ни видьіла на той час. То вона тогда тибє сьи ни вітчіпїт ньіколи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

322. Як причарувати дівку лиликом.

Йак хочиш, шчобі тьи дьіучина лубіла, то мусиш лилика злпати і купити новий горнєц чьорний і того лилика занхати ў горнєц, накрїти крушком і стїркоу обйизати дьобри так, шчобі шпърки ньігдє ни бєло. Тогда розьібрати сьи, абіс бєу цалком гьолїй, шчобі на тобі ни бєло ньігдє ани нїтки, навїть жибєс собі палиц скальчиу, а завиную платком, то нивольно, то мусиш ровинути, так розумій сьи, йак тьи мала на сьвіт ұплодила. Тогда озьмєш той горнєц з лиликом і понисєш там, де йи кўпа ковальіу чи то мурахіу. Запърнайш, шчобі того горшкї ни бєло вітко і собі пїдєш до дьому, а дьругой нєчи зноу так зробиш і ў саму тоту пору пїрид дванацьгоу мусиш йти. Йак будєш йшоу, то тьи ни бєди пускати, будє кричати до тебе рїзньими гьолосами такими проразливими, шчо сьи будєш дужи бойати, али собі жибєс є того ньїц

ни робіть, воно тобі нїц злого ни ўчинит. Йак озьмеш той горнєц і жибиє дўжи утыкаў і ни обглядяў сьи, хощьби тибє і за плєчі лапало. До горшкя ни сьмїиши дивїти сьи, аж ў дома, йак сьи ўбиреш. Йак ўже сьи ўбиреш, тогдї сьи подївиши, а там бѹдут грабилькї і вилкя с того лиликя. Озьмеш і слїноў обмїиши своїоў і собї сховаїиши. Йак схочиши дьїўку счирувати, шчоби тьи лубїла, то возьмеш і грабилькяма до себї пригрєбайиши, али ни по зимлї, али йїї по кїлї дєсь так по лицї або по рудцї так, шчоби вона ни вїдїла. 'Али мўсиши по гольїм кїлї драпати, то вона тибє сьи нїколом ни вїтчїпит, хїбабиє ни хтїў сам йїї, то так мѹжиши зробїти: Тїми вилкяма штўркнути йїї вїт себї, тогдї вона сьи тибє вїтчїпит.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

323. Нездатні чари.

Ту ў йиднїм силї від нас нидалєко ходїў пярубок до дьїўки. Так вони сьи лубїли йакїиись чє, потѹму вїн йак покинуў, тай сьи ожинїў з йїншоў, а вона сьи вїддала также за йїншого. 'Али жи вона за тѹи, шчо вїн сьи з неў ни ожинїў, то була зла на нєго і хтїла з нїми так зробїти, шчоби вони йидно з дрўгим ни сидїли, ни мєшкали. 'Али такбго спѹсобу ни могла дїбрати. Аж йиднобго разў вигнала вона пастї худѹбу с своѹго силя, а з нашого силя вигнаў пярубок пастї худѹбу; а то пѹли рязем сьи гранїчїт. І вони рязем пєсли, так йак би то на своїїм. І вона зачїла казати до нєго, жи йя вас бѹду просїти дўжи, абї ви мнїй йиднї рїч зробїли, али так, абї нїхтѹ ни знаў. — А вїн кажи: Скажи шчо, йя ти зробїу. — Вона тогдї зачїла йїмў казати, йак до нєї той пярубок ходїў і з неў сьи лубїў, а потѹму в йїншоў сьи ожинїў, а вона типєр йїмў хѹчи так зробїти, абї вони сьи так йїли і абї сьи розвїшли, абї рязем ни сидїли. Бо йя бнм, кажи, могла і ў своїїм силї то потрафїти, али йя сьи бѹу, бї сьи хто ни довїдаў; а ви йак так мнїй зробїти, то ў нашїм силї знати нїхтѹ ни бѹди. — Вїн сьи питайи: Шчѹш то такогѹ? — А вона кажи: Дивїт сьи, йак два пси на йиднї кїсткї бѹдѹт сьи дєрти, тої бѹди тьигнїў собї, а тої собї і бѹдѹт так гарчїти, а ви тогдї ўпатїти мїжи тотї пси, ту кїстку вїдбїрїт і сховаїти, абї нїхтѹ ни вїдїў і дастє мнїй, а йя вам за тѹи заплачѹ. — А вїн кажи до нєї: Добри, йя тотѹ зробїу. І зачїў йї сьи питати, йак вона с тим бѹдє робїти. — А вона кажи, жи до тѹї кїстки шчє й тра примаўїти, али

їа ўже вам скажу, йак ви минї дьістанїти. — 'Али він ни хтыў тый робїти тай ўже бїльши ни гнаў там пасти, абї сьї з неў ни здїбаў. От вітки то зле бирé сьї помїжи дóбрї лўди, йак ни віт такїх злїх і заўзьїтїх бабїў.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

324. Кепський знахар.

Буў йа ў Віхторовї, там стрїльїли Мазури ў хлóби. Так там булі протукўла, стьїгали з них, і присьїх вастўпник несправдїливо. До двох недїль повїсиў сьї на цвїнтари на грўшцы. І ў ночї шандарїў напастуваў, на плéчї лыз, по дахах бїгаў, хагї рошшїваў. Пришбóў йа до однóго хлóна, називали го опирém. Пїзна була порá і кажу: Ни звáйу, йак пїрийти дорóгоў, шчо йи повїшилник. — А він кажи: Най би ми булі заплатїли три дїсьїтки, він би буў ни ходїў. — А йа кажу: Абó ви шчо знаїйти? — Йа так знаїу: Була однá гранїцьї мїжи двома гáздами і йа тутў гранїцьу корчуваў, а там булі старї вёрби, даўнї. Згодїў йим сьї з нїми — мойї ўсьо дёриво, тотї вёрби. Йа кажу однóму: Най бóди твоїа гранїцьї, а дрўгий кажи: Ньї, мойá. Йа казаў: Вітпустї. — А він ни хотьїў. І тóму пошкóдїло, шчо казаў, шчо йїгó гранїцьї. А шчез би, злїй дух ўсьердїў сьї, тай ўсьї ми тотї вёрби ў фóсу вїкидаў, ў вóду. А йа, кажи, йак йим погрозїў на нéго, на тóго злóго дўха і дрўгойї noci вїкидаў ми на мїсци, там де йа буў сам вїкидаў. — А йа кау: Ну, шчoш то мóжи бóти, шчо ви такў погрозу даїггї, йак бóжа сїла бїльша, йак зле. — А він кажи: То так йи. С тих страчїў*) — то вонї, кажи, страшїют; йак котрé шчe мáйї нóгї хрїсьтьїнськї, то тотї лишé пўджїют і тотї страчї то нїшкїдлївї шчe, шчо мáйут нóгї хрїсьтьїнськї, То вонї до сьїм лїт йак хóдїт, лїтáют, і жидáют хрїстá; то шчe мáйї надьїу, жи будé матї лáску бóжу, а віт сьїм лїт зноў до сьїм лїт хóдїт, прóсїт, то йак охрїстїт йакїй будь патїк і кїни, то вонó шчe мáйї надьїу на лáску бóжу; áли котрé, кажи, мáйї ўже кўрїчї нóгї с тих страчїў, то ўже значїт пїў дїявола, шчезло би. 'Али йїднак шчe вонї надьїу мáйут на страшнїм сўдї, шчо шчe мóжут прїйгї до нéба. Йа, кажи, закажу воропцї, шчо ни будўт пшїнїцу йїсти гáзды. — А йа кажу: Скажїг минї, йак то йи ў тих страшкáх. — А він кажи: Ни мóжу дáлї сказáти — і ўзьїў тай по йавїцї пошуроваў сьї. — А йа сказаў:

*) Дїти, траченї дївками.

Їсимогущий Бог ўсьо тотó пириконáйи і хрест сьвятий ўсьо тотó побивáйи і віра нас на сьвітї тримáйи, пóдлуг Христа сьвátого, пóдлуг сьвátого ангéлийа, книг віри, праўдівойі праўди, пíсьльа християньскої нау́ви, і ныхтó нам ныхó злóго ни адылáйи. — Він опустíў гóлову і стаў на тым і йа пíшóў від не́го. Шчем му сказаў: Слава найвишшóму Бóгу Ісусу Христу́! — і пíзнóйим годíни відíйшóў від не́го.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олексі Сеньчука.

325. *Яцирки в яблоках.*

Буў ўдовіцьці син фáйний, пáрубок, ўже з вóйска прийшóў і буў майитний; áли йидна дьўка ни с тутéйшого силá служила ту ў йидного богáтого гáздї. Дўжи бóла фáйна і робíтна. 'Али йидного рáнку íшла вона ў силó, а той пáрубок сидьў на дворі на стьильцї і стругáў обрўч забивáти на конóўку. А вона кáжи: Добрій день, Питруньу! А ти зрána до робóти ўзьнў сьи! — А він кáжи до не́й: Тá бо йа віджу, жи й ти з рáньи по силї хóдиш. — Онá тогдї приступáйи сьи блисчи і виймáйи з подóлка двóйи йáблок дўжи фáйних, бо ў тóго йий гáздї бóли ўсьильáкі йáпка. Нá ти, кáжи, тих двóйи йáблок, а дивї, йакі фáйны, а йидж нэ, йакі вони дóбрї. — А він кáжи: Йа звáйу, жи вони дóбрї, áли йá шче пáцьир ни мóвнў, сховáйу, зьвїм потóму. — І буў ўширэзаний ў такім ширóкím римéни і поклáў тотї йáпка за той римíнь. А онá хвильку постóйала таї пíшла ў свойў. Він олстругáў той обрўч, прийшóў до хáти, виймиў тотї йáпка і поклáў на полицьу за мискї так, абї ныхтó ни відьў таї пíшóў до робóти до йиншойї і за йáпка забўў. А він пучуваў ўсье на дворі. 'Али йидного разў прихóдит до хáти рáно, а йигó мáма кáжи: Шчось чи мíши, чи шось так шолóпали ў полици за мискáми, жи йá чось аш спáти ни моглá. — А він тогдї пригадаў си за тьї двї йáпка, таї так собї думáйи: То ўже пéўни мíши зьвїли! — Таї старá шчось там робíла кóло пийца, а він досьїх тийй йáпка, таї ўложíў за римíнь таї вийшóў до стодóли, сьйў собї на порíх, роствирáйи нóжник крайáти йáпко йїсти. 'Али йидно було твирдé, а дрўги було мньгóньке, такé йак капшучóк. А він думáйи: Зьвїм йа ўпéрид тотó мньгóньки, бо воно сьи так фáйно залéжило. — Він трóшка йигó наткрайáў, дивит сьи, а там кўпка йашчíрок, такї ўже з ланкáми, а йáпко ў сирéднїх порóжнє, лишé стоїт шкíрка з вёрха так, йак з йайцї шкаралўпа. Той тогдї сьи змíшíў з розўму і збойáў сьи і здивуваў сьи, шчó то за такé йáпко. І борзéнько йигó затулиў

так, йак вонó б́уло і вийми́у с кишéніи хустину і тотó йáпко заўйиза́ў. І тогд́и д́умаи́и собі: Ото д́обри, жи йа тотó йáпко тогд́и ни зйи́ў. То пéўни й ў мнй́и би такé булó. Шчожи йа типéр с тим йáпком зрóбйу? Показа́ў бим мáмi, коби́ мáма шче й коцьбу́оў ни дáли по голови́ за такi йáпка. 'Али ўже ўсе́о ййдно, пид́у, пока́жу мáмi. — Прино́шу до хáти, пока́зуйу мáмi, а мáма аж р́уки заломáли тай ка́жут: Бй́и сыи́ Бóга, ўжé би ти сыи́ йакáсь б́ула прислуж́ила. На шчо тоби́ йáблок, йак ти мáйиш сво́йи? Дáй сьудá, шчось йа з п́ими зрóбйу. — А вiн ка́жи: Ей́ ньи, йак йа ўзьви́ў ў пéйи, так йи́ вiddám. — Тай заўйиза́ў зноў, а то зáраз б́ула нид́ильи. А вiн ў нид́ильу йде м́ижки парупќи, ка́жи: Будéм, хлопц́и, гульáти нй́ни. — Дéйакi ка́жут: Д́обри; áли коли́ ни ўсе́и грóши мáйут, аб́и дáти на музй́ку. — А вiн ка́жи: Йа плач́у сам нй́ни музй́ку, а будéм гульáти аж до вéчери. — І дeсь ў самé полудни́и припрова́дили музй́ки, запрова́дили до йидного́ госпóдари і гульáют. 'Али прихóдит і тотá дьй́ка там на музй́ки. 'Али йáк то ў нид́ильу, йи чие, понасхóджувало сыи́ лудй́и пóўно, і гáзди й гáздиньи і мáльи дьй́ти — типлó, фáйно — і дй́йит сыи. А йак то даўнó, казáли лудйи, шчо дльá дьй́ки найб́ильши́й ўстид, котр́и дьй́цы на музй́ках марш буд́ут грáти. Йакй́й той марш, то йа ни зня́йу. Прихóдит вiн до музй́ки і ка́жи музй́кови, аб́и загра́ў марш. А музй́ка ни хóчи, ка́жи: На шчо такé роб́ити, йак так лудйи́ фáйно забáўйййут сыи? — А вiн ка́жи до нéго: Ни пита́йти ньiчó, лиш грáйти, бо йа вам плач́у, а йак хóчити зня́ти нá шчо, то йá вам скáжу і пока́жу. — Тогд́и приступáйи сыи до музй́ки і розй́йзуйи тотó йáпко і йим́у пока́зуйи. А музй́ка ка́жи: О йакáсь то, ка́жи, мýдра дьй́ка. Вáрто йи́ марш фáйний вй́грати. — А тотá дьй́ка стои́т м́ижки дьй́кáми і ньiчó ни зня́йи. То ўже б́уло с тй́ждень абó й бй́льши, йак тотó йáпко сто́яло; вонá соб́и й ни д́умала, аб́и вiн йигó тримáў, тй́лько шчо вiн йигó зьзьй́ў. Зачинáйи музй́ка грáти, áли ни марш, тй́лько такóйи ўпéрид́и коломй́йки, а вiн тут́у дьй́ку клй́чи ў тáниц. І ўбй́йшóў з неў́ раз докóла і зачинáйи йй́и бй́ти. А ту лудй́и пóўно, стáли боронй́ти, бо мáло хто зня́ў, о шчó сыи́ рй́ч росхóдит. 'Али йидньи́ крич́или: Вй́й д́обри! — А дрýгi боронй́ли, казáли: Чи тй́ зварй́ува́ў, жи так йисти́ сыи́ фáйно бáвили, а типéр такóйи ти бй́ди нарóбйу? — А дьй́ка пита́йи сыи: А тож за шчо? Таж йа вам ньiчó ни вй́нна, таж йа вам ньiчó ни зрóбйла злóго. — То, ка́жи, ни за зле, лиш за тих дв́и йáпка, котр́их йис ми дáла рáно тогд́и й тогд́и зй́ети, а йа ййх ни ййў. Типéр аб́ис мáла пáмййнтку д́обру, йакi йáпка давáти. — Мóцно йи́ вй́бйў, ньiхтó йи́ ни мй́г обборонй́ти і тогд́и казáў йи́ при́тримáти дрýгим нарупќам, аб́и тот́и лудйи, котр́и там булй́, ўсе́и вй́дйли, за йакi вiн йáпка йй́и бйў, аб́и такй́х йáблок ньiкóму ни давáла. А тотá дьй́ка йак пй́шла з музй́кйў, йак пй́шла с тóго силá, то ўже йи́ ньiхтó

ни відьї і ни видит до нїнїшного днїа. А йак би буў тотї йапка
възьї, тоби буў ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

326. Ящїрки в животї.

Була йїдна стара кобіта і мала пасирба і мала брата дочку і ко-
нечни хтыла, жиби він жинїў сї в брата дочкойу. А він ни хтыў.
Нарештьї вона пішла, йашчїрку злпала і възела, висушила її, ростер-
ла і намочила на девьїть днїў. І дала девьетого днїа напїти сї того
пасербови, то віт того він сї ожени. Теї с того повїростали йїму
йашчїрки ў сїридинї. Потому ті йашчїрки зачьїли йїго дерти і так,
жи він мусьї с того ўмїрати. То її так намовїла чарїўницї, али вона
не знала, йакї йашчїрки, ци зїленї, ци чорнї?

Зап. в липни, 1902, на Стрїганцї, Камїнецького пов. від Варкї
Коваль, А. Веретельник.

327. Жаба в животї.

То йїдна баба пила воду з байури і випїла з водоїу малу жїбку
і та виросла її ў сїридинї. І йак виросла, теї бїда: Баба нїц — по
пїти і пїти, води жаба потрїбуїт і йак зачне жаба ў середнї раї-
кати, то чути було на цїлу хату. Шо робїти! Возїли ту бабу по ўсїх
дохторах де-но йакї булї, али жаднї ни мїг нїц порадїти. І повезлї
ту бабу до салагуба до Холоїїва. А той салагуб помолїў сї і казаў
бабї найїсти сї сїледнїў. Вона вїїла шось пїять солонїх сїлецьїў
і дужи хтыла пїти, а жаба так кричит, шо страх! Тодї салагуб налїў
цебрик води, казаў бабї льчї на зїмлї і губойу до теїї води. А жаба
дужи хтыла води, бо сїлецьї смалїли і почула воду і вильїзла з сїр-
динї до губї, а з губї вискочїла до води. І баба була здорова.

Зап. в липни, 1902, в Камїнцї Стр., від Б. Адамовича, А. Ве-
ретельник.

328. Гадюка в животї.

То залубїлї сї ў йїдногу хлїпцїа двї дьїчнїнї: бїдна і бугата.
'Али він теїї бугатойї ни льубїў так дужи, йак ту бїдну. А бугата

кóнчи хтіла, шóп він її лубіў і шóп вужиниў сьї з неїу. Тей шó рубіти, хочи ўна́ ту бідну струїти. Рас пішли вони́ собі на гурóт за чимсь, тей та́ бугата здібала манєснью гадьўчку і ўзьєла її тей ўсадила ў шчипіричко пібўльї і кажи: Анў, ци ти путрафиш лікнути те шчипіричко? — Оў-ва! о-тó вилїка штўка! — І ўна ўзьєла і лікнула те шчипірьї, тей ныц. Тей шось так за мїсьиць, ци за два, чўи́и та бідва дьїўчина, шу шось смóрчи її ў живутї. Тей шу рас гїрши і гїрши і вона́ ныц ўже йїсти ни мóжи, а́нї ныц і слабá; тей стáла хўднути і рубіти сьї нына́шчо. Тей ма́ма її ду лыкарїў, гет ўсьўди з неїу, а її ныц ни помага́и — шу рас, ту гїрши. Ну, дóньу, мўсиш знать ўмїрати... — кажи ма́ма. Бу то, зна́йти, та гадьўка рузростáла сьї ў ны́. Али тра́фиў сьї ше йден лыкар, ту буў такий сибї прóстий хлоп. Кажи він: Шó минї дасьтє, ту вилїчу ше ту дьїўчину? — А той хлопїц кажи: Дам тибї, чулувїчи, шо сам схóчиш! — Тей той хлоп ўзяў ту дьїўчину і пішóў з неїу ду лыса. І вудїў, вудїў її так дóўгу пу лысї, аш сьї вона́ дўжи змўчила і тудї він пулужїў її на йагїдник і вона́ заспу́ла, а він ўзьєў і сховаў сьї за сóсну і дїви цї. Аш тут вилазїт з неїї гадьўка, тїльку гóлову вїставила тей сьї схувáла і звоў, шу пукáжи гóлову, ту сьї схува́и нават. А вона́ так сьї розгльáдала, ци нима́ кугó. Тей ни бўло нїкóгу і гадьўка вилїзла цїлá с неїї і пулїзла свбї пу йагїдникў. А той хўтку скóчиў ду неїї і збудїў дьїўчину і хўтко ўтыклї. А гадьўку хтось настрахаў і вона́ ўтыклá на тє мїсци, з вїтки вилїзла і шука́и, шука́и, али нима́ і вона́ десь ўтыклá. А то вона́ ў лысї пучўла йагїдник і лысї вилїзла. І та дьїўчина видўжала і той хлопїц ожинїў сьї таки́ з неїу. А бугáчка з жалў сьї пувїсла.

Зап. в лютїм, 1903, в Камїнци́ Стр. від Петра Лехнюка, А. Ветельник.

329. На мїсце баранїє — град.

Бўло ў недьїльу. Выйшли лўде с цєрьквы і пішли до кóршмы. Там быў вїт і рїаднї. Надыйшоў йакїсь панóк і запгтаў сьа, котрє вїт. І мóвить вїтови: Ци позволїте менї гнати чєрес селó бараньї? — А вїт йимў позволїў. 'Али дрўггїй сьа йакїсь гáзда найшоў, шчо не повальáў. А вїт йимў кажи: Йа йи стáрший, менє слўхати! — Госпóдарь кажи: Колї ты стáрший, то йа не борóньу. — І тот панóк пішоў с кóршмы, а тот госпóдарь вийшоў за ним і так му мóвиў: Памнєта́й, жебыє гнаў доро́гоў, жебы ми й йидєн баран не скóчиў за фóсу. Кóло

вітової хати майш рут! — І тот пішоў. Йак градї ўсінали самоў дорόгоў, а з вітової хаты стріху сдерло і гόла зыста́ла. Тогды́ йак віт ўвıдыў, шчо́ то тако́го йи і то́го прыняў до громады.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Парашака.

330. Як чоловік відвернув від себе град.

Ўродила ба́ба два хлопці: Йидно́го перексти́ла, дру́гого закопа́ла. І тот домашній ві́рїс, пої́хаў ў льіс по дры́ва. Набраў си дрыў та́ких дрі́бних і сьа бойбаў льісничого, бы́ го не заграбіў. І дивит сьа, а ту йде льісничый. А то быў йи́го брат, тот, шчо́ ма́ти го закопа́ла. І прийшоў д не́му, тот сьа дуже настра́шиў, а той мо́вит: Не бі сьа, тотό ски́дай з во́за, а ході, йа то́бі дам сухі́х дроў! — І повіў го да́льї від во́за. Привіў го над висо́ку скалу́ таку́ і йи́му мо́вит: Диві сьа ў но́чу скалу, шчо́ но́нды сьа ро́бит! — А він мо́вит: Но́нды йакі́сь ци чорты́, ци шчо, тоўчу́т льід. — То, мо́вит, сут чорты́, ўни на тво́йи село́ тотό рихту́ют. Днесь ў полу́дне весь хльі́б зы́бїи, а́ли тьві́й не ру́шит, бо йа йи тьві́й брат, йа ме́джи ты́ми чорта́ми йи най-старшы́й, воні́ мене́ ўсьі слуха́ют. Мо́вит: Ході́ д во́зови! — Привіў го д во́зови, мо́вит: Йди ў по́тык, наруба́й си та́ких прў́ткиў, шчо́ за рік вы́росли. — Тот пішоў і нарубаў́ си, кы́лько по мі́г не́сти і сьа спитаў́, шчо́ с тым ро́бити. А тот йи́му так мо́виў: Йак прийі́деш до́миў, быс во́лы не ўпрга́ў, хыба́ біжи́ чим ско́рше на по́ле, де йи тво́йа ныва́ і со́бі спили́ нао́кола ты́ми прў́тками. — Тот прийі́хаў до́миў, не выпрга́ў во́лы і пішоў. Уте́ць йи́му ка́жи: Де йдеш? — А той мо́вит: Йа́ сьа за́раз ве́рну. — І він так зробиў́ на по́ли, йак йи́му брат ка́заў. Прийшло́ ў полу́дне, за́чалό сьа хма́рити, ста́ли гукы́ і гро́мы, за́чаў грат па́дати та́кий гру́бий, йак го́рцы і збиў́ на боло́то весь хльі́б, а йи́го зы́стаў сьа. Лью́де сьа ўсьі дивува́ли, чо́му йи́го хльі́б зы́стаў і так со́бі ўра́дили, шчо́ він та́ке зробиў́. І йи́го ўсу́дили на ка́ру. А він мо́вит: Ко́ли вы мене́ су́дите, то ходы́т зо мноў́ ў льіс, йа вам пока́жу то́го, шчо́ тотό зробиў́. — Ўни́ йо́му ни ві́рили і ни хоты́ли йти, а да́льї йи пішли́. Выйшли́ ў льіс, а па́на то́го нема́. І ўни на ньό́го на́рікали, шчо́ йи́х так зду́риў. Пішли́ да́льї, а пан то́й йи. І тот мо́вит: Диві́т сьа, во́ньи тот пан. — І тот пан прийшоў́ д ньό́му і сьа йи́го запытаў́: Ко́три на те́бе найгі́рше на́рікали? — А той вітповіў́: Віт

і два рйадні. — Зараз тот віта зглядвў і двох рйадних і тогды му дрўгі льўди ўвїрили, шчо то не він.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Паращака.

331. Фірман — знахар.

Ў йидного пана буў баль вилїкий. Зйїхало сьи багато паньїў і багато фїрманьїў було ў тьїм дворї. Зйїшли сьи до своїї привначеної станциїї, йак звїкли, понанивали сьи і оден пирид дрўгим зачїў сьи фалїти. Той кай: Ў мого пана льїпші коны, дрўгий кайи ў мого пана льїпші коны. Розговор пирийшоў такїй чирис тотї ўсьї фїрмани, али два сьи спиречило. Йиден кайи: Йа борши поїду, дрўгий: Йа. — Чомў? — Мойї льїпші коны, йа борши поїду. — А той кайи: Йа зробиў, шчо ни поїдиш. — А той, шчо майї коны пайльїпші, кайи: Ти минї ни зробиш так, шчоби йа ни поїхаў. — А дрўгий вїтповїдайи: Будем видїти; йа старший фїрман йак ти. — Сказаў пан тому, шчо маў льїпші коны — зайздїти по него перид палаци, вїйшоў, сьїў на брїчку, фїрман кїньми рушїи, а коны ни можут сьи в мїсьцьї поступїти. А той фїрман кайи сам до себи: Чикай! — а пан тото слўхайи — будеш сьи кайати, шчо ти казаў, жи йа ни поїду. — Маў сокїру ў повозы, вїймиў ту сокїру і повітїнаў від зимльї слїдї попри ноги коньом своїїм, а той пан дївнт сьи на тутў роботу. Йак тотї коны рўшили, йак зачїли лїтьїти, а с того фїрмана, шчо му так зробиў, йак сьи пўстила ротом кроў і носом, доти плїла кроў с того фїрмана, аш допoki ни зайїхаў до свого дому. Йак дома стаў пїрнт покойями, пан зльїз тай аш тогдї стала с тамтого фїрмана кроў йти. Потїм той фїрман зблїд, шчо кроў в него злетьїла і буў слабїй чїрис кїлька лїт і сказаў, шчо нимá нїкoли злим воїувати, тра чїриз дурнї мїсли аш типер ўмїрати, ни зачїпати нїкoго, бо ни знати кого, по прїказу божому тра жїти, на зльї мїсли нїкoли ни трєба сьи спускати. Вїсповїдаў сьи й ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

332. Стрїлець-знахар.

Були два стрїльцї. Пїшли собі в полонїї на кози. Один стрїлив до цапа, а цап ўпаў. Прийшоў він до цапа, цап лежит, а коло него

вже криви закіпіло, сплило за бохопець хліба. Набиў вин пушку, берет цапа за ногу, а цап на ўтеки. Тот тогди пишоў, де два потоки сходят си; на россоши. Там росла вільха. Він маў страх, що то шое ему так пороблено. Узбиў вин, вивертіў дирку в вільсі і пішоў шукати гнилої колоди. З гнилої колоди витыг сук (що ўже обіпріў) і ту дирку виверчену ў вільсі заткаў тай сказаў: Аби цему так очи застало, йик я ту дирку суком заткаў. — Пішоў вин собі д хакі, тай вичуў, що то йнго товарш осьліп. Розизнаў вин, йик то си стало, тай ўповіў му. Тогди цес перепросіў го, а вин пишоў, выбраў сук з дирки, а той провидіў.

Йи ногані стрільці, що ни дбают за душу.

Зап. 1902, від Дмитра Шекирка, 65-літного дїда, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматій.

333. Ланка на звїрі.

Один чоловік йшоў ў Баню з бриндзеў, та циганка запросила го хліба и дала му за корж хліба вішку (віха — пензлик), а йик нею помастит сїтку (зелїзну ланку на звїрину), то що схочи, те там си зловит, виадет. Війшоў вин видтиў д' хатї, тай поклаў сїтку, помастиў тоў вішкоў, тай ўсе си зловило шое, ніколи пусто ни клаў. — Падала звїр, яку си загадаў. — Але раз поклаў вин ўперїд хати, на задвирю, знати, що тото си дїе, що так звїр паде? — Дивит си кріз викно, а то приходит лисица (загадаў на лисицу); що покладе одну лабку, тай видберет; напнет си класти другу лабку, видберет тай слови втерает, плачет, бо видит, що смерть видюща, а то ї женет таки мусом в сїтку. Тай напослі лисиця мусїла покласти в сїтку лабку і зловила си. Вин те видіў кріз викно, вийшоў, випустиў лисицю, тай видтак другим разом видніс вішку циганці тай каже: На собі! — А циганка питає: Може то пусте, я тобі дам ліпшу! — Не хочу ні сеї, не давай ні ліпшої! — Пишоў собі і не браў, бо не хотїў, щоби на него плакала звїр. — Це вішка не певна, вона ему служила тут, а душа стрільця вислугувала си там чьортови.

Зап. в серпни, 1902 р., в Головах, Косівського пов. від Мих. Заленського, Л. Гарматій.

334. Майстер майстрови шкодить.

Буў йиден майстер. 'Али той майстер згодїў сын файний домбк класти за тїсьчу рїнских, припильдуваў і зробїў, лпше би ўже латати.

Приходить другий майстр, тай до него: Слава Йесу Христу. — На віки віком. — Котрий то майстр домок сей клаў? — Йа. — Отос ми майстр. Йа льпшвий майстр, йак ти. — Тай побуў з ним, ни потрахтуваў того майстра подорожного, апы ни даў му на дорóгу. Тай той пішоў від него близ нїчого. 'Али так відійшоў від него, мóжи булá з мїльи, надїйшла хмáрка нивилїчка, вігер зачїў вїяти, а с тоїї хмáрки гóлубиц бухнў на той будїнок, роскїдаў му чїсто до фундамента вїхиром. Той стаў, шчо робїти? Чикаї, колїш ти такїй мудрїй, будў й йа ни дурїй. — Пирихрїстїў сьи, зговорїў пáцьир, зробїў хрест сокїроў на дєривї, прилїтаїи назат той гóлубиц. Шчос зробїў? Чумў мине ни пўстїш, шчо йа ўже ни йду вїт тєбї? — 'Али бо литїт таки той майстр сам, шчо му прчинїв сьи злим спóсобоm. Геї, кáжи, пустї, бо мине пиче ў сиридїни. — А той йак затьїў ў хрест, тай таки лишїў сокїру на мїсци. — Мине пиче, ни мóжу вїтримати, шчо ти зробїў минї? — Зложї дєриво на мїсци, то пїдеш собї. — Йак му вложїў, той сокїру вїймиў, а той ўзьиў тай пішоў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

335. Як млинські колеса обертали ся проти води.

Йиден йшоў вандрóвний чильїдник і повирнў до млина. А той мельник йнó ни потрахтуваў, ни даў му нїчо на дорóгу. Той мельник дївїт сьи, а колеса прóтьїў водї йдут; і повóли йдут, лишє талáпайи так, гї колї за напáсьть. Той бїгаїи, застаїїїи, де, прóтьїў водї йдут. Ўздрїў мельник, шчо ни жерт, сїў на конїи, пирипросїў того чильїдника, даў му трахтамїнт на три дóбї і даў му пїйтку на дорóгу і пішоў собї той чильїдник.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

336. Стпений млин.

Шукав мельник за службов і прїйшов до йидного млина і просив, жиби му шчо мельник дав. А мельник кажи: Е, шче чо ни було? Йа ни маю шчо роздавати. — Тогди тому мельникови сьи жаль зробив, шо він такому бідному нїчо ни дав; взїв тай пішов, тай дверї за собов запер і забив долото ф поровї в горї, та відїйшов так кїлька кро-

ків, той зараз млин став. Прибігають льуди до мельника до хати: Йдїт, бо чогось став камїнь! — Поправив мельник все, али ни хочи йти... ани руш. Тоди він нагадав си, жи в него був мельник — певно йиму збитки зробив. Здибав того мельника, зачив йїго дужи просїти, тоди йиму дубильт дав; а той прийшов, то долотце виїмив і той млин зара зачив молоти.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

337. Зачарований млинський камїнь.

То ў иїднїм силї буў мельник, али буў йакїйсь скупїй. А дрўгий мельник, такїй сьвїтовїй, йшоў і повирнўў до него. І мїслїў собї, шчо він йїго чїмось потрактўїи, дасьть му шчо на дорόгу, али той йїму ни даў нїчό, шче йакόсь там збї злоў вόлюў йїго вїтпраўїїў вїт сѣби. А той кáжи до него: Пїдў йа шче до твого млинá подивїти сьи. — Прийшóў до млинá, порозгльїдáў сьи ўсьўда і пїшоў на пїдок — а маў пáлицьу зї собόйóў — і прийшóў кóло кошá, ўзвїў тўйу пáлицьу і штуркнўў нѣйу ў камїнь, ў тўйу дьїрў, де сьи мѣли збїжи, ў дўчку, йак вонї називáйут. Тогдї зльїс с пїткá і кáжи до того мельника: Будь здорóў, ни задóўго ми сьи будим вїдьїти! — Таї пїшоў собї. Вїдїйшóў трόхи вїд млинá дáльї, аш ту камїнь с пїткá кóтит сьи по схóдах і прóсто ў двѣрї і на тўйу дорόгу, кудá він пїшóў, і той камїнь за ним. 'Али той мельник зачїў йїго стрїмувати, та ўсьо за дáрмо, бо він тóїї силї ни маў. Кáмїнь кóтит сьи, а мельник йде за кáмїньом. Аж доганьїйи того с нїў мїльї далѣко, того мельника, шчо вїйшоў вїд него. І зачинáйи йїго просїти, шчобї він так зробїў, абї той камїнь ўже ни йшоў дáльї. І кáжи йїму, жи: Шчо схóчш, тó ти дам, тїлькó абї го завирнўў до млинá. — А той тогдї той камїнь зноў ў тўйу дьїрў пáлицьу штуркнўў, а камїнь стаў на дорóзвї й мѣле. Він тогдї кáжи до него: Жибїс знаў на дрўгий раз, йак гóсьтья приймáти! — Тогдї той го завирнўў до сѣби і камїнь вирнўў сьи на мїсце і даў йїму йїсти (кваснóго молóká с кулѣшоў — зам. Фїлька) і пáру грѣйцарїў на дорόгу і по дóброму го вїтправїў.

Зап. в лїпци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї Василицї.

338. Мельники знагарї.

Подорóжнї мельники, то найбільшї чирівникї. Раз зайшов такїй мельник до млинá та прѣсит сї рóбóти у ньόго. Але той не дав му

жадної роботи, ще добре поганьбив. Пішов подорожний з млина, а за ним вихопив сі камінь млинський, та летіт, летіт. Так летів той камінь с півтора милі. Але мельник той в млині знав таже щось. Вихопив сі с фіров тай женé по камінь. Як подорожний его увідів, станув, а камінь загряв в землю тай меле, меле, аж сі в землю запав.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

339. Мельник чарівник.

Йдного разу погнавив сь пан з мельником і вітправив. Мельник пішов собі в дорогу. Тогди собі помислив, жи: Йа панови збитка зробїю! — І шчось таке сказаў, йдно слово і вирвало камінь зо млина і литит за тим мельником. Так кілька миль мельник пішов і воно прилетїло за тим мельником. Забив в камінь палицю і так лишив і пішов собі. То пан всьуди питав, ци хто ни здивав. Ни могли сь довідати де. От то такі мельники чарівники.

Зап. 1002, від Яндруха Стеця, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

340. Суперечка двох мельників.

То раз ішли з войска фірир і гьмайний. А той фірир був мельником. Ідут вони, йдут — але вже не стало їм гроший, не мали за що купити собі їсти. Йдут вони коло млина, тай той фірир каже: Вступім до сего мельника! Приходят вони тай кажут, шо ми вертаємо з войска, не маємо ніц і просили, щоби їх периночував. — Але той мельник каже: Я таких галганів шмат видів — і нагнав їх. — Тїї пішли. Як шват дороги відойшли, каже той фірир: Чикай, я ему таке зроблю, шо він не будé молоти. — І в той час каміня в млині позлітало з веретен і так крутило сі, але не мололо... Мельник як се уздрів, каже: Ви мудрі, а я щи мудріщий; тай післав оден камінь, щоби їх забив. — Той оглядає сі — а камінь котит сі за ними — так жене... А тот фірир кажи до свого товариша: А маеш ти білу хустку? — Маю. — То дай мені, а сам утікай гет на бік, аби тебе кавалки не забили — бо мене не сьміют. — Він взяв, ростелив, о так! о! хустку на серед дороги тай тримає за оба кінці. Надбіг камінь так сильно! Але як ударив о хустку, то розсипав сі на кавалкі. Вони пішли далі. Той мельник міркує собі, шо вже час, аби камінь вернув; чькає, чькає — нема.

Він сідає на коня та біжить, дивит сї, на дорозї тільки кавалочки... А вони собі пішли до села, зайшли до коршми тай сїли їсти. Той приходить, просит їх до себе тай питає, як він то зробив, що камінь розтріскав сї. — А той питає, як він зробив, що камінь біг, щоби їх забити? Тай оден другому не хотїв вповісти. Вони там пересидїли зо два тижні, може більше, я не знаю — тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

341. Як мельник прогнав воду зі ставу.

Або раз ішли два вандровні: мельник і швец. Але їм так випало, що жаден не мав ані грейцара. Йдуть вони, йдуть — приходять над став, а там млини. Вони йдуть до мельника, тай просять, щоби їх переночував. Але він їх не хотїв приймати. Тогди вони пішли над став, а мельник каже до шевця: Дай мені свого сцїзорика! — Він тогди взяв, тим сцїзориком розкроїв собі мізерний палец, а кров капнула в став, тогди вода зачала сї так бурити, та все ставати до гори як каменниця, тай так повалила гет, а став зробив сї сухий. — Ну, і млини став... Мельник встає — дивит сї, на колесах ані краплї води, а став сухий. Він тогди сїв на фіру, наздігнав тих вандровних, тай зачав їх просити, щоби сї до него вернули. Вернули сї, а той щось там зробив, тай вода помалу зачала збирати сї і до вечера знов був повний став.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

342. Мельник, що орудував щурами.

Мельники то знають і щурами комендеровати. То мій батько розказували, що такі на свої очі бачили... То був в Лопатинї мельник — дятько мого батька. Але він раз приходить до млина, дивит сї, а то таких щурів, що страх, аж сї їдять. Він каже: Мудрий ти, тай я не дурний. — А то з сусїдного млина єму наслав. Він тогди взяв чверть пшеницї, вийшов перед млин, закликав щурів, а вони пішли — і став, тай наоколо себе розсипав ту пшеницю. Ну! а то чверть було що розсипати! А сам став у серединї. Щурі зачьли їсти тото — а їх було кількасот — то такий писк, що страх, — за мінутку вже піц не було. Він

тогда — мав таку паличку — махнув в ту сторону, де вони мають іти — а щурі так оден через другого, як зачбили пицати тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

343. Вода в хаті.

Мій дятько був у войску, а з ним був оден Гуцул — я не знаю де тоті Гуцули. Але той Гуцул з моїм дятьком разом спали на квартири. Раз у неділю каже той Гуцул до дятька: Маєш ти гроші? — Ні — не маю ані грейцара. — Тай я не маю — (бо що то у войску, дістане тих пять грейцарів та кінець, звітки вони могли мати гроші). Але той Гуцул каже: Ходім, каже, напемо сі і наїмо сі, ще нас будут просити, аби ми собі пішли. — Пішли вони до шиньку, казали собі дати горівкі і закускі, випили по кілька, аж параз в хаті зробила сі вода, тай все вище, вище! — Жиди отак! підоймали сі і жидівка, всі — а вода вже по пахи. А вони тогда — ніби що мали робити в воді, тай пішли, а зараз вода десь сі поділа.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського В. Равлюк.

344. Чарівник і вода.

А буў такый чаріўник, шо йак хлопці хтїли подивити сьї, йака дївка йаку майи, то заплатили йїму могорич, і йак ішла дьїўка ў поли, то він на сухім поли пустиў тумана і дьїўсам здавало сьї, шо то вода і вони загольували сьї аж по-за поїас і так йшли, а парубкьи дивили сьї, кілька хтїли, а там води ни було, тільки сухе поле.

Зап. в жовтні, 1902, від Б. Адамовича, в Камінці Стр., А. Веретельник.

345. Гуцул насилає дощ.

Або раз мала бути парада. Дядько мій каже: Ти підеш? — до того Гуцула. — А той: Ні! ніхто не піде! Ну! казали вірокувати. Лишень стали до гліду і старші також; — як зачав дощ парити, то так прав, шо ніхто не міг стояти. Старші кажут: Утікайти всі до ка-

сарень. — Відойшли старші кілька кроків, а там сухо, вертают сі на то місце, де стояли, тай там сухо. — А се що? — Дивували сі, дивували сі, тай не знали, що то таке було, але вже казали йти до касарні, то вже пропало! Тай не було паради. А то Гуцул зробив таке!

Зап. 1896, в Радохіві, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

346. За дармо гроші.

Пішов мій дядько раз з тим Гуцулом до шиньку́, також не мали гроший. Також наїли сі, напила сі — треба платити, а то нема й грейцара. Тогди Гуцул щось прошептав, а то до хати почали вужі і ящірки влзати сі — такого того шмат! так перевертає сі! А Жиди в гавт тай до того Гуцула: Паї вояк, ци би ви то не виталі? — Добре, але дай петку. — Нате вам петку, лиш викидайти то... Він взяв петку, щось прошептав, тай то пішло собі гет!...

Зап. 1896, в Радохіві, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

347. Як Гуцул тримав у лісі стражників.

Йиден Гуцул носіу тьутьун мішкѳм з Вєньґріу, а своїм льудим продавау. Робіу тим гіндиль і файно жиу собі. А другий Гуцул, сусьїда, мау на пєго за влє і замельдувау фїнанцам, шчо він носит тьутьун з Вєньґріу і роспрѳдуїи нашим льудим, Гуцулам. Ходїт панѳви зо мноу — кажи — йа вам покажу, кудá він маїи ўхїд чїриз пѳльнїну і там йїгѳ йїметї. — Пішли фїнанци з ним, він завїу на ту стѳшку, кудá пїрихѳдит с тьутьунѳм той другий, там була така колѳда, шчо дѳбри було на ньу сїєсти тим фїнанцам і сидїи фїнанци, чїкаїут на тѳго Гуцула, йак він будє нєсти, абї йїгѳ йїжити, від ранїи до спѳлуднїи. А той так сїи тїшиу Гуцул, шчо йїх там постáвиу, і думáи собі: Будѳм маїи зарѳбок, шче й хáту стрáтиш. — Йакурáт з Вєньґріу той Гуцул нїсє мїшѳк тьутьуну. Зобáчиу фїнанциу тай кажи: Йа вїджу, панѳви, шчо ви на мєни чїкаїити; нїсу тьутьунѳц, панѳви! — А фїнанци кажут: Ну, а тїпєр йак будє? — Га, панѳви, йакѳс бѳди ўже тїпєр з нáми. — Одєн фїнанц схѳпїу сїи с тѳїї колѳди і хотїу го ўдáрити: Нї нїскѳї! кажи. — А той Гуцул кажи: О, пáни, нї бїй. — І нї допустїла сїи рукá до тѳго Гуцула. ўже нї мѳжи фїнанц

ударити. — Кажі: Сьїдайти, панови, на колбду типєр, най злбжу проткул. — Сьїли фївѧнци на колбду, а той мїшок тьутьуну на плєчі тай поньїс. Тотї фївѧнци с колбди рушїти сьї, ўставѧти, ни мош. Одєн до дрўгого кѧжи: Се шчо такє? — А той Гўцул кѧжи: Сидьїт, пѧни, сидьїг, ѡа собї пїду с тьутьуном, де ѡа мѧйу мїсци з ним. — Тотї ўставѧти — ни мош. Сидьї вонї аж до вєчїра, тѧ бо ѡ пьїлѧ ньїч, тѧ бо дрўгий дєнь сидьї. Той дрўгий дєнь ѡде зноў по тьутьунї пѧпри них, тамтѧй ўже роспрѧдаў. Фївѧнци пїзнѧли го і прѧсьї: Бїй сьї Бѧга, чоловічи, пустї нас, ньїч ни будєм казѧти тобї. — А той Гўцул кѧжи: Сидї, сидї, тобї дѧбри там бўди. — Нисє вїн зноў з Вєньгрїў тьутьуну мїшок; роспрѧдаў той тьутьун, а онї сидьї бїднї, ни мош ўстѧти. Кѧжут: Тра загїбати, ўже вїтко, шчо ни жерт. — Сде зноў пѧпри них. Кѧжут: Пустї, чоловічи. — Вїн кѧн: Ньї. — Тѧ бо ѡде трєтїй рѧв по тьутьун на Вєньгри, ѡде зноў пѧпри них тай кѧн: Панѧви, ўже трєтїй мїшок тьутьуну нису. — Зачїли вонї ѡгѧ просїги: Вїй сьї Богѧ, ўважїй на дўшу, ўважїй на нас. Заричєм сьї, шчо ни скѧжим слѧва ньїкѧму, шчо ти нѧсиш тьутьун. Присьїгѧйїм пїрит тобѧ, шчо ньїкѧли ни будєм ти ньїчѧго казѧти, лиш ти нас пустї. — А вїн кѧжи: Сдьїт, пѧнї, ѡдьїт, ўже чис, ўжєсти мѧжи схотьїли трѧхи ѡїсти. 'Али памнїтѧйти собї! А бїльшї вам ньїчѧго ни кѧжу дѧльї, шчо ви зѧ мноў говорїли тўтичка. — Сак прїйшлї тотї льївїзѧри до тѧго силѧ тай шче набїли тѧго Гўцула, шчо спраўїйїў на тѧго, шчо носїў тьутьун.

Зап. в липни, 1902, в Корѧнци, Бучацького пов. від Олексї Савковогѧ Сєньчука.

348. Дѧвнї і тепєрїшнї чарївнїкї.

Дѧвнїйше чарївнїкї бїльше знѧти, як телєр — казѧв менї цє тѧто небїшчик. Бувѧло, кѧсят косарї траву, а такї Бѧйкї з гїр, то богѧто ѧнают. Тай кѧже одєн до дрўгого: Дивї сї, лїхо чоловікѧ несє! Вїн ввєв нѧжїка, зачєв ним обєртѧти в горї пѧнад головѧв, зачєв шѧс шїпѧти, аж впѧв хлоп на зємлю. — Косар сї вжє питѧє: Цѧ не до жїнкї? — А ви звїдки? — питѧє хлоп. Так мї шѧс печє, шчо не мѧжу дїхати. Тай пїшов в своє сєлѧ.

Зап. 1903, в Дрѧгобїчї, від Ів. Борнєславського, В. Левнєськїй.

349. Чарївнїк-вїшалнїк.

То буў ў Дерєвльнѧх такїй хлоп, шо називѧў сї Солодкїй і буў чарїўнїк. Рѧв малї ѡгѧ за шѧс повїсїти ў Зѧлочѧвї; повїсїли, дивльнї

цьї, а то висп сніпок, а Солодкого нима! За ним, а він ў дома. Здапали йнго і вирізали йиму шось с під литки і він ўже більши ни міг чарувати.

Зап. в жовтни, 1902, в Камінці Струм. від Б. Адамовича, А. Веретельник.

350. Як хлоп розбогатів через фармазонів.

Тотó йи нїби праўда. Жийї ў Ваньовїчох*) зёмняк. І він маў такі конї, жи возиў панї, де потребуванї, він зва то́го жиў. І так йиден пан прийшоў д ньому ў ночї, бо ўже знаў, жи він буде йїхати, де трéба. Тий мовит му: Мóже бы ты зо мноў пої́хаў до Йильво́ва на тоту́ і на тоту́ годїну? — Він радит сьа ж жінкоў: Тьашко зайїхати. — А вона́ мовит: Дай дóбре коньом зёрна, тай пої́деш. — І він даў коньом зёрна дóбре, тай на тоту́ годїну прийїхаў аж до Йильво́ва, на котру́ пан хотїў. І вїнесло йимú шчось, йакїсь панї также, скрїньу грóшей, пи чо́го і положили на вїз. 'Али він ни знаїи, шчо тотó йи. Зваїи, жи пан пішоў до то́го до́му — по, він ни знаў, шчо пан за йїцен. Іде зато́го пан д ньому на вїз, такїй бїлий, шчо полотно́. І сїў на фіру, тай ўїо! — Ну, ни йннáче, хыба́ він сьа записаў до фармазонїў, тай ги шчось скáйаў сьа, мóже спомїануў за Бóга, тай ўмер на вóзї. І тот йїдь, йїдь, прийїхаў десь там до йакóйсь госпóды, де панї зайїцьдват ўсе, ў Самборї, а там му сестра́ служїла. Тóт сьа на вїз подївїў, пан не жийи, ўмер. І він повїў сестрї, йакá робóга, а вона́ мовит: Тїхо, йїть пїт трупáрнью, таї го зверзь, тай го найдут, поховáлут тай йуж. — Він так зробїў, а сам зайїхаў доміў, до возїўнї і тотá скрїньа стоїала цїлий рік, на вóзї, не рúшаў йї. За рік розбїў тоту́ скрїньу, а вовó грóші ўсьо. А то ни йннáче, хыба́ тот пан до фармазонїў сьа записаў, али йимú Бох судїў тоты грóші і дїеськова шче маїи. Він тїлько маў, жи полумецьком сорокїўцї вїчнў.

Зап. в мартї, 1899 р., у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїцака Терлецького.

351. Як слуп давав молока.

То йа була ў цьотки ў Ковалїўцї і там приходїў сусїднїй хлóпиц до нас ўсе. Він маў сьїм-вїсьїм рокїў. Бува́ло, ми сїи пїтáйїи,

*) Самбїрського пов.

що йго тато робит? — А він кажи: Татуньо типёр прийшли, принесли молоко с стаїньні. — А ми кажим: Чому мамуньні ни дойа корбзу, али татуньо? — А він кажи: Бо татуньо більши молока принисут. Татуньо йак сьїдут коло слўпа, то ўнисут зó два скїнци, а мамуньні ни мóжут тотó дойати, тьїлько складайут сир таї мáсло.

Зап. в лицни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамі.

352. З чого жив знахор?

Йшоў йдин чоловік чирис льїс і йго ўкусила гадина так, шо аш йму нога спухла йак колода і ни мїг дальї йти, теї льїх на ровї і лїжаў. Лижит так, лижит, аш натходи йден чоловік, шо ўмїў лычїти і вїтмоўльати від гадїни. Теї питає цї йго: Шчо тїбї хибуйи, шо тут лижиш і шо так нога спухла? — Гадьука так ўкусила мене, кажи той йиму, і знать йа згїну с того. Али йагби хто ше вїратуваў мене, то даўбим йиму сотку! — Ну, добри, йа тїбе вїратуйу. — І вїц, той льїкар, свїснуў сьїм раз і зачаў шось шиптати, аш тут зарас азьїало сьї с цьїлого льїса поўно гадьук, а йдна прильїзала на самїм остатку, а то була та, шо ўкусила того чоловіка. Теї тоди той льїкар вїломїў з бїреви прутїка, теї стаў шось до нейї говорити, до теїї гадьуки і закляў йї, шоб ньїкого вїгди ни ўкусила, навїть, шоб йї бїў. І махнуў прутом на ўсї сторони сьвїта і пошептаў шось і всї гадїни зноў порозлазїли сьї по ўсїх сторонах льїса. Потїм вїдмовїў шчось до ноги і нога стухла і чоловік ўстаў, даў тому знахорови сто рїньских і пїшоў. А той знахор мешкаў ў тїм льїсї і насїлаў гадьук на льудїй, а потїм йшоў йїх лычїти і так сїбї заробляў і живї фãйно без грїзоти.

Зап. в груднї, 1902 р., в Сїльци Беньк., Камїнецького пов. від Тїмка Прїтули, А. Веретельник.

353. Рїмар, шо орудував гадєм.

Буў ў йїднїм силї рїмар блїсько Гусьãтїна, шчо крадєним спóсoбoм дьїставаў сьї до Рбсїї чїрис гравїцьу. І ўдавãла сьї му штўка нїрãс суда і звїтти обїрнўти, шчó го страж гравїчна ни вїльїла. А йїдногo рãзу повїртаў з Рбсїї і ни мїг сьї покрадємо на сей бїк дьїстãти, бо страж гравїчна пїльно слўжбу свуйў вїкoнцьувала. І зобãчили козакї в дãлику, шчо рїмар хóчи сьї чїриз гравїцьу крадєним спóсoбoм дьїстãти і постановїли сoбї йїгo дьїстãти. І злãцãли го

І хтіли йиго ўзяти до арешту, а рїмар зачыў сьї просїти і кажи: Пани! Даруйти минї той раз; йа ни йи жадин шпїнг, алїм йи зарїбний чоловік. Пусьтїт минє той раз, а йа вам покажу пташка. — Відозвали сьї козаки: Покажиж нам того пташка! — А він здоймаў шапку в голівї і вагли йїм сказаў подивїти сьї на него. Козаки глянули швітко до шїнки, абї вобачити пташка, а гадина ш шїнки засвїстала і вїкрутила сьї йидно́му й дру́гому до очїй, а козаки сьї пострашили і кажут: Ідї, чорт тибє бярї с твоїм пташко́м. — Рїмар дыстаў сьї на сей бїк і прихдїт до до́му, а жїнка йиго плачи, шчо сусьїднї хлопцы йїй сьї ни бойали, йанка і грушкі ў садї обїрвали, а йак вона йїх хтіла с садў вїгнати, то шче кїдали ў нью йанками і грушкани, шчо мўсыла утычї сама від них іс свбго салў. — А рїмар кажи: Ни бї сьї, нє, тотї грушкі будўт добри заплаченї. — Успокойла сьї жїнка і говорили собї о йїнших рїчах, йак звїкли чоловік іж жїнкоў радїт сьї. А на дру́гий день у тих сусьїдыў, шчо йїх хлопцы грушкі і йанка рїмарови обїрвали, поїавїло сьї на рано по много гадї ў хатах. Усьўда було: і на лаўцы і на зимлі і на столах, шчо йак сьї попробўдживали рано, то сьї ўсьї пониристрашували і ни було кудя с хати вїйти. Аж йиден газда і дру́гий, сўсьїди тотї, змуженьї булї вїкна повіддаўльувати — бо коло дверїй найбїльши було — і таким спбсбобом на двір повиходїли. Радїт сьї обя сусьїди нат свбїйїм нишчасьтьбом, шчо йїх спїткало ў йїх хатах, шчо с тим робїти. І по чистї заглядаїут ў вїкна, а гадї йак поўно лїжїло, так і лїжит ўсьўди. Йиден з них чуў за рїмара, шчо він звїйї до гадї і пригадаў собї і кажи до того дру́гого газди: Йа чуў, жи рїмар звїйї шчбсь від гадї. Ходїм до него, будєм го просїти, мбжи би нам ў тїм шчо порадїў. — Прихдїт до рїмари до хати: Слава Йсўсу Христў! — скавали. — Рїмар вїтповїў: На вїки вїкоў — і привїтаў йїх і просїў, абї си сїдали. 'Али вони кажут до рїмара: Ни мбжим, сусьїдо, сїдати, бо на нас сбїї пбчи нишчасьтьї спало. — Рїмар пїтаїи: Йакє нишчасьтьї? — Говорїт, сусьїдо, на рано ў мєни і ў сўсьїда поїавїло сьї поўно гадї ў хатах і ни звїйїм, звїтки тотб сьї ўзїло і шчо с тим робїти, бо ми аж вїкна повидїрали, шчбсмо на двір с хатиў повиходїли вїкнами, бо коло двирїй найбїльши було, шчо трўдно було сьї до двирїй дыстатї, бо то вилїке і багато і страшнє гадї. А йа чуў від людїй, шчо ви звїйїти шчбсь до того трбха і сказаў йїм сусьїды і прїйшлисмо обя до вас, абїстї булї такї добрї нам хатї поощчїшчувати вїт того. — Рїмар вїтповїў: Праўда, йакє то гадї страшнє, жи аж йїсти поўтыкали вїкнами від него; то вїтко, шчо ваші хлопцы такжи так, йак тотб гадї страшнї, шчо ми обїрвали грушкі і йанка ў мбїйїм садї і шче мўсыла жїнка від них утыкати так, йак ви від гадї. — Устїдно

сьи тым обом гáздам зробило і повиходили на двір. Склікали своїй хлòпцы і зачїли їй сьи випитувати, чи вони тотó зробили, шчо римар сказаў. І мўсят тпер сказа́ти праўду, бо йак ни скажут, то гадьї ни ўступит сьи с хати — вони ўже видьили, жи ни жерт. Хлòпцы признали, жи праўда; тогди пішли оба гáзди зноў до римара і зачїли йнго просити, аби їм сказаў, шчо си за шкòду жидáйи, а вони йнмў постаўлят зараз, лишé най гадьї с хатыў сьи поўступáйи, бо і по грòші до хатыў ни мáли йак пítи чириз гадьї. — А римар їм сказаў: Дастé миньї сто сорокїўцьїў за мòйу шкòду, хоць вона тьїлько ни вáрта, áли то шкòда і штроф мусит бутьї разом поплачéна, бо інакши гадьї сьи с хати вам ни ўступит. — Гáзди тогди прòссят, аби уперед гадьї сьи ўступито, бо ни мáют йак грòшнї ўзьїти, а римар кажи: Ідьїт, ўже гадьї нима ў ваших хатах, áли йак грòші ни принесéте зàраз, або рїч мòйу шче колї нарушити, ви або вáші дьїти, то ў кáждым разї будéти мати поўно гадьї, бо йа вам нашлў. — І зàраз гáзди пішли до своїїх хатыў, гадьї ни застáли, ўзьїли по 50 сорокїўцьїў і зложили римарови за шкòду і за штроф, йак римар собї зажидáў. Вит тóго часу áнї тотьї гáзди, áнї йїх дьїти нїгди римара ни нарушили і поважáли йнго за дòброго чоловіка, бо ў житьў йнго на нéго сьи нїхтó ни поскаржиў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Розовського.

354. Гадюки на сплаві.

Йшли ми сплаво́м з Гáличи: йа і Гриць Цапòк. Пригна́ли ми той сплаў на Букїўну під ладунок на дрива. Ладувáли вони ў пїйтницю і субòту, ни скінчїли ўсьї сплави, а ў нидьїльбу забрáли сьи і пішли ўсьї до дòму, тьїлько нас сьи лишїло три на шість сплавїў. Наклáли ми собї огòнь, посїдáли ми і пичém барабòльу. Слўхайи Гриць, шчоє свїшчи. Бўдит він Івáна: Івáни, Івáни, ти чўйиш, йак шчоє свїшчи? — Ой нє, йа ни чўйу. — Ходїж по судá. — Помалéнько закрáлисмо сьи до корчї і дївнїм сьи, а гадьї ў корчї свїшчи; ни багáто йїх бўло, до пїндисьїть. 'Али йак йа тотó побáчиў і далї ў гору ўтыкаїу. Гриць Цапòк ни багáто мїслиў, злапаў туту зайстáршу гáдину ў рўку і тримáйи таї кричїт: Івáни, Івáни, а ходї по судá! — Ой, йа там ни пїду, бо там гадьї йи. — Ни бї сьи, ўже лишé однá. — Схòджу йа на долину, а він ўзьнїў липовий патїк, з лїни ўломаў, кору опстругáў, ўзьнїў, пустиў йїї на зéмльу і на шїáу волòчками пристолбчїў. А той липовий патичòк, шчо він опстругáў, тримáйи ў руках, таї кажи: Ходї, Івáни,

суда, йа йїї зараа зуби повїбраїу, вона ни ўкуснт. — Потїгнуў він йїї тим липовим патиком по зубах, а зўби ў патик позалазїлц, тай сьї лишили, бо мьикїї буў. Ўзьвїў він тогдї тутї гадїну до рук і пустїў собі за паауху до гóлого тїла. Йа йак сьї тóго нальїк, так від нéго ўтыкаїу і мїсьльу собі: Кобї йа дьїстаў сьї до Корóпцьї, то йа с тобóў ни хóчу ма́ти нїчóго, бо йа сьї тибé бóйу. Ни хóчу с тобóў нї обїдати, нї вичерїти. — Тїлькó йа так погадаў, шчо ни хóчу нї обїдати, нї вичерїти, так Цапóк ўже знаїи. — Ой дурнїї ти, Івáни, на кáждїм пóступї ти йїї маїиш, йак йа схóчу. Де сьї пóступїш, там вона будé. — Ньїц йа собі с тóго ни рóбїу, а́ли сьїдаїу на човén і тьїкаїу до дóму. Йа бїжў доро́гоў ўже, а гадї на пїрїд мéни. Йа пїрїскóчу однў, а там дрўга. Пїрїскóчу дрўгу, а там трéта. Злїбаїу тотї своїї кумпанїстьї, шчо пїшли до дóму. — Ой вирїї сьї, Івáни, будéм пускáти сплавї. — Йа вéрну сьї, а́ли с Цапкóм ни б́ду, бо йа сьї йнó бóйу. — Вирїуў йá сьї до сплавїў наза́д с своїїми кумпанїстїми, замїньїў йа сьї за сплаў, пїшóў до нéго дрўгїй пїрїднїк, а йа пїшóў а йїнчїм. Йїдїм ми сплавáми аж до Нї́жнїва, а́ли ў мóїїм сплавї гадїї, йак дроў лїжїт, шчо йа ни мóжу нїгдé стáти на йалїцу. Прóшу йа йнó: Грїцьу, Грїцьу, шчо ти во мноў рóбїиш? Шчо йа тобї вїннї? — Ходї на свїй сплаў наза́д, ни б́дїш йї вїдїти. Пїшóў йа до нéго на сплаў наза́д, ўзьвїў нїў льїтри горїўки, обїдвá ми сьї пїрїпросїли і вїт тогдї йа йїї ни вїдїў на своїї очї й до пїнька. А то ўже дóбгїй час.

Зап. в листи, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кїдрата.

355. Пан над гадюками.

Буў Федь Новїцкїй у нас і знаў до гадїї і льубїў кра́сти. Він нїгдé ни йшоў, лишé пообзираў ў кóго йї збїжї, ўзьвїў гилéнку, двї і пїшóў до дóму і свдїў, дóки ни зьзїў. Пїрїшоў раз до Дутчїкá Микїти і той злапаў йнó ў комóрі. Злапали йнó і шчос там трóшки ўкарáли такї ў комóрі, а він на нéго — ни мїг му нїчó зробїти, наслáў пóўну комóру гадїї, шчо нївá де глї ўпа́сти, так лїжїт по ўсї комóрі і по мїхах. Вїйшла старá ма́ма за мукóу дóсвїта рано, дївїт сьї, шчо ў комóрі нїмá де глї ўпа́сти, так сьї нальїкла, шчо лéдвї до хáти ўлїзла. Побїг Микїта до Фédьї, прóсїт йнó: Йди, ў мéни маїиш шчо тїжнїи фасўнок чїрїз два мїсьїцьї по нїў кóрцьї, лиш забїрї си тотó с комóри. — Говорит Федь до Микїти: Тїпér ти менї знаїиш.

йак у коморі страх майнш? — Йа ни жиртуйу, Фёдлу, майнш від мени по пуй кірцьи збіжи шчо тижньи чирис два місяцьи, йди лиш, возьми собі. — Заклісаў Федь Віцька Гривикового, шчоби буў за сьвітка, шчо забирайи гадьї і майи за то брати збіжи. Віцько йим присьвітчиў обом на обі рўки, ўтвориў Микіта свойу комору: Забирайги сьи, панні, вітци, бо йа ўже йду до вас! кажи Федь. — Забралі сьи вони с комори, йак би йих міглюў заміў. Кажи Федь до Микіти: Відиш, йак тоїї обіцьанки ни бўди, йак ти ни даш тотó миньї, шчо обіцьайиш, то шче йих ў своїй коморі дубильтово майнш. — І так Микіта сьи то́го застрашиў, шчо відаў ўсе Фэдиви, йак обіцьиў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

356. Лікар від гадючої їди.

Ў нас буў такій одій Штифан. 'Али ўкусила гадина Тимка Салыника. Прибігла Тимкова жінка до Івана Кіндрата, а ў него були коньї: Запрігай, брати, коньї, йїдь, бо мого чоловіка гадина ўкусила у Вадові у Міхала. — Запріг Іван коньї, йїди до тоїї Вадови по него, бо йиму спўхла ногá так, йак кігвицьи. Ўфатиў йа йигó на фіру, привізіим йигó до Штифана Стрільцьи, пириночуваў він там, даў він йиму йакіхос биригіў (намулу) напіти сьи і він на другий день сплас. Приходит він до дому, скáржит сьи, шчо йигó вўдит тотá йїдь. Післаў він жінку до то́го Штифана, даў Штифан йакóйис водї, він сьи напиў і стало йиму здоровішши по тым. Йак він пішоў шче третий раз до Штефана, Штефан сидїў на лаві: Слава Йсу Христу! — Слава на віки. А йак сьи майнш, Тимку? Лékше тобі на нóгу? — Вітпóвїдайи Тимкó: Лékши, дьїкувати Бóгу. — Дївит сьи Тимкó, на вікньї скльїнка стоїт в горіукоў. Полапаў Штифан скльїнку до рук: Відиш, Тимку, вона тибé ўкусила, а вона тут йи ў скльїнцьи. — Стоїт вона ў скльїнцьи, а він пий туту горіуку. На й тобі, Тимку. — Ни хочу. Вона минé ўкусила, то йа спух, а йак би випўў, то бим сьи й потрїскаў. Бўдети здорóви, Штифани, бо йа ўже йду до дому. — Йак ни хоч пїти, то йди здорóв. — Заплатїў Тимкó Штифанóви за той цїлий труд йидну корбу і вітпáвнїў сьи від него і пішоў до дому тай здорóв й до пїнька.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

357. *Насилач гадюк.*

Буў індэн чоловік, Базилько, ту ў Коропци. 'Али йак буў він шче хлопаком, то буў ў горах на слўжбі ў індіого госпóдари. Той йигó госпóдар найміў до худóби, абí худóбу нас. Даў йимú йисти і ка́жи до не́го: Гоні па́сти і шчобіс ни лых спа́ти, абí худоба ни зроби́ла де шкóди і шчобі то́бі шчо злóго ни ста́ло сьи де. — 'Али йак то хлóпци ма́йи, вігнаў худóбу па́сти, попойіў він дóбри і буў би сьи борóў, али ни б́уло с ким. І ўзьиў, положиў сьи спа́ти. Бо йак би голóдний, то́ би буў ни спаў. 'Али то́му га́зды́ бу́ло дóбри видно на то́йи пасóвиско, шчо хлóпци спит; али́ то б́уло ни ќілько раз, йак він льигаў спа́ти, йак займе́ худóбу. І йигó госпóдар за ќуждий раз напоминаў, шчобі ни льигаў спа́ти. І він га́зді сл́ухаў, йак га́зда говориў, али́ йак вігнаў на пасóвиско, то йидна́ко сьи клаў спа́ти. То б́уло так зо п́ийть випóслухіў, жи він ни посл́ухаў і той га́зда ўзьиў, наслáў на не́го га́ды, шчо нао́кóла не́го до ќілька мэ́триў так страше́нно поналазьи́ло, шчо на́віть би глу ни б́уло де ќинути на зéмлю; а на грóди три такі́х ви́ликых йимú ви́льзало, шчо ма́ли с по два мэ́три заўдоўшки, а мóже шче й доўши. 'Али той хлопчэ́ско спит та́кі. Га́зда при́ходит ни с потирплéньи аш там на пасóвиско та́й лéхко до не́го ка́жи: Хлóпци, а худóба де? — 'Али він ўже сьи й сам проб́уджуваў, бо чуў, шчо шчос на ным ли́жит студéни; та́й сьи ў ть́ хв́или зв́ирваў на но́ги і д́ужи сьи сполошиў буў і почаў кри́чиги. 'Али га́зда йимú ка́жи: Цить, ни кри́чи, ни б́и сьи, во́нї то́бі н́ичó ни ска́жут, коли́ йа йи тут ко́ло те́би. А йаш то́бі ни казаў, жи́бї ти ни льигаў спа́ти? Йак би йа так буў ни над́ийшóў, то во́нї б́ули би тибé зай́ли, а так ни б́и сьи, во́нї ти н́иц ни ска́жут. Ть́лько памнэ́нтай, жи́біс б́ільши ни льигаў спа́ти н́ико́ли. — І той хлóпци служи́ў ќілька льéт ў то́го га́зді і той йигó га́зда так са́ми наўчыў, шчо він так знаў насилáти др́угим га́ды, йак га́зда на не́го. Повирнуў сьи він ви́ттам з го́риў ўже на́рупком до Коропци́и і ожиниў сьи і шчос та́м сьи с сусы́дом посвари́ли, ци там за ќурку, ци за мéжу, то о тым так дóбри ни зна́йу. 'Али ка́жи він до свóго сусы́ди: Почка́й, йа тибé наўчу́! — 'Али той йимú сусы́т ка́жи: Огó, та шчо ми зрóбиш? Так йим ть́и сьи напу́диў. Так достóт, йак ќит са́ла. — Ну, почка́й, йак сьи ни напу́диў, будéм вид́ыти. — 'Али ви́бига́йи ж́инка то́го сусы́ди: Ході́ж но, чолові́чи, судá обрши! — Та чо́? Мóн ть́и ни фата́йи. Шчо тако́го? — 'Али ході́, та́кі живéнько, бо така́ га́дина ви́личэзна ў ха́ты, ко́бі шче дит́ину ни зай́ла. — Той га́зда поќинуў сьи свар́ити і б́ижит до ха́ти чим скóрши. Роствориў ха́ту, а шчос ќількана́цьбэ га́ды ўже ко́ло дит́ини ў колéсьцьи, поза́дв́рали го́лови і сви́шчї так, йак на пишч́іўки. А га́зда ка́жи: А, Гóсподи милосéрний,

а се шчош тако́го? — 'Али дивит сьн, а дитїна сьн бавит і лаїїи то гадьї руками. І гавда хтьї дитїну ўхвати́ти, коли гадьї до не́го. Обзираїи він сьн — а дитїнї нїц ни ка́жут — в за́ду се́бн, а ту на поро́зы так йак би дроў метрoвих накідаў і ўже льяут до хати́ страх страше́нний: по́пид лавї, ў піч, ў горшкі. Йакoс він помижи то́то гадьї вискочиў на двір і до сво́го сусьїди: Вїй сьн Бо́га, чоловічн, дару́й ми сей раз, нїгди йа тибє ни зачіпїу, но́ки буду́ жити. — А той сусьїд, жи наслáў на не́го: Та тиш каза́ў, жи сьн ни бойш минє! А праўда, йа ни йшоў до те́би нї до хати́, нї биў йим тьї і самїнє ўтык. — 'Али він то́му сусьїды ни ка́жи: ти, йак ў сва́рцьї бу́ло мїжи нїмн, хоть той буў мо́ло́тшиї від не́го, а́лиж йнго льяминту́йи і про́сит: Ходьїт, тату́нцьу моїї, бо минї гадьї дитїну завїст! — Ни бї сьн, вїтповїдаїи той, жи наслáў, вони́ ни йн такі дурнї, йак ти, шчо́би вони́ шчо ка́зали дитїнї. 'Али ти до хати́ ни за́раз ўвїйдєш, шчо́би ти знаў, ко́го зачіпати. — 'Али той, шчо ў не́го ў хати́ гадьї, так про́сит йнго і присьїгу складаїи пїрид ним, шчо ўже бїльши нїко́ли а нїгди зачіпати йнго ни б́уди, шче й своїї дьїти зака́зувати буду́, шчо́би то́би нїц ни ка́зали. — Ну, то ходїж, дурнїу, до хати́, повїдаїи той, шчо наслáў гадьї. Ўже ти сей рас подару́йу, таї йїх віддалю́ вїт те́би. — Йдут вони́ до хати́, а́ли той гавда бойт сьн йти навігь до сїнїй. 'Али той дру́гий: Ходї зо мно́йу, ни бї сьн! І ўходит до хати́ таї до них: Ану́, Гауцькї, забираїти сьн, вїткнети сьн ўзьїли! — І ў тьї хвїли гадьї сьн вїбрало чїсто с хати́, шчо й сльїду на́вїть ни бу́ло. Той за́раз гавда пїслаў жїнку по льїтру горїўки і пнрпросїў то́го, понапїва́ли сьн до́бри і той гавда ка́жи: Ўже тьї бїльши нїгди і нїгди зачіпати ни б́уду. 'Али той, жи гадьї наслáў, ўже си до́бри пїтпїў, таї ка́жи: Вїдиш, дурнїу, абїс знаў, шчо свннїа значїт. — А вони́ йак сьн сва́рили, то той то́му каза́ў: ти свннїа.

По тьїм їнтерєсї ў тїждень, ци там ца́ру недьїль, пїшоў він з однїм своїїм сусьїдом на губн. 'Али той сусьїд ни знаў за не́го, жи він знаў пнрїмову до гадьї, бо він то́му каза́ў, жи́би нїц нїко́му ни каза́ў, шчо наслáў му буў до хати́. І той йнго сусьїд знаў, котрє гадьї ни йадовїти, жи ни кусаїи і залапаў гадїну і ка́жи до то́го, шчо знаў пнрїмову: А ходїж но, ка́жи, суда́. Йа шчоє ймїў! — А він ка́жи: Та шчо тако́го? — Ходї та будєш вїдыти. — І пнрїходит той, шчо знаў пнрїмову, таї ка́жи: Ану́, шчоє ймїў? — А він ўзьїў, ростворїў па́зуху, бо кїнуў буў ў па́зуху: Та дивї сьн шчо, га́дїнум ймїў. — 'Али той ка́жи ймїў: Те́ньгє га́дїну ймїў. Та́жи то йашчїрка. — 'Али тамтої вїтїгаїи рукоў з за па́зухи так йак би коўбасу́ дейаку́ таї ка́жи: Та дивї сьн, та́жи га́дїна. — Еї, шчо така́ га́дїна. Почкаїй но, йак йа за́раз йїх склїчу, ци озмєш йї ў рўки! — І свїснуў на палїц, а ту

страшенно так їх надб'язало того гад'я, як би нивилічкою рікою дру-
накйдає с кільканаціть лат'єр. І кажи той, жи свинчі, до того дру-
гого: Постили но ти сирд'ак на з'ємлю! — Той постилиў, а той кажи:
Гануська, ходи но ти суд'а. — А ту насампир'єд така чирв'она, шчо аш
з н'єї іскри йшли, як с'єи пирис'єнула ч'їрис той сирд'ак, тай с'єи лиш
розд'єлиў на дв'єи. Той йиг'о кумпан'єстий як ск'очив ў зад, як крик-
нув, а той йим'у кажи: Ни б'єи н'єц, вон'єи тоб'єи н'єч'єи ни скажут. —
І вит'єгнуў р'уку тай кажи: Ходи, Гануську, суд'а. Тот'а йим'у по руц'єи
ў п'азуху, а с п'азухи ч'їрис рукаў ў др'угу р'уку. Поб'авив їи тр'єха
і пустиў на з'ємлю і шч'єс там до них сказаў і забр'ало с'єи гад'єи від
них. І кажи до св'єго тов'ариши: А шч'є, ўз'єив б'єи ў р'уку г'адину? —
А той в'єтп'єд'аєи йим'у на т'єи: Та як би їа ўз'єив ў р'уку, як то
сирд'ак розд'єив с'єи на дв'єи, як вон'а пирил'єзла і так би вон'а мин'єи
і р'уку могл'а розд'єити. — І назбир'али губ тай п'єшли до д'єму. 'Али
тамт'єи п'єш'єу так ў м'єсто до ц'єрк'єи і зач'єив там др'угим росп'єд'ати,
шч'є в'єи маў з ним там ў л'єс'єи. 'Али там йид'єн кажи: Еї, дурний ти,
шч'є то ти в'єриш, шч'є в'єи до т'єго зн'єив? — 'Али натх'єд'єи і той, шч'є
знаў до гад'єи на той ч'єс, як вон'єи соб'єи розмаўл'єили. І тамт'єи тр'єтий
ўп'єд'аєи до т'єго, жи до гад'єи зн'єив: Шч'є, ти зн'єивш до гад'єи? —
А той в'єтп'єд'аєи: Аб'є тоб'єи на шч'є? Йак зн'єив, то соб'єи. — О ти
страх зн'єивш. — Ск'єро хоч, то буд'єш їи м'ати, так як м'раки. Їа ти
їих напр'аєив, аїи пот'єму ни б'уду в'єган'єити, буд'єш сам. — Ни б'єи с'єи,
н'єи, кажи той, їа с'єи сам їих в'єжину. По т'єб'єи ни п'єду. — Кажи той,
шч'є знаў прим'єву там до св'єїих сус'єд'єив, жи ст'єйали к'єло н'єго: Ну,
буд'єи св'єт'єками на т'єи? І п'єш'єу від них. — Прих'єд'єи той до д'єму
тр'єтий, а ту гад'єи по подв'єру, ў ком'єри, ў ст'єд'єл'єи, ў х'єт'єи, ў п'єч'єи,
ба н'єв'єт'єи і на п'єч'єи, шч'є н'єг'єд'єи на йиг'є об'єс'єт'єу ни б'єло м'єс'єц'єи та-
к'єго, аб'єи ни б'єло гад'єити. Т'єи с'єи з'єлик і б'єз д'єху б'єжит до т'єго, шч'є
му насл'аєу гад'єи. І пирипр'єш'єи йиг'є і кажи: Їа т'єл'єк'єо так на сп'єс
сказаў, шч'є в'єи н'єч'єго ни зн'єивити. — А той йим'у кажи: Ти ни зн'єив-
ш, шч'є с'єи сп'єсу і пр'аєуда буваєи? 'Али ти зан'єдто м'єдрий, йди соб'єи
сам в'єган'єий. — Еї, ход'єит, б'єити с'єи Б'єга, пр'єс'єт'єит мин'єи с'єи раз.
Ўже їа б'єл'єи ни б'уду н'єи с'єи к'єго с'єи кипкуват'єи. — Ну, в'єд'єиш д'єр-
н'єу, кажи той, пант'єр'єи св'єго н'єса, ни чуж'єго пр'єса. — А той йим'у
кажи: Ўже н'єг'єди пр'єн'єг'єди до н'єк'єго с'єи ни об'єз'єу, лиш ход'єит. —
Е, ба, говор'єи мудраг'єл'єику, тр'єбаш тип'єр мин'єи д'єбри заплат'єити за т'єи,
шч'є їа тоб'єи їих в'єт т'єб'єи в'єджину. — Та кол'єж їа ни маєу гр'єш'єи к'єло
с'єб'єи. — Шч'є мин'є то онх'єд'єи? Йди ўп'єр'єд пр'єн'єс'єи, пот'єму їа в'єжину
їих. — А баг'єтож в'єам пр'єн'єсти? — Д'єс'єт'єи р'єн'єских йак даш, то
д'єбри, а н'єи, то йн'єакши ни б'уди. — Еї, кажи той, та за баг'єто м'єжи
буд'є. — Н'єиц ни за баг'єто; їа ў т'єб'єи ни бир'єу за т'єи, шч'є їа їих

віганьаїу, а́ли за тоїи, шчо ти д́ужи м́удрий. — Той х́отыи ни х́отыи б́ігаїи. І ни доб́ігаў до до́му. Ў ко́гос там позичиў дисьїтку і дайї то́му і ка́жи: Ходыт йак найбо́рши, бо шче на́вты ныхто́ ў до́ма а́ны об́ідаў, а́ны худбо́ба ни йїла. — Йди собі здорóў до до́му, йа ни ма́йу чо тудá йти. — Та йак то ни ма́йити чо йти, та аб́істи повіганьїли. — Абóш ти собі д́умаїши, шчо йа йїх б́уду б́уком віганьа́ти? Йа йїх б́уком ни заганьа́ў, а́ли чим загнаў йим, тим і віжину. — Та кобї йа шче зноў по вас ни б́іг! — Ни б́і сьи, ньи, ни б́удши ўже б́ичи, х́іба бис шче коли мнїе зачїпиў. — Ныїди йа ўже ни зачїпиу вас, на́вты і моїи д́ьїти. Б́утьти здорóви. — Йди здорóў. — Приходит до до́му і ўже чїсто ў не́го ўс́уда, на́вты і фостá сьи с гáднини ни лишїло. То вітáк по т́їм їнтиресїи ныхто́ го ўже ни зачїнаў, шчо ў ко́го запра́виў, ко́ждий йиму́ ни відмóвиў, а́ли даў, аби лиш з ним б́ідїи ни маў ныйа́коюї7

Зап. в липци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

358. Як знахар насилав на людий стеклих псів.

То ў Кривім*) йе такый знахор, шо ўмїиїи віт стиклини л́удий л́ичити. Він йак хочи собі заробити, то насилаїи ў села ўстеклих псїў і вони кусаїут л́удий і ті л́уди йїдут до него, він йїх л́ичи і вони мусьат добри платити і він маїи с чо́го жвити.

Йидного разу буў він вислав ў йїдне сило стеклого пса і він шо но ўлитїў ў сило і трапиў на йдного хлона, шо буў мисливий і маў стрїлбу. Він йшоў с хлопцем ў поли, а той стеклий пес покусаў йго, того хлопця, а той мисливий зарас застрїлиў йго, теї повїз хлопця до того л́їкара до Кривого, а той ўже знаў, шо він забиў йиму пса. Али ньїи, ўзяиў того хлопця с собою до другоїи хати л́ичити, теї виїшоў до sweїи комори по л́їк, али чуїи хлопця, а він говори до ко́гось: За те, шо він застрїлиў мнїи йдного пса, б́ігаїи ти зарас ў йїго сило і поки він тут, покусаїи йїго жїнку, йїго корови і ше з десьїтиро л́удий. — Теї потїм кажи хлопця то батькови, йак ўже йїхали до до́му. А батько йак то почуў, стаў гнати конїи гальоп і ўже туй-туй буў би нагнаў йакогось пса, али пес скочїў до л́їса. Приїздит він в sweїе село, а ўже покусана йїго жїнка, йїго худоба і десьїтиро л́удий, ў селїи, а той пес побїх ўже на другїи села.

Зап. в грудни, 1902, в Сїльци Беньк., Камінецького пов. від Тимка Пригули, А. Веретельник.

*) Село в Камінецькому пов.

359. Чоловік, що орудував звір'ятами.

Йидного разу пасе чоловік коньї в ночи. Палит сьї вогник — слухайи, такий пїскїт... Шчурї, миші таї ідут, машируйут. Таї той скрикнув — тото всьо стало. Тей приходит до того чоловіка командант*) від мишів. Прийшов: Добрий вечїр! — А той чоловік вітповів, сьїв си, кажи: А ви шо так провадити? Кажи: Їа проваджу всьї туїу звірїну: Миші, шчурї, хомьїки... всьо. Пириганьїу в другїй край!

Посидьїв, посидьїв.. найїв сьї бараболь віт того чоловіка. Тогди фестав, свиснув і тото всьо пігнав напирит себи.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Деревянка.

360. Як циганка відворожила дукати і коралї.

Булі дьїкї у одньїм силї такі гóжі, шчоби сьї віддавали, лишє там молотцьї ни мáли. 'Али надїхали цїгáни сьїтовї, ўздрїли, шчо на них їи дукати на шїїї, дорогї корáльї і так дáльї, таї йиднá цїганка змóвила сьї с цїганом, кáжи: Ту їи стаў, а на тих дьїкáх дорогї рїчи, а ти їди, зайдї ў лóвїну, вони поскидáют сєбї дукати, корáльї, а їа їїх застаўїу купати сьї і говорїти: Прийдї, прийдї з вирбинї! А ти абї вітповідáў з за лóзьїу: Прийдў, прийдў ў оснїї. Таї забирєш тото і ўтїчєш, а вони най сьї купáют. — А цїган кáжи: Дóбри, то будєш мáти шчо їїсти. — Сказáла цїганка тим дьїкáм купати сьї, і вони купáют сьї. І дьїкї кличут: Прийдї, прийдї з вирбинї! — і рїгóчут сьї: ха, ха, ха, їак то дьїкї звїчай мáют, а той вітповідáїи: Прийдў, прийдў ў оснїї. — Пофторáли так кїлька рас, а цїган тимчїсом до дукáтьїу сьї присўнуў, забрáў дукати й корáльї таї крїз лóвїну носўнуў. Ўтїк аж на дисьїти силó. Дьїкї кличут дáльї, їак їїх цїганка наўчїла, ўже нїмá кумў вітповідáти. Здумїли сьї вони, вїїшли на бєрїг, дїўїит сьї, нїмá áньї дукáтьїу, áньї корáльїу. Зачїли плáкати, áли ўже пропáло. Мáли сьї вони шчо виспїїти, їак зачїли татї й мамї бїти. А їак той цїган звїў тих дївóк, так нас звóдьїт з вїбóрами панї.

Зап. в липви, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

*) Такий чоловік, шо пириганьїи мїиї з їидного країу до другого і вони їнго ровумїїут. Зам. опов.

361. Від ворожбита до попа.

Мій дьідо йїхаў с слабоў дитїноў до зїлá, до бóга і йїхаў на Братїшїў. І обмáна го сьи учїніла, водїла го по пóльу. Приївдїт вїн там до тóго нарїйá і приїїхаў там на йїгó обїсєтьї, вїн вїхóдїт с хáти таї кáжи до нéго: А водїло тьї, дьїдьду? — Ай водїло, пáни. — Давáй дитїну до хáти. — Палїг ў хáты, бїрэ корїто і дитїну кладé до корїта. Дитїна сьи кїдáйї. — Ой вїдїш, дьїдьду, ўже сьи боїфт бїдá, ўже хóчи тьїкáти. Бїрї дитїну до Зарванїцьї, бо йá рáди нї дам, пай вóду осьвїтїт, тодї бїдá ўтїчé від нéго. — Пойїхаў дьїдо до Зарванїцьї, а там буў кєсонц такїї, жи сухї-днї опровáджуваў; осьвїтїў вóду і тáйá дитїна до нїнька жїйї.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Василика.

362. Як о́лб стогнав.

То колєсь були добрі льїкарї, типер нема таких анї рун! Дужи добри знаў льїчити льудей старїї нїбїшчик Плита, батько того, шо типер льїчит. Ви знайтї йїго, вїн ўже старїї, аш згорбатїў; а ше йїго батько буў. Тато моїї нєбїшчик росказували: Ей, каут, добрий то льїкар раз буў! Рас, каут тато, на самї зїленї сьвата йїдут вони ранєнько до церкви загу́мїнками з Браташів*), аш чўют, там коло паньского рова дєсь на лозовим корчами стогни шось так, йак слабий чоловік. Слухайут вони, слухайут, а то стогнї і стогнї і вони пїдїшли до тих корчїў, аш дивльáт сї, а ў ровї сидит старїї Плита, а чїрис рїў лїжит палка, а на нї вїси гáдьука пїском до долу, а с пїска капайє жоўта йїдє на кавалок хлїба, шо лежаў ў ровї. І шо та йїдє капнє, то хлїб сї пїднїсє і застогнї, йак слабий чоловік; а Плита сидит, дивї цї на то і шось зашентуїє. Каут, шо вїн с того хлїба робїў йакїсь льїки від гáдьуки.

Зап. 1902, на Браташах, Камїнецького пов. від Івана Браташа, А. Веретельник.

363. Лїкарка від стеклини.

Ше була ў нас дужи добра льїкарка, Маланка називала сї. Йї знали дужи з далека і до слабїх кликали йї навїть пани і грабїови.

*) Браташї — прїселок Сїльця Бєнькового.

Раз ў дворі ў нашого пана ўстык сьі буў дужа дарагіі пса. Пан дужа жалуваў йго і справадиў аш двух дохторіў, шоб вильічили йму того пса. Али дохторі подивили сьі тілько з далека на того пса, а він буў на ланьцуху і сидыў коли буди. Али казаў пан зарас прикликати Маланку. Прийшла вона, а дохторі стоіат і дивлят сьі, шо с того буди. А Маланка приступила з голема рукама до стеклого пса, сьіла коли него і наставила жменьу на піну, шо тикла йму з псека, тей кан до дохторіў: Видити, пани докторі, шо з вашого дохторства? Ану зробіт так, йак проста баба! — І вона ўзьала ту піну і стала йісти йі і потім вильічила того пса і за те дохторі заплатили йі на три місьацьі до гарешту.

Зап. 1903, на Браташах, Камінецького пов. від Івана Браташа. А. Веретельник.

364. Хлопський лік.

Ту десь ў йідному сільі йден пан льідич, йак позьіхаў сьібі, ўтвориў фест губу і так теньго позьіхнуў, шо ни міх ўже нават стулити губи. Йму скочила та кіетка, шо шчека, з місьцьи, ну і ньіц, пан ни можи стулити губи, так і стоіт, так йагби він позьіхаў. Тей біда, пан ни можи губи стулити. Шо рубити, паньі зарас до міста пу дохтора, привови, він подивиў сьі, покрутиў головоу, тей ньіц ни міх зрубити, забраў сьі і пуйіхаў. Тей паньі пувезла пана гет по ўсьіх слаўніх дохторах, али аньі йден ньіц ни міг зрубити, шоп пан ни пузьіхаў. А то деш, і майи губу ўтворину, і пузьіхайи і пузьіхайи (тут оповідач сьмість ся). Али ту ў Таданьах буў йден хлоп-льікар, він знаў льічити, тей йак сьі довідаў за того пана, шо пузьіхайи, пішоў гет і кажи: Йа пвирпращьейу красенько, але, йак паньі позвольет, то йа напраўльу пана, і ўни пвирстанут пузьіхати. — Али чловйечку, дам тьі, шо схочиш, напраў пана! — кажи паньі ду хлопа. Тей хлоп казаў панови сьіести, тей йак сьі замахне, йак гопне пана пйастуком ў йідну шчеку! тей пан кламц! і зачинила сьі йму губа. Тей пан кажи: Ну, слава тьібі Божі, на майиш чововічи сотку, і памьнтай, абись ньікому нйказаў, йакісь вильічу міне. — Хлоп ўзьаў сотку, тей пішоў, а то, шо ни казаў йму пан росказувати, тудо, бо панови було ўстид і убраза говору, шо такий хлоп-ер..а ўдариў пана ў морду!

Зап. 1903, в Сільци Беньковім, Камінецького пов. від Петра Бухтая, А. Веретельник.

365. *Славний хлопський доктор.*

Даўно ўже буў ў йидному силы дужы слаўний лыкар. Він сьі рену лыкарувати сам зі себi і так знаў добри вылыччi с каждойi хороби, шо ше лынши, йак праўдывий дохтор. І йнго знали ў цыліи околици ўсьи луды і ўсьи дохторі.

Йидного разу до двора ў тiм силы, шо буў то лыкар, до пана зйіхало сьі кiлькох учених дохторіў з мiста на йакыйсь баль і запросили до себi вони і того хлопского дохтора, шо буў сам зі себi. Йідьбат вони, забаўльейу цы і рiжно штудируйут і хочут насьмiхати сьі с того хлопского дохтора, али він сьі ни даў аны руш! Шо вони загадайт, то він так відгадайт, шо ті аш дивуйу цы! А на рещты кажут вони йнму, шоб він показаў йаку вилику штуку. А він кажи: Йа пйегиро лудий стройу бис тругизни на смерть і зноў привиду йіх до здорульа! Добре! — кажут, — роби, подивимо сьі! — Тей він казаў наварити тлустойі баранни, нагудувати нейу пйеть хлопіў і зарас потім казаў напйти сьі йім зымнойі води. Йак сьі напйли, тей так зарас і повикйдалсьє живі! Тоди дохторі наробили крику, шо він стройіў лудий, а він кажи: Йа йіх зара' приверну до житья. — Али дохторі ни дали і казали того хлопского лыкари замкнуты до гарешту і ті пйать хлопіў ни ожило, бо дохторі ни дали йіх йнму ратувати.

Ну, сьідьі той лыкар шось з мiсьиць ў гарешты, а потім засудили йнго на смерть за те, шо він стройіў пйетеро лудий.

Али пирит смертійу пйтайт йнго, чога він ше собi жичи, то ўсе йнму вильно. А він кажи: Ньіц ни хочу, тiлькы пазвольти мнць пожити хоть три дни ў мому дому з жiнкойу і з дьiточками натйшити сьі.

Тей йнму пазволили. Али чуйут, на третий день йак мали йнго ўже вiшати, шо він стройіў сьі і ўмер. Ну-тей йнго поховали. Йак йнго поховали, тей тейі ночі пiшла жiнка і викопала йнго тей завезла десь до чужого мiста і він там ожйў. А то було так: Він сьі стройіў такым лыкарством, шо сам сибі зробиў на три добі, а потім зноў маў ожити і ожйў. Такий то добрий дохтор буў!

Зап. 1903, від Івана Юнака, на Криволянцi, Камiнецького пов. А. Веретельник.

366. *Ворожка лічить золоту.*

Булá ў нас слаба Жидыўка. Прийшоў син, жибі йа йіхаў з мамоў до вилá, али она ўже там йiвдила кiльканацьцьє раз до тобi пiннi до

Братинива, до ворóшки. Ты пáни сьи наўкучыдо, шчо вона так доўго йїадила, возїла шмáтьи і набрала ўласной золи ў свою ўласну масніцу, аби йї дати, аби сьи мастїла тим. Фїрман стаў на порóвї й сьмїйї сьи. А вона до фїрмана: Ни мóжу сьи вїтчїпїти Жидыўки, даю ўласну свою масніцу золи, аби мньи вїтчїпїла сьи. І трáснула ў долóпнї і сьмїйáла сьи, шчо за дурно грóшї бирé.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов., від Івана Василика.

367. Як ворожка лїчила бабу і фїрмана.

Наймїў минé йїден хлоп йїхати з йїгó жїнкоў до ворóшки. Прийхаў йа до тоїї ворóшки: Давáйти бабу до хáти. — Ми бабу зньїли до хáти, баба стóгни, а ворóшка бирé, палїт ў пїйцу, кидáйи камїньи до пїйца і сїна бирé до горшкá, наливáйи водї, пристаўльїйи до пéчї. Кладé бабу на столéц до вáнни і бирé той горнéц, льлье до вáнни. Обїкрїла бабу верéтоў і кидáйи камїньи, мáло баба сьи ни ўдушїла. Посилáйи пáймичку до мїста, аби купїла два пóклатки і за грéйцар табáки. Принéсла дьїучї тотó до хáти, вїспала табáку до вáзи і бїи пáйцы до водї. Дáйи бабї пїти. Бáба тотó вїпила, а вона пхáйи йї ў пїсок пáльцьи, аби баба бльувáла. Чїм жи баба мáйи бльувáти, йак вона нїчó ни йїла, лиш тотó, шчо вїпила? 'Али молодїй фїрман сидїт і курїт собї дзїгáри. А вона приходїт с тоў вáзоў і показуїи тóму фїрманови: Вїдїш, то даньї вїдбљувала; булá би ўже баба умéрла. — Али фїрман до нéйї сьмїйї сьи. — Чó ви сьи сьмїéти? пїтáйи сьи ворóшка. — Ой, йа сьи сьмїйу, чим вона мáйи бльувáти? Шчо вїпила, тим бльуйé. — Е, вїтповїдáйи пáньи, дáйти спокїй. — Хлоп йї заплатїў два рїньекї, вїнесли на фїру бабу, таї конéц. 'Али та ворóшка вїйшла й стáла на порїг. Кáжи йї фїрман: Пáньи, бувáйти здорóвї. — Вона ймїла фїрмана за два пáльцьи і мургайи: Ходьїт до хáти. Увїйшоў фїрман до хáти, а пáньи до кўфра, вїкигáйи бáньку злїваоїї горїўки, бирé фльáшку до рук, обїймайи фїрмана фльáшкоў і бáнькоўї і цїльўїи. — Йа би шче й вам далá рáду — кáжи. 'Али вони сьи ўже ўмáйїли, булá би то дóбра рáда, булїбнемо сьи прївóзїли, алї зухóдїт хлоп: Ходьїм, будéм йїхати, бо баба слабá. А вона пїи до фїрмана горїўку на вїтхїднїм і запрашїйи, аби фїрман прїйшоў ў сéрїду, вона йїмú дасьть рáду, а вїн йї. А той фїрман нїбожїеско сьи постарїў таї до нїньї ни ходїў до ворóшки.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

368. *Ворожит обманює молоде подружжє.*

Йидєн жомнїяр буў при воську доўго, чприз дванацять лїт. І дома ни знаў він нїц ворожити, а йак пішоў до воська, наўчїў сьї таких плїстї плїтнїц, шо ўзнали го за ворожитї. І так оповїдаў він ўсьїлякі сторїї жїнкам, вони платїли йимў і удавала сьї йимў штўка. А де кудá ни ўдала сьї йимў штўка, ймїли го, набїли і фертїк. 'Али пішоў він аж на Дилївў. Прийшоў на Дилївў, а там двоїи молодїх пїбрáли сьї і ўже сварї сьї обóи. А він йшоў пóпїт хáту, зачуў, шчо вони сьї сварут, таї увїйшоў до хáти. Слáва Йсу Христў! — А тотї вїтповїдайт: На вїки вїком. — Кáжи: Ви молодїки сьї пїбрáли, то ни дóбри йи. Йа вам поворóжу так, шчо вам бóди дўжи дóбри жити, бо ви дўжи помérжинї. Кáжи: Дáйтв минї пїйтку, то йа вам поворóжу дўжи крáсно. — А вони си пошїптáли таї кáжут: Мáйим пїйтку, даїмо тóму ворожитóви, аби нам лишє дóбри жїти. Далї йимў пїйтку, а він кáн: Дáйтв рўку, йиднó й дрўги! Подивїў він сьї і муркотїт там йим шчос над рукóў йиднóму й дрўгому, пїйтку сховáў до кишєнї, таї наконєц кáжи: Ви шче посáх ни досїдїли за столóм, йак йисти сьї побирáли. Йак хóчити, абїсти досїдїли посáх, то нїкóли ни будєти сьї сварїти. — А вони обóи кáжут: Хóчим, пáнї. — Кáжи він: Сьїдáйти за сьтїў обóи. — Сьїли вони обóи за сьтїў, він нальльїў ў мїску водї, даў пїўквáрту ў рўки молодї таї кáжи: Ви затрїмайт сьї ў хáтї, а йа пїдў на двїр, та шче вам вїнкї порóбїў. — Ўзбáў там йакóгос бурїнў, мїтлїцї, ци кропїви, ци йакóїс там дурнїцї, таї ўзвїў, ўкрутїў вїнкї йим так, йак то перевєсло заўйїзувати колóпнї, постáвїў йим на гóлову йиднóму й дрўгому, на нєго заложїў шче йакўс драптїву кўчму, а йї даў йакїс рушнїк драптївїй чóрнїй на шїйу, таї кáжи: Вїтáйтв типєр минє. Таї залаткáў:

Бирвїн бирвїнком вїи,

Аш типєр вам сьї дóбри дїйи.

Таї кáжи: Типєр минє вїтáйтв,

Мїнї водї подáйтв.

Таї за то вїтанї даў молодї однóго гельїра с тóї пїйтки, а він, йак молодїй чоловїк завїтáў йнó, таї даў дрўгого гельїра й йимў. Таї кáжи: Ви типєр сїдїт обóи і досїджуйтв посáх, а йа йду пóза хáту примоўїити, абї вам сьї дóбри поводїло. — Йак тутў пїйтку ўхóпїў, таї ў нóги, а вони сїдїт за столóм. Ўпалїў ўже ни далєко Долїни, а вони сїдїт за столóм. Сїдїт, сїдїт, а він ўже шукáйи собї йїнчого. Поробїў з них макогóнїў таї лишїў. А вони шєпчут до сєби: Дóки ми будєм сїдїти так? — 'Али бїжїт сусьїда до них, чогóс му булó трáба. Таї: Слáва Йсу Христў. — А тї зза столá: На вїки вї-

ті написано. Прийшоў ёа до до́му і заживала́ жінка порошки 9 день і було́ ёй лёкши. А до́хтыр казаў так: Абі по тым ні застуді́ти сьн, тыйшко ні робы́ти і диты́ну відлучы́ти. Жінка, ёак звы́кли ко́ло ха́ти, палы́ла ў пчы́, розыгрі́ла сьн зноў, пішла́ на двір і застуды́ла сьн, шче гірши ёак піры́т тым. Тай ка́жи до мэ́ні: Ёа то́бі каза́ла, йды́ зо мноў до воро́шки, а ты по́йхаў до до́хтори, тай за дурно́ три коро́ныс даў. — Цы́ть, жінко, по́йдим шче до воро́шки. До́хтыр то́бі до́бри буў по́радыў, а́ли ні хты́лас сьн шы́нува́ти. А воро́шка хіба́ гро́шым по́радыт, а́ли ні то́бі. — 'Али жінка ка́жи: Аёй страх, до́хтыр сьн розумі́йи. Воро́шка лы́пши зна́йи. — Запры́г ёа ко́ны, йа́зда до воро́шки до Тоўма́чы. Ўвйшоў ёа до ха́ти, сказаў по́майбёг, чоло́вік йёй, Гры́ць, вітновіў на́ вікі віко́м. А шчош там ска́жыти? — Та шчо, бёда́, слаба́ ми жінка. А мо́жи то ёа ні ту тра́фіў? — Та чо́му ньн, ту́тка, ка́жи Гры́ць. Та вона́ шчо зна́йи, вона́ хіба́ напы́ты сьн те́ньго зна́йи. А цн бу́лы ви ўже де по воро́шках? — Та ньн, ні буў йим, вітповіда́йу ёа йимў. А чо́ж ви сьн мнё́ пята́йыти? — Бо ёа, ка́жи, та́кі ні буў йим нё́гдэ, цн то кў́жда так зна́йи пы́ты, ёак мо́я? А то йёго́ дру́га жінка. — Ка́жу йимў: А де́ж вони́? — Пішла ў мё́сто. — Маў він дё́ўку: Га́ньу, бёжы́ по за ма́моў! — А нам ка́жи сы́да́ты. То ёа буў, жінка і стры́й. — Дьёку́йым красно́. — Али ка́жу ёа до стры́я: Ви бу́тыты ту ж жё́нкоў, ёак пры́йдут вони́ до до́му, то най шчо ро́бёи, а ёа ко́ны займу́ до водё. — Навырну́ў ёа кы́ньми до водё, ў са́ных пы́ду, тай сьн зды́ба́йу ко́ло косьцо́ла с тоў бо́жыццў. І ка́жи вона́: Сла́ва Ёсу Хры́сту. А мо́жи ви по мэ́ні? — Аёа́, по вас. — Бёру́ ёа бо́жыцу на са́ны, ўже й ко́ны ні напу́ва́йу, тьёгну пы́т ха́ту, гё нншчы́сьты ёакёс. Зла́зы́йи вона́ пы́т ха́тоў тай поволо́чыла сьн до ха́ты; а ўже була́ нё́ўро́ку. Ўхо́джу ёа за неў до ха́ты, а вона́ мнё́ ні пята́йи за слабу́ напы́ред, а́ли за шпа́гаты́ўку. А ёа вітповіда́йу: Ёа ні знаў, цн ви ўжыва́йыти, цн ньн; ёак бём буў знаў, буў бём пры́ныс. — Дайы́ вона́ пы́дну́ фльёшку на горёўку, а дру́гу на пы́во, бо Гры́ць пыў пы́во. Ўзы́ў ёа лы́тру горёўкы, за 14 гра́йцарёў пы́ва, булёк, осилётцы́ў, бо то буў пы́ст, тай бо́жыцы ні хты́ла йёсты солонёны. Прыхо́джу ёа с тыми тру́нками з апты́ки пропёнацы́ёной, тай дума́йу, шчо вона́ ўже жё́нку выдохтору́вала, тай по́пывечёру́кыим тай будём йёхаты до до́му. Ба, вона́ на́вёты до жё́нки сьн ні дывёла, йёй на́вёты ні пры голо́ві. Вона́ рас по́пры рас спогля́да́ла сьн ў віко́, цн ёа длё́ пёёй лы́кы ні нёсу́. Ўхо́джу ёа до ха́ты, вона́ за́раа до склы́нкі, вёшыла йёден, пы́и дру́гёй, табо й трёты́й, і чытвёрты́й. Так йёсемо пы́лы, аж до́кёсемо ў шкльёны́цы шчо́с ма́ло лы́шыла. Ёак сн до́бри пы́тпы́ла, бёре сьн тогды́ до воро́жыньн. Йды́ по ўны́с, чоло́вчы, дроў, тра зы́лы вара́ты. Ты́ бн пыў і пыў, лыш ко́быс нё́чо ні робёў. — Ухо́дыт чоло́вік з дро́ва́ми, а за ным йёй брат, шче

їакіс там другий йнго товариш і третий. Добрій вечир! сказаў йий брат. — Дай Божи здоройи, йак сьн майиш, братчику! — вітвідайи божицьи. Даўно ми сьн видыли. Аби мине чоловік ўбиў, ти би сьн до мени ни подивий. — 'Али брат шчо майи сьидати на лаву, насампиред зачинийи швайгрови робити справу ў йнго хаты: Ей, куми Грицьу, шчо ти собі думайиш? Шчо ти майиш свуйу жінку, а мойу сестру біти? — А деш йа йи биў? — Е, відай сьн ўстидайиш, шчо йи чужі льуди! — вітвідайи ворощка. Ни биўиш! — А деш йа тибэ биў? Йак би йа тибэ биў, то би бўли синьцьи. — Ей, куми Грицьу, бо ти так ни биш, аби бўли синьцьи! кажи брат. На шчош ти йи запахў піт посьтыль тай дьухаў польном попід ребра? Ти си думайиш, шчо то на чужім силі, тай ми ни будим знати? Нам льуди докзуйут. Ти ныц, сестро, лиш збирай сьн і йа тибэ забирў чисто до сёби. — 'Али кажи Гриць: Бирі си, йа ти шче й заўдам, кобіс си ўзьий бідў с хати! — 'Али Іван зачий риніти зубами до Грицьи. А Гриць кажи: Ти чо хоч, пйаньуго, ту ў мойі хаты? Шчо, можи бис сьн биў? Маў він доньку Ганьу і сїна нидалеко жонатого тай кажи: Віжі по по Питра, йа му зарас ту вімирий. — Али Іван до Грицьи. А ворощка: Е, ти собі думаў, шчо будеш сьн на до мноў збиткуваў тай за мноў нїхто ни постани? — А Гриць тогді до нейі: Ти шельмо, сьакá та така, йа ти зарас дам. І туй туй зачий сьн ўже чінати до бийки. 'Али ми обá с стрійом порозганйли йїх тай вони осьли тїхо трóха. Зачинийут сьн чистувати горіўкоў тоў, шчо сьн лишїла, а мине божицьи послайи по другу. Нїшбó йа, приньїс ўже лиш пїў льїтри горіўки і двї гальби пїва і рóбїу прóсьбу, а мойá бідна жінка лиш стóгни. А йа такóж аж тримчу, бо й коньї ни хтїят ўже стойати, бо віт трéтойї по полудньу до дїсьїгойї ў ныч тай ўже ни стáло йїм обрóку. Кóньї сьн пуждайут на дворї, а йа ў хаты. Допїли вони туйу горіўку, складайут сьн ўже й на трéту самї. 'Али йа йї прóшу: Робїт по ўже шчо жінцьи, бо нам далéко до дóму, а шче до тóго й за Дньїстрóм. — Е, говорї ти свóйї, ньбїи то с кольїна відупити? То мусит зилó три рáзи скипїти дóбри. — А тотó зилó ўже можи з дéсьїтї раз пирикипїло. І тимчасóм донькá наднєсла ўже трéту горіўку. Прóшу йа йий: Бирїт сьн, мамўнчу, до жінки, та коруйти йї. — Ей, говорї по ти свóйї. Йа слабїх майу по кільканáцїтиро дéнни, а з братом йак йим булá, то будé ўже кїлька мєсьнцьїў, та най сьн хоть горіўки напїу — пїли би йї пїаўкї! Допїла си шче бїльшї горіўки тай йа кажу жінцьи: Ходї по судá на пльац, нїбóго. Узьїла мойу жінку, розьїбрáла до гóлого тьїла, при ўсьїх, і ўзьїла йї, скрїла вїрéтоў, пїдонхала стрїхови зилó с цїбричїм пїд ньу і кидайи камїньї тай пиривáруйи жінку минї. 'Али жінка кажи: Ни кидайти такé багáто камїньї, бо йа ни можу стойати ўже, така мóцна

пара. — Ни бі сьн ньн, достойнш. То с тебе слабисеть так виходит! І бярэ ў миску воді і ростопила цынў тай сипли тотó ў воду над головоў. Гей, ци ни напўдила ти сьн? кажи жиньцы. — Та, а йа знайў? — Та йак то ни знайиш, йак йис сьн напўдила? А мўжи чоловік коли на тебе крикнуў? Бо йа йїх, тих чоловікіў, знайў. Йа ўже се трэтого майў, абї йїх дытькі вїбрани. — 'Али йїї чоловік сидїт во мноў тай кажи: То, чоловічи, вольїў бим буў ў воду скочити, ньж йим маў сьн з неў жинїти. Пёрша була йак жінка, а се ўже ни знати аш шчо. — Тай зачинайи вона ўже по трэтий раз óлово сїпати, вїгьнгла тотó óливо з водї: Айа, напўдилас сьн. Дала сьн жиньцы напїти тойї водї на ўсьї штїри чїсти з мїски, обльїла йї гóлову, чолó, плечї, рўки, нóги тоў водоў і такé шчось шепчи, йак старий рáбін. Тай ўзьїла мойў жінку, вїсадила на пїч гóлу, а самá до столá до крóпильї. 'Али прóшу йа йїї: Та ўже зробїт кóло жінки, шчо маїти, а вїтак сьн почистўїм. — Е, гóвори ти свóїй, йа сьн ўже звўчила. — Кїнула ў сéби йїдэн так, йак ў бизóднью тай лызи на пїч жінку мїйцкати (мастїти). Йак зачїла мїйцкати, а жінка так стóгни, шчо най Бог боронїт, мáло з нéї душї ни вїльїзла. Бо ў нас йак сьн сварї тай кажут: Бодáй тьн бабї мастїли! А то хто сьн ўпади ў ворóшчиньї рўки, то так, йак даўдó зза пашчини пїд атамáнскї бўки. Тай алазїйи вона с пéчи: Чкáй, йа шче зробльў примóву над водоў, дам ти такóго зьїльї, абїс ў дóма даваў пїти. — Налїла зноў водї ў мїску, накїдала йакóгос росхїднику і пошиптáла шчос там тай нальїла минї ў скльїнку тай кажи: На, сховай сисé дóбри, бо такóго ў антицьї ни дыстаў бис і за 10 рїнских. Вирé вона сьн стрїйови ворóжити, жиньцы над головоў. 'Али стрїйна була ў дóма. А вони, ворóшкї, кажут, абї знак приносїти. Тай зноў такé самé над водоў наворóжила йак минї, нальїла ў фльїшку тай кажи, абї до трох разьїў тотó повїпївали, бо йак ньн, то ни помóжи. Питáй сьн йа йїї: Кїлько вам сьн налэжнт за вáши корóваньї? — А так, кобї ни багáто, кобї й ни мáло, тра два рїнскї лáти. — Йа багáто ни мїслиў, вїких бáбї, на, кобїм тьн сьн йак найбóрши вїтчинїў. А ў стрїйна тїлькó дéўїть шўсток, бо ў мени за тойї бїльши, жи мойў варїла й мїйцкала. Тай ми попрашчили сьн тай поїхали до дóму. Приїхáў йа до дóму, цїлком мойа жінка здорóва ўже вїт тойї ворóшки. Йак льїгла спáти, то ни могла потóму ўстáти. 'Али поприходїли йїї сестри, тéти: А шчо, йак? Лéкши, ци ньн? — Айа, лéкши, бо пїшло бїльши йак пїть рїнских, тай лéкши ў римéни. — Ей, то булó до нéї ни йїхати, бо вона вїт такóго ни знайи, тїлькó від золотникїў. Йїдь до Ньїжнїва, там йи такїй дьїд, Струк, то той нїт страхў так знайи, страх. — Али йа кáу: Йдїт ви, дурнї бабї. Ўже йа вїдїў ўчэра, йак знайи. — Ей, та вона знайи, áли вїт йинчого. — Дóбри знайи, айа, бо вїпила

сама можи з лїтру; вона дужи добри знайи. Їа ўже більши до ворожок ни поїду; йак хочи, най йїди зо мноу до дохтори. — Аїа, та шчо дохтыр до того знайи? — Їа такі ни поїду до воробши. — 'Али кажи тета: Та' бо він дбайи за неў? Узьиў за неў файний кавалок польи, тай рада, коби ўмерла й нїлька, та би си ўзьиў йїнчу. — Та шчо ви ў мени хочити, та чо ча поїду до того Нїжнїва? Тажи вона там була ўже ў двох ворожок! — Е, тотї так ни знайут, той дїд лыцши знайи від них. — Узьиў ча, заприх конї, йїду.

Прийїхаў ча до того дїда, ўвиў жінку до хати, сказаў помайбїг, він вїтповїў. — Ци ни порадили би ви шчо моїї жїнцьї, дїдуньу? кажу. — Та чуму нїи, пораджу. Тїлькo аби ви нїкому ни казали, де ви були, бо ча ўже сидїў кїлька раз ў арешты. — Ни бїйти сїи, дїдуньу, ча вїгди, принїгди ни скажу, коби лиш тїлькo помогло. — Пеўни неможї по моїї руцї. — І казаву він конї загнати за хату, аби нїхто ни вїдїў і ўвїшбу до хати, розложїў с трїсочок вогник, поста-виў оливо, аби сїи топїло, а ў мїску нальїў води і наклаў на ўсї шїри чїсти пожикїў ў вodu і ўзьиў йакўс там книжичку тай молит сїи нат тоу водбу. Помолїў він сїи с квадранс, бирє туту вodu жїнцьї з мїскоу над голбуу йїдибуу рукбу і кажи хлбнцїви, аби подау йїму оливо. І дрўгоу рукбу швїтко вїльїў ў вodu, а оно брїзнуло і мочно трїсло ў вodu. І вїтвгїи тогдї тото оливо з водї тай кажи до мени: Йак бїсти булї шче пїру день ни прийїхали, тай було би по жїнцьї! Вона дужи тїшкїй дїстала страх. — 'Али кажу ча: Дїдуньу, ци будє йї лєкши, ци нїи? — До дванацїть день бїспєчнї будє лєкши, али тра шче раз до мени прийїти з неў. — Ей, кажу, та ча прийїду, лиш коби полекшїло! — Їа маїу ў Бога надїїу, жи вона пїшки прийїдє. — По тїм шче зробїў дрўгїй рас так оливо над голубуу тай трєтїй рас так сїмо тай кажи до жїнки: Праўда, шчо вам так йак би сїи шчос пхало ў горло такє гї пїлиц? — Аїа, кажи жїнка. — Ну, то дїкувати Ббгу, шчо вас Пан Бїг наднїс судї до мени, бо ўже бїсти булї й ни жїли. Али дївїт сїи він ў тїїу книжичку: Та бо ви ўже булї шче дес ў двох, ци трох. — 'Али ча кажу: Нїи тїлькoм ў дохтори буў. — А жїнка пфатїла тай кажи: А ча ни була ўже ту ў жидїўки йїдибїї і ў Потоцї? Тажим йїздила вїстрїнскоу фїроу с слаббуу йїдибуу. — Е, вони нїчого ни знайут до сєго, тотї, кажи дїд. — 'Али була шче зо мноу йїдиїа кобїта, тай таїа кажи: Мбжи бїсти мнїи шче шчо помоглї, бо мнїє шчос нудит? — Ей, чїкай, най ўже сї докїнчу, пєршї. І ўзьиў хрєст і книжичку ту до рук, зачїў шпїтати над голубуу, потому над грудьмї, досїть сь ўсїх штирбкїў кобо жїнки. Тїлькo ча зачуў йїгб шпїтаньї, шчо казаву: Йди си на лысї та на пўшчї. І по тї хвїли ўже скїнчїў кобо жбїї жїнки

і пішбў на двір. А йа тўйу кнйжичку ўзьвў до рук і дўмайу собі: Мўжи йа сьн наўчў ворожнцї з пєйї? 'Али там ни бўдо ў тї кнйжичцї лиш очнїаш, за молитви, і помилуй мїа Бўжи і вўруйу і так д´алї до кнй-цї. І поворожнў шче шчос тї дрўгї молодїци, аїи йа ўже ни видїў, бо йа пішбў лагоднї вїз, йїхати до дўму. Даў йа тўму дїдови 30 грєйцарїў, кїлькo заждїаў, прїйїжджїйу на мїсто і кїжу до тўї молодїцї: Кобї ти пнтала, мўжи ту шче дейкакї йї? Бо дрўгнї день зноў говїла бн мнє йїї фамїлїя до сєї. І найшла вона йакўс там Жидїўку, шчо кндала кїрти. Ну, ходїм шче й до тўї, най ўже раз відбўду так, йак варту на силї. А ти йди, пнтай шче де йакбїї, кїжу молодїци, мўжи шче де йакї йї, та най йїх ўже чїсто обїдў тут, абїи зноў шче ни йїхаў де дрўгнї абў трєтнї день.

Ўходжу йа до тўї Жидїўки: Дзїнь дўбрнї, павнї! — Дай Бўжи здорўїи! Прўшу сьїдати, гєсьтї. — Вїгнвїдаїу йа: Шчо с такїх гєстїй, шчо слабї. — Волї ў мєнї, Бўгу дїкувати, шчо днї такї. Шчо мнї здорўвнї гїсьт? Прїйдє, попоїст таї пїдє. А йак прїйди гїсьт слабє, то шче й до хати грўшї прннїсє. — Ну, колї то так, то такї прннїс. Кажїт по вн нам шчо. — Бирє вона кїрти до рук, зачнїаїи мїшїтї. 'Али йа йї кїжу: То шчо, будєм снї вўза грати? — Ннї, то йа так; йа с тўго зарас пїзнаїў, йакў хто слабїсїьт мїи, йакў хорбў. — Ба, кїжу йа до пєї: Та бо йа видїў, йак ў нас грїйут ў тї кїрти, то йїдєн прїграїє, дрўгнї вїграїє. А так йак вн грїїтнї, то вїдно, шчо вн ўсє вїграїїтє. — Пнтайнї снї вона мнє: Мўжи то вїшнї жїнкв? — Еї ннї, то моїа сусьїда. — А чомўш тої гєспўдар нн прїйїхаў, шчо йїгў жїнкн? — Вїш шчос мїїи там ў дўма робўту, дїтнї і шче до тўго вн нн кўнчн за пєў дбїїи. Тїлькo грўшї даст, таї кїжн: Йїтє собі с кнм хоч, бо йа нн мїїу йак. Грўшнї ўже даїї. — Знїаїтнї шчо, вонў снї шчос напўднїло; хоть пєс, хоть чоловїк. — А пнтайу йа снї: Та колї? — Хоть ў день, хоть ў пчї. — То мўжи бўтн, бо вн такїї крїклївнїй, йїї чоловїк, і шче пєс йї ў сусїцтвї... — Ну, ну, кїжн, чоловїк напудїло снї ў пчї, а пєс над вєчнр. Вї снї дєс нндалўно вїддалї тїлькo? Дїтнї ўже мїїтнї, ннї? — Йа моўчїў; колї знїаїш, то кажї. 'Али жїнка пўфатнїла: Та трўїн ўже мїїу. Двўїи дїўчїтї і хлўнцї. — Ну, вїднтн, клїчн вона мнє до сєбї до тнх карт; з йїднўго бўку два дїамн кўло жїнкн, а з дрўгого хлўнн. Таї клїчн мнє до дрўгої стїнцїї: Чўїтн, вонў нн йї бнспєчнн. Абїетнї скарїаїи йїї чоловїк, бо йа ўсє кїрти кнчу, і ўсє чўрннї, то вонў ўмрє. І скарїтн йїї чоловїк, шчобї вонў снї стнрєгло, бо йа такї вїджу так і там покїзуїн мнї, жн вонў снхўгн мїїи, а то заразлїва рїч дўжн. — А йак вн мїїи снї стнрєчн? — А вона кїжн: Абн с тоў лншкў нн йїло, шчо вонў. с тоў квїрта, абї нн пїло, нївїть, абї на тої лўшкo

ни льгало, де воно спит. Навіть і дитини абі там ни було коло неї.
 — А шчо ж іїї йи такоґо? — Воно, знайти, такий страх дїстало і іїї так рудит! — І йде зо мноу ўже до друґої ставьцьїї назад. Праўда, жи ви ни можити йїсти? — Та ни мѡжу, вїтвїдаїи жїнка слабїм ґолосом. — Воно минї так показуїи, йак би йа ў ваши книшкї була ў сиридїни. — А слабїй кўждий, котрий йи, ни мѡжи йїсти, бо йак би йиму пльаўдувало, то би ни буў слабїй. — Кажу йа до неї: Йакї йїї рѡдичї, жїнки, абї сказа́ла. — Мама такий чорнобрїва, нивилчкий, а тато маїи такий чирвѡний вус. 'Али тато трѡшка злѡсьньї, а мама ньї. — Пірит тим чисом мама йїї умѡрла ўже була штири роки, а тато дванацьть! — Кажу йа до неї. — Ну, ну, добри, воно минї так показуїи, бо йи чѡрний, али йа вам шче ни доказа́ла, воїи такї булі. — І ватхѡдит на той чис таїа друґа молодїцьї, шчо зо мноу приїхала. Питаїу йа сїи: А шчо, нимá ўже бїльши? — Та нимá. — Слава Боґу, шчо нимá, бѡ бим ту сидїў до но́чи. 'Али минї там йиднї казáли, абї йти до милосѡрних паньнїў до кльаштѡру, то воїи шчоє дадѡт вїт тоїї слабѡсти. — А йа кажу: То пїдеги ви самї, йа ўже ни пїду. — 'Али таїа молодїцьї кажи до неї: Кажїт по ви минї шчо. — І, вам Боґу дякувати, шче ни трѡба казáти. Ви здорѡвї. — Али вїтвїдаїи молодїцьї: Минѡ шчоє голова болїт і рудит і то ўсе с полуднїи. — 'Али дївїт сїи Жидїўка на дзвїгарок таї кажи: Знайти шчо, ўже дванацьцита годїна дохѡдит до полуднїи, то ўже минї так добри ни показуїи, тїлькѡ з ранїи до одинацьтоїї. — Ну, та шчо, кажу йа, та шче лиш пїў до дванацьтоїї, та ўже кажїт. — 'Али мойá Жидїўка пообзирáла ўже той инѡрїс, жи йїї сїи ни видѡ з на́ми і чїрїс тоїи ни хтї́ла ўже тї казáти. 'Али Жидїўка хѡчи й ни похѡчуїи, таї роєкидаїи кáрти: Возмїт по ви, здоїмїт! кажи молодїци. Вїдїти, сьа спїдна кáрта, шчо ви здоїмили, то се ви йи самї. А се ваши чоловїк, кѡло вас стоїт і знайти шчо? Кїшко ви ѡстрах сїи напудили. Минї ўже типѡр показуїи. Йа собї пїрит тим дѡмала, шчо вам ньїц ни бракуїи, али тут показуїи. Йакїи той кáрта стрїпатїи! — А то була дїуїтка. — І то дївїт сїи, воно ў ноґáх. Ви йак спáли, то шчоє на пичї зґуркало, дѡжи мѡцно. — Кажїт молодїцьї: Та то рас кѡти лáзїли таї аж горнїи здру́лили і йа сїи була так настрашїла, шчо аш сїи чоловїка ймїла. — Ну, то ньїц. Йа вам дам такий водá, абїсти йвґ пїли цїлий тїжднїи по кильшкѡ шчо днїи нáтшчи і шче абїсти пїшли до ворѡшкѡ, шчо ўмїи ѡливо зливáти; і абї сїи ни задáўнило, сїими днїими, бо по тїм вам жаднїи дохтѡри рáди ни дадѡт. І так будѡти ўмирáти, йак той жїнка. — Та кажїт шче шчо, кажи молодїцьї. — Ой, колї ўже дванацьцита годїна дохѡдит. Знайти шчо? Ви шчоє такѡ, ньїби сїи будувáли, ньїби шчоє пирисувáли, ньїби шчоє купувáли,

в'їбн продавали, а́ли шчос робили докóнчи. — А молодїцьи кажи : Ми купїли ў їндїбого госпóдари горóд, жи пїшóу до Бóсьнійї. — Ну, ну, вїдїти, так вонó стоїт ту ; знáйти, йак би ви булі прїйшли пїрит полудним, то йа би вам бу́ла чїсто розказáла, а́ли тїпér вонó минї ўже так ни покáзуїи. — Ну, а шче мóжи шчо таж. — Ту шче йи, а́ли ни мож дóбри так... Ту минї покáзуїи : Ваш чоловік вас л'убїи, Бóгу д'якувати, а́ли дес т'їльки йак сьи наїўт, то л'убїит вас так штуркнўти, ни ўдáрїти, а́ли штуркнўти. — Аїá, дéколи йак з окáньїї прїйдé, кáжи молодїцьи. І знáйти шчо ? Мáйти трóїи д'їти, фáйнї хлопчики три. — 'Али йа ў сьмїх і тáйа молодїцьи, тáй мойá жїнка, хоть слабá, а́ли сьмїїи сьи, бо ўже йї шчо ? Бо ў тóїї молодїцьи ни б́уло нїкого ў той час, лиш вонá тáй чоловік. Нáвїть і слугї ни б́уло. Тáй кáжи молодїцьи : Ў мéни д'їтий нїмá. — Ну, то шче будéти мáти. А мóжїсти мáли ўже ? — Ньї, ни мáла шче. — А даўнó ви ўже пїбрáли сьи ? — Уже дéўїть л'їт. — Ну, вїдїти, то шче будўт д'їти. 'Али йак бїсти рáно булі прїйшли до мéни, йá би вам бу́ла ўсьо доклáдно вїказала, йак б́уло і йак б́уди. Тáй ми сьи посьмїяли трóха, дáли Жидьїўцьи по 20 грéїнарїў... 'Али кáжи Жидьїўка до мéни : Знáйти шчо ? Минї тáкї ўсе сьи вїдїт, шчо ви тóїї жїнки чоловік. А вонá минé по т'їм пїзнáла, шчо молодїцьи самá давáла грóшї, а за жїнку йа платїў. Тáй ми ў двéри : Бувáйти здорóвї. 'Али Жидьїўка кáжи до мéни : Чикáйти, шчос йа вам мáйу, гáзлўньу, шче сказáти. Вáшї жїнки ни вїїди. Ви йи ни журлївї і ни журїт сьи тáкї. Ви будéти мáти так о на óсьїнь дрўга. А то б́уло ў сáпаньї. І абїсти сьи стирéгли, абїсти від нéїї нїц нї йїли, нї пїли. — Ну, будь здорóў, старá, сказáў йа по дрўгїй раз, тáй д'якуїи ти за пáўку. І йа пїшóу до кóнїї, а вонї шче обї с тоў молодїцьї пїшли до кльáштóру.

Прїйшли там, сказáли шчо, дáли йїм милосéрнї паниї йакїхос цукóркїў і приходьї вонї до мéни : А шчо мáйти ? пїтáйу сьи. — Та от дáли нам тáкїх пїгўлкїў вїт тóїї слáбоєти. І казáли, жи йак б́уди лéкши, то абї шче прїйтї, вонї шче дадўт. 'Али йá сьи подивїў, а то б́ули цукóрки ў т'їм пудéлку. Тáй зв'зїў йа шчос пáру тих цукóркїў. Дўмаїу собї ? Мóжи й йа будў теньїшчий. Йак то слáбїм помагáи, то й минї помóжи. Скуштувáў йа, а то тáкї солóтки і тáкї малéнькї, плицкóватї, крўгльї, шчо ў склéнї мóжна ўзьїти за грéїцар сто. Посїдáли ми і поїїхáў йа до дóму.

Прїїжджїїу до дóму, бїрў йа сьи до свóїїх л'їкїў, жїнку л'їчїти, шчо минї їндén чоловік оповїдáў. Прїнїс йим за 4 грáїцари пїва, загрїў йим, збїў двї йáїцї, ниривїшїў і даїў жїнцьи пїти, так шчо мош тéпли. Жїнка скуштувáла, тáй ни хóчи. Кáжи : Сисé ни дóбри, до чóго минї тáкї л'їки ? То стотї пїгўлки дóбрї від милосéрнїх пани-

ньї. — Али пий; їа стаў над неў: Мўспш вїпати. І постилаў їа її: Лыгаї спати. І прикрїў їа її з головоў, абї сьн спотїла, бо вона була дыстала запальнїнь плуц; була сьн зыгрїла і напіла сьн водї, то мнї дѳхтыр казав, шчо нїчѳ ни помѳжи, лиш тѳпли шчо пїти і потїти сьн, і абї обгрївати. — А вона мнї кажи: Ти хоч мнї задўшити, шчо так мнї ўкривавїш? — Уже мнї ўсьѳ їндїѳ; їак сьн задўшиш, то тьн ни будў бїльши возїти по тих богѳх і грѳшї за дўрно давати. — Поўставали ми рано, пїтаўу їа сьн: А шчо? Ыак тобї? — Та ўже трѳха лѳкши. — Ну вїдиш, то вїт тѳго пїва. — Аїа, то мнї вїт тѳго дыда лѳкши. — Ну, вїд дыда, цн ни вїд дыда, будў їа дѳльї свойї дылѳ робїти. І зноў так їндїн вѳчир робїў їм і другїй, шчѳс кїлькавѳцїть раз. І зачїло її сьн трѳшка лѳкши робїти ўже, али вона ни хѳчи пїти ўже. Кажи: Се нї до чѳго. То мнї тѳкї вїт тих нїжнїўскїх помагѳїн. А ти мнї лиш дўрно мўчиш. — Ну, то їак так, то лычї сьн самѳ, їа тьн ни будў. — А тотѳ водѳ, шчо Жндїўка дѳла, шче стоїала, бо їа її ни даваў і вїд дыда їакїс корїнцї. Зачїла мойѳ жїнка пїти тьн лыкї, зачїло її зноў затїгѳти чнм раз дўшчи. Аж зноў посходїли сьн їїї сѳстри тай тетї, тай кажут: А шчо, ни лѳкши? — Та булѳ її трѳха лѳкши зрѳзу шчѳс пѳру дѳнь, а тнпѳр ўже зноў гїрши. — Ну, то бнрї шче раз де їдѳ. — Ыа ўже бїльши нѳгдѳ ни поїдў, їак хѳчи, то най їде зо мноў до нѳшого дѳхтори, вн її звїзїтирувїн, їак помѳжи, дѳбри, а їак ньн, най ўмнраїн. Бо їа їак шче озмў пїздити по тих ворошкѳх, то вони ни так ў мѳни озмўт кѳньї, али шчѳ ї сорѳчку скїгнут з мѳнн, шчѳ сьн лїшу гѳлїй. — Ну, ну, то їдн шче до дѳхтори з неў, кажут вони. — Пїшѳў їа до дѳхтори.

Звїзїтирував її дѳхтор і такѳж ни мїг її збѳдати дѳбри, шчо їїї їн, неўнн чїрнс тѳїн, шчо їїї бѳбї позавѳрували, бо їак тоўмацкїй дѳхтыр мїг згадати, шчо їїї їн, то ї сѳї повїннн. А вн мнї сказав, шчо то такѳ слѳбїсѳть, жн ѳнї крѳплїў ннмѳ такїх, ѳнї пїгукїў, абн їїї позбўти сьн. Тьїлькѳ її тра опнрувати і то мўсѳит робїти внлнкї дохтѳри. — Прихѳджу їа до дѳму, тра сьн ўже ї собї стнрѳчн, бо абї їа шче пѳпрн ньн ни ўмнрав. Нн їїў їа ўже ѳнї стѳїї мїски, шчо жїнка, ѳнї лїшкѳу тоў, хѳгь бн їак і найчнстїїшн вїмнѳ булѳ. Али жїнка сьн дѳднвлѳ і зачннавїн плѳкати: Ти ўже сьн мнїсѳ цуравїш, кажи мнї, тн ўже за мноў нн дѳбїшн, тн ўже дўмайшн за їнчн. І зачїла плѳкати: Дьїтн-ж мойѳ, дьїтн, пропѳлнстн, їак їа ўмру. І мнї слѳзн такѳж пїшлї ў очѳх ў той час. Узьїў їа сьн, зьїбрѳў чнм скѳршн і пїшѳў їм сьн пїтѳти свѳго лыкарї, шчо то за слѳбїсѳть, бо мнї нїжнїўскї бѳжнцї казавлн, шчо то їн сьхѳтн, то їа сьн стнрїх чїрнс тѳ. Пнрїшѳў їа до дѳхтори і кажу: Слѳва Ыеусу Хрнстѳу. — Вїтнѳвїў: Нѳ вїкн Бѳгу слѳва. Сьїдѳїтн сн. І шчѳш тѳм чувѳти, шчо скѳжнтн,

лѣкши жінці, чи нѣ? — Та де лѣкши, чим раз гїрши. Кобї ви мнѣ сказали, шчо то їи за слабїсьть ў нѣї. — То їи нѣц ни їи тако́го, то їїї кишка оплїхла і на тоїї ради нїма с крѣплїў, а́ли їїї би робїти опира́цїїу, а́ли ў вилїких дохторїў. 'Али вона мо́жи про тоїї жити, тьїлько ни доўго, нїў року найдалї. Най нѣц ни робїт і ўсе най масно́го шчо вьзвїст. — Та де вона годна робїти? Вона ї ходїти ни годна. І ўзьїў їим, пїшоў. Вїходжу їа від дохтори на мїсто, а то буў вїўторок, а ў нас той день їармарок. І здїбаїи сїи звї мноў тѣта жїно́ча. Дѣ ти ходїў? питаїи сїи минѣ? — Ходїў їим до дохтори. — Еї, ти до дохтори, ни знати чо́го. Ти їїль з неў шче до Кѣлиниц, за Тоўмач, там їи така ворѣшка, шчо так звїїи, шчо хїба би ма́ла ўмерти, аби ни вїїшла. У нас їидна бїла така слаба, шчо ўже ўмирала, таїї вона дала ра́ду їїї. — Еї, їа бѣрши поїїду до дохтори до тоўма́цко́го. — Балакаїим ни тоїї, поприступали шче бїльши бабї, а їидна моїа кума: Еї, шчо до дохтори; їїтьти, кїми, до тоїї, шчо тѣта ка́жут. Вона так звїїи, шчо страх. А дѣкотра ба́ба ка́жи: Їїдь до Доўгого. Так їїх бїло зо два́цїть і кїжда найшла минї по ворѣщї. Али їа ка́жу: Їа до нїх бїльши ни поїїду, до дохтори, їак схѣчи, то поїїду. Звїїити ви шчо, ка́жу їа їїм. Маїу шче їидно́го коньї і корѣву; їа корѣву продам і вам дам сто рїнских, а́ли найдїт такї ворѣшку, абї їи вїлїчила. 'Али грѣшї аш тогдї, їак будѣ жїнка здорѣва. — Звїїїш шчо, сїнку, ка́жи тѣта і глїдит минѣ по лицї рукѣу. Послїхай минѣ, поїїдь шче з неў до Кѣлиниц, ўже бїльше нїгдѣ ни поїїдиш вїтак. — Та їа би поїїхаў з дѣсьть раз, ни раз, кобї лиш помогло. 'Али то шкѣда за дїрно грѣшї давати. — А їакас там на бѣцї мѣнчи: О, чоловікови страх ў голові жїнка. Їак сїсьї ўмре, то си возьмѣ сьвїжу. — А їа тоїї їак ўчуў таїї ка́жу: Ну, то ўже поїїду, а́ли абї ви приїшли до мѣни, то їа з ва́ми поїїду ўраз. — Та колї? — Аш ў чїтвѣр, бѣрши нѣи. — У чїтвѣр рано приїшла тѣта до мѣни, запрїг їа коньї і поїїхаў.

Прїїхали ми ко́ло їидноїї коршми і ка́жи тѣта: Возьмі по ти хоть з лїтру горїўки до тоїї ворѣшки, бо їїї їак ни привизї, то вона сїи гнїваїи. — Еї, ка́жу їа, їа сїи виртаїу і колї вона хѣчи горїўки, то вона нїчо ни знїїи. — Та ўже їїдь, куда сїи пїстїў. — Узьїў їа горїўки, шчем ўзьїў ў рїзникá фунт солонїни, приїжджїїи ми до тоїї ворѣшки, а там їи шчо с кїлькана́цїть фїр, шчо попривозїли також слабїх. Ка́жи тѣта до мѣни: Злѣсжо ўтра́фали, то би їїї дїжа просїти, абї нас доўго ни тримала. — Еї, шчо прѣшнїи. їа їи дѣбри заплачу, таїї... — Еї, шчо с плати, вона хѣчи шче ї прѣшнїи. — Уходїм ми до хати: Слава Їеусу Христїу. — Другї вїтвѣли: На вїки вїком, а вона минї ка́жи, ворѣшка: Е, вїдїї ти сїи хоч ўже жинїти.

— Ей, та де живіти, жінка ми слаба. І кляньїну йа сьє до нєї і цїльїу ў рўку, аї с йакїм сєрцїм шчїрим, шчо йак бїм сьє нї брїдїў, то бїм зубамї прїрїтьїў, шчобї йї вїдлєтьїла. 'Алї йа йїднєко лїше дьїну зробїў, шчо йа йїї поцьїльвєў, то тьїлько сьє вўса дотуїлї рукаї, а гўбї то шчє буїї с пїўтора цєльї вїд рукаї, бо ў мєнї вўса вїлїкї і на тої чїс шчє буїї побўрїнї, жїм нї прїгїлєдїў йїх. Таї кєжу йа до нєї: Мобїбїстї шчос мбїї жїнцьї поворбїжїлї? — А вонє сьє на мєнї ўвлбстїла: Йа нї йї жєднє ворбшкє, йа льїкаркє. — Стаў йа таї думєў: Шкодє мбїїх вўсьїў, шчом прїтульвєў до рукаї. А йак бїм буў шчє і губамї поцьїльвєў, то буў бїм позєўчїрєшнєу стрєву вїблєвєў. Таї пїшбў йа на двїр і зєрєз поспїрєў вўса і даўїм кбнєм йїстї. І сьїў йїм, закурїў собї лєїгар на вбзї таї думєў собї про тўїу льїкаркє. 'Алї тєга вїхбдїт: Хбдї нб, кєжї, до хєтї, ўнїсї горїўкє та почїстїїм йїї! Увїїшбў йа до хєтї, постєвїў горїўкє на сьтїў, солонїну і хлїб такбж, а тєга кєжї: Пїї нб горїўкє до нєїї. — А йа кєжє: Та йак, йак вонє бєбу вбвдє шурїї. А то бєбїско такє тєнєгє, йак кббїла лїжїт, цєлком гблє, горїлїц, а йа дїўїу сьє на тўїу рбббту, а ту пбўна хєтє льудїї, мбжї нас бўло с пїїтнєцї-тїро, таї собї думєў: Тобї нї тра, абї бєбє жєстїла, аї тїбє гра, абї дббрїї дїд вїмєстїў, тб бїс брїкєлє, йак кббїла. Таї тєга дьўхєї мнїє, абї йа пїў горїўкє до тбїї ворбшкї, а йа кєжє: Пїїтї вї. А йа нї хбтьїў і тєкї нї нїў, бб до нєїї хтб пїї, то ў рўку цїльїї. А йа собї думєў: Колї тї мнїє, тєто, судє спровєдїла, то цїльїї тї. І поцьїльвєлє старє. Вїгмє. Таї тєга нєпїлє сьє горїўкї, нєлєлїлє ворбшцї, дєїї йї і цмок ў рўку. А мнїї слїна пїшлє оббмє ббкємї рб- том, шчом мєло нї блєўнўї, шчб вонє рўкї мєлє закбчєнї по самї льїктї і мнїлє сьє ў тьї бєбї, так йак жїнкї кблб вєлєкїў, йак хєту вєлєкїўт. 'Алї тєгє слєбє с постїлї кєжї: Еї, ббршї пїїтї, тє мнїє ўжє домєшчїїтї. — Е, почкєї, зєрєз, кєжї ворбшкє, нєї йа шчє вїпїу дрўгїї. Вїпїлє йїдєн, дрўгїм закєсїлє, а йїстї нїц нї хбчї. А бєбє тєгє лїжїт горїлїц, чїстб гблє, тьїлько обї рўкї поклєлє на ту нўждє. Бїрє сьє тотє ворбшкє до тбїї дєлї до рбббтї і зєчїпєїї промбву на постїлї. Шурїїї рукємї по цїцкєх таї кєжї: Отут мнїє помєцїтї. Пїшлє пїшчї рукємї до ньїг, таї зноў пошурбвєїї і зноў прїмбўїїїї: Нє горї помєцїтї, а тут мнїє пошургєтї. А йа на тої чїс пїў горїўкє, кївєў кїлїшкб таї ўгьїк йїм с хєтї, бб мї бўлб стїднб, бб там кблб тбїї слєббїї лїжїлє шчє дрўгє хбрє на лўшкє, а йїдєн хлбп на зєнїчкє горїлїц, а дрўгїї на лєвї, а рєштє сїдїлє і стбїлєлє. 'Алї вїхб- дїт тєга зноў до нєїї таї кєжє: Прбсьїт йїїї, нєї шчб рбббт, а мбжї ўжє шчб рббїлє жїнцьї? Нєї лїш дбўгб нї прїмбўїїїї. Йдьїт вї до хєтї, а йа йдє до кўзьнї, до сїнє тбїї ворбшкї, мбжї мнїї бї кбнї

піткуваў, бо ми йіхали гостінцем, таі си рогі пооббивали, шчо булі босы. Таі кажи тэта: 'Алі дай шче на горіўку. — Абó ўже тоіі нима, шчо була на столы? А там бóдо пірит тим піўтора фляшкі, йак йа надліішоў і свуйум поклаў фляшку. — Та де, ўже нма. — А деш? — Та віпли, бо вона рас піпри рас пйи. Закім йидно́го слабóго обрóбит, то з дэсэіть кылішкіў віпйи. — То дóбра з нёіі ворóшка, йак вона по кілько пйи. То йак би шче й такій ворожбг, а запёрти йіх до лóху, то вони би тэньго ворóжили. Бо йа відыў, шчо вона дўжи дóбри знайи і шче до тóго файну примóву майи. Даў йа тэты 70 грайцаріў таі кажу: Най йак найóрши рóбит, абісма йіхали. Вона так знайи ворóжити, йак ў мóго сусы́ди йи на обі́ очы сьлына і на по́гу крива́ кобыла, зи́црку рóбит. Таі ўвйшоў йа до кўзьні таі дўмайу. 'Алі ў ты хвіли причэсли горіўку таі звоў кльчи мнё тэта. Ході до хати. — Йа ни піду. Йа шче дам з на дві лы́грі, а сам ни хóчу піти. — 'Алі ході, бо вона кажи на тэби, шчо то йакіс пўриц. — Йа ни йи жадний пўриц, йа такій самий, йак і другі, прóтий чоловік, тьлькó йа сы ни мóжу свóйіми очыма дивіти на йіі ту рóботу, а вуха́ли слухати тоту примóву. — 'Алі ході, то паша бідá, ти мўсиш тири́ти, бо йак йіі ў пдлад ни йти, то вона дóбри ни зрóбит. — Бóрши бим пішоў пид зёмлю, йак до нёіі до хати. Таі ни хóчу йти, алі мўшу. Бо йа би ни сто́йаў, абі вона й ныц ни рóбила жиньцы, бо віджу, шчо нычó ни знайи, таі ўзыў бим жінку на фіру і по́йхаў бим, алі потым би другі казали, шчо буў ўже ў ворóшки і ни хтыў чикати і по́йхаў до дóму, абі жінка ўжэрла, абі ворóшка ни лы́чила, абі маў бóрши другу. Йду йа до хати, тьлькó йа чірие поріг, а ў ты хаты так дўшно, бо вона фурт паліг, так йак ў лачни. Таі бирé кылішок до рук, ворóшка, таі пйи до мёни горіўку таі кажи: Ге, ни бóдши сы шче жиніти, ны. Йа віджу, шчо ти хоч дўжи другойі жінки, алі траба шче ко́ло сёіі. Таі ў льві руцы́ трима́йи кылішок, а правоў рукоў бирé сы за грóди: Отўт мнё, пома́цай мйи! А потóму руку мжи нóги: Отўт мнё, вішурга́й мй. — Стаў йа так, йак ў ковальих (мурашках). Най би публы́ка шчо хоты́ла говоры́ла, та най би хоть сьвты́і обра́зі е хати повіно́сила. Напйў йа сы тоіі горіўки, ци хóчу ни хóчу, нисў до гўби так, йак йакў трйіку таі йим трóха цокўшыў, таі бирў таі кладу. А вона кажи: Ей, то йакіс шльáхтич вилікий, шчо він ни хóчи піти. — Та йак йа буду́ піти пóўний, йак йа трóха ўзыў і то віпльунуў, а йак би пóўний вішў, то бим го віригаў, та би казали, шчо то йакіс тако́йі свиньчойі натўри, шчо тьлькó набраў, шчо аж наза́д виртаў. А йа тóго днйи, ўже сóнци бу́ло пít полўдним, мйг бим буў сы запричашчйти, йак бим буў дэйгар ни курйў. Таі вітзва́йу йа сы до нёіі: Бўтьти такі дóбри. Питры́шко, та рóбит шчо мóйі жиньцы, бо мнйні би

їхати до дому, ни маїу часу. — Ге, ба, ни майиш ти часу, ти хоч, коби вона бѣрши загибала, та абїс жинїу сьї, али ни умре. — Їа їїї за образї, а вона за гарбузї. Шїи ў дзїи, а дїтько ў клѣпало. Тай по тї розмѣвї бирѣ вона ў мїску водї, льльї і муїу жїнку коло стола кладѣ: Сьїдай си, нїбѣго, та най буду тобї ўже шчос робїти! І зачїла ѳливо зливати. І зачїла шчос там балакати, шчо то бѣло. 'Али їа пїшѣу є хати до кўзьнї, абїм конї пїткуваў. Тьїлько коваль злѣгодиу шїїри пїткѣвї, тай пїслаў мїнѣ, абї їа конї вїложїў з вѣза і прївїў коло кўзьнї. Прихѣджу їа коло вѣза, зачїў конї вїпрїгати, а тѣта вїхѣдїт є хати тай кажи: Запрїгаї, бо будѣм їхати до дому. — Та чуму? — Тѣта тьїлько вїдмѣвила: Ўже бїльшї нїгдѣ ни бѣдїш їїхати. — Та шчо, їак, скажїт, та най їа знаїу. А вона їїї ни на-рила, анї мастїла? пїзайу сьї тѣти. — Ньї, ньїц ни робїла, тьїлько ѳливо зьїльльїла тай мїнї потїхо сказала так, абї жїнка ни чѣла, шчо шкѣда шчо робїти, бо вона є тѣго ни вїїди, коби хоть до дому живу завѣсти, абї де на дорѣзї ни ўмѣрла. — Ўже їа ї конї ни куваў, запрїх до вѣза і ўїо до дому. 'Али моїа жїнка сьїла на вїз і ни мѣжи свдѣти, надѣ. Їак би її тѣта ни тримала, тѣ би і пїў мїнути ни стоїала. 'Али тѣта тримала їїдїоў рукѣу за плѣчї, а дрѣгоў за грѣди. А вона голову так спустила, їак би ўже з пѣїї такї дух вїхѣдїў. Їа сьї сїўдїу ўже сам і ўвїриў їїи, шчо вона знаїи, тота ворѣшка. Приїїхав їа до Тоумачї до мїста, вїнїс їа жїнѣцї склїнїку пїва і жїнка трѣха вїїшла і їа зїрає поїїхав. Зробїла сьї гї чвѣтвїшча. А ў той час, їак вона ў тѣїї богїнї була ў хати, то вїт тѣго пїху і дїху, вона бѣла так слаба, туму так лїжи тьїшко зьїўїїла була. А їак пїва вїїшла, зробїло її сьї трѣшка холоднїшчи і лѣкши. Їїдїи ми до дому, і дорѣгоў є тѣтоў обїи розмѣльїїм. Кажи тѣта: Ужѣ бїльшї нїгдѣ ни поїїдїш, бо колї ворѣшка казала, жи вона ни вїїди, то пѣїи, жи умре. Їа ўже тобї сама ни кажу бїльшї нїгдѣ їїхати. — Приїїхав їа до дому і ни дїўїу сьї, шчо ворѣшка льїїла. Буду їа тїпѣр сам льїїти. Загрїў їа пїва пїў гальби так, аш кишїло, двї їайцї ўбїу, пїрїмїшїу, ўкрїу дѣбри її, даў її вїпїти. А вона мїнї кажи: Їа вїджу, шчо ти хоч мїнѣ задшїїти. — Ужѣ ми ўсьо їїдїо, ўжѣ тїпѣр сьї душї. Їак майиш жїти, то жїї, а ньї то ўмираї. І робїў їа її той їнѣрнє кїльканѣцїтѣ вѣчрїў, хоть вона ни хтїла, али їа сїдуваў і мўсьїла пїти. До пѣру пѣдїль стала моїа жїнка здорова і Бѣгу дякувати і до нїнїка. А їа возїў від Нїколаїа, від грѣднї, до Пѣтра, цїлїї пїўрїк, шчо ни бѣло тїжнї, абї ни буў ў ворѣшкї і то ўсьо за дїрно. Вїосїу грѣшї за фїїнї бїкї до тих богїў, а пїво мїнѣ коштувало ўсьогѣ корѣну.

Зап. в лїнїи, 1902, в Коронци, Бучачького пов. від Давїла Гватюка.

371. Злодій, перед яким отворили ся замки.

Буў одін Мацько Лапшак, с Пужник. Пойіхаў він на снацір, йак служиў при воеьску, при улаіах і цыліій цуг пойіхаў, прийіхаў з ними так далёко за сьлб, а там йи одін домбк файно забудований. Прийшоў він до тоїі хати, пообзираў і дивит сьи, йак там ў коморі замки нахбдья сьи. Стойіт комбра на підлбвзі, коло неїі замбк висит, колбтка тённга, так йак шїпка вигльдаала. Прийіхали лиш с снаціру, скбчїу він до ковальа, ўзьиў собі рэшнїль (шїльник) і гбвбрит до Івана Кїндрата: Івани! Підём ў вбчир там, дбсмо обзирали, дб йи вилїка колбтка коло замка. — Вігповідаїи Іван до Мацька: Йак ми там зайдём? Там йи два псн припїитих на ланцах. — Ой ни бї сьи, дурнїй, ми собі дамб радуб. Озмем сн зрїбнїй клуббк, намастимб лбббм, псн сьи будб забабўльати, а мї сьи будём до комбри добувати. — Узьиў дручка до рук, заважиў за двбрі, ни рушаїут сьи. Викигаїи пїльник з за пбйаса, пиритбр скоубў, пробўи дручком дрўгнїй раз. І мїслит собї: Там йи вилїкі грбші, колї на два замки замкнбно. — Повабжиў він дрўгнїй раз, вїхопили сьи двбрі, ўхбдит до сиридїни і шукайи за скрїниў. Висуваїи шуфльаду, намацуїи пїйтку грбшнїй. Йак намацаў пїйтку грбшнїй, аш типбр ўжб хорбшнїй. Дьббраў скбрши охбти бїльши, шчб трїсб Лапшак гїрши. Надїбаў ў бантах сало, вїтнх за двбрі, подаїи Іванови Кїндратови. Подабў йигб за паркан, а сам зачїў шчб шукати за йиичими рїчами. Надїбаў прїдива пїить повїсим, шчачпїў тотб до рук, вївбсит на двір, кажи: Івани, ўжб бїльши нїма нїчб. — Али шукайи, бб шчб шчбс йи! — Надїбаў він шчб штїри мїрі полотнїа, мїрїи чїрис хату, йи вїт пбстїлиь до вїкнїа. Йдем ми обаб дорбгоў, пирипускаїим сьи: То він нїсб, то йа нїсў, аж на мїнї сорбчка мбкра. Кажи Іван: Ти, Лапшак, гадаїиш мнб обїрвати коло тобо сала? — Узьиў він то сало, нїсб сам. Принбсит до касарнї, побудїў рекрўтїу: Йїшти, хлбпцї, сало і ни признаїти нїгди нїкбму, вїтки вонб тут постало. — А до тобо гослбдари ходїу вахмайстїр до донькї. Сказаў газда вахмайстрови, шчо ў нбго пропало тоїї ночи: прїдиво, полотнб, сало. Йак бн то булб дббри, кобї ти мнвї тотб найшбў. То йигб нїхтб ни шчачпїў, йак улаїи. — А вахмайстїр кажи: Чикаї! Прихбдит до домуб і трбмфўїи улаїи, цн ни знаїди. Пїтхбдит, цї бн вонї сьи котрїї ни признали, жи шчбсь знаїи о тїм. Клічи штельфїртрбтира Кїндрата вахмайстїр Крушнїьскїй. Прихбдит Іван Кїндрат, салїтирўїя і пїтаїи, чб вахмїстш хбчи. — Котрї улаїи домуб ни почували? — Ушїсткї почувут. — Улаїи сала закрали ў снлї. — Проши пїана вахмїстша, улаїи моїї ўшїсткї домуб почувїут. — Чикаї, улан штїльфїртрбтир, побачим, цн будбш ка-

прадем. — Стаў Кіндрат і задумаў сьм. Кіміт він за то сáло, áли ни скажи, хóть би шче б́ули штири л́уди. — Мильд́у́и пан вахма́йстир до пана рíтма́йстра, шчоб́и ўзъи́ти улáни до гонтáху, аб́и стáли і тримáти, жиб́и сьм признáли. Надъйшóу пан рíтма́йстир і антрит́у́и л́уди. Морóс т́ашкий на двор́и, гíршого ни б́уди; йакжи він й́их зьб́раў ба й до ќупи, котр́ий гóлий буў, гóлий: ўлан Хóлод гóлий буў т́акжи, й́ак му морóс доќучн́у, м́усьй́у зьизнáти, шчо Лáпйак ход́иў с пильником сáло добувáти. Добуў Лáпйак, шчо в́из́ита ўпáла на цáлий цуг, за сáлом шука́йут, пиритр́ел́и ўс́и л́ушка і ў цáлы шкaдрон́и ўс́и стр́ихи, н́игд́е ни могл́и знáти. Говóрит рíтма́йстир до улáна Хóлода: Йак ти знáйиш, шчо Лáпйак шчaпн́у сáло? — Бо він прин́ис до касáрн́и і буд́иў ўс́и рикр́у́ти, аб́и вони б́рали сáло, й́или. — Улáни Лáпйак, признáй сьм, ци то прáўда, бо Хóлод за т́еби сьв́яду́йи. — Пáньи ротм́істшу, сáло й́и. — Скаж́иж де? — Йак й́а мóжу сказа́ти де, й́ак т́акá на шкaдрóну т́ишкá в́из́ита пад́е? Гóлови вил́иќи мáйити, та за сáлом шука́йти. Хóть мáйти, хóть ни мáйти, то го ни знáйд́ети. — 'Али Лáпйак, признáй сьм, бо Бриѓитки чикáйут. — Лáпйак кáжи: Сáло й́и ў ц́угу, áли ви й́игó ни знáйд́ети, хóть блети шче б́льши гóлови мáли. — Так рíтма́йстрови пр́икро стáло, шчоб́и ни б́уло б́льшого ф́ильовóфа по Лáпйака. Йак рíтма́йстир ўм́ийи ѓу́ето шука́ти, а Лáпйак ўм́ийи шче густ́ишчи сховáти. Йак шука́ли, так шука́ли, нар́ешты на т́ым сьм розй́иднáли. Повиртáйи сьм до Лáпйака зноў рíтма́йстир: Признáй сьм, бо Бриѓитки чикáйут. — Йа ўже сьм признáў, най лиш́е шука́йут, бо й́и ў ц́угу сáло. — Т́аж и́ак й́а тиб́е, Лáпйак, найшóу, жис сьм м́усьй́у признáти, так м́ушиш і показáти. Гаптáх! — Йак Лáпйак стаў гаптáх, й́ак й́игó рíтма́йстир ў п́исок ўдраў, аш м́усьй́у с́вóйи́и оч́има показáти, де тотó сáло сто́йáло. Вонó й́и тут п́ид стáйниў, де тр́угльа сто́йит, п́ит тр́углиў, де сьм гн́ий в́икидáйи. — Лáпйак, де р́ешта б́льши р́ич́у? — Йак й́а показáў, де сáло, то й́ р́ичи там, де сáло. — Шука́йут, шука́йут, не ўда́йи сьм й́им, аб́и знáйшли́. М́усьй́у Лáпйак показáти, де полотнó сто́йит: П́ит коньом Етельр́етом, так називáў сьм, ў штóньт́и запакóвани. — В́ит́иг полотнó: От й́и óзди. — Лáпйак, а де шче й́и пр́идива трóха? — Пáньи вахм́істшу, нимá лиш́е п́ийть пов́исим. — А деш? — Йи ў ц́угу. — В́ильз на стрих, знимáйи мáндиль солóми зо стр́иху, розй́изу́йи й́игó і в́ит́игáйи пр́идиво. — Лáпйак, признáй сьм, де п́ийть р́инских грóший. — Пáньи ротм́істшу, ў м́ени ўзьй́ў трóха Чм́ла, трóха Ш́имшун, а р́ешту Й́анкиль. — За шчó ти й́им даў? — Однóмум даў за гор́ірку, др́угóму за бул́ќи, тр́етóму за сир і ўс́и тр́и сьм под́ы́или. — Йак сьм Лáпйак признáў за ўс́и шт́у́ки, ў в́ечир о читв́ерт́и год́ин́и бир́ут Лáпйака до вил́икóйи м́у́ки. Привил́и й́игó на вахц́имбру, замкн́у́ли го ў гáйдáни: Тип́ер ти Лáпйак сид́и тут до корóткóйи мáми! Сид́ьй́у Лá-

пйак три дни. Віпустиў йиго на гоф, походиў Ляпйак дві годіни, за-
пирайи йиго назат самого. Дрўгий день пускайи йиго і думайи собі:
Чо ти будеш так дўрно сидѣти і минаш фасувати? Йди до магазину,
та будеш мўндур кльўпати. — Кажи Ляпйак до вахмайстра: Йа шче
контитнїшчий, абїм пішоў на йїнший сьвіт, бо тут зле, ўсе замкнєний,
та замкнєний. — Пішоў до магазину, кльўпаў мўндур цїлий день, пи-
рид вєчиром ў дрўгі годіни шчапїў пантальони чирвонї пїт своїу
уланку і пиридаў йїх до цўгу ўланови Хоблодови. А Іван Кїндрат по-
обзираў сьи і пїзнаў, шчо вони не відати з магазину, бо шче нима
нўмира під нїми. Питайи сьи Хоблода: Дє ти, Хоблод, дьїстаў йїх? —
Ой, кажи, минї Ляпйак з магазину подаў. — Ой, Хоблод, будє бїда,
Ляпйак ў арєшты, шче й ти будеш. А той Хоблод посьцьївий буў, шчо
сьи бойаў дўжи того арєшту, ўбїгайи до Ляпйака, кажи: На тобї твоїї
пантальони, чоловічи, ни хочу с тобоў жадного дочинїньа мати. Віддаў
йїмў пантальони, прибїгайи до цўгу, питайи сьи штильфиртрєтир Іван
Кїндрат: Цис ти йїмў віддаў? — Віддаў. — Манїш рихт, шчос віддаў.
Ти би маў ниприйїмнїсьть, а йа пїпри тебї ниславу, а він йак сьи
замастиў, то йїмў йїднїако, а мм потрибўйим служїти, то мм потрибўйим
чїстьї жїти, шчоби нас нїхтї ни цамуваў, абїємо булї спокїйнї. —
За кїлька день він сьи надїйаў бригади виїкоїї, Ляпйак, али рїгмай-
стир дїбрїй буў тай го с того вїручиў, лиш вїсидїў пїить день
ў арєшты. Вїтак йиго вїпустиў з арєшту, пирибўў він два дни ў цўгу,
а на трєтїй день пішоў ў вєчир до мїста. А тї сьи дїйало ў пїйтницю
на субїту; зальїз до склєну, схопїў двї парї чобїт файїних і ўтыкайи
до цўгу. Утворїў касарнью, збудїў штильфиртрєтира Івана Кїндрата:
Устань, Кїндрат, шчос ти скажу. Йа йшоў дорїгоў, а йїхаў швец на-
пирєд і йа знайшїў двї парї чобїт файїних. — Вїтпїдайи до нєго Кїн-
драт: Мїжи ти ўкраў? — 'Али бїй сьи Бїга, йа тобї кажу праўду
шчїру, шчо йа знайшїў. — Признай сьи, бо йак йис ўкраў, то йа будў
знати, йак сьи застосувати, а йак йис найшїў, то ни трїба сьи ховати,
бо з знайдєним нїхтї сьи ни ховайи. Узьїў Кїндрат двї парї чобїт від
нєго і замкнў до свого куфєрка. Прибїгайи Жид Сруўько, склипар,
ўповїдайи сьи до капральї, Андрушка: Паньї капраль! Кобї ви шчос
слїдїли, бо ў мєни пропало двї парї чобїт. — Іван Кїндрат ўже чўйи
та тутў тругельку пїт пахў та дальї тругїйи. Вїнїс він у мїстї Мїстах
за двїнтар, а вїкїпаў грабар йїаму на мирцїа, а він ни багато мїслиў,
та чїботи ў тутў йїаму, прикидаў трїха, тай ўтык до цўгу. По цўгу
звївок за чобїтьма тїми. Кажи Ляпйак до Кїндрата: Ужє сьи скриў?
— Отї, кобї мм здорїви, чїботи з мирцєм похїванї. — Иак сьи Сруўь-
ко звинўў, зачїў і по гробїх шукати. Ни найшїў нїгдє, бо булї при-
кїданї зимлєў. Ужє сьи Ляпйак ни бойїт. Чикай, Сруўьку, йа тїи вї-

рихтуй. — Ого, Лаліак, шчо мині зробиш? — Хіба сьн сховайиш е скленом під зємлю, бо ти замкіў такіх ни майиш, абі йа йіх ни ўтвориў! Срулько бігом до дому, до вікна шіби дубильтові поўстаўльиў, до двирій колодок начіпаў і льяг собі спати. Пришоў Лаліак до него, пообзираў сьн: Е, Срульку, типер сьн будём витати. Йак ўзьиў дзильзний гак до рук, йак ўзьиў сьн ўвихати, аж мўсьили Срулькові дьіти е хати ўтыкати. Срульку, Срульку, повирій сьн, шче до своїї хати, будём сьн шче по дрўгий раз витати. Ни слўхаў ўже Срулько тоїї мови. Віскочиў Лаліак за ним, бігом дальі, здоганьайи. Обіздріў сьн Срулько навад, Лаліак гонит, так тьішко ступайи, аш сьн болото розльітайи. Подаў йиго Срулько до сўду. Приходьит до сўду: Шчо ти майиш Срульку в Лаліаком? — Він ў мєни чоботи ўкраў і казаў, шчо йа тобі нагадайи. Йа пришоў до дому, замикаў собі двєри на пїить замкі, а він ўтвориў. — Вітки ти, Лаліак, тьілько ключіў маў, шчо ти сьн до пїитьох замкіў добуваў? — Мовит Лаліак до приаєса: На шчо мині ключіў дзильзних, йак йа майу ў кулацьї е траві. — Покажі де! — А вот озди цїт пінцьїнами ми стоїт на самїм складї. Показаў він йимў тутў травў, кажи: Лаліак, де ти тото дьїстаў? — Мині рїдний брат даў. — Замкнули Лаліака, тримали бие кільканацьїть часьїў ў крїмінальї, вїпустили йиго на спанцїр, кажи він до ключника: На шчо ви минє замкайити? — На тото, абїс сидьїў. — Чи й на мєни замок йи? На мєни сьн двєри ни замкайїт, бо йа ключ ў кулацьї майу. — Покажі мині той спосїб. — Замкнї двєри тай будєш видьїти. — Замкнуў він двєри, зланаў Лаліак за замок, показала сьн праўда, шчо сьн ўтвориў. Приходит ключник до сўду, мильдўйи: Ни тримайти йиго, бо він і сам ўтичє і злодьїї повїускайи. — Пустїли Лаліака на свїт до йиго шкадрїни, е шкадрїни йиго віддали до цўгу. Статкуваў Лаліак цалїй мїсьиць. По мїсьици нагадаў собі Срулька, пїшоў до кўзьнї до ковальа, ўзьиў собі рашпїль, приходит до Срулька, зланаў за двєри, двєри му сьн ўтворили, Срулько спит. Вітьгайи пїльник в за пїйаса, йак бухнїў Срулька ў грўди: Аш типер тобі, Срульку, ньїц ни буди. І бутьти здорови, Срульку, бо йа йду. Тай пїшоў. Так він ўмїў замки ўтвирати, а дзильзньї браў на оборону.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кївдрата.

ХІІІ. ХМАРНИКИ.

372. Чому буря не шкодить усюди?

Говорят, що є діди, котрі вміють відганяти хмари, дощі, град. Вони якось говорять півдир від кінця тай шче приговорюють щось. Хмара підеш за границю. Зараз за границев чи дощ, чи град вибе в полі до кріхти, столочат, а тут в тім селі дасть спокій.

Зап. 1903, від Ст. Должанського, в Дрогобичи, В. Левинський.

373. Улашковицький хмарник.

Ми були ў Ласкїўцях на живах. Окóман виїдедт сїйати рїпак, ми отут (показує) ўїежимо йачмїнь, а отут будє рїпак сїйати. І вївїў пїарупка і хлóпци: хлóпци будє кóньи водїў, а парубок пїдкїдаў бóрони. Хлóпци маў пїєтнїацьїть лїт. І кáже до окóмана: Йа би вам, пїанї, не казãў тут сїйати рїпак нїнька. — Чому? — Бо, кáже, є тóго рїпакў не будє нїц, ми будєм йего сїйати дрўгий раз. — А окóман кáжи: Ей, ти дурнью йакїйсь! Мєнї першїнка сїйати рїпак? — По-сїйали рїпак, зачїнаїут волочїти. Волочут йего до полуднє, а ми ўїежем йачмїнь. Хмара вїтци від Бучїчи пїтхóдит тамтудã, тай грїмїт ў нї. Пустїли кóньи на полудне, а той хлóпци двї боронї до горї зубãми спер і пїт тотї боронї сїў. Посїдыў, посїдыў пїд нїми і ўстаў, с сєбе шмãтьє зїбрãў, перевернуў на вїворїть і зноў сїи ўбраў. І так хóдит, ходит, ми хóчємо носїти йачмїнь, бо, кáжемо, дощ будє; а вїн кáже: Не бїїтьє сїи, нє! Йак прїйшла хмара, йак ўзбїло гудбїти, а вїн хóдит тай кáже: Агїї! тãже вїдиш, жи ту хлїб, отудї йди! —

Тай йак ўпала тўчи, зыбрала рільу до чїста і ўпакувала ў лўзи на долинї, а на йачмїнь навїть не покропїло нїчѳ. Вилїтїаѳ окоман по тым ўсым і ми йѳму зачали росповїдати за тѳго хлопци, а вїн хлопци до двѳра, тай го перѳбрали, ўже го ўзыли від конїй тай зробили в неѳго такоѳго паничї, ўже бїльшѳ не буѳ при коньѳх.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїньского.

374. Шешорський бурївник.

Буѳ йим ў Шешѳрах і видїѳ йим чоловїка, котрїй розганыѳ хмари і ни допускаѳ градїѳ, аны жадних уливїѳ на шешѳрский ґрунт і силѳ. Чоловїк буѳ зрѳстом сирѳдний, чорныйвїй і похмѳрстїй, а так докладни знаѳ градѳві хмари і ўлїѳны роспраѳїйти, жи наколї хмара страшнї надїйшла пѳнат камаральскї лїсї до гранїцы тѳго сила, бурїѳник вїйшоѳ напрѳтыѳ тих хмариѳ, прихристїѳ йїх і примѳвиѳ до них і зѳраа хмари сѳи роздылїли і йидны пїшли йидным бѳком пѳза гранїцу, а дрѳгї дрѳгим бѳком і нїгди ў тым силї від градѳу і від уливи пошкодѳваний нарїд ни буѳ. За тотѳ браѳ вїт кѳждѳго гѳзди призначѳних пѳру гѳрцыѳ збїжи рѳчни і по десѳть грѳйцарїѳ грїшми. І інакши го лѳди ни називѳли, лише бурїѳником.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розѳвського.

375. Як панѳви збила буря лани.

Раз шѳв якїсь пан і то була польѳва дѳрѳга. Нїби той пан хотїв ити польѳвов дѳрогов. А надїйшов хлоп, жи знав о тих рїчах вѳдлуѳ бѳрї, мѳжи і не хтїв тѳго пана пустїти. А надїхав знов пан такїй, котрїй маѳ свїй фїльварѳк, як пан ѳт в Рїхтичѳх. Тай той пан повїдаѳ до першѳго: Най пан їде мѳйѳѳ дѳрогов, нїчѳго вам сї не стѳне. — Тай пїшѳѳ панѳк, пїшѳѳ собї паньскѳв дѳрѳгов. А за хвїлку зробила сї хмѳра малѳнька. Настѳли грїмоти та блїскавицї. І пїзнїйше тѳму панѳви, що повѳзлив їхати свѳйѳв дѳрѳгов, збїло ланї, тїлько болѳто вѳставило.

Зап. 1903, в Дрогѳбичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

XIV. ІНКЛЮЗНИКИ.

376. Інклюз хлопцем.

Йнк чоловік візьме йййце пискліўки (курки) чорної, покладе під ліве плече, девять день на печі, поза горном, буде сидіти, нічо до нього ни говорити, ни обмивати си, за Бога ни гадати, то девятої днини випустит хлопця-инклюза. Запитай си тот хлопець-инклюз: Куди йти? — Йди ў пид! — Видтиў си вертає тай до чого его схоче, ци до худоби пасти, щоби добре вело си, ци до бжіл, ци до гроший, може его пислати, тр и з каси вибрати, а як хто побійця, то ў бійці ему помагає, ніхто его ни побій, бо тот хлопець ему побідит, ци до скрипки — додавати охоти ў данци людям, ци стрільцєви приведед звівр.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов. від Мих. Зеленського, Л. Гарматій.

377. Як зробити інклюза?

Срібний гріш тре положити до ластіўчиного гнїзда і нех сї там ті праўдиві ластіўки вимножит, ті молоді відлїтьєт і зноў прилїтьєт і зноў сї вимножит. І потім допіро той гріш взєти сибі до кішенї і допіро піти сибі шєсь купити за него і він назад приїде до кішенї.

Зап. в червни, 1902, в Камінці Стр., від Б. Адамовича, А. Веретельник.

378. Звідки береть ся інклюз?

Щобі ма́ти інклюз, робит сї так: Треба злапа́ти живо́го лилика. Того лилика трéба зарізати чи грейцаром, чи шустков, чи реньським. Як вже сї заріже, то сї носит ренський через девять днів під па́хов. Не треба через той чес ані мо́лити, ані до церкви хóдити, ані дзвонів чу́ти. Як так сї рóбит, то с того ренського робит сї інкльо́з. 'Але хлоп зараз спізнає, чи гріш є інклюдом, чи ні. Як натрафит на інклюд, то бере гріш у зуби, подержіт трóха в передних зубах, тай вже по інкльо́зі.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов., від Ів. Багрія, В. Левинський.

379. Як дістати інклюд?

Ви ма́ти інкльо́з, трéба вийти на роздорóже, там де чотіри дорóги сї сходять в ночі по 12 години. Там сї виклікує нечїстого. Вихóдит нечїстий тай питає сї: Чогó хочеш? — Хóчу інкльо́з! Так три рази. А за трéтим разом дає єму́ нечїстий гріш, чи грейцар, чи ринський — інкльо́з. Чоловік все ним ору́дує тай все до не́го вертає.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра, В. Левинський.

380. Інклюзове товариство.

А зноў я чуў, що у Львові є такé товáриство, що дає інкльо́за. Я такé чув від їдно́го Жїда. 'Але ци прáвда — не знаю.

Зап. у сїчни, 1903, від Кучиядика, в Дрогобичи, В. Левинський.

381. Що робити, аби мати інклюд.

Говорять, жи єт такé товáриство. Хто хочє ма́ти інкльо́за, мусит вступіти до то́го товáриства. Мусит три рази плюва́ти на хрест, переступіти і передопта́ти. Товáриство потóму видає єму́ чи грейцар, чи ринський. А він с тим їде. Купує і видає, а він ўсе до не́го приходит.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

382. Де продають інклюзи?

Кажут льуди, жи йак хто хочи знов купити собі інкльуза (властиво льуди ни купуйут, но Жит), то піде до Лашковиц, там такий йн, жи продайи — по крадийици.

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

383. Намість інклюза гадина.

Буў у нас ў Головах Контраш Танасій, що граў ў скрипку. За-кортїло его до скрипки спровадити собі інкльуза. Пішоў до Сиготу, а там є такі боўтарі (бударі, крамарі, що крам мають у будах), що інкльузи продают. Входит до skleпу, а боўтар питає: Хоч купити? — Хочу! — Ни знаю, ци купиш. — Видоткаў флешку, а з неї пустила си гадина з трома головами д нему, ид Контрашеви. Контраш си спудлў, верг си, а боўтар кулаком ўтеў ў шию, ногою ў зад и гераўс, вон на двир и каже: Ти гадаш, що то так йнк будь інкльуза держити? Йнк си боїш — не купуй! — То треба твердого, шоби си Бога ни бойнў.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов., від Мих. Зеленьського, Л. Гарматїй.

384. Знайдений інклов.

Йакьким ішов так биз дорогу і здивавим штири нових — таких стародавних, грубих. І ступивим до коршми і випивим горівки за тих штири нових. І потому йакьким пішов на місци — на то, де мавим прийти, сьагнувим до кншени — булб ішче більши грошій і тих самих штири нових — той інкльус.

Зап. від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

385. Як інклов освоюеть ся?

Йак прийде цивільний*) до коршми випити горівки альбо шчось... альбо так за чимось і так платит. І тогди він — Жит — дивит се

*) Оповідач що йно вийшов в войська. О. Д.

і зарас йакось хитайи сьї той інкльус — та́йак живий. Тогди йнго шинькар бире і накривайи кьильшком. Тримайи добу піт кьильшком. А потому вже сьї освоїт... і кьїдайи мижи гроші.

Зап. 1901, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

386. Инклов не втікає з кулака.

Котр́ой Жит дьїстани інкльуса віт хлопа йакого (бо то часом хлоп ни знайи, віт когось дьїстани і другому дасьць), йак дьїстани інкльуса, то ф кулацьї го затисни теї тримайи. Бо він с кьїшенні фтьїче, а с кулака ни фтьїче.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

387. По чому пізнають інклова?

Йак принесут податок до суду — дайи чоловік за податок гроші. І зйавит сьї інкльус мижи грїшма і кладут на мармуровий стіл і зарас інкльус скачи. — Пізнати інкльуса, бо зара грїш той скачи. І зара того інкльуса злапайут, пишут навіть в газетбї, шчо злапали інкльуса і зара прибїут на сьцьїну і вже ни піде нїгдє.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

388. Чому в касах мармурові столи?

Інклов покладений на мармурову плиту не покладе си йик кождий ньнший грїш, а лиш покотит си. Йик покотит си по плиті і паде на землю, то касїєр назад подає тому, що платит, бо то інклов. А інклов йик би си попаў ў касу, то забраў би ўсі гроші з каси тому, у кого буў. А за те ў касах мармурові плити, шоби пізначно було, котрий інклов, шоби не затратити гроший з каси. Найбїльше інкловів є у Туркії.

Зап. 1903, від Петра Донекового, в Головах, Косівського пов., Л. Гарматїї.

389. *Інклюз на стіні.*

Мені єдєн хлоп з Деренїць казав, що дав му нечїстїй інклюз. Він орудував ним чєрез цїлий рік. Де го дав, той все до нього вертав. Як раз прийшов до Жїда, то дав му грїш. А Жид зараз спїзнаў: Ти дурний гбю, ти гадаєш, що я не знаю, що то є? — Тай взев грїш тай прибіў цьвоком до стїни. Від того чїсєу хлоп не мав інклюза.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

390. *Як баба повбула ся інклоза.*

Та бїла б́аба і мала таку шўстку, а́ли ни зна́ла, де їй ўзв́ала. І ўна собі ўсе йшла до Льютóвишч, та собі купила со́ли і шче там дечого і шўстку принєсла. І зра́зу — та си лубовала, а потóму хотїла сьа то́го збїти, та не зна́ла йак. 'Али їй так повїдали, жибї ўзв́ала та переўязв́ала во́лосом с кїньцького хвоста і бы положи́ла пїт ка́мїнь ко́ло лаўкы, кадї льуде хóдват. Б́ачу клала, та їй сьа не хотїў лишїти. 'Али йак вїйшла раз до Льютóвишч і ўзв́ала си со́ли і Жидыўка ўзв́ала ў неї́ тоту шўстку, подивїла сьа і ўвїдыла, шчо тотó йп. Пльўнула на ньу, ўдари́ла їй так долóнеў і ўже лишїла сьи ў то́й Жидыўкы. Вона́ называла сьа стара Лєсьова і сама небїшка оповїдала, йа перасчуў від неї́; а́ли не зна́ла, де ўзв́ала.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїшакка Терлецького.

391. *Як згубити інклюз?*

Одна жїнка йшла на йармарок і здибала такий старий грїш. Знайшла той грїш і пїшла до мїста і купила хлїп за него, а по йакїмсь часєй зобачила грошїй бїльши і той самий грїш. І зара сьї радила других, шо в ним зробити. Тїйї казали їйї, шчоби вона йнго пропїла. Вона йак пїшла з ним на шиньк, випїла горівки і даїи той грїш Жидови. А Жит кажи до неї́: Дєсь ти йнго звьїла? — Вона вїтвила йиму, шчо вона здибала. А він казав їйї, шчоби вона поставила на то саме мїсци, тим самим боком, то він сьи їй вїтчїпїт.

Зап. 1902, від Осипа Деревянки, в Будзановї, Терєбовельського пов., О. Деревянка.

392. Жид — інкловник.

Ї нас буў такий йндён Жид, жи лагодиў кожухи. Али він маў тих двацьцять пийть грейцаріў, жи то було ў кўпі і шчо рання ходіў за тих двацьцять пийть грейцаріў до склєпу муки бра́ти. І ўсе йак озьме тойї муки тай приїде до до́му і зноў тих двацьцять пийть грайцаріў йи. І так бис три ро́ки. Так то́го склипа́ра знішчиў і диўнім дївом нїхто ни мїг зна́ти, шчо́ то йи. 'Али при остатку приїшоў кунувати до склєпу крушїў там, цўкру, герба́ти, до́ста так, жиби́ то коштува́ло двацьцять пийть грайцаріў, так си віра́хуваў. А той склипа́р заичитаў му ўсьо і відаў. І той даваў йимў двацьцять і пийть грайцаріў, а склипар ўзьиў і затисіуў йїх ў ру́ку і кїчуў на майму́ровий сьтїў, а вони́ зачїли підлїта́ти. Ожи, ка́жи, відиш — до то́го Жида — то ти даўно́ биреш від мєни тих двацьцять пийть грайцаріў! — Заска́ржиў він до сўду то́го Жида. 'Али нїм шче заска́ржиў до сўду, то тих двацьцять пийть грайцаріў, ўзьиў цьвик і пробїў ги́ру ў них і занїс до сўду. Приїшли тирмі́на і пішли до сўду. То́му Жидови осудїли ў сўды́ неплатїти за тих три лїта, шчо́ си той склипа́р жидаў, а за тойї му шче ўсудїли три мїсьици́ арєшту. 'Али шчо́ с того, той дўжи буў Жид бїдний; шчос му трόха повирїуў, а то́то рєшту вітсїдыў, шчо́ му засудїли і бїльши с тим ни гиндльваў ўже. То він шче й до сє́го чїсу назива́йи сьи „никльўз“. Типєр гиндльўйи дра́нками у мїстї, у Манасти́рїсках.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Мельничука.

393. Як інклов притягав чужї гроші.

Йинджий Шинка́йло буў кушнїр і робїў ў йидно́го вилїкого газдї майўчого кожухи ў хатї. Поробиў му кожухи, дўжи си го сподобаў той газда́, шчо шикоўно му поробиў, йїсти му даваў до́брый ви́кт, а по скїнченї роботї запла́тиў му фа́йно, потрактували сьи і газда́ ка́жи: Ходїт, шче вам дам фа́йний прєзент. Ходїм до комо́ри. — Ўвійшли до комо́ри, підоймаў підло́гу, оди́у до́шку, а там вісьїм баньки́ў шчос самїх сорокїўцьїў. Бирїт си, ка́жи, котрий вам сподоба́и сьи звєрхи одєн сороковєц; вам сьи придасть. — Ўзьиў він одєн сороковєц ў кишєньу на тотї гро́ші — а самї даў сорокїўцьї — йшоў він до до́му, повирїуў до ко́ршми тай той сороковєц даў Жидови, ориндарєви. Казаў собі да́ти па́чку тьутьуну́, казаў шчос двом това́ришам запла́тити горїўки і сам віпшў. Побуў він ў ко́ршми доўгий час, мџи в годину,

али чуйи, тоті кишині йиго тьшкі з грішми, обі кишині. Мац до кишеньі, дівит сьи, а той сороковец на верха назад. Пбўні кишині грóшій — спўдиў сьи, жи тьлькó грóшій маїи; али побўў там шче хвильку, зачинаїи Жидїўка кричіти, шчо нимá грóшій. Зачїла вона напастувáти то однóго, то дрўгого, а він кажи: Йа вáших грóшій ни маїу, маїу тотó, шчом заробїў, а вáших грóшій ни потрибїу. — Тай пішóу до Тисьминицьї, бо буў тисьминецкий рóдич. Маїу за шчо йїсти, й пїти, маїу грóші. Чириз два рóки гульáу, пиў, а той сороковец ўсе на верхи на грóсох. Ей, вїдит, шчо бїдá. І нирáд би він мáти тóго инкльўза, а йи. На трéтвий рїк зачїў він жи тáкі добрї войувáти. Йїсьть, пїи, парупкáм, шляхтичáм мїским купўйи, шче бїльши сьи грóшій пхáйи до кишеньї. Кїни музикáнтам ў скрїпкї і вїгтї забирé грóші той анкльўз. Ужé тьшкó кишеньїм носїти грóші. Він принисé до дóму, вїсипле, а той сороковец на верха. Бирé, йде він дáлы по кáсах по тáких шиньковїх, забирáйи грóшій тьма! Аж нарéштї — войуваў він тим анкльўзом три рóки — маў грóшій до кїлька тїсьбїч. Понїс він до кáси платїти заробковé за кусьпїрский áркуш, зачїў викидáти ў кáси на маймурóвий сьтьїў, йак звїкли зїбраний панóк, кїнуў і тóго анкльўза, а кáсийир кажи: Ого! ўйїнце пaп ньї бéнди войóвал тим сорокóўцем. — Узвїў го ў рўки, понїс до дрўгої стáнцийї, пробїў го і бїльши ўжé ним ни войуваў. А кáсийир пїзнаў зáраз, бо ним йак кїни на маймурóвим столї, онкрўтит сьи докóла, тай стáни на бóцьї. І йиго так лaмáют, а кáсийир вїдбїў, злaпáў, тай пропáў анкльўз на нїньї день.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

394. Грїх тримати інклюза.

Йшóв хлоп дорóгов. Не мав грéйцара, бїдний. Аж на розлорóжу дівит сї — лежїт двї шўстки разóм давнїх. Взев тотї двї шўстки, пїдоймїв. Вступáе до кóрчми де-шо си купити, бо голóдний. Трóха зїв, троха взев до хáти. Закупив щось вєсього на девїтнацїть грéйцарїв. Тай Жид видав му грéйцар с тих двох шустóк. Йде він вжé до дóму. Тай гáдки не мáе. 'Але як сїгнув рукóв в кишеню, мацїе: Ов, а ту двї шўстки і грéйцар. Агá тото інклюз! Тай так через два лїтá доробив сї велїкого мастку. По двох рокáх пішóв до сїбóвїди. Тай сказав вєсо ксьбндзови, як прáвда. — Кáже ксьонц: Слўхай но, вїдкис тото взев, там назад положї, бо то печїсте. — Тай хлоп занїс тї двї шўстки на то саме мїсце і від тóго чьисú вжé не мав інклюза.

Зап. в сїчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

395. Чоловік, що не хотів інкюза.

Вийшоў Клим Кіндрат на йярмарок. Пообзираў, шчо йи ф́айний купец на бикі, махнуў він до с́ина св́ого, Ста́ха: Коби ти, Ста́ху, з́игнаў бикі до до́му, бо йи ф́айний купец, мо́жи бисмо продали. — Вігнаў Стах бикі на йярмарок, приход́ьит Жиді купці. Шчо ти хоч за бикі? — Сто десе́ть. — Повіда́йи Жид: С́ипу, та с тобоу́, абис шче бу́ь за пастуха́ до них? — Він ка́жи: Йди, Жиди дурний, або́ чо́ би йа сибе́ продава́ў, йа бикі прода́у. — А деш та́то? — Дес на йярмарку. — Приход́ит та́то до бикі́, годі́т сьи ж Жида́ми за бикі. Згоді́ли вони́ сьи за рíмно со́тку. Узьи́у Мо́тьо Клі́мови грóші рахува́ти, аж му́сьби́ў йиму́ с тоу́ со́ткою́ анкльу́за ў́нхати. Віды́йшоў Клим на б́ик, раху́йи тоті́ грóші: Йа мау́ зго́ду за сто, а то ў́же йи 101. Раху́йи раз, раху́йи дру́гий раз, йи 101. А шчош типе́р бу́ди? Вирну́ў би йа йиму́ — ни ве́рну. Ни проде́р йис о́чи, то проде́р моше́нку. Прийшо́у до до́му, йигó жінка лубі́ла ф́айну окові́тку. Ай, ка́жи, Клі́ми, Клі́ми, наш Стах ві́нас бикі́, прода́ў йис, принисі́ хоть горі́ўки. — Клим ни та́кий бу́ў, ўзы́ў рíнеский ў́ ру́ку той, шчо лиші́ў сьи с со́тки, побі́х до ко́ршми, принисе́ льі́тру горі́ўки. Змíняў йигó, той рíнеский. Приход́ит до до́му, понанива́ли сьи, польнга́ли спати́, ўста́ли ра́но, грóший прийшлó мно́го до до́му, поўна моше́нка і той рíнеский. Ка́жи він жінці́: Купи́ў йим си́ йаку́с б́иду на йярмарку, йа се́й рíнеский сам відни́с і назад йи. — Ей, дурний ти, чолові́чи, буде́м ма́ти ў́се св́яжий ѓре́йцар. — Ей, жінко, б́ий сьи Бо́га, та то грíх. — Та шчо грíх? Ту Пан Ві́г бу́ком ни кара́йи, а там н́хтó віды́ти ни бу́ди. — Дума́йи він собі́ так: Йа́ка ти, жінко, ла́кома на грóші, дала́ бис сво́йи жы́тьи за грóші. Узьи́ў чолові́к, змíняў той рíнеский ў́ ко́ршми, тьлькó пішо́у до скле́пу, ўзы́ў собі́ два фу́нти му́кі, дивит сьи, йи той рíнеский назад і ше б́ільши ко́ло не́го. Дума́йи собі́: Шчо сьи значі́т? Шчо йа сьи ў́ н́чím ни чу́йи і грóші до ме́ни приход́ьит. Ска́ржит він сьи Ш́ймшуну́ви Жидови: Ш́ймшун, Ш́ймшун, ко́би ти знаў шчо? Йа прода́ў бикі́ і згоди́ў сьи за сто, а мины́ Жид даў 101. Приход́жу йа до те́би за горі́ўкою́, ти мины́ горі́ўки даў льі́тру, приход́жу до до́му і рíнеских б́ільши ко́ло ме́ни йи і той се́мий йи. Шчо́ сьи значі́т? — Ей, Клі́ми, бо ти сьи згоди́ў за 100, а він даў 101. Ти типе́р му́сеш бикі́ купувати, йак сьи згоди́ш за 102, дай 103, бо йина́кши сьи йигó ни вбу́диш. Віхо́дит Клим на йярмарок, згоди́ў сьи ж Жидом за бикі́ с тим са́мím, шчо він від не́го д́ьста́ў анкльу́за. Мислит собі́: Коли́ ти мины́ йигó даў, йа то́бі йигó назад віда́м. Погоди́ли вони́ сьи за 105, а даў йиму́ Клим 106. Жид дума́йи собі́: Шчо́ сьи значі́т, шчо йа ма́йу б́ільши рíнеский? Натхо́дит дру́гий хло́ц до то́го Мо́тьи: Мо́тьу, змíняй́и мины́ п́иднесі́тку. —

Зміннійу. — Йак уже Мотью пиддисьїтку зміньїу, пиддисьїтка ў кишєни папєром стойїт і дрўга дрібніми йи. Вібігаїи Мотью с торгівниці: Кліми, Кліми! Чикай, шчос ти скажу. А ўжес сьи попасє, шчо назад віддайїш? — Ой, кажи Клим, йак йис сьи нас, так сьи пасї, а йа ни хочу. — Най, най Кліми, адї, ў мєни ўже сотка йи. Йак сьи Жид зачїу пастї, так застаў добрим богачєм, аш закупїуваў лїсї і провадиў вітци с Коронци лїс до Раковиц, до Зальшчик, до Самушина, ўсїуди настачїу дроў, такїм купцєм застаў. І тогди даў йигó своїї доньци, того анкльўза. Тотá донькá йак ўзьїла той анкльўз і так сьи ним пасла биз два роки, а на трєтий пїшла до сїду, вимїнєувала грóшї з дрібнїх на грубі. А там кидали ўсї тотї грóшї на маймуровий сьтїї. Йак найшли йигó, той рїнєкий злòтий мїжа злòтими, шчо він ўтыкаў віт тих грóшиї ўсе на бїк, він ни хтїу в нїми разóm стойати, і дали йи знати, шчо вона мала такі грóшї. Вона йак сьи нальїкла, шчо полицїян по нєу приходїу, а вона с свóго покóйу ўтыкала до лóху, хтїла сьи сховати, засєвітїла собї лямпу, бо сьи ни вїтко бїло і нєсла ў руцї і там була в бочкоу нáхта, а вона йак с сходыў йшла, йак сьи зашпóтала і ўпала, таї сьи нáхта займїла і горїла, вона сьи звїтти вїфатила і литїг по мїсьтї і горїг. Йак Жидї побачили, копоўкї водї, і Жидїўку гасїи. Загасїи вогóнь, аїи вона ўже згорїла. То робїло сьи ў Злòтїм Потóцї. Той Жит називаў сьи Мотью Бертман, він тепєр поцєсором ўже.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кїдрата.

396. Як пропали гроші.

Буў йа на живнáх ў йиднїм силї, називало сьи тотó силó Базар. Заробїу йим там збїжи і йїхаў йим ўже до дóму. Прийїхаў йа до Бучїчи, мїшлю собї: Тра продати пїў кїрци пшинїцы. — Прийшóу Жид, йак то ў мїсьтї: Мбжи будєти продавати збїжи? — А йа кажу: Мáйу пшинїцу на прóдаж. Купї си. — Шчо хóчити? — Даш штїри золотїх, таї си возмєш. — Даваў минї три золотїх, аїи йак то гóда ў гóду за три пиддисьїть погодїлиємо сьи. Вїрахуваў він минї грóшї на долóбєу, порахуваў йа, йи ўсї. Прийшóу другár, ўзьїу туту пшинїцу і нєсє, а йа тотї грóшї тримаїу ў кулацї, нáвїть ни ростўльїу. Йду за Жїдом по мїшóк. Вїсїнаў він пшинїцу, даў минї мїшóк, а минї злє булó тримати той мїшóк, таї йим шчє рас порахуваў тотї грóшї і сховаў йим до кишєнї. А ў кишєни булó й бїльши грóшиї

моїх. Тоді їа мішок на плечі, пішоў до фіри. Приходжу до фіри, на шчось минї тра було грóшнїй, виймаїу, рахуїу, нїма й моїх ўсьнїх, а за пшипїцьу нїма шчо й згадувати. Нї лишїло сьї нї фєнїка. Тодї їду до тóго Жїда, зачинаїу му казати за грóшї, а вїн мнїє виганьбїу і їа с тїм пішоў. А їа тобї нї даў? Тї злòдїїу, їа тїбє возьму шче до маїстрату, тї! — А їа здїхнуў до Бóга, забраў сьї тїй пішоў. Тїй мїшльє собї: То пєўнї буў їнкльўз. А то тїкї булї прїаўда, шчо то вїн і самїй.

Зап. в лїпнї, 1902, в Пужнїках, Бучацького пов., від Я. Махновського.

397. Як парубок прїїшов до мастку.

Буў їндєн парубок і буў вїн дòбрїй, рòбїтнїй, алї шчо жї буў бїднїй і нї маў де бїти, хоць шчо заробїў, то нї маў де подїти. 'Алї вїн чїїн, жї лўдї кажут, шчо то їн їнкльўз. А вїн прїїшоў до ксьòндза тїй зачїў сьї радїти, дє бї вїн тóго їнкльўза мїг дїстати. Ксьòндз їмў кажи: Прїїдї до мєнї, ў мєнї їн тїкїй їнкльўз-зїльбї; їа тобї їнго дам, алї абїс буў ў мєнї цїлїїй рїк і абїс слўхаў, шчо їа тобї скїжу. — А вїн кажи: Дòбрї, їа будў слўхати. — І на дрўгїй дєнь прїїходїт тої парубок до ксьòндза, а ксьòндз кажи: Нїш тобї на сїмїї прїєд отòї фєнїк; і кїнь їнго ў фльїшчїну і пальльїї водї і заўїжї і нїй так стòїт цїлїїй рїк, а тотò рòбї, шчо їа тобї скїжу, то бїдїш вїдїти, шчо за рїк тої їнкльўз тобї прїнїсє. — Тої парубок в охòтоў зробїў так, їак їмў ксьòндз казїў. Намочїў тої фєнїк, заўїзїаў і поклїў їнго до шїфї і шчо дїнь сьї дївїт до нєго, цї нїмї бїльшї. 'Алї нарєштї кажи ксьòндзовї, жї тої їнкльўз сам стòїт, аш почорнїў ў водї, а бїльшї нїмї. А ксьòндз вїтпòвїдїїн: Нїй стòїт аж до рòку, а ў рїк вїн прїнїсє тобї бїлї. Тїлькò слўхай і рòбї і нїкўда нї ходї, статкїй, а ў рїк бїдїш вїдїти, кїлькò тої їнкльўз тобї прїнїсє дòбрї. 'Алї тої парубок так шчїро ксьòндзовї рòбїт, так слўхайн, нїкўда нї ходїт, нїгдє нїчò нї трїтїт, вїсєлїй, здорòвїй і тої рїк їмў скòро зїїшоў. Ѓак їмў вїїшоў рїк, тодї їнго ксьòндз клїчї до сєбї: А шчо дивїў їнє сьї до сьòго їнкльўза? — Ѓї, кажи, їа сьї дїўльу, дїўльу, тїй нїмї чòгò. — Ѓдї-но тї, кажи, прїнїсї їнго сьудї, нїй їа сьї на нєго подїїўу. — А ксьòндз ўжє їмў вїдрахуваў пїндїсїятку за тої рїк, шчо вїн ў нєго служїў, а тої парубок нї знїїн того, бо вїн маў за їнкльўза служїти. Вїймаїн ксьòндз тої їнкльўз с тоїї фльїшчїнї і даїн му пїндїсїятку. Вїдїш, кажи, шчо тобї їнкльўз

принесе за той рік? Типер йак будиш шче другий, а будиш статкуваў і слухаў, то той інкльуз тобі за той рік принесе шче більши. — 'Али він ўздріў такі грóші і думайи собі: Дóбрый той інкльуз, тра б́ути дóуши. І приймиў сьи на д́ругий рік б́ути так сáмо, йак п́ершого. Шчо ксьондз йимú скáжи, він з охóтоў рóбит, д́ужи сьи ш́инуйи. В́ибуў він д́ругий рік при рóбóтѣ і при йигó виселости скорéнько йимú рік сплiў. Ќличи йигó зноў ксьондз до сéби: А шчо, кáжи, тв́ий інкльуз рóбит? — Ни звáйу, йигóмосьць, йа ўже даўно до нéго сьи дивiў. — А ўже, кáжи, тобі сьи нiцьи рік кiнчiт, трéба сьи до нéго подивiти. А ксьондз на д́ругий рік вiдрахуваў йимú шiсьдiсьiтку за тóйи, шчо він буў такiй послушний, працьовитий, дайи йимú і кáжи: На, за два рóки, шчо тв́ий інкльуз д́ля тéби пристарáў. Той д́ивит сьи пáрубок, шчо ўже мáйи 110 рiньских і зачипáйи ксьондзови д́ужи д́ыкувати за інкльуз-звiльи, жи ксьондз д́ля нéго вiшукаў. А ксьондз кáжи: В́идиш, той фéник такiй самий, йак iншi, тiлькó той інкльуз-звiльи, шчо ти рóбиў, слухаў, ни марнуваў, д́лятóго ти мáйиш. Типер будь дóбрый заўши, ни попсиў сьи, б́удиш мáти раз на заўжди. — І він подiйкуваў ксьондзови, і вiдiйшóў і ожиниў сьи і с тóго інкльуза приишóў до вилiкого мáйiтку.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

XV. Закопані скарби.

398. *Що робити, коли горить скарб.*

Чисом можна відіти, як гроші горят. Але то не кождий може відіти. Як вже хтоувідит, як гроші горят, то мусит за́раз бігчи до тих гроше́й. Як надбігне в час, то мусит кинути що́ будь з се́би, або чо́боти, або реми́нь, або шепку. Як ве́рже чо́боти, то мусит так глибоко копати як чо́боти, як реми́нь, то по пояс чоловікови, а як шепку, то так глибоко як цілий чоловік. У нас вже так робили.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

399. *Нечисті гроші.*

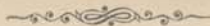
Гроші нечисті, то якась біда чи дідько стереже. Разувидів погонич наш на толоці повно гроше́й самих срібних, але таких великих, як таляри. Він якувидів гроші, то се́ втішив, тай заче́в хова́ти по кишéнях, то за па́зуху. Як вже мав до́сить, а ще лишів, не міг все́го взéти, хоче йти. А ту гов... не може. Що́ він робит, висипуе з за па́зухи гро́ці. Хоче йти, не може, то такé, як би го хто же́лизом обвалив. Скинув він з кишені тай то не помогло́. Висипав все́, лиш си еден таляр лишив на по́каз лю́дя́м, та ще не міг відійти. Кинув і то́го таляра, тай аж в то́час пішо́в.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

400. Ляк перед скарбом.

Йак бу́ла дьі́учина ма́ла, мо́я жінка, по́сила за́паскі до Олє́мі, шутко́воїи ниды́ліи пирід Вилі́кодним. Йшла вона́ ра́но і обзира́и си наза́д се́би, ўздрі́ла блиск. І не́сла чо́боти жо́ўты ў ру́цї; йак си спуді́ла, так ты́кала биз ду́ші аш до Мі́лька пириві́зника до Го́рїгльї́д. І так си напуді́ла ты́шко, шчо ў Мі́лька ни мо́гла гово́рїти ў ха́тї. Шчо то́бї, дьі́учи, йи? пита́и си Мі́лько, шчо ти́ си так ты́шко напуді́ла, шчо гово́рїти ни мо́жиш. — Ой йа йшла і зоба́чила йакі́с блиск наза́д се́би, йа си сі́лно бо́йала, йа си га́дала, шчо то за мно́у йакі́с змї́я литї́т, йак гово́ри. — Ка́жи Мі́лько: Ей, ду́рна дьі́уко, чо́ ти си спуді́ла? То гро́ші го́рїли. Йак бис бу́ла чо́біт кї́нула на то́й пльац, то́ бис бу́ла глїбо́ко ни копа́ла за ні́ми, шчо́бис бу́ла два ра́зи рїска́лєм закопа́ла і бу́ла бис гро́ші забра́ла, а ти́ си так напуді́ла. — Привї́ла вона́ Мі́лька на то́й пльац, показáла, копа́ў він ме́тир змї́лі, вікопа́ў зба́нї гро́шиї, сорокї́ўцїў. І він до се́го чїсу до́брим га́вдо́м с то́го ста́ў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

З М І С Т.

I. Чорти.

	СТОР.		СТОР.
1. Чи є чорт на світі?.....	1	12. Як повітуха бабила в чортів.....	6
2. Як на Йордан печуть чортенят.....	1—2	13. Швець на гостині в чорта.....	7—8
3. Чорт у чоловіці.....	2	14. Як кіт грав на басі.....	8—9
4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.....	2	15. Чортівська скрипка.....	9—10
5. Грім убиває чорта.....	3	16. Як швець продав чортові душу.....	10—11
6. Чим можна відстрашити чорта?.....	3	17. Чорт і коваль.....	11—12
7. Пасічникова луберія.....	3—4	18. Звалашений чорт.....	12—13
8. Чортівська пасіка.....	4—5	19. Як чорт служив у войську.....	13—14
9. Як чорт ударив хлопца в лице.....	5	20. Чорт димало.....	14
10. Чому не можна піяти?.....	5	21. За марний гріш.....	14—15
11. Як чорт переймав дівчат.....	5—6	22. Чорт під горшком.....	15—17

II. Страх.

23. Страх бандою.....	18	39. Страх у виді теляти.....	25—26
24. Страх у виді весіля.....	18	40. Страх у виді кози.....	26
25. Як страх гуляв.....	19	41. Страх серною.....	26
26. Страх музика.....	19—20	42. Страх баранцем.....	26—27
27. Страх у виді пані.....	20—21	43. Бідний баранець.....	27
28. Страх панною.....	21	44. Як віця не дала ймити ся.....	28
29. Страх у виді жінки ліз на грушку.....	22	45. Страх вівцею.....	28
30. Страх у виді дівки.....	22	46. Страх у виді ягняти.....	28—29
31. Страх — Жид.....	22—23	47. Дивна череда овець.....	29
32. Страх у виді Жидків.....	23	48. Ягни заводять парубка в озеро.....	29—30
33. Страх — хлопчик.....	23	49. Страх у виді свині.....	30—31
34. Біда — дитина.....	23—24	50. Страх льохою.....	31—32
35. Страх у виді коня.....	24	51. Льоха з пацятами.....	32
36. Дивна конина.....	24	52. Свина заціпає товариство.....	32
37. Як парубок скакав на страха.....	25	53. Страх-заяць.....	32—33
38. Страх у виді лошака.....	25	54. Страх у виді пса.....	33

	СТОР.
55. Студений страх.....	34
56. Як страх ріс.....	34
57. Страх у виді хортів.....	34
58. Як пес перейшов парубка.	34—35
59. Страх котом.....	35
60. Кіт на черешні.....	35
61. Коти.....	35—36
62. Страх у виді індика.....	36
63. Страх — індик.....	36
64. Страх гускою.....	36
65. Страх когутом.....	37
66. Страх у виді курки.....	37—38
67. Страх у виді квочки.....	38
68. Як страх переминовав ся.	38—39
69. Метаморфози страху.....	39
70. Страх на Шні.....	40
71. Як страх женихав ся до дівчини.....	40—41
72. Як дівка здибалася зі стра- хом.....	41
73. Перестрашений кінь.....	41—42
74. З пана кінь і пес.....	42
75. Стерня з пса.....	42—43
76. З котятки теля.....	43
77. З коня хорт.....	43
78. Зі страху попіл.....	43—44
79. Ходяче крісло.....	44
80. Страх бочкою в дехтем..	44
81. Страх боднею.....	45
82. Страх шнем.....	45—46
83. Біда в виді хамлали.....	46
84. Гіляки на конях.....	46
85. Страх у виді полотна.....	46—47
86. Страх переміткою.....	47
87. Страх у тополі.....	47
88. Через рогачку відлетів страх.....	47—48
89. Страх силпе огнем.....	48—50
90. Чудний огонь.....	50
91. Страх не дає воякови стрі- ляти.....	50
92. Страх лякає вояка.....	51
93. Страх у магазині.....	51—52
94. Вояк в арешті через страх	52—53
95. Хорт і вояк.....	53
96. Пес у гробі.....	54
97. Два на одного.....	54
98. Як вояк застріляв офіцера	55
99. Кінь замість страху.....	55—56
100. Живий страх.....	56
101. Страх і садівники.....	56—57
102. Садівники в бочці.....	57
103. Замість страху дівчина...	57
104. Намість страху злодій...	58
105. Страх кидає чоловіка в гноївку.....	59
106. Хлоп у гноївці.....	59—60
107. Страх збиткує ся над чо- ловіком.....	60—61
108. Як страх завів бабу в воду	61
109. Страх і баба.....	61—62

	СТОР.
110. Як страх хотів утопити чоловіка.....	62
111. Страх втягає парубка під плиту.....	62—63
112. Страх завертає човен....	63—64
113. Страх заводить чоловіка у сніг.....	64
114. Страх у горальні.....	64—65
115. Чорт горальник.....	65—66
116. Страх тримає чоловіка цап- ки.....	66
117. Страх тягне за палець...	66—67
118. Як верби хитали ся.....	67
119. Як страх гойдав кокору- дзами.....	67
120. Страх і стрілець.....	67—68
121. Страх у пасіці.....	69
122. Страх розпитує.....	69—70
123. Злодій перестає красти че- рез страху.....	70—71
124. Узив дідько смаженцю...	71
125. Як страх їхав повозом...	72
126. Страх у стайні.....	72
127. Страх на возі.....	72—73
128. Страх у млині.....	73
129. Люлька з соняшника.....	73—74
130. З люльки костюмаха.....	74
131. Виминяна люлька.....	74
132. Кепська вимина.....	74—75
133. Порцелянка за деревянку.	75
134. Як страх ловив рибу...	75—76
135. Страх і рибакі.....	76—77
136. Страх гонить рибу.....	77
137. Страх над Ченчою.....	77—78
138. Як страх крутив ся на воді.....	78
139. Страх силпе піском.....	78—79
140. Страх у Св. Станіславі.	79
141. Біда в дівки.....	79—80
142. Як страх водив Онуфрія Куріляка.....	80
143. Біда на плечах.....	80
144. Страх возить ся на плечах	80—81
145. Як гада боров ся зі стра- хом.....	81
146. Згинник страхом.....	81—82
147. Перестрашений.....	82
148. Цьвіти на свидовім корчі.	82—83
149. Страх на очурі.....	83
150. Як парубок гонив герлицю	83—84
151. Як страх крутив ся.....	84
152. Як у хаті дзвонило.....	85
153. Нечисте місце.....	85—86
154. Якого страху мала баба..	86—88
155. Перелякані воли.....	89
156. Страх у ярі.....	89
157. Страх на мості.....	89—90
158. Камінем у страху.....	90
159. Страх витягає руку.....	90
160. Страх викликає з хати...	90—91

СТОР.

161. Непритомність наслідком перестрахи	91
162. Через страх хвороба.....	91
163. Через страх смерть.....	91—92
164. Не дійшов до дому через страх.....	92

СТОР.

165. Страх перекидаєть ся в знайомих.....	92
166. Страх загороджує дорогу .	92—93
167. Страх у чоботях	93
168. Страх пряде кужілку.....	93
169. Пані — доглядачка коний.	93—94
170. Страх у лісі.....	94—95

III. Хованці.

171. Звідки беруть ся хованці?.....	96
172. Як дістати хованця?...	96
173. Як дістати домовика ...	96—97
174. Хованець із яйця.....	97
175. Як виглядає хованець?..	97—98
176. Хованець у постати корови.....	98
177. Хованець не приймає со-	

лоних страв.....	98
178. Як хованці гуляли.....	99—100
179. Воскреслий хованець...	100
180. Хованець держить парубка на сливці.....	101
181. Хованець бере душі.....	101—102
182. Хованець із грішми.....	102—103
183. Хованець збачочник.....	104—105
184. Як повбути ся хованця?	105—106

IV. Блуд.

185. Блуд у виді жінки.....	107
186. Блуд у виді пані.....	107
187. Блуд у виді кози.....	108
188. Блуд сьвітлом.....	108
189. Блуд не дає місця пізнати	108—109
190. Блуд на Вербці.....	109 110
191. Блуд у Звенигороді.....	110

192. Як блуд водив чоловіка довкола стирти?.....	110
193. Блуд водить по стодолі.	110—111
194. В блуді показують ся хрест і ліс.....	111
195. Блуд указує кілька доріг	112
196. Блуд на пасовиску.....	112—113

V. Смерть і хвороби.

197. Смерть.....	114
198. Смерть ходить бабою ..	114—115
199. Пані — смерть.....	115
200. Знак смерти.....	115—116
201. Діточа смерть.....	116
202. Як приходила смерть по пана.....	116—117
203. Холера в виді жінки...	117
204. Хоасера у виді хортів..	117—118

205. Як виглядає холера?...	118
206. Як чоловік відвернув від села холеру.....	119—120
207. Про пана, що мав холеру за жінку.....	120 121
208. Муха і фебра.....	121—122
209. Фебра і тиф.....	122
210. Пропасниці.....	122—123

VI. Мерці.

211. Мерці виходять ва страсть	124
212. Чому не можна плакати за мерцями?.....	124—125
213. Мама приходить по смерти до дитини.....	125
214. Як у Потоці ходила жінка по смерти.....	125—126
215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка.	126
216. Як мердець літав іскрами	126—127
217. Батько приходить по смерти колисати дитуну.	127
218. Як умерлий ходив до живої.....	127—128

219. Як жінка позбула ся чоловіка-мерця.....	128
220. Як майстер ходив по смерти до жінки.....	128—129
221. Як мердець напивав ся по смерти.....	129—130
222. Мерців не можна займати.....	130
223. Мердець заскоботує жінку на смерть.....	131
224. Як умерла ходила сїм літ.....	131—132
225. Дід і мерці.....	132

	СТОР.
226. Мерлець радить грати на лотерії	132—133
227. Жандарм боїть ся мерця	133
228. Не можна спідницею відсувати горшки на поминки	133—134
229. Як піп перестав по смерті ходити	134
230. Піп з двома серцями	134
231. Як мерлець не міг піднести ся через образок	134—135
232. Мерлець на гостині	135—136
233. Відважний Мазур	136—137
234. Програв заклад	137

	СТОР.
235. Мерлець і відважна дівчина	137—138
236. Мерлець без шапки	138—139
237. Мерлець забирає коханку	139—140
238. Смерть через збитки	140—141
239. Як мерлець задусив волю	140—141
240. Як відкопували похованого Жида	141
241. Як Жиди настрашили ся мерця	141—142
242. Як Жид провиджував ся фіманови	143
243. Як Жиди налякали ся яблінки	142—143

VII. Покутники.

244. Дитина покутує по смерті	144
245. Жінка покутниця	145
246. Як чоловік покутував за табаку	145—146

247. Як піп приходив по чисту сорочку	146
248. Мерлець не дає спокою своїйому синові	146—148

VIII. Висільники і топельники.

249. Як позбути ся висільника	149
250. Дівка висільничка	149
251. З висільнички горстка конопель	150
252. Велеснівецькі висільники	150
253. Дезертир	151—151
254. Висільник вкидає коня до студні	151—152
255. Висільник на весілю	152—153
256. Як виглядає топельник?	154

257. Топельнийка на плечах	154
258. Як хлопці втопили жінку	154—155
259. Як баба пустила слав	155—156
260. Як проходив топляник	156
261. Лошак-топельник	157
262. Топельник у постати дитини	157
263. Як топельник хотів затягнути парубка до Буга	157—158
264. Як топельник змочив хлопа	158

IX. Опирі.

265. Як батько втопив сила опирчука	159—160
266. Як умерла жінка опира	160
267. Як опирі ловили газдиню	160
268. Опирі свічками	160
269. Опир у виді пса	161
270. Як опирі жерли ся по собачому	161
271. Собака — опир	161—162
272. Як опир ссав кров із молодят	162—163
273. Опир у Підтайцях	163—164

274. Захланий опир	164
275. Як опирєви відтинали голову	164—165
276. Дівчина і два опирі	165—166
277. Як паречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену	166—167
278. Як почтар боров ся з опирем	167—168
279. Князь опирів	169
280. Дівчина, рожа і опир	169—171
281. Опир, цісар і цаган	171—174

X. Вовкулаки.

282. Вовкулак	175
283. Вовкулакова жінка	175—176

284. Як жінка розбила голову чоловікови-вовкулакови	176
285. Віда з вовкулаком	177

XI. Відьми і чарівниці.

	СТОР.
286. Як пізнаєть ся відьму?	178
287. Три відьми на фігурі ...	178—179
288. Сварка відьми з відьмою	179
289. Памі відьмою	180
290. Братова-відьма	180
291. Непотрібний чин із відьмою	180—181
292. Як жінка відчарувала корову	181
293. Як газда відвертав чари від коров	181—182
294. Господар і чарівниця	182
295. Зловлена відьма	183
296. Відьми залежить на тайні	183
297. Відьма в постати суки	183—184
298. З собаки відьма	184
299. Відьма в постати свині	184
300. Підкована відьма	185
301. Відьма кобилою	185—186
302. Відьма ситом	186
303. Як роздобути багато молока?	186
304. Як чоловік доів терлицю	186—187
305. Молоко в обрутаниці	187
306. Як Йид зробив збитка відьмам	187
307. Як наймит викивав відьму	187
308. Як парубок їздив за відьмою	188—189
309. Пострілена відьма	189
310. Як парубок спалив відьму	189
311. Відьма призвана чарами	190
312. Відьми позгонювані до хати	190—191
313. Що дієть ся з відьмами на другім світі	191
314. Гуцул відьмак	191—192
315. Як зять доїхав кінця теці-відьмі	193—194
316. Королівна-відьма	194—198

XII. Знахари і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника	199
318. Як можна побачити свого судженого?	199—200
319. Лік на любов	200
320. Як привабити хлопця ..	200—201
321. Як причарувати дівчину ..	201
322. Як причарувати дівку диликом	201—202
323. Невдатні чари	202—203
324. Кецький знахар	203—204
325. Ящірки в иблоках	204—206
326. Ящірки в животі	206
327. Жаба в животі	206
328. Гадюка в животі	206—207
329. На місце баранів — град ..	207—208
330. Як чоловік відвернув від себе град	207—209
331. Фірман — знахар	209
332. Стрілець — знахар	209—210
333. Лапка на зьвірі	210
334. Майстер майстрови шкодить	210—211
335. Як млинські колеса обертали ся проти води	211
336. Спинений млин	211—212
337. Зачарований млинський камінь	212
338. Мельники — знахари ..	212—213
339. Мельник чарівник	213
340. Суперечка двох мельників	213—214
341. Як мельник прогнав воду зі ставу	214
342. Мельник, що орудував шурами	214—215
343. Вода в хаті	215
344. Чарівник і вода	215
345. Гуцул наслав дощ	215—216
346. За дармо гроші	216
347. Як Гуцул тримав у лісі стражників	216—217
348. Давні і теперішні чарівники	217
349. Чарівник — вішалник ..	217—218
350. Як хлоп робогатів через Фармазонів	218
351. Як слух давав молока ..	218—219
352. З чого жие знахар	219
353. Ринар, що орудував гадюк	219—221
354. Гадюки на сплаві	221—222
355. Пан над гадюками	222—223
356. Лікар від гадючої їди ..	223
357. Насилач гадюк	224—227
358. Як знахар наслав на людей стеклих псів	227
359. Чоловік, що орудував зьвірятами	228
360. Як циганка відворожила дукати й коралі	228
361. Від ворожбита до попа ..	229
362. Як хліб стогнав	229
363. Лікарка від стеклини ..	229—230
364. Хлопський лік	230
365. Славний хлопський доктор	231
366. Ворожка лічить золою ..	231—232

	СТОР.
367. Як ворожка лічила бабу і фірмана	232
368. Ворожбит обманює моло-де подруже	233—233

	СТОР.
369. Чи можна вірити ворож-битам	234—235
370. По ворожках із жінкою	235—247
371. Злодій, перед нким замки втварили ся	248—251

ХІІІ. Хмарники.

372. Чому буря не шкодить усюди	252
373. Улашківецький хмарник	252—253

374. Шешорський бурівник	253
375. Як нанови збила буря лави	253

ХІV. Інклюзники.

376. Інклюз хлопцем	254
377. Як зробити інклюза	254
378. Звідки береть ся інклюз	255
379. Як дістати інклюз	255
380. Інклюзове товариство	255
381. Що робити, аби мати інклюз	255
382. Де продають інклюзи	256
383. Намість інклюза гадина	256
384. Знайдений інклюз	256
385. Як інклюз освоюєт ся	256—257
386. Інклюз не втікає з ку-лака	257
387. По чому пізнають інклюза	257

388. Чому в касах мармурові столи	257
389. Інклюз на стіні	258
390. Як баба позбула ся ін-клюза	258
391. Як згубити інклюз	258
392. Жрд — інклюзник	259
393. Як інклюз притягав чу-жі гроші	259—260
394. Гріх тримати інклюза	260
395. Чоловік, що не хотів інклюза	261—262
396. Як пропали гроші	262—263
397. Як парубок прийшов до маєтку	263—264

ХV. Закопані скарби.

398. Що робити, коли горить скарб	265
---	-----

399. Нечисті гроші	265
400і. Як перед скарбом	266

